

Πρακτικά της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΙΑ΄ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄

Συνεδρίαση 5^{ης} Δεκεμβρίου 2016

Ωρα έναρξης: 9.07 π.μ.

Αρ. 12

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

(Δ. ΣΥΛΛΟΥΡΗΣ)

Καλημέρα σας.

Κηρύσσω την έναρξη των εργασιών της σημερινής συνεδρίας της Βουλής. Παρακαλώ το γραμματέα να διαπιστώσει αν υπάρχει απαρτία.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:

(Κ. ΚΩΣΤΑ)

Υπάρχει απαρτία, έντιμε κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Αρχίζουμε σήμερα τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού για το 2017, όπως συμφωνήθηκε. Σήμερα θα μιλήσουν οι αρχηγοί ή εκπρόσωποι των κομμάτων, ξεκινώντας από το μικρότερο κόμμα. Παρακαλώ επίσης όλους τους ομιλητές να περιοριστούν αυστηρά στο χρόνο τους, όπως έχει συμφωνηθεί, ώστε να τηρηθεί το χρονοδιάγραμμα. Πριν καλέσω τον αναπληρωτή πρόεδρο της κοινοβουλευτικής επιτροπής Οικονομικών κ. Μαυρίδη, τον οποίο παρακαλώ να ετοιμάζεται να καταθέσει σε συντομία -όχι πάνω από δέκα λεπτά, κύριε Μαυρίδη- τα κύρια συμπεράσματα που αναδεικνύονται μέσα από την έκθεση της επιτροπής που έχει ήδη κυκλοφορήσει και βρίσκεται στα χέρια σας, να σας πω ότι έχει συμφωνηθεί μια αλλαγή του προγράμματος. Δεν μπορεί να γίνει κάποια άλλη αλλαγή πέραν εκείνης που συμφωνήσαμε, κύριοι αρχηγοί, γιατί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα απουσιάζει στο Ισραήλ την Πέμπτη. Θα αρχίσουμε σήμερα τη συζήτηση όπως έχουμε συμφωνήσει και θα συνεχίσει και αύριο κανονικά, όμως την Τετάρτη αντί να ξεκινήσουμε στις 9.00 π.μ. θα ξεκινήσουμε στις 3.00 μ.μ. και θα ολοκληρώσουμε τους προϋπολογισμούς -υπολογίζω γύρω στις 8.00 μ.μ.- και θα ψηφιστούν. Την Παρασκευή θα έχουμε ολομέλεια, ενώ προγραμματίζαμε να μην έχουμε, στις 11.00 π.μ. για νομοθετική εργασία. Ενδιάμεσα την Πέμπτη θα συνεδριάσει η επιτροπή Οικονομικών για θέματα τα οποία έχουν παραπεμφθεί κοντά της ή για όσα θέματα θα αποφασίσει ο πρόεδρός της ότι πρέπει να μπουν στην ημερήσια διάταξη. Και οποιαδήποτε άλλη επιτροπή θέλει να συνεδριάσει.

Έχουμε το φιλοξενούμενό μας στην αίθουσα ή όχι; Δεν είναι. Εντάξει. Αν έρθει, θα κάνουμε μια διακοπή.

Παρακαλώ τον κ. Μαυρίδη τότε.

Μ. ΜΑΥΡΙΔΗΣ:

Να ξεκινήσω από τις παρατηρήσεις ή να πάω από την αρχή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Όπως θέλεις εσύ, φτάνει να είσαι σύντομος. Αν τελειώνεις σε 8-10 λεπτά...

Τις εκθέσεις τις έχετε όλοι σας.

(Η έκθεση αποσπάσματα της οποίας ανέγνωσε ο αναπληρωτής πρόεδρος της επιτροπής.)

Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού για το νομοσχέδιο «Ο περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμος του 2016»

Μέλη της επιτροπής:

Αβέρωφ Νεοφύτου, πρόεδρος
Μάριος Μαυρίδης
Ονούφριος Κουλλά
Στέφανος Στεφάνου
Άριστος Δαμιανού
Αντρέας Καυκαλιάς

Άγγελος Βότσης
Μαρίνος Μουσιούττας
Μαρίνος Σιζόπουλος
Άννα Θεολόγου
Γιώργος Περδίκης

ΜΕΡΟΣ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. Εισαγωγή

Ο κρατικός προϋπολογισμός για το οικονομικό έτος 2017, κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων σύμφωνα με το άρθρο 81 του Συντάγματος και ακολούθως παραπέμφθηκε ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού για μελέτη και υποβολή σχετικής έκθεσης προς το σώμα. Μαζί με τον κρατικό προϋπολογισμό για το έτος 2017 κατατέθηκε επίσης το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) για τα έτη 2017-2019.

Η κατάθεση του υπό συζήτηση προϋπολογισμού έγινε στις 30 Σεπτεμβρίου 2016, εντός των προβλεπόμενων συνταγματικών πλαισίων, δηλαδή τρεις μήνες πριν από την έναρξη του επόμενου οικονομικού έτους.

Η εξέταση του υπό αναφορά προϋπολογισμού, άρχισε στις 17 Οκτωβρίου 2016 με την παρουσίαση της οικονομικής πολιτικής και δημοσιονομικής κατάστασης από τον Υπουργό Οικονομικών κ. Χάρη Γεωργιάδη και έληξε στις 21 Νοεμβρίου 2016, με την ολοκλήρωση της παρουσίασης των επιμέρους προϋπολογισμών, καθώς και των στόχων και της πολιτικής όλων των υπουργείων και ανεξάρτητων υπηρεσιών.

Πραγματοποιήθηκαν συνολικά δεκαεπτά συνεδρίες της επιτροπής, ως ακολούθως:

- Δεκαέξι συνεδρίες για τη συζήτηση των επιμέρους προϋπολογισμών των υπουργείων και ανεξάρτητων υπηρεσιών και ειδικότερα για την ανάλυση των στόχων και της πολιτικής τους.
- Μία συνεδρία, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 28 Νοεμβρίου 2016, για σκοπούς έγκρισης αριθμού τροποποιήσεων¹ στον κρατικό προϋπολογισμό του 2017, οι οποίες κατατέθηκαν στην επιτροπή από το Υπουργείο Οικονομικών μετά την επίσημη κατάθεση του προϋπολογισμού και για σκοπούς έγκρισης του προσχεδίου έκθεσης της επιτροπής.

Περαιτέρω, στα πλαίσια της συζήτησης του κρατικού προϋπολογισμού, βάσει πάγιας πρακτικής των τελευταίων ετών, προσήλθε ενώπιον της επιτροπής η Διοικήτης της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου στις 24 Νοεμβρίου 2016 και κατέθεσε τις θέσεις και εκτιμήσεις της εποπτικής αρχής αναφορικά με τη δημοσιονομική κατάσταση και την ευρύτερη οικονομική πολιτική της κυβέρνησης.

Τέλος, ο Υπουργός Οικονομικών στις 2 Δεκεμβρίου 2016² ανέλυσε ενώπιον της ολομέλειας του σώματος τη γενική οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, τη δημοσιονομική κατάσταση, καθώς και τις προτεραιότητες και τους στόχους της κυβέρνησης για το έτος 2017, όπως διαγράφονται μέσα από τον υπό συζήτηση προϋπολογισμό.

Το τελικό πρόγραμμα των συνεδριών για τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού του 2017, με ενσωματωμένη κατάσταση με τις παρουσίες των βουλευτών που παρευρέθηκαν σε αυτές, περιλαμβάνεται στο Μέρος Γ της παρούσας έκθεσης.

Στο πλαίσιο των ειδικότερων διαδικασιών που ακολουθούνται κάθε χρόνο για τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού, βάσει πάγιας πρακτικής, τηρήθηκαν/κατατέθηκαν ενώπιον της επιτροπής τα ακόλουθα:

- Πλήρη στενογραφημένα πρακτικά για όλες τις συζητήσεις, τα οποία αποστενογραφήθηκαν και βρίσκονται στη διάθεση όλων των βουλευτών.

¹ Μέχρι την έναρξη συζήτησης του υπό αναφορά προϋπολογισμού στις 5 Δεκεμβρίου 2016, είχαν κατατεθεί συνολικά 20 τροποποιήσεις.

² Στοιχεία της ομιλίας του Υπουργού Οικονομικών ενώπιον της ολομέλειας του σώματος δεν έχουν περιληφθεί στην παρούσα έκθεση.

- Ειδικό παρουσιολόγιο, προσυπογραφέν από τον πρόεδρο της επιτροπής σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής.
- Γραπτά σημειώματα/ομιλίες των υπουργών και των προϊσταμένων των συνταγματικών εξουσιών και υπηρεσιών, καθώς και των ανεξάρτητων υπηρεσιών, με συγκεκριμένα στοιχεία αναφορικά με τις δαπάνες, τους στόχους, την πολιτική και άλλα συναφή στοιχεία, κατ' απαίτηση της επιτροπής.
- Ειδική διαδικασία υποβολής ερωτήσεων, με βάση την οποία όλοι οι βουλευτές έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν γραπτώς ερωτήσεις επί ειδικών κονδυλίων του υπό αναφορά προϋπολογισμού, οι οποίες διαβιβάζονται αρμοδίως στα αντίστοιχα υπουργεία/υπηρεσίες για κατάθεση γραπτών απαντήσεων.

Κατατέθηκαν επίσης:

- Το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2017-2019, όπως εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο μαζί με τον κρατικό προϋπολογισμό για το έτος 2017.
- Στρατηγικά σχέδια όλων των υπουργείων (με εξαίρεση το Υπουργείο Άμυνας), της Γενικής Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Συντονισμού και Ανάπτυξης και του Γενικού Λογιστηρίου.
- Έκθεση συμμόρφωσης με τις παρατηρήσεις του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας για το έτος 2014, δυνάμει του άρθρου 4Α του περί Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στο Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμου.
- Έκθεση Δημοσιονομικών Κινδύνων, δυνάμει του άρθρου 58 του περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου, στην οποία αναγνωρίζονται και αναλύονται οι πιθανοί δημοσιονομικοί κίνδυνοι και περιλαμβάνονται μέτρα μετριασμού των εν λόγω κινδύνων.

2. Στοιχεία/Πληροφορίες

Η παρούσα έκθεση βασίζεται στα στοιχεία του κρατικού προϋπολογισμού για το 2017 και του ΜΔΠ για τα έτη 2017-2019, στο Επεξηγηματικό Υπόμνημα και στα Παραρτήματα που συνοδεύουν τον υπό αναφορά προϋπολογισμό, στα στοιχεία που κατατέθηκαν ενώπιον της επιτροπής από τον Υπουργό Οικονομικών κατά την έναρξη της συζήτησης³, όπως και στα στοιχεία που περιλαμβάνονται στους αναλυτικούς πίνακες για τα μεγέθη του προϋπολογισμού και τους μακροοικονομικούς δείκτες, οι οποίοι κατατέθηκαν μαζί με τον υπό αναφορά προϋπολογισμό.

Η παρούσα έκθεση συνοψίζεται στα ακόλουθα:

Μέρος Α - Ανάλυση του Υπουργού Οικονομικών αναφορικά με την ακολουθούμενη οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, το οικονομικό πλαίσιο επί του οποίου βασίζεται ο κρατικός προϋπολογισμός του 2017, οι θέσεις της Διοικητού της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου και άλλα συναφή ζητήματα.

Μέρος Β - Παρατηρήσεις των κοινοβουλευτικών ομάδων και άλλων κομμάτων για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2017.

Μέρος Γ - Πρόγραμμα συνεδριών της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού για τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού του 2017.

Μέρος Δ - Πίνακες οι οποίοι κατατέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών και αποτυπώνουν την κρατούσα δημοσιονομική κατάσταση.

Μέρος Ε - Πίνακας συγκεκριμένων οφειλών και δαπανών κατά Κεφάλαιο (Υπουργεία, Συνταγματικές Εξουσίες, Συνταγματικές Υπηρεσίες, Ανεξάρτητες Υπηρεσίες).

Μέρος ΣΤ - Πίνακες με τα νέα και υφιστάμενα έργα που προγραμματίζεται να πραγματοποιηθούν/υλοποιηθούν κατά το 2017.

Μέρος Ζ - Τροποποιήσεις στον κρατικό προϋπολογισμό του 2017, οι οποίες κατατέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών μετά τη λήξη της κυρίως συζήτησης από την επιτροπή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

1. Υπουργός Οικονομικών

α. Οικονομικό πλαίσιο

³ Επιστολή Υπουργού Οικονομικών προς τον Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων ημερομηνίας 30 Σεπτεμβρίου 2016. (Παρουσίαση στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού - Υπουργός Οικονομικών - 17 Οκτωβρίου 2016).

Ο Υπουργός Οικονομικών αναλύοντας ενώπιον της επιτροπής στις 17 Οκτωβρίου 2016, το οικονομικό πλαίσιο επί του οποίου βασίζεται ο κρατικός προϋπολογισμός του 2017, κατέθεσε τα ακόλουθα:

- Η οικονομία της Κύπρου συνέχισε να παρουσιάζει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και κατά το έτος 2016.
- Η πορεία ανάκαμψης της οικονομίας, στηρίζεται από όλους τους βασικούς παραγωγικούς τομείς, οι οποίοι έχουν καταγράψει θετικές επιδόσεις και ειδικότερα από τους τομείς του τουρισμού, των υπηρεσιών, της ναυτιλίας, του λιανικού εμπορίου και των κατασκευών.
- Στη θετική αυτή πορεία συμβάλλουν επίσης η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης, οι εν εξελίξει δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, η σταθεροποίηση του τραπεζικού τομέα, η συνέχιση της πτωτικής πορείας των δανειστικών επιτοκίων και η παραχώρηση φορολογικών κινήτρων, τα οποία έχουν καταστεί δυνατά λόγω των δημοσιονομικών περιθωρίων που έχουν προκύψει από τη συνετή διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και από την ανάκαμψη της οικονομίας.
- Η σταθερή ανάκαμψη της οικονομίας κατά το τρέχον έτος αντικατοπτρίζεται και στην αγορά εργασίας, με το ποσοστό ανεργίας να παρουσιάζεται μειωμένο σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ η απασχόληση και οι απολαβές παρουσιάζουν αύξηση.
- Όλοι οι σχεδιασμοί και προσπάθειες της κυβέρνησης στοχεύουν στην ενίσχυση και ενθάρρυνση της οικονομικής δραστηριότητας και στην εδραίωση υγιούς ρυθμού ανάπτυξης, ώστε να δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες, να επιτευχθεί περαιτέρω μείωση της ανεργίας και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.
- Η περαιτέρω αναβάθμιση της κυπριακής οικονομίας και η επίτευξη και διατήρηση της επενδυτικής βαθμίδας στις διεθνείς αγορές αποτελούν σημαντική επιδίωξη της κυβέρνησης.
- Παρά τη θετική πορεία της οικονομίας, επιβάλλεται η συνέχιση της συνετούς δημοσιονομικής διαχείρισης και η αποφυγή δημιουργίας ελλειμμάτων, ώστε αφενός να μη διογκωθεί περαιτέρω το δημόσιο χρέος και αφετέρου να δημιουργηθούν περιθώρια εφαρμογής μέτρων και παραχώρησης κινήτρων για στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης και επίτευξης βιώσιμης ανάπτυξης.

Σε σχέση με την πορεία των κυριότερων μακροοικονομικών δεικτών, ο αρμόδιος υπουργός δήλωσε τα ακόλουθα:

- Ο **ρυθμός ανάπτυξης** της κυπριακής οικονομίας για το έτος 2016, με βάση το μακροοικονομικό σενάριο, θα συνεχίσει να είναι θετικός και αναμένεται να κυμανθεί στο 2,7%⁴ του ΑΕΠ, σε πραγματικούς όρους, σε σύγκριση με 1,6% του ΑΕΠ για το 2015, καθιστώντας τον ως ένα από τους ψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μεσοπρόθεσμα, για τα έτη 2017 έως 2019, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας προβλέπεται στο 2,8%, σε πραγματικούς όρους.

- Το **πρωτογενές ισοζύγιο** αναμένεται να παραμείνει πλεονασματικό και προβλέπεται για το 2016 να αυξηθεί στο 2,3% του ΑΕΠ (€410 εκατομ. σε απόλυτους όρους, σύμφωνα με τις αναθεωρημένες προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών), σε σύγκριση με 1,7% του ΑΕΠ (€291 εκατομ. σε απόλυτους όρους, περιλαμβανομένων και των δαπανών ανακεφαλαιοποίησης του συνεργατικού πιστωτικού τομέα) για το 2015⁵.

Για την περίοδο 2017 έως 2019 το πρωτογενές ισοζύγιο προβλέπεται να διατηρήσει το θετικό του χαρακτήρα. Για το 2017 προβλέπεται στο 2,0% του ΑΕΠ, ενώ μέχρι το 2019 προβλέπεται να αυξηθεί σημαντικά και να ανέλθει στο 3,4% του ΑΕΠ.

- Το **δημοσιονομικό έλλειμμα** αναμένεται για το 2016 να είναι οριακά ελλειμματικό και να περιοριστεί στο -0,3% του ΑΕΠ (€52,5 εκατομ. σε απόλυτους όρους), σε σύγκριση με -1,2% του ΑΕΠ (€205 εκατομ. σε απόλυτους όρους) για το 2015⁵.

Για τα έτη 2017 και 2018 το δημοσιονομικό ισοζύγιο προβλέπεται να είναι επίσης οριακά ελλειμματικό. Ειδικότερα για το 2017 προβλέπεται οριακή αύξησή του στο -0,6% του ΑΕΠ, ενώ

⁴ Η πρόβλεψη του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας για το 2016 όπως περιλήφθηκε στο Πρόγραμμα Σταθερότητας 2016-2019 (Μάιος 2016) ανερχόταν στο 2,2% του ΑΕΠ.

⁵ Εξαιρουμένης της ανακεφαλαιοποίησης των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων, το πρωτογενές ισοζύγιο για το 2015 ανήλθε στο 2,7% του ΑΕΠ (€466 εκατομ. σε απόλυτους όρους) και το δημοσιονομικό έλλειμμα περιορίστηκε στο 0,2% του ΑΕΠ.

για το 2018 προβλέπεται σημαντικός περιορισμός του στο -0,1% του ΑΕΠ. Για το 2019 προβλέπεται μετατροπή του δημοσιονομικού ισοζυγίου σε πλεονασματικό ανερχόμενο στο 0,7% του ΑΕΠ.

- Το **δημόσιο χρέος** εκτιμάται για το 2016 να μειωθεί οριακά στο 108,3% του ΑΕΠ, (€19,2 δις σε απόλυτους αριθμούς, με την εφαρμογή των συναλλαγών διαχείρισης υποχρεώσεων χαρτοφυλακίου), σε σύγκριση με 108,9% του ΑΕΠ για το 2015 (€18,96 δις σε απόλυτους αριθμούς), ενώ το 2017 προβλέπεται να μειωθεί περαιτέρω στο 105,3% (€19,2 δις σε απόλυτους όρους) του ΑΕΠ.

Η πτωτική πορεία του δημόσιου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ, προβλέπεται να συνεχιστεί κατά το 2018 και 2019, οπότε το χρέος προβλέπεται να μειωθεί στο 101,7% του ΑΕΠ (€19,4 δις σε απόλυτους όρους κατά προσέγγιση) και 95,8% του ΑΕΠ (€19,2 δις σε απόλυτους όρους κατά προσέγγιση), αντίστοιχα.

Σε σχέση με την απασχόληση, την ανεργία και τον πληθωρισμό, ο ίδιος αξιωματούχος κατέθεσε τα ακόλουθα στοιχεία:

- Η **απασχόληση** η οποία ακολουθεί την πορεία της πραγματικής οικονομίας και συναφώς το ρυθμό ανάπτυξης αυτής, συνεχίζει να παρουσιάζει ανοδική τάση. Ειδικότερα, η απασχόληση για το 2016 αναμένεται να αυξηθεί κατά 2,2%, ενώ αντίστοιχα για το 2015 αυξήθηκε κατά 0,8%. Για το 2017 προβλέπεται αύξηση κατά 2% και αύξηση για τα έτη 2018 και 2019 κατά 1,8%.
- Η **ανεργία** άρχισε να σημειώνει πτωτική πορεία κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2015. Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, σημαντική μείωση στην ανεργία σημειώθηκε κατά το πρώτο εξάμηνο του 2016, αφού περιορίστηκε στο 13,1%, έναντι ποσοστού ανεργίας 16,1% την αντίστοιχη περίοδο το 2015, μείωση η οποία υποδηλώνει τη σημαντική βελτίωση στην αγορά εργασίας.

Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία η μακροχρόνια ανεργία και η νεανική ανεργία, παρόλο που παρουσιάζουν μείωση για το 2016, παραμένουν σε ψηλά επίπεδα ποσοστού ύψους 5,7% και 28,3%, αντίστοιχα (πρώτο εξάμηνο του 2016).

Για το έτος 2016, η ανεργία εκτιμάται να μειωθεί στο 12,5%, σε σύγκριση με 14,9% για το 2015.

Η σταθερή οικονομική ανάκαμψη που προβλέπεται για την περίοδο 2017 έως 2019 ενισχύει τις προβλέψεις για περαιτέρω αποκλιμάκωση της ανεργίας, το ποσοστό της οποίας προβλέπεται να περιοριστεί στο 9% μέχρι το τέλος της υπό αναφορά περιόδου.

- Ο **πληθωρισμός** παραμένει αρνητικός και κατά το 2016. Ωστόσο, με βάση πρόσφατα στοιχεία και εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομικών, ο αποπληθωρισμός που παρατηρείται από τις αρχές του 2013 και ο οποίος συνέβαλε στην ανάκαμψη της οικονομίας, αρχίζει να παρουσιάζει σημάδια αποκλιμάκωσης.

Ειδικότερα, το 2016 αναμένεται να ολοκληρωθεί ο κύκλος του αρνητικού πληθωρισμού, ο οποίος με βάση τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή θα μειωθεί στο -0,9%, σε σχέση με -1,5% για το 2015, ενώ για το 2017 προβλέπεται θετικός ρυθμός αύξησης του επιπέδου των τιμών, ποσοστού ύψους 0,5%, λόγω της αναμενόμενης αύξησης της ιδιωτικής ζήτησης.

Για τα έτη 2018 και 2019, ο πληθωρισμός αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω και να ανέλθει στο 1,5% και 2,0%, αντίστοιχα, λόγω της περαιτέρω ενδυνάμωσης της οικονομικής δραστηριότητας και της εξάλειψης της επίδρασης της πτώσης των τιμών των ενεργειακών προϊόντων.

Σύμφωνα με τα κατατεθέντα από τον αρμόδιο υπουργό στοιχεία αναφορικά με το **δημόσιο χρέος** και τη βιωσιμότητά του:

- Η ανοδική πορεία του δημόσιου χρέους των προηγούμενων ετών τερματίστηκε με το τέλος του έτους 2015, με βάση το βασικό μακροοικονομικό σενάριο και την προβλεπόμενη πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών. Από το 2016 και εντεύθεν αναμένεται να παρουσιάσει πτωτική πορεία, με πρόβλεψη όπως αυτό περιοριστεί κάτω από το 100% του ΑΕΠ το 2019 και ειδικότερα στο 95,8% του ΑΕΠ.
- Το δημόσιο χρέος της Κύπρου, σύμφωνα με την ανάλυση ευαισθησίας που διενεργεί το Υπουργείο Οικονομικών, κρίνεται βιώσιμο στα πλείστα των ακραίων υποθετικών σεναρίων ευαισθησίας, αφού σε κάθε περίπτωση το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ παρουσιάζει πτωτική πορεία.
- Καθοριστικοί παράγοντες για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους είναι η επίτευξη μέσου ρυθμού ανάπτυξης στο 2,8% του ΑΕΠ, περίπου και ετήσιων πρωτογενών πλεονασμάτων ποσοστού

2,6% του ΑΕΠ, καθώς και οι χρηματοδοτικές ανάγκες, οι οποίες έχουν καταστεί διαχειρίσιμες, για τα επόμενα χρόνια, μέσω της εξομάλυνσης των λήξεων δημόσιου χρέους.

β. Στρατηγικές επιδιώξεις της κυβέρνησης

Σε σχέση με τις στρατηγικές επιδιώξεις της κυβέρνησης, ο αρμόδιος υπουργός δήλωσε ότι αυτές αντικατοπτρίζονται στον κρατικό προϋπολογισμό για το 2017 και στο ΜΔΠ 2017-2019.

Σύμφωνα με τα κατατεθέντα στοιχεία-

- Οι κύριες στρατηγικές επιδιώξεις οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης αποτυπώνονται στο Στρατηγικό Σχέδιο Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΣΣΔΠ) 2017-2019⁶.
- Βασικοί άξονες στρατηγικής της κυβέρνησης είναι η επίτευξη μακροοικονομικής και δημοσιονομικής σταθερότητας, η περαιτέρω επιτάχυνση της πραγματικής οικονομίας, ο περιορισμός της ανεργίας, η περαιτέρω βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και η δημιουργία προϋποθέσεων για βιώσιμη ανάπτυξη. Σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των εν λόγω αξόνων κατέχουν, μεταξύ άλλων, η περαιτέρω ενίσχυση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η εδραίωση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και των καταναλωτών και η επίτευξη και διατήρηση επενδυτικής βαθμίδας στις διεθνείς αγορές.
- Οι εν λόγω επιδιώξεις επιμερίζονται σε στόχους που αφορούν, μεταξύ άλλων, στις επενδύσεις στην ανάπτυξη και επιχειρηματικότητα, στη διοικητική μεταρρύθμιση, στην εφαρμογή ενός σύγχρονου κράτους πρόνοιας, στην καταπολέμηση της ανεργίας, στην αναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης, στον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, στον τομέα των αποκρατικοποιήσεων, στη μεταρρύθμιση του τομέα της υγείας και στη μεταρρύθμιση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών.

γ. Κρατικός Προϋπολογισμός 2017 και Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2017-2019

Ο Υπουργός Οικονομικών παρουσιάζοντας τον κρατικό προϋπολογισμό για το έτος 2017 και το ΜΔΠ 2017-2019 στις 17 Οκτωβρίου 2016, μεταξύ άλλων, κατέθεσε τα ακόλουθα:

- Ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2017 και το ΜΔΠ 2017-2019:
  - Αποτελεί τον πρώτο κρατικό προϋπολογισμό και το πρώτο ΜΔΠ, αντίστοιχα, μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του Μακροοικονομικού Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής που επιτεύχθηκε το Μάρτιο του 2016.
  - Έχουν καταρτιστεί σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής 2017-2019, αντικατοπτρίζουν τους στρατηγικούς στόχους της κυβέρνησης και είναι προσαρμοσμένα στις τρέχουσες εξελίξεις.
  - Συνεχίζουν να προσαρμόζονται ως προς τον τρόπο κατάρτισης και παρουσίας τους, ώστε να τύχουν εκσυγχρονισμού στη βάση διεθνών βέλτιστων πρακτικών και να μετατραπούν από προϋπολογισμούς ανά κατηγορία οικονομικής ανάλυσης σε προϋπολογισμούς στη βάση δραστηριοτήτων.
- Ειδικότερα, ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2017:
  - Αποτελεί ένα ουσιαστικά ισοσκελισμένο προϋπολογισμό με ένα οριακό έλλειμμα και ικανοποιητικό πρωτογενές πλεόνασμα, τα οποία θα συμβάλουν στην πορεία αποκλιμάκωσης του δημόσιου χρέους, ενώ προβλέπει μία λελογισμένη οριακή αύξηση των πρωτογενών δαπανών.
  - Ενσωματώνει φορολογικές ελαφρύνσεις, που αφορούν μεταξύ άλλων:
    - α. στην κατάργηση των προσωρινών μέτρων⁷ αντιμετώπισης των δημοσιονομικών ανισορροπιών που είχαν εισαχθεί το 2012,
    - β. στην κατάργηση της φορολογίας ακίνητης ιδιοκτησίας και
    - γ. στη μείωση των μεταβιβαστικών τελών στον τομέα των ακινήτων,

⁶ Το Στρατηγικό Σχέδιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2017-2019 εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 13 Μαΐου 2016.

⁷ Κατάργηση της έκτακτης κλιμακωτής εισφοράς σύμφωνα με τον περί της Έκτακτης Εισφοράς Εργοδοτούμενων, Συνταξιούχων και Αυτοτελώς Εργαζομένων του Ιδιωτικού Τομέα Νόμο και τον περί της Έκτακτης Εισφοράς Αξιωματούχων, Εργοδοτούμενων και Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμο.

οι οποίες κατέστησαν δυνατές λόγω της καλύτερης από την αναμενόμενη δημοσιονομικής θέσης και του πλεονασματικού δημοσιονομικού ισοζυγίου της γενικής κυβέρνησης σε διαρθρωτικούς όρους, οι οποίες δεν επηρεάζουν τους τεθέντες δημοσιονομικούς στόχους.

- Συνοδεύεται από τα στρατηγικά σχέδια των υπουργείων (εξαιρουμένου του Υπουργείου Άμυνας) και δύο ανεξάρτητων υπηρεσιών (Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Συντονισμού και Ανάπτυξης και Γενικό Λογιστήριο), στα οποία παρουσιάζονται οι επιμέρους στόχοι και δραστηριότητες, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο θα επιτευχθούν οι τεθέντες στόχοι, ώστε να εμπεδωθεί η μελλοντική μορφή του κρατικού προϋπολογισμού.
- Επιβεβαιώνει και στηρίζει την ανάκαμψη της οικονομίας.

Παρουσιάζοντας περαιτέρω τις κυριότερες πτυχές του κρατικού προϋπολογισμού για το 2017, ο Υπουργός Οικονομικών κατέθεσε τα ακόλουθα:

- Ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2017, ο οποίος καλύπτει κυρίως την κεντρική κυβέρνηση, προβλέπει **έσοδα** (εξαιρουμένων των χρηματοοικονομικών ροών) ύψους €6.045 εκατομ., τα οποία αντιστοιχούν κατά προσέγγιση στο 33% του ΑΕΠ.

Σε σύγκριση με τα αναθεωρημένα έσοδα για το 2016, ύψους €5.924 εκατομ., τα προϋπολογιζόμενα έσοδα για το 2017 είναι αυξημένα κατά 2% περίπου. Η αύξηση οφείλεται κυρίως στην αυξημένη πρόνοια για έμμεσους φόρους ως επακόλουθο της πρόβλεψης για αύξηση της απασχόλησης και του διαθέσιμου εισοδήματος, καθώς και μη φορολογικών εσόδων που προβλέπεται να προκύψουν από την επιτάχυνση και ωρίμανση συγχρηματοδοτούμενων έργων μέσω της μεγαλύτερης απορρόφησης κοινοτικών πόρων και από τις εμπορικές δραστηριότητες του λιμανιού Λεμεσού.

- Οι **κυριότερες κατηγορίες των κρατικών εσόδων** για το 2017 είναι οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι, οι οποίοι συνολικά προϋπολογίζονται στα €5.003 εκατομ. και αποτελούν το 83% των συνολικών εσόδων, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό των εσόδων, εξαιρουμένων των εισπράξεων από δάνεια, προέρχεται από μη φορολογικά έσοδα (πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών, μεταβιβάσεις και χορηγίες) τα οποία προϋπολογίζονται στα €1.042 εκατομ.
- Οι συνολικές **δαπάνες** (εξαιρουμένων των αποπληρωμών δανείων) για το 2017 προϋπολογίζονται στα €6.649 εκατομ. και αντιστοιχούν στο 36% του ΑΕΠ. Σε σύγκριση με τις αντίστοιχες δαπάνες για το 2016, οι οποίες ανήλθαν στα €6.630 εκατομ. οι προϋπολογιζόμενες δαπάνες για το 2017 παρουσιάζουν οριακή αύξηση κατά 0,3%.
- Οι **κυριότερες κατηγορίες δαπανών** κατά οικονομική δραστηριότητα του προϋπολογισμού για το 2017, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Δαπάνες προσωπικού (απολαβές προσωπικού, συντάξεις και φιλοδωρήματα), οι οποίες για το 2017 παρουσιάζονται αυξημένες κατά 1,8% σε σχέση με το 2016 προϋπολογιζόμενες ειδικότερα στα €2.557 εκατομ. σε σύγκριση με €2.511 εκατομ. το προηγούμενο έτος. Η αύξηση οφείλεται κυρίως στην προβλεπόμενη παραχώρηση προσαυξήσεων ενόψει της κατάργησης της σχετικής νομοθεσίας περί μη παραχώρησης προσαυξήσεων στους μισθούς των αξιωματούχων και εργοδοτούμενων και στις συντάξεις των συνταξιούχων της κρατικής υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα.
- Λειτουργικές δαπάνες οι οποίες προϋπολογίζονται για το 2017 στα €1.111 εκατομ., σε σύγκριση με €1.040 εκατομ. το 2016, οι οποίες είναι αυξημένες κατά 6,8% λόγω κυρίως της αύξησης της πρόνοιας για επιστροφές φόρων και των αυξημένων πιστώσεων για την αγορά ύδατος λόγω ανομβρίας.
- Μεταβιαστικές πληρωμές (κοινωνικές παροχές, χορηγίες προς ημικρατικούς οργανισμούς και αρχές τοπικής διοίκησης, συνεισφορά προς τα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης) οι οποίες προϋπολογίζονται στα €1.922 εκατομ., σε σύγκριση με €1.949 εκατομ. το 2016, παρουσιάζοντας μείωση κατά 1,4%, λόγω κυρίως της μείωσης της συνεισφοράς της Δημοκρατίας για τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σύγκριση με το 2016.
- Κεφαλαιουχικές δαπάνες (πάγια, έργα υπό κατασκευή, συγχρηματοδοτούμενα έργα) οι οποίες για το 2017 προβλέπονται στα €560 εκατομ., σε σύγκριση με €555 εκατομ. το 2016, παρουσιάζοντας οριακή αύξηση κατά 1%, η οποία οφείλεται στην περίληψη νέων έργων υποδομής και συγχρηματοδοτούμενων έργων.
- Δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους (τόκοι) οι οποίες προϋπολογίζονται για το 2017 στα €499 εκατομ., σε σύγκριση με €576 εκατομ. το 2016, παρουσιάζοντας

σημαντική μείωση κατά 13,3% η οποία οφείλεται στη μείωση του μέσου κόστους δανεισμού.

- Σε σχέση με το **ΜΔΠ 2017-2019**, ο Υπουργός Οικονομικών δήλωσε ότι για τα έτη 2018 και 2019 προβλέπονται έσοδα (εξαιρουμένων χρηματοδοτικών εσόδων) ύψους €6.296 εκατομ. και €6.561 εκατομ., αντίστοιχα και δαπάνες (εξαιρουμένων δανείων) ύψους €6.794 εκατομ. και €6.946 εκατομ., αντίστοιχα.

2. Διοικητής Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

Η Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου καταθέτοντας τις θέσεις της εποπτικής αρχής σε σχέση με την πορεία της κυπριακής οικονομίας σημείωσε τη θετικότερη πορεία της απόδοσής της για το 2016 σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις και δήλωσε ότι η πορεία ανάκαμψης αναμένεται να συνεχιστεί και κατά το 2017.

Σύμφωνα με την ίδια, η βελτιωμένη πορεία της κυπριακής οικονομίας και του τραπεζικού συστήματος αντικατοπτρίζεται, μεταξύ άλλων, στη σημαντική μείωση της απόδοσης των κυπριακών κρατικών ομολόγων, στην αναβάθμιση της οικονομίας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης και στη σημαντική μείωση της έκτακτης ρευστότητας (ELA).

Η ίδια επισήμανε επίσης ότι παρά τα προβλήματα του ψηλού επιπέδου των μη εξυπηρετούμενων δανείων, του ψηλού δημόσιου χρέους και της ανεργίας, που εξακολουθεί να αντιμετωπίζει η κυπριακή οικονομία, οι προοπτικές για τη δημοσιονομική κατάσταση και τον τραπεζικό τομέα είναι ενθαρρυντικές.

Αναφερόμενη στον τραπεζικό τομέα, η Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου δήλωσε μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

- Οι κυπριακές τράπεζες ανταποκρίνονται με επιτυχία στις αυστηρότερες εποπτικές οδηγίες και στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, με αποτέλεσμα τη διόρθωση των αδυναμιών του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η διόρθωση αυτή συνέβαλε στη βελτίωση της αξιοπιστίας και της εμπιστοσύνης προς το χρηματοπιστωτικό τομέα.
- Η παροχή δανείων προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα, η οποία άρχισε να παρουσιάζει σημάδια ελαφράς ανάκαμψης από το 2015, διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα εξαιτίας των προσπαθειών των τραπεζών και των ιδιωτών για απομόχλευση των ισολογισμών τους.
- Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί ως προς τη διαχείρισή τους κατά τους τελευταίους μήνες, εξακολουθούν να αποτελούν το κυριότερο πρόβλημα του τραπεζικού τομέα. Με βάση τα μέτρα που λαμβάνουν τα τραπεζικά ιδρύματα, όπως είναι η δημιουργία και στελέχωση ειδικών μονάδων διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και ο καθορισμός σχετικών εσωτερικών διαδικασιών και πολιτικών, παρατηρείται αύξηση αναδιρθρώσεων μη εξυπηρετούμενων δανείων, καθώς και αύξηση στα εισπραττόμενα από μη εξυπηρετούμενα δάνεια ποσά.
- Με βάση στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου κατά το τέλος του μηνός Αυγούστου του τρέχοντος έτους τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια μειώθηκαν στα €24,5 δις σε σύγκριση με €26,9 δις κατά το τέλος του 2015.
- Η ρευστότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων παρουσιάζει επίσης βελτίωση, καθώς αυξάνονται οι καταθέσεις και μειώνεται η έκτακτη ρευστότητα (ELA).

Εν κατακλείδι η ίδια αξιωματούχος σημείωσε ότι για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της ανεργίας και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, είναι απαραίτητη η προώθηση δομικών μεταρρυθμίσεων και η προσέλκυση νέων επενδύσεων. Τέλος, διαβεβαίωσε την επιτροπή για την προσήλωση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου στην επίτευξη των στόχων για οριστική αναχαίτιση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης, της πλήρους αποκατάστασης της αξιοπιστίας του τραπεζικού συστήματος και της προσέλκυσης επενδύσεων.

3. Συναφή Ζητήματα

α. Βαθμός υλοποίησης αναπτυξιακών δαπανών (Προϋπολογισμός 2016)

Όπως εξάγεται από τα στοιχεία που κατατίθενται στην επιτροπή επί τακτικής βάσης από το Γενικό Λογιστήριο σε σχέση με την πορεία υλοποίησης των αναπτυξιακών δαπανών της κυβέρνησης (ανά ομάδα δαπανών) και σύμφωνα με την τελευταία ενημέρωση που η επιτροπή είχε για την περίοδο από 1^η Ιανουαρίου 2016 μέχρι την 31^η Οκτωβρίου 2016, προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Το ποσοστό υλοποίησης κεφαλαιουχικών δαπανών (έργα συγχρηματοδοτούμενα από κοινοτικούς πόρους, αγορά γης και κτιρίων, ανεγέρσεις, επεκτάσεις και βελτιώσεις κτιρίων,

δρόμοι, έργα υποδομής κ.ά.) για την πιο πάνω αναφερόμενη περίοδο ανέρχεται στο 37%, σε σχέση με ποσοστό υλοποίησης για την αντίστοιχη περίοδο του 2015, ύψους 38%.

- Το ποσοστό υλοποίησης άλλων αναπτυξιακών δαπανών (συντηρήσεις και επιδιορθώσεις, εκπαίδευση προσωπικού/συνέδρια, συμβουλευτικές υπηρεσίες/έρευνες, επιχορηγήσεις, κοινωνικές παροχές κ.ά.) για την ίδια πιο πάνω αναφερόμενη περίοδο ανέρχεται σε 50%, σε σχέση με ποσοστό υλοποίησης για την αντίστοιχη περίοδο του 2015, ύψους 30%.
- Το ποσοστό υλοποίησης του συνόλου των αναπτυξιακών δαπανών ανήλθε στο 41% για την υπό αναφορά περίοδο του 2016, έναντι 34% για την ίδια περίοδο του 2015.

Σημειώνεται ότι η επιτροπή αναμένει την κατάθεση των τελικών στοιχείων για το συνολικό βαθμό υλοποίησης αναπτυξιακών δαπανών για το έτος 2016, τα οποία μέχρι το χρόνο ολοκλήρωσης της παρούσας έκθεσης δεν ήταν διαθέσιμα.

β. Συμπληρωματικοί προϋπολογισμοί του κρατικού προϋπολογισμού του 2016

Κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους, η κυβέρνηση κατέθεσε στη Βουλή ένα νομοσχέδιο συμπληρωματικού προϋπολογισμού για το έτος 2016.

Το σύνολο των συμπληρωματικών πιστώσεων, των οποίων ζητήθηκε η έγκριση από τη Βουλή ανέρχεται σε €68,7 εκατομ.

Σημειώνεται ότι μέχρι τις 2 Δεκεμβρίου 2016 είχε εγκριθεί ο περί Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού (Αρ. 1) Νόμος του 2016, ο οποίος προβλέπει συμπληρωματικές πιστώσεις ύψους €68,7 εκατομ. για την κάλυψη διαφόρων δαπανών, συνολικού ύψους €125,6 εκατομ., οι οποίες αφορούν κυρίως γεωργοκτηνοτροφικές επιχορηγήσεις, κοινωνικές παροχές, επιστροφές φόρων και παροχές υγείας. Σημειώνεται ότι, το υπόλοιπο ποσό των συνολικών πιστώσεων που απαιτούνται, το οποίο ανέρχεται στα €56,9 εκατομ. θα καλυφθεί μέσα από πιστώσεις που προκύπτουν από εξοικονομήσεις στον προϋπολογισμό των υπηρεσιών για το 2016.

γ. Τροποποιήσεις του κρατικού προϋπολογισμού για το 2017

Ο Υπουργός Οικονομικών κατέθεσε στη Βουλή συνολικά είκοσι (20) τροποποιήσεις του κρατικού προϋπολογισμού του 2017 για σκοπούς ενσωμάτωσής τους στον κυρίως προϋπολογισμό και υποβολής τους προς έγκριση από την ολομέλεια του σώματος.

Όπως σχετικά σημειώνεται, μετά την έγκριση του προϋπολογισμού του 2017 από το Υπουργικό Συμβούλιο και την κατάθεσή του στη Βουλή των Αντιπροσώπων διαπιστώθηκε η μη ενσωμάτωση στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου και του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΜΔΠ) 2017-2019 πιστώσεων αναφορικά με κάποιες ρυθμίσεις που αφορούν σε προγενέστερες ή μεταγενέστερες αποφάσεις του ή στην ανάγκη διόρθωσης ορισμένων λαθών ή παραλείψεων που εντοπίστηκαν.

(Επεξηγήσεις αναφορικά με το περιεχόμενο των προτεινόμενων εκ μέρους του Υπουργείου Οικονομικών τροποποιήσεων περιλαμβάνονται στο Μέρος Η.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

1. Ανάλυση του κρατικού προϋπολογισμού του 2017

Ο κρατικός προϋπολογισμός του 2017, όπως αρχικά κατατέθηκε στη Βουλή, προβλέπει δαπάνες (τακτικές και αναπτυξιακές) για τις οποίες ζητείται έγκριση πληρωμής (μη περιλαμβανομένων των δαπανών που βαρύνουν το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας) ύψους **€5.394.542.103⁸** (αρχικός προϋπολογισμός χωρίς τις τροποποιήσεις που κατατέθηκαν στο μεταξύ από το Υπουργείο Οικονομικών) και παρουσιάζει αύξηση δαπανών κατά 2,17% σε σύγκριση με τις αρχικά προϋπολογισθείσες και εγκριθείσες δαπάνες του προϋπολογισμού του 2016 (μη περιλαμβανομένου του συμπληρωματικού προϋπολογισμού του 2016).

Τα μεγέθη του υπό συζήτηση προϋπολογισμού, αναλύονται ειδικότερα ως ακολούθως:

- α. **Το ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές) προβλέπεται για το 2017** σε €18.258,4 εκατομ. έναντι €17.681,6 εκατομ. για το 2016 και € 17.420,6 εκατομ. για το 2015.

⁸ **Οι συνολικές δαπάνες** που προβλέπονται στον προϋπολογισμό του 2017 ανέρχονται σε **€7.138.848.497** και περιλαμβάνουν τις δαπάνες του Πάγιου Ταμείου της Δημοκρατίας (**€1.744.306.394**), οι οποίες δεν χρήζουν νομοθετικής έγκρισης. Στον ίδιο προϋπολογισμό προϋπολογίζονται **έσοδα ύψους €7.143.162.867** (περιλαμβανομένων και των χρηματοοικονομικών ροών) έναντι **€7.461.716.313** (αρχικά προϋπολογισθέντα για το 2016).

β. Τα συνολικά έσοδα για το 2017 προϋπολογίζονται σε €6.045.243.988⁹ (εξαιρουμένων των χρηματοοικονομικών ροών), εκ των οποίων οι κυριότερες κατηγορίες εσόδων περιγράφονται ως ακολούθως:

- **Άμεσοι φόροι** €2.125.538.372 (29,8% των συνολικών εσόδων) έναντι €2.152.941.000 (αναθεωρημένα) για το 2016 και €2.152.766.589 (πραγματικά) για το 2015.

Με βάση το ΜΔΠ, προϋπολογίζονται για το 2018 και 2019 σε € 2.213.650.426 και €2.319.122.909, αντίστοιχα.

- **Έμμεσοι φόροι** €2.877.847.140 (40,3% των συνολικών εσόδων) έναντι €2.826.476.000 (αναθεωρημένα) για το 2016 και €2.692.815.299 (πραγματικά) για το 2015.

Στα πλαίσια του ΜΔΠ προϋπολογίζονται για το 2018 και 2019 σε €2.994.974.706 και €3.137.094.506, αντίστοιχα.

γ. **Οι συνολικές δαπάνες που περιλαμβάνονται στον κρατικό προϋπολογισμό του 2017¹⁰** (περιλαμβανομένων και των δαπανών που βαρύνουν απευθείας το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας όπως και των αποπληρωμών δανείων, οι οποίες δεν χρήζουν έγκρισης από τη Βουλή), προϋπολογίζονται σε €7.138.848.497 (προϋπολογισθείσες) έναντι €7.480.574.025 (προϋπολογισθείσες) για το 2016.

Για το 2018 και 2019, σύμφωνα με το ΜΔΠ 2017-2019, οι συνολικές δαπάνες προϋπολογίζονται σε €7.780.622.789 και €9.137.037.527, αντίστοιχα.

δ. **Η συγκεφαλαίωση οφειλών και δαπανών, κατά κατηγορία δαπάνης¹¹, στον προϋπολογισμό του 2017** (σε σύγκριση με τα έτη 2015 και 2016), έχει ως ακολούθως:

	2015	2016	2017	
	Πραγματική Δαπάνη €	Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	Μεταβολή
				2017/2016
Πάγιο Ταμείο	4.547.663.685	2.200.568.708	1.744.306.394	-456.262.314 -20,73%
Τακτικές Δαπάνες	4.169.892.863	4.497.802.207	4.612.649.468	+114.847.261 +2,55%
Αναπτυξιακές Δαπάνες	694.865.297	782.203.110	781.892.635	-310.475 -0,04%
ΣΥΝΟΛΟ	9.412.421.845	7.480.574.025	7.138.848.497	-341.725.528 -4,57%

ε. **Οι δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους για το 2017** προϋπολογίζονται σε €499.023.000 έναντι €575.797.000 για το 2016 (προϋπολογισθείσες) και €564.228.000 για το 2015 (πραγματικές).

Για τα έτη 2018 και 2019, προϋπολογίζονται σε €543.897.000 και €595.765.000, αντίστοιχα.

στ. **Οι δαπάνες προσωπικού για το 2017** προϋπολογίζονται σε €2.556.828.000 έναντι €2.510.716.000 για το 2016 (προϋπολογισθείσες) και €2.393.931.000 για το 2015 (πραγματικές).

Για τα έτη 2018 και 2019, οι δαπάνες αυτές προϋπολογίζονται σε €2.624.768.000 και €2.702.590.000, αντίστοιχα.

⁹ Για το σκέλος των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού, δεν απαιτείται νομοθετική έγκριση.

¹⁰ Ανάλυση των οφειλών και δαπανών ανά κατηγορία δαπάνης και ανά Κεφάλαιο παρατίθεται στο Μέρος Ε της παρούσας έκθεσης.

¹¹ Κρατικός προϋπολογισμός 2017, σελ. 47.

- ζ. **Οι λειτουργικές δαπάνες για το 2017** προϋπολογίζονται σε €1.110.776.000 έναντι €1.039.866.000 για το 2016 (προϋπολογισθείσες) και €851.365.000 για το 2015 (πραγματικές).
Για τα έτη 2018 και 2019, προϋπολογίζονται σε €1.143.318.000 και €1.173.151.000, αντίστοιχα.
- η. **Οι δαπάνες για μεταβιβάσεις για το 2017** προϋπολογίζονται σε €1.922.133.000 έναντι €1.948.698.000 για το 2016 (προϋπολογισθείσες) και €1.941.140.000 για το 2015 (πραγματικές).
Για τα έτη 2018 και 2019, προϋπολογίζονται σε €1.921.590.000 και €1.922.480.000, αντίστοιχα.
Στις εν λόγω δαπάνες περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων και **οι δαπάνες για κοινωνικές παροχές**, οι οποίες για το 2017 προϋπολογίζονται συνολικά σε €841.291.000 έναντι €847.675.000 για το 2016 (προϋπολογισθείσες) και €821.845.000 (πραγματικές) για το 2015.
Για τα έτη 2018 και 2019, προϋπολογίζονται σε €842.490.000 και €844.117.000, αντίστοιχα.
- θ. **Οι δαπάνες για τα έργα υπό κατασκευή για το 2017** προϋπολογίζονται σε €214.939.000 έναντι €213.527.000 για το 2016 (προϋπολογισθείσες) και €161.140.000 για το 2015 (πραγματικές).
Για τα έτη 2018 και 2019, προϋπολογίζονται σε €217.428.000 και €209.888.000, αντίστοιχα.
- ι. **Οι δαπάνες για τα δάνεια για το 2017** (έκδοση δανείων, αποπληρωμές εξωτερικού και εσωτερικού, συνεισφορά στα εξοφλητικά αποθέματα) προϋπολογίζονται σε €489.811.000 έναντι €762.009.000 για το 2016 (προϋπολογισθείσες) και €3.155.736.000 (πραγματικές) για το 2015.
Για τα έτη 2018 και 2019, προϋπολογίζονται σε €986.736.000 και €2.191.273.000, αντίστοιχα.
- ια. **Η κατάσταση μόνιμων θέσεων στη δημόσια υπηρεσία** που προβλέπονται στον προϋπολογισμό για το 2017 σε σύγκριση με το 2016, **σύμφωνα με τα στοιχεία που υποβλήθηκαν μέχρι τον Οκτώβριο του 2016**, είναι η ακόλουθη:

Συνοπτική Κατάσταση	2016	2017
Αξιωματούχοι της Δημοκρατίας	145	144
Δημόσια Υπηρεσία	14.938	14.938
Δικαστική Υπηρεσία	300	304
Άμυνα	4.438	4.473
Εσωτερική Ασφάλεια	5.631	5.631
Παιδεία	11.894	11.891
Σύνολο	37.346	37.381

Σημειώνεται ότι, στον προϋπολογισμό του 2017 προβλέπεται:

- Η δημιουργία συνολικά σαράντα έξι (46) θέσεων, εκ των οποίων τέσσερις αφορούν στη Δικαστική Υπηρεσία, τρεις (3) στη Νομική Υπηρεσία, τριάντα πέντε (35) στον Κυπριακό Στρατό και τέσσερις (4) στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας.
- Η κατάργηση μίας θέσης αξιωματούχου Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο και δέκα (10) θέσεων στη δημόσια υπηρεσία.

2. Παρατηρήσεις και Σχόλια

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού λαμβάνοντας υπόψη τις θέσεις του Υπουργού Οικονομικών, όπως και της Διοικητού της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου διαπιστώνει τα ακόλουθα:

- (α) **Σε σχέση με τη δημοσιονομική κατάσταση, την ευρύτερη οικονομική κατάσταση της Κύπρου, καθώς και το πλαίσιο επί του οποίου έχει βασιστεί η κατάρτιση του κρατικού προϋπολογισμού του 2017-**
- Η Κύπρος έχει επίσημα εξέλθει από το Πρόγραμμα Μακροοικονομικής Προσαρμογής.

- Μετά από μία παρατεταμένη περίοδο ύφεσης η κυπριακή οικονομία με βάση το δείκτη οικονομικής ανάπτυξης παρουσιάζει βελτίωση για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά.
- Η σταδιακή βελτίωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, η μείωση των επιτοκίων, η βελτίωση ορισμένων δημοσιονομικών δεικτών, η προώθηση αναπτυξιακών έργων μέσω ιδιωτικής πρωτοβουλίας και οι πρόσφατες αναβαθμίσεις της κυπριακής οικονομίας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, αποτελούν θετικές εξελίξεις για την κυπριακή οικονομία.
- Καθοριστικής σημασίας συμβολή στη θετική πορεία της οικονομίας, αναγνωρίζεται ότι είχε για το 2016 ο τουρισμός, με τα προερχόμενα από τον τομέα αυτό οφέλη να επιδρούν σε ολόκληρο το φάσμα της οικονομίας.
- Παρά τις θετικές εξελίξεις, η κυπριακή οικονομία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα και προκλήσεις, όπως είναι, μεταξύ άλλων, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, το μεγάλο ιδιωτικό χρέος, η ανεργία, η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, η διαχείριση του δημόσιου χρέους, η απουσία σημαντικών μεταρρυθμίσεων στην οικονομία και στο δημόσιο τομέα, το αναποτελεσματικό κράτος και η δραματική μείωση των μισθών στον ιδιωτικό τομέα η οποία οδηγεί σε εισοδηματικές ανισοσκελίες.
- Πέραν των εσωτερικών δυναμικών κινδύνων και προκλήσεων, η απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου για έξοδο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η κρίση στη Μέση Ανατολή σε συνδυασμό με το μεταναστευτικό πρόβλημα, η πορεία της ρωσικής οικονομίας και τα επίπεδα των διεθνών τιμών του πετρελαίου ενδεχομένως να αποτελέσουν μεταξύ άλλων, παράγοντες επηρεασμού της πορείας της κυπριακής οικονομίας.
- Με βάση τα κατατεθέντα από τον Υπουργό Οικονομικών στοιχεία η δημοσιονομική κατάσταση για το 2016 και οι προβλέψεις για το 2017 συνοψίζονται ως ακολούθως:

	2015	2016	2017
ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές	€17.420,6 εκ.	€17.681,6 εκ.	€18.258,4 εκ.
Ρυθμός Ανάπτυξης	1,6%	2,7%	2,8%
Δημοσιονομικό Έλλειμμα	- €205,3 εκ.	- €52,5 εκ.	- €105,7 εκ.
	-1,2%	-0,3%	-0,6%
Δημόσιο Χρέος	€18.964,0 εκ.	€19.153,1 εκ.	€19.220,6 εκ.
	108,9%	108,3%	105,3%
Πληθωρισμός (ΕνΔΤΚ)	-1,5%	-0,9%	0,5%
Ανεργία	14,9%	12,5%	11%
Απασχόληση (ποσοστιαία μεταβολή)	+0,8%	+2,2%	+2%

- Υπό το φως των πιο πάνω, επισημαίνονται τα ακόλουθα:
  - Το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές παρουσιάζει ανοδική τάση, η οποία υποδηλώνει την πορεία ανάκαμψης της οικονομίας και την επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης.
  - Το δημοσιονομικό έλλειμμα για το τρέχον έτος παρουσιάζεται σημαντικά βελτιωμένο σε σχέση με το 2015, ωστόσο για το 2017 αυτό προβλέπεται να διπλασιαστεί σε απόλυτους όρους και ως ποσοστό του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 2016.
  - Το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Για το 2016, παρουσιάζεται αυξημένο σε απόλυτους όρους, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ παρουσιάζει οριακή μείωση. Η εικόνα αυτή, σύμφωνα με τον Υπουργό Οικονομικών οφείλεται στη διασφάλιση μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους υψηλών επιπέδων ρευστών διαθεσίμων τα οποία επηρεάζουν προσωρινά το ύψος αυτού.
  - Παρά την επιμήκυνση και τη μείωση του μέσου κόστους χρηματοδότησης του δημόσιου χρέους, εξακολουθεί να υφίσταται ανάγκη ορθολογικής διαχείρισής του, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, ώστε να επιτευχθεί ο στόχος περιορισμού του κάτω του 100% του ΑΕΠ μέχρι το 2019.
  - Η ανεργία εξακολουθεί να παραμένει σε υψηλά επίπεδα, παρά τη βελτίωση που αναμένεται να παρουσιάσει το 2016.

Με βάση τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού και σύμφωνα με τα στοιχεία που κατατέθηκαν στην επιτροπή, για το δεύτερο τρίμηνο του 2016 ο αριθμός των ανέργων ανήλθε στις 51.070 άτομα, σε σύγκριση με 61.537 άτομα για το αντίστοιχο τρίμηνο του 2015, ενώ η απασχόληση ανήλθε στις 370.743 και 360.809 άτομα για τις υπό αναφορά περιόδους, αντίστοιχα. Η μακροπρόθεσμη ανεργία, με βάση τα ίδια στοιχεία, για το δεύτερο τρίμηνο του 2016 ανήλθε στο 5,6%, σε σύγκριση με 6,8% για το αντίστοιχο τρίμηνο του 2015, ενώ η ανεργία στους νέους (ηλικίες 15-24) για το δεύτερο τρίμηνο του 2016 ανήλθε στο 26,8%, έναντι 31,7% για την αντίστοιχη περίοδο του 2015.

Υπό το φως των πιο πάνω αναγνωρίζεται η τάση για αποκλιμάκωση της αρνητικής πορείας που κατέγραψε η ανεργία και η απασχόληση τα προηγούμενα χρόνια, ωστόσο ανησυχίες εκφράζονται για τα ψηλά επίπεδά της, ειδικότερα της μακροχρόνιας ανεργίας και της ανεργίας στους νέους.

- Ο αρνητικός πληθωρισμός συνεχίζεται και κατά το 2016, ωστόσο καταγράφεται η βελτίωσή του σε σχέση με το 2015, καθώς και η πρόβλεψη για επιστροφή σε θετικό πληθωρισμό από το 2017.

(β) Σε σχέση με επιμέρους πρόνοιες του κρατικού προϋπολογισμού του 2017 διαπιστώνεται-

- Αύξηση των συνολικών προϋπολογιζόμενων δαπανών (εξαιρουμένων των αποπληρωμών δανείων) για το 2017 κατά 0,3% σε σχέση με το 2016, οι οποίες προϋπολογίζονται στα €6.649 εκατομ. και αύξηση των πρωτογενών δαπανών κατά 1,6% σε σχέση με το 2016, οι οποίες προϋπολογίζονται στα €6.150 εκατομ.
- Αύξηση κατά 1,8% των δαπανών προσωπικού, οι οποίες προϋπολογίζονται στα €2,5 δις.
- Οριακή μείωση των αναπτυξιακών δαπανών κατά 0,04%, οι οποίες για το 2017 προϋπολογίζονται στα €781,9 εκατομ σε σύγκριση με €782,2 εκατομ για το 2016.
- Μείωση των κοινωνικών παροχών κατά 0,8%, οι οποίες για το 2017 προϋπολογίζονται στα €841,3 εκατομ. σε σχέση με €847,7 εκατομ για το 2016.
- Αύξηση των προϋπολογιζόμενων εσόδων (εξαιρουμένων χρηματοοικονομικών ροών) για το 2017 ύψους €6.045 εκατομ. κατά 2% σε σχέση με τα αναθεωρημένα έσοδα ύψους €5.924 εκατομ για το 2016.

(γ) Σε σχέση με τη γενικότερη πορεία της οικονομίας σε συσχέτισμό με τον κρατικό προϋπολογισμό για το 2017, εκφράστηκε σωρεία απόψεων οι οποίες συνοψίζονται ως ακολούθως:

- **Από ορισμένα μέλη της επιτροπής,** αναγνωρίζεται ότι η οικονομία έχει επανέλθει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και ότι ο οριακά ελλειμματικός προϋπολογισμός για το 2017 στηρίζει την ανάπτυξη της οικονομίας.
- **Από άλλα μέλη της επιτροπής,** εκφράζεται η άποψη ότι παρά τη θετική πορεία που παρουσιάζουν οι δημοσιονομικοί δείκτες και η οικονομία γενικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία που κατατέθηκαν στην επιτροπή, προβλήματα όπως τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, η υψηλή ανεργία και η φοροδιαφυγή εξακολουθούν να υφίστανται και τονίζεται συναφώς η ανάγκη λήψης μέτρων εκ μέρους του κράτους προς αντιμετώπισή τους.
- **Περαιτέρω, άλλα μέλη της επιτροπής,** σημειώνουν τα χαμηλά επίπεδα προϋπολογιζόμενων δαπανών που αφορούν στις κοινωνικές παροχές, στην υγεία, στην ανάπτυξη, στην έρευνα, στην καινοτομία και στο περιβάλλον και ως εκ τούτου την αδυναμία του προτεινόμενου προϋπολογισμού να ανταποκριθεί στις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας.
- **Από μέλη της επιτροπής** σε σχέση με τη μείωση των αναπτυξιακών δαπανών, εκφράζεται η άποψη ότι αυτή αποδίδεται στην ανάθεση έργων στον ιδιωτικό τομέα και στη σύμπραξη του κράτους με ιδιώτες επενδυτές για την πραγματοποίηση τέτοιων έργων, ενώ σε σχέση με τη μείωση στις κοινωνικές παροχές σημειώνεται ότι αυτή ενδεχομένως να οφείλεται σε πιθανή μείωση των δικαιούχων σε αυτές τις παροχές λόγω της βελτίωσης της οικονομίας.

Η επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα έχουν κατατεθεί ενώπιόν της καταλήγει στα ακόλουθα:

Η κυπριακή οικονομία παρά τα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια, συνεχίζει να ανακάμπτει και να παρουσιάζει θετικό ρυθμό ανάπτυξης.

Στόχος και επιθυμία όλων των πλευρών είναι η επίτευξη της μακροοικονομικής σταθερότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2017 αποτελεί τον πρώτο προϋπολογισμό που κατατίθεται μετά την έξοδο της Κύπρου από το Πρόγραμμα Μακροοικονομικής Προσαρμογής. Με βάση τα κατατεθέντα στοιχεία, ο προϋπολογισμός για το 2017 παρουσιάζεται οριακά ελλειμματικός, με οριακή αύξηση των συνολικών δαπανών και των συνολικών εσόδων.

Η επιτροπή κατά πλειοψηφία σημειώνει τη διατήρηση των συνολικών δαπανών στα ίδια σχεδόν επίπεδα με το προηγούμενο έτος (οριακή αύξηση κατά 0,3% μεταξύ των προϋπολογιζόμενων δαπανών μεταξύ των ετών 2017 και 2016), καθώς και τη σημαντική μείωση των δαπανών εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους. Σημειώνει, ταυτόχρονα, την αύξηση των δαπανών προσωπικού (1,8% αύξηση προϋπολογιζόμενων δαπανών 2017 σε σύγκριση με τις αντίστοιχες δαπάνες για το 2016), όπως και των λειτουργικών δαπανών (6,8% αύξηση προϋπολογιζόμενων δαπανών 2017 σε σύγκριση με τις αντίστοιχες δαπάνες για το 2016).

Επιπροσθέτως μέλη της επιτροπής εκφράζουν επιφυλάξεις για τα χαμηλά επίπεδα προϋπολογιζόμενων δαπανών για κοινωνικές παροχές και αναπτυξιακές δαπάνες.

3. Εισήγηση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού

Υπό το φως των πιο πάνω εκφρασθεισών θέσεων, η επιτροπή υποβάλλει με την παρούσα έκθεσή της τον υπό συζήτηση προϋπολογισμό στην ολομέλεια του σώματος, στον οποίο έχουν ενσωματωθεί οι προτεινόμενες από την κυβέρνηση τροποποιήσεις κατόπιν απόφασης της επιτροπής η οποία λήφθηκε στη συνεδρία της ημερομηνίας 28 Νοεμβρίου 2016, για λήψη τελικής αποφάσεως σε σχέση με την έγκριση ή απόρριψη αυτού εν όλω ή εν μέρει.

Ταυτόχρονα επιφυλάσσει το δικαίωμα των μελών της όπως και των υπόλοιπων βουλευτών για υποβολή τροπολογιών σε σχέση με περικοπές ή/και δεσμεύσεις ειδικών κονδυλίων στο στάδιο της κατά Κεφάλαιο και ομάδα/υποομάδα δαπανών ψήφισής του σε Νόμο.

Σημειώνεται ότι οι τελικές θέσεις των κοινοβουλευτικών πλευρών που εκπροσωπούνται στην επιτροπή αναμένεται να διατυπωθούν κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού στην ολομέλεια του σώματος, ενώ οι επιμέρους παρατηρήσεις των ιδίων κοινοβουλευτικών πλευρών τόσο επί θεμάτων οικονομικής πολιτικής όσο και επί του υπό αναφορά προϋπολογισμού εκτίθενται αυτούσια στο Μέρος Β της παρούσας έκθεσης.

Τέλος η επιτροπή σημειώνει ότι, υποβάλλοντας με την παρούσα έκθεσή της τον υπό συζήτηση προϋπολογισμό στην ολομέλεια του σώματος για συζήτηση και έγκριση ή απόρριψή του, επιφυλάσσεται σε σχέση με τα τελικά του μεγέθη, τα οποία ενδέχεται να διαφοροποιηθούν στη βάση περικοπών ειδικών κονδυλίων όπως και των συνολικών δαπανών υπό το φως της έγκρισης ή απόρριψης τροποποιήσεων σ' αυτόν, οι οποίες κατατέθηκαν ή ενδέχεται να κατατεθούν στο μεταξύ εκ μέρους της κυβέρνησης και/ή βουλευτών.

ΜΕΡΟΣ Β

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ 2017

(Οι θέσεις όλων των κοινοβουλευτικών πλευρών που περιλαμβάνονται στο παρόν Παράρτημα δεν έχουν υποστεί γλωσσική ή άλλη επεξεργασία.)

A. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Συναγερμού

Η Κυπριακή οικονομία βαδίζει προς την ανάπτυξη με σταθερή προοπτική, με αύξηση της απασχόλησης, μείωση της ανεργίας, καθώς επίσης και μείωση στο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών. Η μείωση στο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών αντικατοπτρίζει την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής οικονομίας, καθώς αυξάνονται οι εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών, όπως είναι ο τουρισμός, η ναυτιλία και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.

Το δημοσιονομικό έλλειμμα προσεγγίζει το μηδέν ενώ το δημόσιο χρέος ξεκίνησε επιτέλους να μειώνεται ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Το κόστος δανεισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας υποχώρησε στα χαμηλότερα ιστορικά του επίπεδα, μια εξέλιξη που εξοικονομεί εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ σε τόκους κάθε χρόνο, που η κυβέρνηση αναγκάζεται να καταβάλει για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους.

Οι επιδόσεις της οικονομίας τα τελευταία τρία χρόνια είναι εντυπωσιακές, και οι προοπτικές για τα επόμενα χρόνια πολύ καλές. Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας αυξάνεται κάθε χρόνο και αναμένεται να ανέλθει στο 2.7% το 2016, ενώ για το 2017, η ανάπτυξη αναμένεται να κυμανθεί στα ίδια περίπου επίπεδα. Η γενική ανεργία ακολουθεί πτωτική τάση και κυμαίνεται σήμερα στο 12.1%. Η ανεργία είναι συνυφασμένη με την

ανάπτυξη. Οι θετικοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης στα επόμενα χρόνια εκτιμάται ότι θα μειώνουν την ανεργία κατά μια ποσοστιαία μονάδα κάθε χρόνο.

Μαζί με τη γενική ανεργία, μειώνεται και η νεανική ανεργία, η οποία ωστόσο παραμένει σε πολύ ψηλά επίπεδα, γύρω στο 23%. Η ανεργία στους νέους είναι συνήθως διπλάσια της γενικής ανεργίας, και οφείλεται σε διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινωνία, όπως είναι η υπερβολική προσφορά πτυχιούχων σε κορεσμένα επαγγέλματα, η υποβάθμιση της τεχνικής εκπαίδευσης, η δυσκαμψία της αγοράς εργασίας και η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας. Ο μεγάλος και υδροκέφαλος δημόσιος τομέας στρεβλώνει την αγορά εργασίας και αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη.

Ο καλύτερος τρόπος για μια βιώσιμη ανάπτυξη της οικονομίας και δημιουργίας βιώσιμων θέσεων εργασίας είναι η προώθηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας μέσα σε συνθήκες ελεύθερης αγοράς και υγιούς ανταγωνισμού. Θεωρούμε ότι η οικονομία χρειάζεται περισσότερες μεταρρυθμίσεις, ιδιαίτερα στο δημόσιο τομέα, όπως είναι η μείωση της γραφειοκρατίας και η εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στις υπηρεσίες του δημοσίου. Η μείωση του μεγάλου, σπάταλου και υδροκέφαλου κράτους και η ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα, σημαίνει περισσότερη βιώσιμη ανάπτυξη.

Θεωρούμε επίσης ότι ένα μικρότερο, ευέλικτο και πιο αποτελεσματικό κράτος θα οδηγήσει σε χαμηλότερες φορολογίες για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα την αύξηση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών και την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων. Το κράτος δεν είναι επιχειρηματίας αλλά ρυθμιστής και επόπτης της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η ιδιωτική πρωτοβουλία και η ελευθερία της οικονομίας είναι η μόνη οδός για πρόοδο και ευημερία.

Ο προϋπολογισμός για το 2017 αντικατοπτρίζει τη συνετή και νοικοκυρεμένη πολιτική που ξεκίνησε η κυβέρνηση από το 2013, και η οποία τερμάτισε τις πολιτικές της σπατάλης και της ασυδοσίας, που ακολουθούσαν οι προηγούμενες κυβερνήσεις. Η πολιτική της ασυδοσίας και της κατασπατάλησης των χρημάτων του φορολογούμενου καθώς οι κακές πρακτικές του παρελθόντος τερματίζονται.

Για πρώτη φορά στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας παρατηρείται μείωση των δαπανών του κράτους, μέσω του εξορθολογισμού των δαπανών και των εσόδων του κράτους, χωρίς να επιβαρύνεται η κοινωνική και η αναπτυξιακή πολιτική. Αντίθετα, η στόχευση των κοινωνικών παροχών έχει εξοικονομήσει χρηματικούς πόρους, οι οποίοι διοχετεύθηκαν σε αυτούς που πραγματικά έχουν ανάγκη.

Η μεταρρύθμιση του συστήματος πρόνοιας, που ήταν βασικός στόχος της κυβέρνησης, είχε ως αποτέλεσμα την σημαντική αύξηση των δικαιούχων του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος. Η νέα νομοθεσία έχει δώσει την δυνατότητα σε 13.000 νέες οικογένειες να τύχουν στήριξης από το κράτος. Βεβαίως, στόχος της κυβέρνησης δεν είναι να αυξάνει συνεχώς τους δικαιούχους και τις δαπάνες της κοινωνικής πρόνοιας αλλά τις θέσεις εργασίας στην οικονομία, έτσι ώστε οι λήπτες του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος να εργάζονται, να παράγουν και να κερδίζουν τα χρήματα που χρειάζονται για να ζήσουν με αξιοπρέπεια. Στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής το Υπουργείο Εργασίας εξήγγειλε 11 νέα προγράμματα τα οποία καλύπτουν λήπτες ΕΕΕ, άτομα με αναπηρία, πτυχιούχους και ανειδίκευτους εργάτες, καθώς και μακροχρόνια άνεργους ηλικίας 50 ετών και άνω.

Βασικός στόχος της κυβέρνησης είναι η επίτευξη βιώσιμων δημόσιων οικονομικά μια για πάντα και φαίνεται να το επιτυγχάνει όχι συγκυριακά αλλά σε μόνιμη βάση. Το δημόσιο δεν θα παράγει πλέον ελλείμματα, όπως παλιά, όταν οι εκάστοτε κυβερνήσεις φόρτωναν τα ελλείμματα στις πλάτες των φορολογούμενων, στους ώμους των παιδιών μας.

Η μείωση των φορολογιών αποτελεί μια πολύ ευχάριστη εξέλιξη καθώς προσφέρει ανάσες στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Επιπρόσθετα χαιρετίζουμε τα φορολογικά και άλλα κίνητρα που προσφέρονται στον ιδιωτικό τομέα με στόχο την ανάπτυξη. Οι πολιτικές αυτές μας βρίσκουν σύμφωνους και παροτρύνουμε την κυβέρνηση να συνεχίσει αυτή την προσπάθεια.

B. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις

1. Είναι γεγονός ότι η Κύπρος έχει επίσημα εξέλθει από το Πρόγραμμα Μακροοικονομικής Προσαρμογής.
2. Την ίδια στιγμή μετά από μια παρατεταμένη περίοδο ύφεσης η Κυπριακή Οικονομία, παρουσιάζει βελτίωση η οποία στηρίχθηκε ως επί το πλείστον στις επιδόσεις του τουριστικού τομέα.
3. Παρά την έξοδο από το μνημόνιο το Κυπριακό κοινωνικοοικονομικό γίνεσθαι αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά και δομικά προβλήματα όπως:
  - Ιδιαίτερα ψηλά επίπεδα ανεργίας ιδιαίτερα της μακροχρόνιας και αυτής των νέων.
  - Ιδιαίτερα ισχνούς ρυθμούς αύξησης της απασχόλησης.
  - Πολύ ψηλούς ρυθμούς αύξησης της μετανάστευσης με στόχο την αναζήτηση εργασίας.
  - Ιλιγγιώδη αύξηση των εισοδηματικών ανισοτήτων. Σ' αυτό τον τομέα η Κύπρος κατέχει την τραγική πρωτιά σ' ολόκληρη την Ευρώπη.

- Το σύστημα υγείας έχει ουσιαστικά καταρρεύσει.
4. Ο τραπεζικός τομέας ο οποίος με τη συμπεριφορά και τα εγκληματικά του λάθη οδήγησε στην κατάρρευση της οικονομίας εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα όπως:
- Προβλήματα ρευστότητας
  - Ιδιαίτερα ψηλά επίπεδα ΜΕΔ.
  - Σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα.
- Τα πιο πάνω οδηγούν στην αδυναμία του τραπεζικού τομέα να χρηματοδοτήσει τις επιχειρήσεις, τα νοικοκυριά και γενικά την οικονομία.
- Έχει το ψηλότερο ιδιωτικό χρέος (νοικοκυριά και επιχειρήσεις) σ' ολόκληρη την Ευρώπη.
- Η αδυναμία των Τραπεζών να χρηματοδοτήσουν την οικονομία σε συνδυασμό με τον καθλωμένο προϋπολογισμό ανάπτυξης (ο οποίος μάλιστα δεν υλοποιείται επαρκώς) περιορίζουν τις αναπτυξιακές δυνατότητες της χώρας.
5. Τα επιτόκια έχουν μειωθεί αλλά εξακολουθούν να παραμένουν πολύ ψηλά σε σύγκριση με τα Ευρωπαϊκά.
6. Η ανεργία, η εισοδηματική ανισότητα, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, το μεγάλο ιδιωτικό χρέος, η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και η διαχείριση του δημόσιου χρέους αποτελούν ανοικτές πληγές για την Οικονομία και την κοινωνία.
7. Η πολιτεία οφείλει να καταρτίσει σχέδια αντιμετώπισης δυνητικών εξωτερικών κινδύνων οι οποίοι θα μπορούσαν ενδεχομένως ν' αποτελέσουν παράγοντες αποστασιοποίησης όπως:
- Η απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου για έξοδο από την Ε.Ε.
  - Η κρίση στη Μέση Ανατολή και τα κύματα μαζικής μετανάστευσης.
  - Η πορεία της Ρωσικής Οικονομίας.
  - Και τα επίπεδα των διεθνών τιμών του πετρελαίου.
8. Παρά την αιματηρή λιτότητα που επέβαλε η κυβέρνηση, το δημοσιονομικό έλλειμμα σε απόλυτους όρους αναμένεται να διπλασιαστεί.
9. Το δημόσιο χρέος βρίσκεται σε πολύ ψηλά επίπεδα. Επιβάλλεται πιο ορθολογιστική διαχείριση του, επιμήκυνση της διάρκειας του και μείωση του κόστους χρηματοδότησης του.
10. Ως ΑΚΕΛ εκφράζουμε ανησυχία ιδιαίτερα για τα ψηλά επίπεδα της μακροχρόνιας ανεργίας.
11. Όσον αφορά στον Προϋπολογισμό του 2017 δυστυχώς, οι αναπτυξιακές δαπάνες είναι καθλωμένες (με οριακή μείωση) για τέταρτη συνεχόμενη χρονιά.
- Αναμέναμε από την κυβέρνηση να στηρίξει σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό την ανάπτυξη αυξάνοντας τα κονδύλια, τη στιγμή μάλιστα που ο τραπεζικός τομέας αδυνατεί να το πράξει. Δυστυχώς διαψευστήκαμε για πολλοστή φορά.
12. Οι κοινωνικές δαπάνες είναι μειωμένες κατά 0.8%. Δυστυχώς η αποδόμηση του κοινωνικού κράτους οξύνει ακόμα περισσότερο τις κοινωνικές πληγές που άνοιξαν οι μνημονιακές πολιτικές της κυβέρνησης.
13. Οι καθλωμένες αναπτυξιακές δαπάνες, οι μειωμένες κοινωνικές δαπάνες και η περαιτέρω μείωση των δαπανών για την υγεία καταδεικνύουν την αδυναμία του προτεινόμενου προϋπολογισμού να ανταποκριθεί στις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας.
14. Οι οικονομικές πολιτικές και πρακτικές της κυβέρνησης βαθαίνουν ακόμα τις ανισότητες στην κατανομή του Εθνικού Εισοδήματος προς όφελος του κεφαλαίου.
15. Οι πολιτικές της κυβέρνησης έχουν επιδεινώσει τις συνθήκες απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα. Οι «ευέλικτες» μορφές απασχόλησης λειτουργούν σε βάρος των συλλογικών συμβάσεων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων.
16. Η συνεχής μείωση των μισθών των εργαζομένων και η καθήλωση τους σε χαμηλά επίπεδα παρεμποδίζει την δυνατότητα των νοικοκυριών ν' αποπληρώσουν τα χρέη τους. Παράλληλα η συνεχής μείωση του εργατικού κόστους δεν έχει οδηγήσει στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.
17. Τη στιγμή που οι Τράπεζες αδυνατούν να χρηματοδοτήσουν την οικονομία και η Κυβέρνηση δεν αυξάνει τις αναπτυξιακές δαπάνες, μπροστά στα αδιέξοδα η Κυβέρνηση προωθεί τις ιδιωτικοποιήσεις, οι οποίες έχουν καταστεί η προμετωπίδα των νεοφιλελεύθερων πολιτικών τους.

18. Η συνεισφορά των παραγωγικών τομέων της οικονομίας μειώνεται συνεχώς την ίδια στιγμή που η εξάρτηση από τον τουρισμό μεγαλώνει.
19. Ο τομέας των κατασκευών εξακολουθεί να παραπαίει.
20. Ως ΑΚΕΛ οραματιζόμαστε ένα προϋπολογισμό με τρία βασικά χαρακτηριστικά:
  - Να είναι αναπτυξιακός
  - Να είναι κοινωνικά ευαίσθητος
  - Να είναι νοικοκυρεμένος

Ένας τέτοιος προϋπολογισμός αν είναι νοικοκυρεμένος απελευθερώνει πόρους οι οποίοι μπορούν να διοχετευτούν στην ανάπτυξη και την κοινωνική πρόνοια.

Ένας τέτοιος προϋπολογισμός που προωθεί την ανάπτυξη δημιουργεί πλούτο και θέσεις εργασίας μειώνοντας την ανεργία. Επίσης ένας τέτοιος προϋπολογισμός αν είναι κοινωνικά ευαίσθητος στηρίζει τις κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Δυστυχώς ο Προϋπολογισμός που κατέθεσε η Κυβέρνηση δεν είναι ούτε το ένα ούτε το άλλο.

Πρόκειται για ένα ακόμα μνημονιακό προϋπολογισμό ο οποίος παρά την επίσημη έξοδο από το μνημόνιο παραμένει συντηρητικός, αντιαναπτυξιακός και κοινωνικά ανάλητος.

Ένας τέτοιος προϋπολογισμός μπορεί να εκφράζει την κυβέρνηση αλλά σίγουρα όχι το ΑΚΕΛ.

Γι' αυτό και η Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις θα καταψηφίσει τον Προϋπολογισμό του 2017. Παράλληλα θα καταθέσουμε προτάσεις για δέσμευση κονδυλίων με στόχο τον καλύτερο κοινοβουλευτικό έλεγχο.

Γ. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Κόμματος

Ο προϋπολογισμός για το 2017 καθώς και το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο, έτυχαν καθολικής προετοιμασίας από την εκτελεστική εξουσία μετά από την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου στις 13 Μαΐου 2015 όπου επί της ουσίας, η Κυπριακή Οικονομία έχει εξέλθει της αυστηρής επιτήρησης όπως προέκυψε από την Δανειακή Σύμβαση του 2013.

Η πορεία της Οικονομίας βρίσκεται σε τροχιά ανάκαμψης και οι περισσότεροι δείκτες παρουσιάζουν σημεία βελτίωσης χωρίς όμως να θεωρούμε ότι υπάρχει αντιπροσωπευτικός αντίκτυπος στην πραγματική οικονομία.

Θεωρούμε σημαντική αλλά και ουσιαστική την συμβολή του Κυπριακού Λαού ο οποίος με πολλές θυσίες συνέβαλε στην αναστροφή της κάκιστης εικόνας της οικονομίας της Κύπρου.

Υπουργείο Οικονομικών:

Το Υπουργείο Οικονομικών ως το καθ' ύλην αρμόδιο για την χάραξη και εφαρμογή του προγράμματος της Κυβέρνησης, παρά τα ευνοϊκά δεδομένα που προκύπτουν από τις εκτιμήσεις του, εντούτοις με την ακολουθούμενη πολιτική, θέτει σημαντικούς τομείς της οικονομίας σε στασιμότητα και δεν φαίνεται να υπάρχει η πολιτική βούληση ώστε να δοθούν κίνητρα και σωστές κατευθυντήριες γραμμές σε τομείς όπως οι Υπηρεσίες ο Πολυθεματικός Τουρισμός, ο Κατασκευαστικός Τομέας και το Εξαγωγικό Εμπόριο.

Οι συνολικές δαπάνες για το 2017, αναμένεται να είναι αυξημένες κατά 2,3% σε σχέση με το 2016 και θα ανέλθουν στα 7,069 δις ευρώ.

Ταυτόχρονα ο ρυθμός ανάπτυξης για το 2017 προβλέπεται ότι θα φτάσει στο 2,7% του ΑΕΠ της Κυπριακής Οικονομίας.

Θεωρούμε ο τομέας των Κοινωνικών Υπηρεσιών, χρήζει σημαντικού εξορθολογισμού παρά τις διορθωτικές πολιτικές που απορρέουν από τις μνημονιακές δεσμεύσεις της Κυβέρνησης.

Η πρόβλεψη για το Δημόσιο Χρέος για το 2016 είναι ότι θα ανέλθει στο 108,3% και θεωρούμε ότι είναι αρκετά υψηλό παρά τις ευσύνες οικονομικές προβλέψεις των επιμέρους δεικτών της οικονομίας. Το δεδομένο αυτό επηρεάζει άμεσα την Πιστοληπτική Ικανότητα της Κυπριακής οικονομίας, με αρνητικό αντίκτυπο στην πρόσβαση σε φτηνό δανεισμό.

Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια:

Παράλληλα οφείλουμε να επισημάνουμε για πολλοστή φορά, ότι υψηλός αριθμός των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων είναι ανασταλτικός παράγοντας για την ανάκαμψη ολόκληρου του φάσματος της Οικονομίας.

Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια με βάση τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, ανέρχονται στο 49% του συνόλου των δανειακών χαρτοφυλακίων των τραπεζικών ιδρυμάτων. Ως Δημοκρατικό Κόμμα, επαναδιατυπώνουμε την πρόταση μας για αντιμετώπιση των ΜΕΔ από τις τράπεζες, με την δημιουργία Φορέα

Διαχείρισης Μη Εξυπηρετούμενων έτσι ώστε με την απομόχλευση των κόκκινων δανείων, οι τράπεζες θα μπορούσαν να είναι πιο ευέλικτες με θετικές προοπτικές για την ρευστότητα τους.

Θεωρούμε ότι η λόγω της ύπαρξης του μεγάλου αριθμού των κόκκινων δανείων, σημαντική μερίδα των πολιτών, δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε δανεισμό με αποτέλεσμα να βρίσκονται εκτός της παραγωγικής διαδικασίας που έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση της αγοραστικής τους δύναμης.

Πληθωρισμός:

Επισημαίνουμε δε, ότι θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του αρνητικού πληθωρισμού στον βαθμό που είναι επιτρεπτό από την εκτελεστική εξουσία, αφού η παρατεταμένη αποπληθωριστική τάση, θα επιφέρει περεταίρω στρεβλώσεις στην οικονομία. Παρά το γεγονός ότι το διεθνές οικονομικό περιβάλλον προσβλέπει σε ανοδική τάση όσον αφορά τον πληθωρισμό λόγω της αναμενόμενης αύξησης της τιμής του πετρελαίου, η εγχώρια οικονομία παρουσιάζει ανασταλτικά σημάδια λόγω της μείωσης της αγοραστικής δύναμης του εργατικού δυναμικού. Οι μειώσεις που δέχτηκαν οι εργαζόμενοι σε ολόκληρο σχεδόν το φάσμα της οικονομίας, δεν συνοδεύτηκαν με τις αντίστοιχες αυξήσεις κατά την διάρκεια του 2015 – 2016.

Κρατικός Δανεισμός:

Η Κυβέρνηση θα πρέπει να λάβει υπόψη το ενδεχόμενο εκτροχιασμού των οικονομικών της προβλέψεων, αφού ο επιτοκιακός κίνδυνος δανεισμού από τις διεθνείς αγορές, είναι ασύμφορος μέχρι στιγμής, δεδομένου ότι μεσοπρόθεσμα θα πρέπει να αποπληρώσουμε δάνεια που προκύπτουν από τις μνημονιακές μας υποχρεώσεις όπου δανεισμός ήταν αρκετά πιο χαμηλός.

Ανεργία:

Η ανεργία για το 2016 στο σύνολο των 12 μηνών, εκτιμάται ότι θα βρίσκεται στο 12,5%, ενώ η ανεργία στους νέους αγγίζει το 28%. Σοβαρό πρόβλημα προκύπτει από τους Μακροχρόνια άνεργους αλλά και στις ομάδες πληθυσμού άνω των 50 ετών όπου τα υφιστάμενα κίνητρα/προγράμματα, φαίνεται να μην επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Κρίνουμε όμως θετικό, το γεγονός ότι η ανεργία βρίσκεται σε σταδιακή υποχώρηση, οριακά πάνω από το 12%. Υπάρχουν όμως δομικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν μέσα στην κρίση, και θα πρέπει να τύχουν επαναξιολόγησης σε σχέση με την Ανεργία. Η συνύπαρξη του ΕΕΕ, σε πολλές περιπτώσεις είναι αποτρεπτική ώστε μερίδα των ληπτών να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας. Παρατηρείται το φαινόμενο, δικαιούχοι του ΕΕΕ να απασχολούνται σε διάφορους τομείς, ενισχύοντας την αδήλωτη εργασία. Το Δημοκρατικό Κόμμα εισηγείται όπως η Κυβέρνηση εφαρμόσει προχωρήσει σε εκείνες τις ρυθμίσεις ούτως ώστε να υπάρξει η δυνατότητα διακοπής του ΕΕΕ στις περιπτώσεις που αποδεδειγμένα ο λήπτης, δεν αποδέχεται θέση εργασίας που του προτείνεται, χωρίς ουσιαστική αιτία.

Τομέας Υγείας:

Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες του ίδιου του Υπουργού να καταλείψει σωστά με βάση την επιτακτικότητα των αναγκών τις δαπάνες για την Υγεία, εντούτοις ένα τέτοιο εγχείρημα φαντάζει πλέον αδύνατο, ένεκα του γεγονότος ότι το υφιστάμενο σύστημα Υγείας, νοσεί και βρίσκεται στον αναπνευστήρα.

Ως Δημοκρατικό Κόμμα, θεωρούσαμε ότι η έξοδος από το μνημόνιο, θα έδιδε την δυνατότητα στην Κυβέρνηση να αιμοδοτήσει τον Τομέα της Υγείας που είναι το υπέρτατο αγαθό για όλους τους πολίτες. Με λύπη μας παρατηρούμε, η πενιχρή αύξηση των κονδυλίων, αφορούν κατά το πλείστον, δαπάνες του Κρατικού Μισθολογίου.

Παράλληλα καλούμε την εκτελεστική εξουσία, να διαθέσει απαραίτητα πρόσθετα κονδύλια ώστε το σύστημα Υγείας να αντέξει μέχρι την διαδικασία μετάβασης του ΓΕΣΥ. Πρέπει να δοθούν κίνητρα στο Ιατρικό και Παραϊατρικό προσωπικό για να αποφευχθούν οι περαιτέρω εκροές προς τον ιδιωτικό τομέα. Με βάση τα δεδομένα που υπάρχουν στα δημόσια νοσηλευτήρια, θεωρούμε εφικτή την μερική αναδιάρθρωση στον τρόπο λειτουργίας τους όπου οι κτιριακές υποδομές μπορούν να αξιοποιηθούν πιο παραγωγικά, εξυπηρετώντας τους πολίτες σε διευρυμένα ωράρια και χωρίς να διαταράσσεται η εργατική ειρήνη των υπαλλήλων.

Τουρισμός:

Ως Δημοκρατικό Κόμμα, πιστεύουμε ότι η αύξηση του τουρισμού και κατ' επέκταση τα έσοδα του κράτους κατά 10% είναι θετική εξέλιξη, αλλά θεωρούμε ότι θα πρέπει να υπάρξει ολοκληρωμένη στρατηγική για τον Τουρισμό. Η συγκυριακή αύξηση του τουριστικού προϊόντος οφείλεται κυρίως στους γεωπολιτικούς παράγοντες της περιοχής. Χρειάζεται ποιοτική αναβάθμιση και σε υποδομές αλλά και στην διευκόλυνση του κλάδου του τουρισμού ώστε να αντλήσουν εύκολη χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκούς πόρους.

Δ. Παρατηρήσεις του Κινήματος Σοσιαδημοκρατών ΕΔΕΚ

Ο κρατικός προϋπολογισμός του 2017 ουσιαστικά καλείται να συνεχίσει την αντιμετώπιση των σοβαρών επιπτώσεων που έχουν προκύψει ως αποτέλεσμα της πρωτοφανούς οικονομικής κρίσης που έπληξε την πατρίδα-μας και σταδιακά να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ανάκαμψη.

Παρά την αισιοδοξία που μπορεί να προκαλεί ο προβλεπόμενος ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης (>2.5%) και το ύψος του δημοσιονομικού ελλείμματος (-0.6%), η διατήρηση του δημόσιου χρέους σε υψηλά ποσοστά σε σχέση με το ΑΕΠ(105.3%), αλλά με αύξηση σε απόλυτους αριθμούς (19.2 δις ευρώ), η διατήρηση της ανεργίας σε ψηλά ποσοστά >16% κατά το 2016 και ιδιαίτερα στους νέους >28%, και τέλος το γεγονός ότι η φορολογία εξακολουθεί να παραμένει ως η κύρια πηγή των κρατικών εσόδων σε ποσοστό 83%, όχι μόνο δεν επιτρέπουν εφησυχασμό, αλλά δικαιολογημένα προκαλούν εύλογες ανησυχίες.

Οι ανησυχίες επιτείνονται δεδομένου ότι ο ρυθμός ανάπτυξης προέρχεται κατά κύριο λόγο από μη σταθερούς παράγοντες (π.χ. τουρισμός), οι οποίοι είναι αποτέλεσμα εξωγενών και εν πολλοίς απρόβλεπτων παραγόντων. Ως εκ τούτου σε ενδεχόμενη αλλαγή συνθηκών και καταστάσεων στην ευρύτερη περιοχή της Αν. Μεσογείου το ενδεχόμενο διάψευσης των προβλέψεων είναι ορατό.

Η από ετών προσπάθεια για δημοσιονομική εξυγίανση και επίτευξη μακροοικονομικής σταθερότητας, φαίνεται από τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται ότι δεν έχει επιτευχθεί, ή τουλάχιστον στον επιθυμητό βαθμό.

Για την παρά πέρα ενίσχυση της προσπάθειας τα μέτρα τα οποία η κυβέρνηση εξαγγείλει για να είναι ανάλογα των προσδοκιών μας θα πρέπει να εστιάζονται σε τρεις άξονες.

1. Να μην είναι ανεπαρκή για το μέγεθος διόρθωσης της κρίσης και να στρέφονται προς την ορθή κατεύθυνση
2. Να επιτυγχάνεται η υλοποίησή-τους στον απόλυτο ή σχεδόν στον απόλυτο βαθμό, και
3. Να επιφέρουν έστω και σταδιακά βελτίωση στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα της κυπριακής οικονομίας, τα οποία πέραν των πολιτικών ευθυνών έχουν και αυτά σημαντικό μερίδιο τόσο στην πρόκληση της οικονομικής κρίσης όσο και στις συνεπακόλουθες επιπτώσεις από αυτή.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι:

- Είναι αδιανόητο σε περίοδο μεγάλης οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, κρατικές υπηρεσίες να παρουσιάζουν απαράδεκτη γραφειοκρατική αγκύλωση, αποστερώντας από το κράτος σημαντικά έσοδα, επηρεάζοντας αρνητικά την ανάπτυξη
- Η παραγωγικότητα της Δημόσιας Υπηρεσίας να εξακολουθεί να είναι χαμηλή.
- Η μη παραγωγική αύξηση των δαπανών σε διάφορα τμήματα της Δημόσιας Υπηρεσίας
- Ο ρυθμός υλοποίησης του αναπτυξιακού προϋπολογισμού στις δοσμένες συνθήκες να είναι χαμηλός και να ανέρχεται μόλις στο 41% ενώ το 2015 περιορίστηκε στο 34%
- Εξακολουθούν να απουσιάζουν από τον κυβερνητικό προγραμματισμό τα έργα αναπτυξιακού χαρακτήρα, τα οποία θα ανατροφοδοτήσουν το κράτος με έσοδα, για να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια στη χρηματοδότηση άλλων έργων.
- Διενεργούνται ή/και προγραμματίζονται δαπάνες για τη χρηματοδότηση έργων αμφίβολης χρησιμότητας.
- Οι σχεδόν ανύπαρκτες δαπάνες για την έρευνα και την καινοτομία ειδικά σε περιόδους οικονομικής κρίσης είναι αδιανόητη.

Συμφωνούμε με το γενικό πλαίσιο των στρατηγικών επιδιώξεων της κυβέρνησης. όπως αυτό τέθηκε από τον υπουργό Οικονομικών, καθώς με όλους από τους επιμεριζόμενους στόχους, πλην των αποκρατικοποιήσεων. Όμως πρέπει να γίνει κατανοητό, ότι δεν αρκούν οι προθέσεις και οι εξαγγελίες, δεδομένου ότι σε πολλές περιπτώσεις διαπιστώνουμε παλινωδίες και ενέργειες προς λανθασμένη κατεύθυνση.

Η μείωση των λειτουργικών δαπανών όχι μόνο δεν κατέστη δυνατή, εάν δε σε αυτές προστεθούν και οι αποπληρωμές των δανείων, τότε θα έχουμε σημαντική αύξηση.

Η οικονομική κρίση δεν έχει ακόμα προβληματίσει την κυβέρνηση στο βαθμό που θα έπρεπε για τον εξορθολογισμό της κυπριακής οικονομίας και την αντιμετώπιση των χρόνιων διαρθρωτικών-της προβλημάτων.

Ταυτόχρονα, επίκεντρο των δράσεων της κυβέρνησης θα πρέπει να είναι η ανακατανομή του εθνικού εισοδήματος προς όφελος των οικονομικά ασθενέστερων στρωμάτων και η σταδιακή σμίκρυνση της οικονομικής ανισότητας ανάμεσα στα χαμηλά και τα ψηλά εισοδήματα.

Αντίθετα μια σειρά από επιδράσεις της οικονομικής κρίσης, όπως:

- Αύξηση της ανεργίας
- Μαζικές απολύσεις στον ιδιωτικό τομέα
- Αυξημένες φορολογίες
- Μείωση των μισθών

- Καταστρατήγηση των εργασιακών σχέσεων
- Κούρεμα των καταθέσεων καθώς και τα αξιόγραφα

έχουν μεγεθύνει ακόμα περισσότερο το χάσμα.

Τέλος και ο τρόπος που η κυβέρνηση επιχειρεί να επαναφέρει την παραχώρηση των αυξήσεων στους μισθούς μέσα από τη μεταρρύθμιση της Δημόσιας Υπηρεσίας, όσο και η συνεχής αύξηση του ποσοστού των έμμεσων φόρων σε σχέση με τους άμεσους, κινούνται προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Ως εκ τούτου κατά την άποψη του Κ.Σ.ΕΔΕΚ η κυβέρνηση θα πρέπει άμεσα να προχωρήσει σε μέτρα μείωσης των δαπανών και αύξησης των εσόδων.

Μέτρα μείωσης των δαπανών

1. Περαιτέρω μείωση των μη παραγωγικών δαπανών
2. Αύξηση της παραγωγικότητας της Δημόσιας Υπηρεσίας. Προώθηση μετρήσιμων κριτηρίων καθορισμού της παραγωγικότητας ώστε οι προϋπολογιζόμενες δαπάνες να κατανέμονται ανάλογα. Η αύξηση της παραγωγικότητας θα μειώσει και τις ανάγκες σε προσωπικό.
3. Παραχώρηση στοχευμένων επιδομάτων χωρίς να αδικούνται δικαιούχοι
4. Αξιοποίηση του ιδιωτικού τομέα για συγχρηματοδότηση έργων (π.χ. ανέγερση κτηρίων στέγασης κυβερνητικών υπηρεσιών)
5. Θέσπιση αυστηρής διαδικασίας για τον προϋπολογισμό της δαπάνης εκτέλεσης διαφόρων έργων
6. Καθορισμός νέου τρόπου παραχώρησης των συντάξεων και των μισθολογικών αυξήσεων με στόχο της ενίσχυση των χαμηλών εισοδημάτων
7. Αναστολή εκτέλεσης έργων αμφίβολης χρησιμότητας.

Μέτρα αύξησης των εσόδων

1. Προώθηση της εκτέλεσης αναπτυξιακών έργων ανταποδοτικού χαρακτήρα
2. Καταπολέμηση της γραφειοκρατίας σε ζωτικούς τομείς της οικονομίας που μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης και κατ' επέκταση των κρατικών εσόδων π.χ. Κτηματολόγιο, Πολεοδομία.
3. Φορολόγηση της υπεραξίας που δημιουργείται από τις χαλαρώσεις που εγκρίνει η κυβέρνηση, καθώς και από την αλλαγή των πολεοδομικών ζωνών.
4. Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής
5. Παραχώρηση φορολογικών κινήτρων για την έγκαιρη εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων εταιρειών και φυσικών προσώπων
6. Ορθολογιστική κοστολόγηση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας για σκοπούς χρέωσης των ασφαλιστικών εταιρειών αλλά και των αλλοδαπών που περιθάλπονται στα δημόσια νοσηλευτήρια
7. Περαιτέρω ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας

Για τις επιμέρους παρατηρήσεις οι οποίες αφορούν τα διάφορα υπουργεία και υπηρεσίες, καθώς και για τις εισηγήσεις και προτάσεις του Κ.Σ.ΕΔΕΚ, θα αναφερθούν ο πρόεδρος και οι βουλευτές του κόμματος στις ομιλίες-τους, κατά τη συζήτηση των προϋπολογισμών στην ολομέλεια του σώματος.

Ε. Παρατηρήσεις Συμμαχίας Πολιτών

Το κράτος μας συνεχίζει να βρίσκεται σε στενό κλοιό επιτήρησης για να επιτύχει τους μνημονιακούς στόχους και τις μεταρρυθμίσεις που δεσμεύτηκε η κυβέρνηση να εφαρμόσει. Ο προϋπολογισμός του 2017 παρά τα επικοινωνιακά τεχνάσματα να παρουσιαστεί, ως ο πρώτος μεταμνημονιακός προϋπολογισμός, που θέτει γερές βάσεις στην διόρθωση των κακών χειρισμών τόσων χρόνων αλλά και στην αλλαγή νοοτροπίας όσο αφορά την διαχείριση των δημοσιονομικών του κράτους, πόρρω απέχει από τα πραγματικά του δεδομένα. Δυστυχώς δεν είναι αναπτυξιακός προϋπολογισμός και με τα σημερινά δεδομένα μόνο ένα αναπτυξιακό προϋπολογισμό χρειάζεται η οικονομία για να ανακάμψει με ταχείς ρυθμούς.

Μας παρουσιάστηκε ένας ελλειμματικός προϋπολογισμός, που παρά τις διαβεβαιώσεις της κυβέρνησης για την βελτίωση της οικονομίας και την ικανότητα τους να μειώσουν τους φόρους, εντούτοις τα έσοδα τους για το 2016 ήταν αυξημένα και για το 2017 η αύξηση των εσόδων από τους έμμεσους φόρους, εκμηδενίζει την μείωση των άμεσων φόρων με μικρή αύξηση του φορολογικού μας βάρους. Τα έσοδα από τους έμμεσους φόρους προβλέπονται να αυξηθούν λόγω της πρόβλεψης για αύξηση στην κατανάλωση και υπολογίζεται από την κυβέρνηση ότι θα οδηγηθούμε σε θετικούς ρυθμούς πληθωρισμού. Σε αντίθεση με τις προβλέψεις, οι μισθοί

του ιδιωτικού τομέα δεν έχουν αυξηθεί και η ακύρωση της αποκοπής έκτακτης εισφοράς θα συμβάλει ελάχιστα στην κατανάλωση, μετά που όλη η ρευστότητα της αγοράς συνεχίζει να καταλήγει στις τράπεζες και στην αποπληρωμή των ιδιωτικών χρεών.

Υπάρχουν ανάγκες για ανάληψη δανείων της τάξης του ποσού πέραν του ενός δισεκατομμυρίου και αυτό που μας ανησυχεί είναι κατά πόσο θα μπορεί η Κυβέρνηση με τις πολιτικές που ακολουθεί να μειώσει το δημόσιο χρέος. Δυστυχώς θα διοχετευτεί προς την εξόφληση υφιστάμενων δανείων και την κάλυψη του δημοσιονομικού ελλείμματος, σε περίπτωση που υπάρξει τέτοιο έλλειμμα στα επόμενα χρόνια. Περαιτέρω παρατηρούμε ότι οι δαπάνες υπερβαίνουν τα έσοδα κατά 1.3 δις περίπου, τόσο το 2016 όσο και το 2017 συνολικά. Τα ποσά που θα απαιτηθούν είναι περίπου τα ποσά που προϋπολογίζονται να δανειστούν στα πιο πάνω αναφερόμενα χρόνια και αυτό μας δημιουργεί ανησυχίες σχετικά με τις μνημονιακές μας υποχρεώσεις για τη δημιουργία πρωτογενών πλεονασμάτων, ώστε να αποπληρώνεται ο δανεισμός μας προς την Τρόικα. Η απόκλιση από τις προβλέψεις του Υπουργείου κατά 0.5% στο ποσοστό ανάπτυξης βάζει σε μακροχρόνιο ορίζοντα ένα αυξημένο δημόσιο χρέος άνω του 100% παρά την μελλοντική αύξηση του ΑΕΠ και με βάση την έκθεση της Κομισιόν ότι η πολιτική της κυβέρνησης αποκλίνει από τους στόχους που έχουν τεθεί τότε, αυτό δε θα έπρεπε να μας καθησυχάζει.

Μέσα όμως από τις μνημονιακές δεσμεύσεις έχουμε γίνει παρατηρητές της κατά το δοκούν άρνησης συμμόρφωσης με ορισμένες υποχρεώσεις που θεωρούμε σημαντικές στην εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας και στην αποδοτικότητα ορισμένων τμημάτων όπως παραδείγματος χάρη, η ενοποίηση του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων και της Υπηρεσίας ΦΠΑ, κάτι που θα μπορούσε μέχρι σήμερα να φέρει εις πέρας εισπράξεις οφειλόμενων φορολογικών ποσών μέσα από το σύνολο του 1.5δις ανείσπρακτων οφειλών. Άλλωστε ένας από τους σημαντικούς στόχους του Υπουργείου Οικονομικών είναι «η αποτελεσματική διαχείριση της φορολογικής συμμόρφωσης» και «η βελτίωση τόσο της αποδοτικότητας όσον και της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση και εισπράξη των φόρων». Δυστυχώς αυτό φαίνεται να μένει στα λόγια ειδικότερα με τους μεγαλοφειλέτες και τον χειρισμό τους.

Η μνημονιακή δέσμευση για την μεταρρύθμιση στον δημόσιο τομέα απέτυχε παταγωδώς να διορθώσει το διαχρονικό πρόβλημα της κρατικής μισθοδοσίας και των μισθοδοτικών κλιμάκων, σε παράλληλη αναποτελεσματική διαδικασία μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης. Φαινόμενα που παρατηρούνται λόγω σύγκρουσης συγκεκριμένων πολιτικών συμφερόντων που έχουν δημιουργήσει αυτά ακριβώς τα προβλήματα διαχρονικά.

ΑΝΕΡΓΙΑ

Σχετικά με το θέμα της χρόνιας ανεργίας και παρά την πτωτική πορεία του ποσοστού ανεργίας, που συνεχίζει να διατηρείται και σήμερα αρκετά ψηλό δεν έχουμε δει ικανοποιητικά αποτελέσματα στην πολιτική που εφαρμόζει το Υπουργείο Εργασίας σχετικά με το πλαίσιο των δράσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων, για την παροχή κινήτρων για εργοδότηση των μακροχρόνιων ανέργων και ειδικά των νέων που είναι εγγεγραμμένοι στους καταλόγους της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης. Τα εν λόγω προγράμματα και σχέδια είναι ευπρόσδεκτα, αλλά συνεχίζουμε να αμφισβητούμε την έκταση της μείωσης της ανεργίας, που ουσιαστικά βασίζεται στην μείωση μόνο στους εγγεγραμμένους άνεργους στη ΔΥΑ και στα γραφεία εξευρέσεως εργασίας. Ως εκ τούτου η εικόνα που δίδεται μπορεί να είναι παραπλανητική καθώς στο ποσοστό ενσωματώνονται και οι μερικώς απασχολούμενοι και δεν έχουμε στοιχεία για τον αριθμό των νέων ειδικά, που μετανάστευσαν στο εξωτερικό για να εργαστούν και να εγκατασταθούν. Για αυτό το λόγο, θα πρέπει να γίνει προσπάθεια από τους ειδικούς συμβούλους του Υπουργείου, σε συνεργασία με τη Στατιστική Υπηρεσία, η οποία θα μπορεί να συνεργαστεί και με τις ευρωπαϊκές στατιστικές υπηρεσίες, για τη συλλογή στοιχείων για αυτούς που δεν ήταν εγγεγραμμένοι στη ΔΥΑ ή/και στα γραφεία εξευρέσεως εργασίας κατά τα τελευταία 3 χρόνια. Χωρίς αυτές τις πληροφορίες θα παραμένει η αμφιβολία για τις δηλώσεις της Κυβέρνησης για την πτώση της ανεργίας που δυστυχώς όσο επιμένουν αυτά τα ψηλά ποσοστά τόσο δυσκολότερο είναι το εγχείρημα να ανακτήσουμε αυτό το χαμένο προϊόν που θα μπορούσε να παραχθεί στην οικονομία.

Το Υπουργείο Εργασίας σε συνεννόηση με το Υπουργείο Εμπορίου και τα προγράμματα που ανακοινώνει για την επιχειρηματικότητα, θα μπορούσαν να υποβοηθήσουν περαιτέρω την ενσωμάτωση ανέργων στον επιχειρηματικό τομέα, αλλά εδώ παρουσιάζονται τα προβλήματα διοχέτευσης των κονδυλίων του Υπουργείου Εμπορίου, λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών και την μη εξυπηρέτηση των αναγκών των νέων επιχειρήσεων σχετικά με την ένεση κεφαλαίων που τόσο πολύ έχουν ανάγκη.

Στην προσπάθεια της η κυβέρνηση να διατηρήσει μερικώς ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς παρουσιάζονται μειωμένες κοινωνικές παροχές και προβλήματα στην ουσιαστική στόχευση των παροχών, με ανάγκες επιπλέον συμπληρωματικών προϋπολογισμών κάθε χρόνο. Με δεδομένο ότι 27% του κυπριακού πληθυσμού ζει στο όριο και κάτω από το όριο της φτώχειας, θα έπρεπε η κυβέρνηση να παρουσιάσει αυξημένες δαπάνες για κοινωνικές παροχές ούτως ώστε να σταματήσει η διάβρωση του κοινωνικού ιστού και να διατηρηθεί αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο ανάμεσα στα κοινωνικά στρώματα.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Στο θέμα του επιχειρηματικού τομέα πολλά θα μπορούσαν να γίνουν ώστε αυτό το κομμάτι της οικονομίας να σταθεί επιτέλους στα πόδια του, αλλά και πάλι δεν βλέπουμε κάποια ουσιώδη διαχείριση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν ειδικότερα της ελλειμματικής ρευστότητας και της διοχέτευσης κινήτρων και κονδυλίων να επανέλθουν στην παραγωγική δραστηριότητα. Πολλές επιχειρήσεις ψυχორραγούν ελέω της έκθεσης τους σε υψηλό δανεισμό αλλά παράλληλα και του πολύ ψηλού κόστους που πληρώνουν σε επιτόκια. Άλλωστε τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια παραμένουν για τρίτη χρονιά σε υπερβολικά ψηλά επίπεδα. Θα μπορούσαν να επιδοτηθούν επιτόκια όσον αφορά τα επιχειρηματικά δάνεια από τα τραπεζικά ιδρύματα που έχουν πάρει κρατική ενίσχυση, έτσι αυτή η ενίσχυση θα αποδώσει απευθείας στην αγορά και θα συμβάλει θετικά στην οικονομική ανάκαμψη.

Παρά τις εξαγγελίες της κυβέρνησης και την πρόθεση προσέλκυσης επενδύσεων στον ιδιωτικό τομέα, ουδόλως δημιουργήθηκαν συνθήκες που να επιτρέπουν τέτοιες επενδύσεις καθώς παραμένει η अपαράδεκτη γραφειοκρατία του δημοσίου τομέα και εμφανίζονται συνεχώς θέματα διαπλοκής και διαφθοράς. Αυτά συντελούν στην απομάκρυνση των μελλοντικών επενδυτών σε συνάρτηση με τις επενδυτικές δραστηριότητες και ευκαιρίες στις γειτονικές χώρες.

Ο τομέας της ενέργειας είναι ο κατεξοχήν τομέας που μπορεί να φέρει έσοδα για την κυπριακή οικονομία μέσω της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και δυστυχώς βλέπουμε την καθυστέρηση που παρουσιάζεται σε θέματα διερεύνησης, εξόρυξης και εκμετάλλευσης των ενεργειακών μας υποθαλάσσιων πόρων. Αποτέλεσμα είναι να χάνεται πολύτιμος χρόνος και ευκαιρίες συμμετοχής στην σχετική αγορά αλλά και στους ενεργειακούς σχεδιασμούς που παρουσιάζονται σε συνεργασία με τις χώρες της γύρω περιοχής.

ΥΓΕΙΑ

Ο άλλος μεγάλος τομέας που θα έπρεπε να δοθεί μεγαλύτερη σημασία και να διοχετευτούν περισσότερες δαπάνες είναι ο τομέας της Υγείας όπου από την αύξηση των 12 εκατομμυρίων, τα 10 περίπου αφορούν το κρατικό μισθολόγιο. Γνωρίζουμε ότι, οι προσπάθειες για την εφαρμογή του ΓεΣΥ, εντείνονται και ευελπιστούμε ότι, θα εφαρμοστεί στο σχετικά άμεσο μέλλον όμως θα πρέπει να δούμε και τις υπηρεσίες που παρέχουμε στους ασθενείς μέχρι την πλήρη και λειτουργική εφαρμογή του ΓεΣΥ. Δυστυχώς αυτές οι υπηρεσίες ουδόλως αντικατοπτρίζουν τις υπηρεσίες που θα έπρεπε να παρέχει ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος στον τομέα της Υγείας. Θα πρέπει παράλληλα με την αυτοномήση των νοσοκομείων και την δημιουργία του Κυπριακού οργανισμού φαρμάκων, να παρέχουμε ικανοποιητικές υπηρεσίες έως ότου εφαρμοστεί πλήρως.

Δυστυχώς κατόπιν της συνολικής μας μελέτης και αξιολόγησης του Προϋπολογισμού του 2017, συμπερασματικά καταλήγουμε ότι μεγάλα και ουσιαστικά κεφάλαια της οικονομίας μας δεν χαίρουν της απαραίτητης διαχείρισης και δεν διαφαίνεται το όραμα της κυβέρνησης για συνετή οικονομική πολιτική. Η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης Αναστασιάδη για τέταρτη συνεχή χρονιά είναι στον αυτόματο πιλότο χωρίς ρηξικέλευθες και καινοτόμες λύσεις στα τόσα προβλήματα που μας ταλανίζουν. Για όλους του πιο πάνω λόγους εμείς ως Συμμαχία Πολιτών θα καταψηφίσουμε το νομοσχέδιο για τον Προϋπολογισμό του 2017 γιατί ακριβώς δεν πετυχαίνει να διορθώσει όλα αυτά τα προβλήματα που έχουμε περιγράψει.

ΣΤ. Παρατηρήσεις του Κινήματος Οικολόγων Συνεργασία Πολιτών

Η Βουλή των Αντιπροσώπων καλείται να υπερψηφίσει τον πρώτο προϋπολογισμό της Κυπριακής Δημοκρατίας μετά την ολοκλήρωση του Μακροοικονομικού Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής. Είναι βέβαια πλέον γεγονός ότι η νομοθετική εξουσία, πολύ μικρές αλλαγές μπορεί να επιφέρει στο τελικό νομοσχέδιο του προϋπολογισμού, λόγω των στενών και υποχρεωτικών πλαισίων που τίθενται από τη συμμετοχή της Κύπρου στην Ευρωζώνη και στο Σύμφωνο Δημοσιονομικής Σταθερότητας.

Τα τελευταία χρόνια επιβλήθηκαν αιματηρές θυσίες, που προκάλεσαν μόνιμες αναπηρίες στην κοινωνική συνοχή, στην ποιότητα ζωής και στο περιβάλλον της πατρίδας μας, για να βελτιωθούν οι δείκτες της Κυπριακής οικονομίας, γεγονός που υποτίθεται ότι θα προσελκούσε επενδύσεις που στη συνέχεια θα έφερναν θέσεις εργασίας και ευημερία. Μέχρι σήμερα αυτή η θεωρία έφερε πολύ περιορισμένα αποτελέσματα. Οι δείκτες βελτιώθηκαν μερικώς, η ανεργία μόνο θεωρητικά μειώθηκε, η ανάπτυξη είναι αναιμική και η κοινωνία ακόμα δυσπραγεί. Οι δείκτες κοινωνικής ανισότητας αυξήθηκαν από το 2008 δραματικά. Για παράδειγμα ο δείκτης Gini αυξήθηκε κατά 4.6 μονάδες, που σημαίνει ότι η μεσαία τάξη εξαφανίζεται ενώ ο πλούτος συνεχίζει να συσσωρεύεται σε λίγα χέρια.

Στον προϋπολογισμό του 2017 οι δαπάνες προσωπικού παρουσιάζονται αυξημένες κατά 1,8% λόγω της παραχώρησης προσαυξήσεων στους μισθούς των αξιωματούχων και εργαζομένων και στις συντάξεις των συνταξιούχων της κρατικής υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Παρατηρούμε δηλαδή ότι ενώ συνεχίζεται η στόχευση των επιδομάτων που στηρίζουν την κοινωνική πολιτική και τη δημογραφική ανάπτυξη, την ίδια ώρα απορρίπτεται κάθε ιδέα για συνέχιση των στοχευμένων αποκοπών από τους υψηλούς μισθούς της κρατικής υπηρεσίας, του ευρύτερου δημόσιου τομέα κ.ο.κ.

Για τα επόμενα δύο χρόνια (2018-2019) οι δαπάνες προσωπικού προβλέπεται ότι θα αυξηθούν ακόμα περισσότερο. Ας σημειωθεί ότι η αύξηση αυτή δεν αντιστοιχεί σε ανάλογη αύξηση των αριθμών των εργαζομένων στο δημόσιο, γεγονός που θα μπορούσε -εάν γίνει στοχευμένα και μεθοδικά- να αυξήσει την

παραγωγικότητα της κρατικής μηχανής, να κλείσει χαοτικά κενά σε ζωτικές υπηρεσίες που υποστελεχώνονται και να δώσει αμειπτική εργασία σε νέους καταρτισμένους επαγγελματίες ή επιστήμονες. Κατ' ακρίβειαν η αύξηση του αριθμού των εργαζομένων είναι οριακή. Αν μάλιστα λάβει κανείς υπόψη ότι περιλαμβάνει και τις 3000 μόνιμους οπλίτες της Εθνικής Φρουράς, τότε η αύξηση μετατρέπεται σε περαιτέρω μείωση. Συνεπώς η αύξηση των κρατικών δαπανών για τη μισθοδοσία φαίνεται να απορροφάται κυρίως από την αύξηση των μισθών και ιδιαίτερα των μισθών των ολίγων. Το ζήτημα των ψηλών τακτικών δαπανών (λειτουργικές δαπάνες και δαπάνες προσωπικού), σχετίζεται άμεσα με τις μεταρρυθμίσεις που καθυστερούν αδικαιολόγητα (μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας, της τοπικής αυτοδιοίκησης και του ΓΕΣΥ, κ.ο.κ.).

Το σύνολο των τακτικών, δηλαδή ανελαστικών, δαπανών αυξάνεται κατά ακόμα περισσότερα 115 εκατομμύρια (ή 2.55%) ενώ οι αναπτυξιακές δαπάνες μειώνονται κατά 311 εκατομμύρια ευρώ.

Μειώνονται επίσης οι δαπάνες του προϋπολογισμού για τις κοινωνικές παροχές.

Όσον αφορά τα έσοδα η βέβαιη μείωση τους κατά τουλάχιστον 200 εκατομμύρια ευρώ λόγω της κατάργησης των προσωρινών μέτρων του 2012 (έκτακτη κλιμακωτή εισφορά), της κατάργησης της φορολογίας ακίνητης ιδιοκτησίας και τη μείωση των μεταβιβαστικών τελών, αναμένεται να υπερκαλυφθεί από την αβέβαιη αύξηση των εσόδων από έμμεσους φόρους ως επακόλουθο της προβλεπόμενης αύξησης της απασχόλησης και του διαθέσιμου εισοδήματος καθώς και από την προβλεπόμενη επίτευξη μεγαλύτερου δείκτη απορρόφησης κοινοτικών πόρων. Διατηρούμε τις αμφιβολίες μας αν μια αποψιλωμένη δημόσια υπηρεσία, με τους απαρχαιωμένους θεσμούς της, μπορεί να υλοποιήσει αυτές τις προβλέψεις.

Από την άλλη δυστυχώς εντοπίζουμε ακόμα σπατάλες και μη δικαιολογημένες δαπάνες, αδικαιολόγητα προσωπικά επιδόματα αξιωματούχων και ύποπτες χρηματοδοτήσεις έργων ή υπηρεσιών. Η γενική εικόνα είναι ότι την όποια αναμικτή βελτίωση των δημοσιονομικών την απορροφούν οι αυξήσεις των απολαβών των υψηλόμισθων αξιωματούχων και άλλων, ενώ σε ότι αφορά τα έσοδα επηρεάζονται αρνητικά από παραχωρήσεις σε συγκεκριμένο τομέα της τριτογενούς οικονομίας δηλαδή το εμπόριο γης και ακίνητης περιουσίας.

Σημειώνεται για την ιστορία ότι η αλόγιστη και άφρων διαχείριση του ίδιου αυτού τομέα ήταν ένας από τους παράγοντες που οδήγησαν στην υπερφόρτωση της Κυπριακής οικονομίας και στην κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος.

Ταυτόχρονα, στον αντίποδα συνεχίζονται οι αυστηρές περικοπές στη χορηγία των αυτοδιοικητικών οργανισμών, των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των φορέων πολιτισμού. Ειδικά σε ότι αφορά το περιβάλλον σημειώνουμε με δυσανεμία ότι συνεχίζονται οι αυστηρές περικοπές σε δαπάνες που αφορούν περιβαλλοντικά έργα και υπηρεσίες.

Στα αρνητικά επίσης καταγράφεται η για ακόμα μια χρονιά η πενιχρή χορηγία για τα καταφύγια ζώων και για την εκστρατεία για τις στειρώσεις. Ανοικτό παραμένει το θέμα της σχεδόν μηδαμινής χορηγίας που παραχωρείται στην Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων Κύπρου και στις περιβαλλοντικές οργανώσεις γενικά. Οι ανάγκες για τη λειτουργία των περιβαλλοντικών και ιδιαίτερως των οργανώσεων που προσφέρουν στον τομέα της προστασίας των ζώων μεγαλώνουν χρόνο με το χρόνο. Δυστυχώς στο υπουργείο οικονομικών δεν φαίνεται να εκτιμούν την προσφορά των περιβαλλοντικών και φιλοζωικών οργανώσεων.

Παρόμοιας φύσης περικοπές γίνονται αδικαιολόγητα επιλεκτικά και εις βάρος κι άλλων κοινωνικών μη κυβερνητικών οργανώσεων, επειδή εξασκούν κριτική κατά της πολιτικής της Κυβέρνησης.

Εξακολουθεί και σε αυτόν τον προϋπολογισμό να μην γίνεται πρώτη προτεραιότητα η ενίσχυση των μέτρων δημογραφικής ανάπτυξης. Εμείς ως Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών θεωρούμε ότι το μεγαλύτερο κεφάλαιο της χώρας μας -μιας χώρας που βρίσκεται υπό κατοχή και απειλείται από έναν δημογραφικό Αττίλα- είναι ο πληθυσμός της. Εξακολουθούν τα μέτρα οικονομικής στήριξης της τεκνογονίας και της μόρφωσης των παιδιών να υπόκεινται κάτω από αυστηρά εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια στο όνομα της ορθολογιστικής στόχευσης. Θέση μας είναι ότι τα επιδόματα για την οικογένεια και τους φοιτητές δεν είναι στοιχεία κοινωνικής πολιτικής, φιλανθρωπίας ή κοινωνικής μέριμνας, και κακώς περικόπτονται στη βάση ενός δυσνόητου και γεμάτου κενά συστήματος στόχευσης. Η λογική για «στόχευση» εφαρμόζεται δυστυχώς και στα προγράμματα στήριξης των αναπήρων, γεγονός που έχει προκαλέσει έντονες διαφωνίες του αναπηρικού κινήματος.

Η Κυβέρνηση μέσω του χειρισμού των θεμάτων που αφορούν το ωράριο των γενικών καταστημάτων, δημιούργησε συνθήκες κρίσης με ανυπολόγιστες συνέπειες ακόμα και στα δημόσια οικονομικά αλλά κυρίως, στο θεσμό της οικογένειας. Θα έπρεπε να υπάρχουν μέτρα για εργοδότηση των ανέργων στις μικρές επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου, ώστε να υποστηριχθούν οι μικρές επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν τον αθέμιτο ανταγωνισμό των υπεραγορών. Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει αναφορά στον υψηλό ακόμα δείκτη της ανεργίας και του χαμηλού ποσοστού απασχόλησης (το 7ο χειρότερο στην Ευρώπη των 28) που δημιουργεί ιδιαίτερο βάρος στα δημόσια οικονομικά.

Δεν υπάρχουν στον προϋπολογισμό πρόνοιες που να καλύπτουν ικανοποιητικά το έλλειμμα του ταμείου κοινωνικών ασφαλίσεων της τάξης των 7.5 δις ευρώ. παρά τις σχετικές νομοθεσίες και τις κατά καιρούς δεσμεύσεις της Κυβέρνησης.

Δημιουργεί αλγινή εντύπωση η διαπίστωση ότι η Κυβέρνηση θέλει να συνεχίσει την πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων, ιδιαίτερα στις τηλεπικοινωνίες και στην πώληση κρατικής περιουσίας.

Παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζουμε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Κυπριακή οικονομία και το Κυπριακό κράτος αυτήν τη χρονική περίοδο, δεν μπορούμε να μην σημειώσουμε ότι δυστυχώς, ο προϋπολογισμός που κατέθεσε η Κυβέρνηση είναι προϋπολογισμός συντήρησης, που αντικατοπτρίζει την έλλειψη μιας αποτελεσματικής στρατηγικής και ενός ρεαλιστικού οράματος εξόδου από την κρίση και αναζήτησης της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο προϋπολογισμός δεν αντιστρέφει την κοινωνική οπισθοδρόμηση και την εργασιακή της υποχώρηση που ζήσαμε τα τελευταία χρόνια. Κυρίως όμως θέλουμε να τονίσουμε πως, αντίθετα με τις συμβουλές που λαμβάνουμε από Διεθνείς Οργανισμούς και παραδείγματα άλλων χωρών, που εξήλθαν ή αντιμετώπισαν την οικονομική κρίση, δεν υπάρχουν επαρκείς πρόνοιες στον προϋπολογισμό που να δίνουν την ένδειξη, ή έστω την ελπίδα, ότι θα προκύψει κάποιας μορφής δυναμική που θα αλλάξει ριζικά το υφιστάμενο οικονομικό και αναπτυξιακό μοντέλο, που μας έφερε σε αυτό το σημείο ευθύς εξαρχής.

Εξακολουθούν οι ιθύνοντες να μιλούν για προσέλκυση ξένων επενδύσεων και καταθέσεων, για πωλήσεις ακινήτων, αδειοδότηση καζίνων, γηπέδων γκολφ και μαρίνων και για ξεπούλημα ημικρατικών οργανισμών που θα τονώσουν τάχα την ανταγωνιστικότητα, χωρίς να προσπαθεί κανείς να βρει λύση για επανεκκίνηση της οικονομίας μας προς τα εμπρός. Θέλουμε η Κυβέρνηση μέσω του προϋπολογισμού να δώσει νέα ελπίδα και νέα κατεύθυνση. Να επενδύσει στην επανεκκίνηση της οικονομίας μας που να βασίζεται εξίσου στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, δηλ. τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία, τη βιοτεχνία, την παραγωγή ενέργειας κ.ο.κ. και όχι μόνο στον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών και των τραπεζών.

Ο προϋπολογισμός που έχουμε μπροστά μας δεν μας αφήνει καμία αμφιβολία ότι επιδιώκεται η επαναδημιουργία μιας οικονομίας βασισμένης ανισομερώς στις υπηρεσίες του τριτογενή τομέα, μιας οικονομίας που θα είναι για πάντα εξαρτημένη από εξωγενείς παράγοντες.

Εμείς θα συνεχίσουμε να υπερασπιζόμαστε την ανάγκη προώθησης ομοιόμορφης ανάπτυξης που να περιλαμβάνει όλους τους τομείς της οικονομίας και οπωσδήποτε του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα της οικονομίας, σε σχέση με τον τριτογενή τομέα μέσω της εφαρμογής νέων οικολογικών και πράσινων πολιτικών, βασισμένων στις νέες τεχνολογίες, στην πληροφορική και την καινοτομία. Αυτό που πραγματικά χρειάζεται η οικονομία μας και έπρεπε να αντικατοπτρίζεται στον προϋπολογισμό του 2017, είναι μια *de profundis* -δηλαδή εκ βάθρων- αλλαγή, που να αντικαταστήσει το κερδοσκοπικό και ανθρωποφάγο σύστημα της αλόγιστης και χωρίς όρια ανάπτυξης -που θα οδηγεί πάντα τον τόπο σε κρίσεις ύφεσης, σαν αυτή που ζούμε τώρα- με ένα νέο πράσινο και αειφόρο μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης.

ΜΕΡΟΣ Γ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ 2017

Ημερομηνία συζήτησης	Υπουργείο/ανεξάρτητη Υπηρεσία
Δευτέρα 17 Οκτωβρίου 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Υπουργός Οικονομικών<ul style="list-style-type: none"> - Ανάλυση κρατικών εσόδων - Δημοσιονομικοί δείκτες - Οικονομική πολιτική και δημοσιονομική κατάσταση <p><u>Επιμέρους προϋπολογισμοί:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Υπουργείο Οικονομικών • Γενικό Λογιστήριο • Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης <p><i>Υπουργός Οικονομικών: Χάρης Γεωργιάδης</i></p>

Ημερομηνία συζήτησης	Υπουργείο/ανεξάρτητη Υπηρεσία
Τετάρτη 19 Οκτωβρίου 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Γραφείο Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων <i>Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων: Θεοφάνης Θεοφάνους</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως <i>Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Ελίζα Σαββίδου</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων <i>Πρόεδρος Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων: Κλεάνθης Κλεάνθους</i>
Πέμπτη 20 Οκτωβρίου 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Υπουργείο Εξωτερικών <i>Υπουργός Εξωτερικών: Ιωάννης Κασουλίδης</i>
Δευτέρα 24 Οκτωβρίου 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων <i>Υπουργός Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων: Ζέτα Αιμιλιανίδου</i>
Τετάρτη 26 Οκτωβρίου 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα <i>Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα: Ειρήνη Λοϊζίδου Νικολαΐδου</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού <i>Πρόεδρος Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού: Λουκία Χριστοδούλου</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών <i>Πρόεδρος Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών: Έφη Παπαδοπούλου</i>
Πέμπτη 27 Οκτωβρίου 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων <i>Υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων: Μάριος Δημητριάδης</i>
Δευτέρα 31 Οκτωβρίου 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος <i>Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος: Νίκος Κουγιάλης</i>
Τετάρτη 2 Νοεμβρίου 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Νομική Υπηρεσία <i>Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας: Κώστας Κληρίδης</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • Δικαστική Υπηρεσία <i>Πρόεδρος Ανωτάτου Δικαστηρίου:</i>

Ημερομηνία
συζήτησης

Υπουργείο/ανεξάρτητη
Υπηρεσία

Μύρων Νικολάτος

- **Γραφείο Επιτρόπου Νομοθεσίας και Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού**

*Επίτροπος Νομοθεσίας και
Γραφείου Επιτρόπου Προστασίας
των Δικαιωμάτων του Παιδιού:
Λήδα Κουρσουμπά*

**Πέμπτη
3 Νοεμβρίου 2016**

- **Υπουργείο Εσωτερικών**

*Υπουργός Εσωτερικών:
Σωκράτης Χάσικος*

**Δευτέρα
7 Νοεμβρίου 2016**

- **Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού**

*Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού:
Κώστας Καδής*

**Τετάρτη
9 Νοεμβρίου 2016**

- **Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου**

*Έφορος Εσωτερικού Ελέγχου της Δημοκρατίας:
Αννα Ζαβού Χριστοφόρου*

- **Ελεγκτική Υπηρεσία**

*Γενικός Ελεγκτής:
Οδυσσέας Μιχαηλίδης*

- **Υπηρεσία Συνεργατικών Εταιρειών**

*Αναπληρωτής Έφορος Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιρειών:
Κύπρος Πρωτοπαπάς*

**Πέμπτη
10 Νοεμβρίου 2016**

- **Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως**

*Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως:
Ιωνάς Νικολάου*

**Δευτέρα
14 Νοεμβρίου 2016**

- **Υπουργείο Ενέργειας, Βιομηχανίας και Τουρισμού**

*Υπουργός Ενέργειας, Βιομηχανίας και Τουρισμού:
Γιώργος Λακκοτρύπης*

**Πέμπτη
17 Νοεμβρίου 2016**

- **Υπουργείο Άμυνας**

*Υπουργός Άμυνας:
Χριστόφορος Φωκαΐδης*

**Δευτέρα
21 Νοεμβρίου 2016**

- **Υπουργείο Υγείας**

*Υπουργός Υγείας:
Γιώργος Παμπορίδης*

**Πέμπτη
24 Νοεμβρίου 2016**

- **Διοικητής Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου**
- Οικονομική κατάσταση και εκτιμήσεις

Διοικητής Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου:

Ημερομηνία
συζήτησης

Υπουργείο/ανεξάρτητη
Υπηρεσία

Χρυστάλλα Γιωρκάτζη

• **Βουλή των Αντιπροσώπων**

*Γενική Διευθύντρια Βουλής των Αντιπροσώπων:
Βασιλική Αναστασιάδου*

**Δευτέρα
28 Νοεμβρίου 2016**

- Έγκριση τροποποιήσεων του προϋπολογισμού του 2017 που κατατέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών
- Έγκριση προσχεδίου έκθεσης της επιτροπής

ΜΕΡΟΣ Δ**ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΚΑΤΟΠΤΡΙΖΟΥΝ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ****ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	€ εκ.	€ εκ.	€ εκ.	(Εκτίμηση) € εκ.	(Πρόβλεψη) € εκ.	(Πρόβλεψη) € εκ.
Ακαθάριστο Εγχώριον Προϊόν (τρέχουσες τιμές)	17.393,7	17.420,6	17.681,6	18.258,4	19.049,9	19.981,9
Ρυθμός Ανάπτυξης (%)	(2,5)	1,6	2,7	2,8	2,8	2,8
Ανεργία ΕΕΔ (%)	16,1	14,9	12,5	11,0	10,0	9,0
Πληθωρισμός (Εναρμονισμένος Δείκτης) (%)	(0,3)	(1,5)	(0,9)	0,5	1,5	2,0
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο	-1.543,0	-205,3	-52,5	-105,7	-24,2	140,3
% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	-8,9	-1,2	-0,3	-0,6	-0,1	0,7
Πρωτογενές Έλλειμμα/Πλεόνασμα	-1.044,8	290,7	410,1	358,0	483,3	684,6
% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	-6,0	1,7	2,3	2,0	2,5	3,4
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	308,3	322,3	336,2	348,6	372,5	397,0
% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	1,8	1,9	1,9	1,9	2,0	2,0
Δημόσιο Χρέος	18.745,7	18.964,0	19.153,1	19.220,6	19.374,4	19.150,2
% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	107,1	108,9	108,3	105,3	101,7	95,8
Δημόσιο Εξωτερικό Χρέος	13.203,8	15.661,9	15.769,7	15.754,1	15.179,1	15.320,2
% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	75,4	89,9	89,2	86,3	79,7	80,0
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-791,5	-634,2	-601,2	-584,3	-571,5	-599,5
% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	-4,6	-3,6	-3,4	-3,2	-3,0	-3,0

Σημείωση: Στο Δημοσιονομικό Ισοζύγιο περιλαμβάνεται η ανακεφαλαιοποίηση του Συνεργατικού Πιστωτικού Τομέα με €1,5 δισ. για το 2014 και €175 εκ. για το 2015.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΣΟΔΩΝ 2014-2019 (σε χιλιάδες ευρώ)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Πραγματικά Έσοδα 2014	Πραγματικά Έσοδα 2015	Μεταβολή 2:1 %	Αναθεωρ. Έσοδα 2016	Μεταβολή 3:2 %	Προϋπολ. Έσοδα 2017	Μεταβολή 4:3 %	Προϋπολ. Έσοδα 2018	Μεταβολή 5:4 %	Προϋπολ. Έσοδα 2019	Μεταβολή 6:5 %
A. ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	2.216.303	2.152.766	-2,87	2.152.941	0,01	2.125.538	-1,27	2.213.650	4,15	2.319.122	4,76
1. Φόρος Εισοδήματος- Φυσικά Πρόσωπα	446.370	462.229	3,55	484.700	4,86	508.140	4,84	531.556	4,61	559.509	5,26
Υπάλληλοι	366.449	367.621	0,32	377.022	2,56	395.254	4,84	413.469	4,61	435.212	5,26
Υπάλληλοι - Υπεράκτιων Εταιρειών	49.593	54.246	9,38	65.153	20,11	68.304	4,84	71.451	4,61	75.208	5,26
Αυτοεργοδοτούμενοι	30.328	40.362	33,08	42.525	5,36	44.582	4,84	46.636	4,61	49.089	5,26
2. Φόρος Εισοδήματος -Νομικά Πρόσωπα	686.342	709.295	3,34	747.308	5,36	783.465	4,84	819.569	4,61	862.664	5,26
Εταιρικός Φόρος	616.543	640.736	3,92	675.075	5,36	707.723	4,84	740.338	4,61	779.268	5,26
Εταιρικός Φόρος	276.025	293.751	6,42	309.494	5,36	324.462	4,84	339.414	4,61	357.262	5,26
Εταιρικός Φόρος-Υπεράκτιες Εταιρείες	340.518	346.985	1,90	365.581	5,36	383.261	4,84	400.924	4,61	422.006	5,26
Άλλα (Φόρος Πιστωτικών Ιδρυμάτων)	69.799	68.559	-1,78	72.233	5,36	75.742	4,86	79.231	4,61	83.396	5,26
3. Φόροι Περιουσίας	161.427	144.238	-10,65	122.265	-15,23	90.352	-26,10	94.052	4,10	98.469	4,70
Φόρος Κεφαλαιουχικών Κερδών	36.979	42.914	16,05	76.131	77,40	79.813	4,84	83.491	4,61	87.881	5,26
Φόρος επί Μερισμάτων	0	0		0		0		0		0	
Δικαιώματα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	19.857	0		0		0		0		0	
Άλλοι Φόροι Περιουσίας	104.591	101.324	-3,12	46.134	-54,47	10.539	-77,16	10.561	0,21	10.588	0,26
4. Φόροι Μηχανοκινήτων Οχημάτων	74.346	73.414	-1,25	73.276	-0,19	75.495	3,03	78.582	4,09	82.351	4,80
5. Άλλοι	847.818	763.590	-9,93	725.392	-5,00	668.086	-7,90	689.891	3,26	716.129	3,80
Εκτακτη Εισφορά	72.087	76.281	5,82	76.138	-0,19	10	-99,99	10	0,00	10	0,00
Αμυντική Εισφορά	430.608	346.762	-19,47	309.343	-10,79	318.710	3,03	331.742	4,09	347.654	4,80
Συνεισφορά Σύνταξης Χήρων και Ορφανών	21.176	20.460	-3,38	20.422	-0,19	21.040	3,03	21.900	4,09	22.951	4,80
Συνταξιοδοτική Συνεισφορά	32.759	31.740	-3,11	31.681	-0,19	32.640	3,03	33.975	4,09	35.605	4,80
Μειώσεις Απολαβών	261.876	258.986	-1,10	258.501	-0,19	265.493	2,70	270.836	2,01	276.974	2,27
Εισφορά για Ιατροφαρμακευτική Περίθαλψη	26.407	26.061	-1,31	26.013	-0,18	26.800	3,03	27.896	4,09	29.234	4,80
Συν. Έναντι φιλοδωρ. Εργαζομ. Συμβασ.	2.905	3.300	13,60	3.294	-0,18	3.393	3,01	3.532	4,10	3.701	4,78
B. ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	2.658.263	2.692.815	1,30	2.826.476	4,96	2.877.847	1,82	2.994.975	4,07	3.137.095	4,75
Εισαγωγικοί Δασμοί	23.765	25.303	6,47	31.747	25,47	32.636	2,80	34.267	5,00	36.175	5,57
Φόρος Κατανάλωσης	609.524	613.695	0,68	638.742	4,08	658.120	3,03	685.012	4,09	717.842	4,79
Φόρος Προστιθεμένης Αξίας	1.689.182	1.691.287	0,12	1.772.060	4,78	1.786.538	0,82	1.858.039	4,00	1.945.536	4,71
Δικαιώματα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	39.625	65.638	65,65	77.192	17,60	79.530	3,03	82.782	4,09	86.752	4,80
Φόροι Μηχανοκινήτων Οχημάτων	31.326	30.291	-3,30	31.528	4,08	32.482	3,03	33.810	4,09	35.432	4,80
Εισφορές στο Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής	132.772	134.055	0,97	139.526	4,08	143.751	3,03	149.629	4,09	156.806	4,80
Τέλη Χαρτοσήμων	28.364	29.451	3,83	30.653	4,08	31.581	3,03	32.873	4,09	34.450	4,80
Άλλοι	103.705	103.095	-0,59	105.028	1,87	113.209	7,79	118.563	4,73	124.102	4,67

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΣΟΔΩΝ 2014-2019 (σε χιλιάδες ευρώ) (συνέχεια)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Πραγματικά Έσοδα 2014	Πραγματικά Έσοδα 2015	Μεταβολή 2:1 %	Αναθεωρ. Έσοδα 2016	Μεταβολή 3:2 %	Προϋπολ. Έσοδα 2017	Μεταβολή 4:3 %	Προϋπολ. Έσοδα 2018	Μεταβολή 5:4 %	Προϋπολ. Έσοδα 2019	Μεταβολή 6:5 %
Γ. ΠΩΛΗΣΗ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	251.998	217.108	-13,85	226.911	4,52	248.054	9,32	259.167	4,48	262.510	1,29
Δ. ΕΝΟΙΚΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΠΡΟΣΟΔΟΙ	284.943	252.470	-11,40	209.417	-17,05	176.105	-15,91	182.029	3,36	187.192	2,84
Ενοίκια και Δικαιώματα	58.742	79.379	35,13	91.504	15,27	99.925	9,20	105.849	5,93	111.012	4,88
Άλλοι Πρόσοδοι	226.201	173.091	-23,48	117.913	-31,88	76.180	-35,39	76.180	0,00	76.180	0,00
Κέρδη Κεντρικής Τράπεζας	181.392	133.033	-26,66	92.845	-30,21	50.000	-46,15	50.000	0,00	50.000	0,00
Άλλα Ωφελήματα από Επενδύσεις Κρατικό Λαχείο	23.337	24.407	4,58	24.763	1,46	25.700	3,78	25.700	0,00	25.700	0,00
Ε. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	248.056	266.625	7,49	240.728	-9,71	291.365	21,03	298.734	2,53	307.074	2,79
Επιβαρύνσεις Φόρων και Τελών	44.047	43.787	-0,59	44.425	1,46	45.433	2,27	47.370	4,26	49.054	3,55
Πρόστιμα και Χρηματικές Ποινές	13.993	23.403	67,25	23.744	1,46	17.481	-26,38	18.220	4,23	18.837	3,39
Εισφορές από τα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων	40.801	37.072	-9,14	37.000	-0,19	42.360	14,49	42.861	1,18	43.256	0,92
Εισφορές Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	7.391	7.258	-1,80	5.252	-27,64	15.507	195,26	14.808	-4,51	14.508	-2,03
Άλλες	141.800	155.081	9,37	130.288	-15,99	170.574	30,92	175.464	2,87	181.407	3,39
ΣΤ. ΑΛΛΑ ΕΣΟΔΑ	183.493	162.873	-11,24	171.526	5,31	186.711	8,85	189.112	1,29	191.731	1,38
Έσοδα μη άλλως Κατατάξιμα	109.913	114.498	4,17	131.162	14,55	134.565	2,59	136.794	1,66	139.729	2,15
Έσοδα Αμυντικής Θωράκισης	10.533	146	-98,61	2.881	1.873,29	200	-93,06	200	0,00	200	0,00
Άλλα Λειτουργικά Έσοδα	30.077	27.211	-9,53	27.607	1,46	35.893	30,01	36.266	1,04	36.144	-0,34
Πρόσοδοι από Τόκους	31.184	19.118	-38,69	7.959	-58,37	14.353	80,34	14.152	-1,40	13.958	-1,37
Πωλήσεις Παγίων/Μετοχών	1.786	1.900	6,38	1.917	0,89	1.700	-11,32	1.700	0,00	1.700	0,00
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ Α	5.843.056	5.744.657	-1,68	5.827.999	1,45	5.905.620	1,33	6.137.667	3,93	6.404.724	4,35
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	2.418.196	3.507.557	45,05	1.938.412	-44,74	1.237.542	-36,16	1.558.665	25,95	1.595.529	2,37
Χορηγίες	128.511	95.937	-25,35	96.545	0,63	139.623	44,62	158.493	13,51	156.814	-1,06
Δάνεια	2.289.685	3.411.620	49,00	1.841.867	-46,01	1.097.919	-40,39	1.400.172	27,53	1.438.715	2,75
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	8.261.252	9.252.214	12,00	7.766.411	-16,06	7.143.162	-8,02	7.696.332	7,74	8.000.253	3,95

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΑΠΑΝΩΝ (ποσοστιαία αναλογία) 2014-2019 (σε χιλιάδες ευρώ)

	Προϋπολ. Δαπάνες 2014	% αναλογία	Πραγματικά Δαπάνες 2015	% αναλογία	Προϋπολ. Δαπάνες 2016	% αναλογία	Προϋπολ. Δαπάνες 2017	% αναλογία	Προϋπολ. Δαπάνες 2018	% αναλογία	Προϋπολ. Δαπάνες 2019	% αναλογία
1. ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	2.432.367	30,3	2.393.931	25,4	2.510.716	34,0	2.556.828	35,8	2.624.768	33,7	2.702.590	29,6
α. Σύνολο αποδοχών	1.826.119	22,8	1.794.475	19,1	1.874.548	25,4	1.907.593	26,7	1.956.363	25,1	2.003.525	21,9
β. Συντάξεις και Φιλοδορήματα	606.248	7,6	599.456	6,4	636.168	8,6	649.235	9,1	668.405	8,6	699.065	7,7
2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	832.174	10,4	851.365	9,0	1.039.866	14,1	1.110.776	15,6	1.143.318	14,7	1.173.151	12,8
Λειτουργικές Δαπάνες	312.036	3,9	301.496	3,2	325.928	4,4	352.285	4,9	322.553	4,1	321.158	3,5
Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις	59.945	0,7	60.927	0,6	86.326	1,2	84.304	1,2	84.138	1,1	87.801	1,0
Εκπαίδευση Προσωπικού/Συνέδρια/Σεμινάρια και Άλλα Γεγονότα	14.994	0,2	14.265	0,2	17.621	0,2	17.775	0,2	15.473	0,2	14.984	0,2
Συμβουλευτικές Υπηρεσίες	52.981	0,7	61.366	0,7	76.775	1,0	86.332	1,2	76.823	1,0	73.944	0,8
Εκδόσεις και Δημοσιότητα	8.220	0,1	8.654	0,1	13.626	0,2	13.831	0,2	12.769	0,2	12.976	0,1
Δαπάνες Αμυνας και Αστυνόμευσης	135.523	1,7	163.093	1,7	182.141	2,5	215.485	3,0	212.432	2,7	206.865	2,3
Μη Προβλεπόμενες Δαπάνες και Αποθεματικό	0	0,0	0	0,0	100.000	1,4	76.100	1,1	155.100	2,0	192.548	2,1
Δαπάνες σε Σχέση με τα Έσοδα	248.475	3,1	241.564	2,6	237.449	3,2	264.664	3,7	264.030	3,4	262.875	2,9
3. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	1.795.699	22,4	1.941.140	20,6	1.948.698	26,4	1.922.133	26,9	1.921.590	24,7	1.922.480	21,0
Μεταβιβάσεις Εσωτερικού	671.044	8,4	725.616	7,7	738.323	10,0	744.994	10,4	740.822	9,5	741.262	8,1
Μεταβιβάσεις Εξωτερικού	205.551	2,6	268.916	2,9	227.840	3,1	216.528	3,0	221.844	2,9	220.812	2,4
Επιχορηγήσεις	83.536	1,0	77.407	0,8	107.816	1,5	108.911	1,5	108.461	1,4	108.316	1,2
Κοινωνικές Παροχές	790.196	9,9	821.845	8,7	847.675	11,5	841.291	11,8	842.490	10,8	844.117	9,2
Αποζημιώσεις και Έξοδα Αγωγών	45.372	0,6	47.356	0,5	27.044	0,4	10.409	0,1	7.973	0,1	7.973	0,1
4. ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ	47.283	0,6	58.827	0,6	203.792	2,8	202.434	2,8	201.443	2,6	200.589	2,2
5. ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	479.664	6,0	564.228	6,0	575.797	7,8	499.023	7,0	543.897	7,0	595.765	6,5
Εξυπηρέτηση Δημοσίου Χρέους	479.664	6,0	564.228	6,0	575.797	7,8	499.023	7,0	543.897	7,0	595.765	6,5
6. ΠΑΓΙΑ/ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	135.332	1,7	286.050	3,0	137.481	1,9	142.904	2,0	141.442	1,8	141.301	1,5
7. ΕΡΓΑ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ	209.463	2,6	161.140	1,7	213.527	2,9	214.939	3,0	217.428	2,8	209.888	2,3
8. ΔΑΝΕΙΑ	2.089.762	26,1	3.155.736	33,5	762.009	10,3	489.811	6,9	986.736	12,7	2.191.273	24,0
Εκδοση Δανείων	46.085	0,6	27.000	0,3	46.100	0,6	60.350	0,8	65.350	0,8	67.600	0,7
Αποπληρωμές Δανείων Εξωτερικού	694.474	8,7	1.538.333	16,3	277.936	3,8	64.092	0,9	744.352	9,6	1.367.438	15,0
Αποπληρωμές Δανείων Εσωτερικού	1.347.162	16,8	1.588.362	16,9	435.932	5,9	363.648	5,1	176.024	2,3	756.235	8,3
Συνεισφορά στα Εξοφλητικά Αποθέματα	2.041	0,0	2.041	0,0	2.041	0,0	1.721	0,0	1.010	0,0	0	0,0
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	8.021.744	100,0	9.412.417	100,0	7.391.886	100,0	7.138.848	100,0	7.780.622	100,0	9.137.037	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 4. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΑΠΑΝΩΝ (ποσοστιαία μεταβολή) 2014-2019 (σε χιλιάδες ευρώ)

	1	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%
	Πραγματικές Δαπάνες 2014	Πραγματικές Δαπάνες 2015	Μεταβολή 2:1	Προϋπολ. Δαπάνες 2016	Μεταβολή 3:2	Προϋπολ. Δαπάνες 2017	Μεταβολή 4:3	Προϋπολ. Δαπάνες 2018	Μεταβολή 5:4	Προϋπολ. Δαπάνες 2019	Μεταβολή 6:5
Ι. ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	2.432.367	2.393.931	-1,6	2.510.716	4,9	2.556.828	1,8	2.624.768	2,7	2.702.590	3,0
α.Σύνολο αποδοχών	1.826.119	1.794.475	-1,7	1.874.548	4,5	1.907.593	1,8	1.956.363	2,6	2.003.525	2,4
β.Συντάξεις και Φιλοδορήματα	606.248	599.456	-1,1	636.168	6,1	649.235	2,1	668.405	3,0	699.065	4,6
Σ.ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	832.174	851.365	2,3	1.039.866	22,1	1.110.776	6,8	1.143.318	2,9	1.173.151	2,6
Λειτουργικές Δαπάνες	312.036	301.496	-3,4	325.928	8,1	352.285	8,1	322.553	-8,4	321.158	-0,4
Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις	59.945	60.927	1,6	86.326	41,7	84.304	-2,3	84.138	-0,2	87.801	4,4
Εκπαίδευση Προσωπικού/Συνέδρια/Σεμινάρια και Άλλα Γεγονότα	14.994	14.265	-4,9	17.621	23,5	17.775	0,9	15.473	-13,0	14.984	-3,2
Συμβουλευτικές Υπηρεσίες	52.981	61.366	15,8	76.775	25,1	86.332	12,4	76.823	-11,0	73.944	-3,7
Εκδόσεις και Δημοσιότητα	8.220	8.654	5,3	13.626	57,5	13.831	1,5	12.769	-7,7	12.976	1,6
Δαπάνες Αμυνας και Αστυνόμευσης	135.523	163.093	20,3	182.141	11,7	215.485	18,3	212.432	-1,4	206.865	-2,6
Δαπάνες Αμυντικής Θωράκισης	134.135	161.675	20,5	180.638	11,7	209.833	16,2	206.824	-1,4	201.255	-2,7
Μη Προβλεπόμενες Δαπάνες και Αποθεματικό	0	0		100.000		76.100	-23,9	155.100	103,8	192.548	24,1
Δαπάνες σε Σχέση με τα Έσοδα	248.475	241.564	-2,8	237.449	-1,7	264.664	11,5	264.030	-0,2	262.875	-0,4
3. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	1.795.699	1.941.140	8,1	1.948.698	0,4	1.922.133	-1,4	1.921.590	0,0	1.922.480	0,0
Μεταβιβάσεις Εσωτερικού	671.044	725.616	8,1	738.323	1,8	744.994	0,9	740.822	-0,6	741.262	0,1
Μεταβιβάσεις Εξωτερικού	205.551	268.916	30,8	227.840	-15,3	216.528	-5,0	221.844	2,5	220.812	-0,5
Επιχορηγήσεις	83.536	77.407	-7,3	107.816	39,3	108.911	1,0	108.461	-0,4	108.316	-0,1
Κοινωνικές Παροχές	790.196	821.845	4,0	847.675	3,1	841.291	-0,8	842.490	0,1	844.117	0,2
Αποζημιώσεις και Έξοδα Αγωγών	45.372	47.356	4,4	27.044	-42,9	10.409	-61,5	7.973	-23,4	7.973	0,0
4. ΣΥΤΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ	47.283	58.827	24,4	203.792	246,4	202.434	-0,7	201.443	-0,5	200.589	-0,4
5. ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	479.664	564.228	17,6	575.797	2,1	499.023	-13,3	543.897	9,0	595.765	9,5
6. ΠΑΓΙΑ/ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	135.332	286.050	111,4	137.481	-51,9	142.904	3,9	141.442	-1,0	141.301	-0,1
7. ΕΡΓΑ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ	209.463	161.140	-23,1	213.527	32,5	214.939	0,7	217.428	1,2	209.888	-3,5
8. ΔΑΝΕΙΑ	2.089.762	3.155.736	51,0	762.009	-75,9	489.811	-35,7	986.736	101,5	2.191.273	122,1
Εκδοση Δανείων	46.085	27.000	-41,4	46.100	70,7	60.350	30,9	65.350	8,3	67.600	3,4
Αποπληρωμές Δανείων Εξωτερικού	694.474	1.538.333	121,5	277.936	-81,9	64.092	-76,9	744.352	1061,4	1.367.438	83,7
Αποπληρωμές Δανείων Εσωτερικού	1.347.162	1.588.362	17,9	435.932	-72,6	363.648	-16,6	176.024	-51,6	756.235	329,6
Συνεισφορά στα Εξοφλητικά Αποθέματα	2.041	2.041	0,0	2.041	0,0	1.721	-15,7	1.010	-41,3	0	-100,0
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	8.021.744	9.412.417	17,3	7.391.886	-21,5	7.138.848	-3,4	7.780.622	9,0	9.137.037	17,4

ΜΕΡΟΣ Ε**ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2015 Πραγματική Δαπάνη €	2016 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2017 Προϋπολογισμός €	2018 ΜΔΠ €	2019 ΜΔΠ €
Υπουργείο Άμυνας					
Τακτικές Δαπάνες	295.563.664	318.878.382	351.963.420	351.999.950	351.999.950
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	27.340	36.580	50	50
Σύνολο	295.563.664	318.905.722	352.000.000	352.000.000	352.000.000
Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος					
Τακτικές Δαπάνες	176.116.368	176.469.208	202.601.422	178.686.199	180.791.356
Αναπτυξιακές Δαπάνες	47.237.630	32.180.750	36.111.963	35.244.407	34.450.386
Σύνολο	223.353.998	208.649.958	238.713.385	213.930.606	215.241.742
Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως					
Τακτικές Δαπάνες	235.966.426	259.541.544	264.677.112	270.478.563	278.188.180
Αναπτυξιακές Δαπάνες	5.970.767	18.710.147	19.362.733	15.086.730	11.512.690
Σύνολο	241.937.193	278.251.691	284.039.485	285.565.293	289.700.870
Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού					
Τακτικές Δαπάνες	20.262.229	31.191.152	26.646.268	26.466.658	26.914.170
Αναπτυξιακές Δαπάνες	12.139.379	10.768.036	11.516.890	12.749.840	13.054.850
Σύνολο	32.401.608	41.959.188	38.163.158	39.216.498	39.969.020

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2015 Πραγματική Δαπάνη €	2016 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2017 Προϋπολογισμός €	2018 ΜΔΠ €	2019 ΜΔΠ €
Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων					
Πάγιο Ταμείο	147.626	175.000	175.000	175.000	175.000
Τακτικές Δαπάνες	886.363.012	899.748.517	901.729.993	903.376.563	905.335.359
Αναπτυξιακές Δαπάνες	26.306.356	14.066.280	12.685.824	10.926.283	10.917.535
Σύνολο	912.816.994	913.989.797	914.590.817	914.477.846	916.427.894
Υπουργείο Εσωτερικών					
Πάγιο Ταμείο	96.584	100.000	100.000	100.000	100.000
Τακτικές Δαπάνες	261.523.967	310.672.796	303.339.523	306.220.550	306.537.128
Αναπτυξιακές Δαπάνες	198.290.263	191.798.857	201.188.594	198.151.774	197.834.015
Σύνολο	459.910.814	502.571.653	504.628.117	504.472.324	504.471.143
Υπουργείο Εξωτερικών					
Τακτικές Δαπάνες	61.994.552	69.254.745	70.673.648	70.250.057	70.418.217
Αναπτυξιακές Δαπάνες	4.401.136	6.549.072	10.014.258	9.850.106	8.033.232
Σύνολο	66.395.688	75.803.817	80.687.906	80.100.163	78.451.449
Υπουργείο Οικονομικών					
Πάγιο Ταμείο	4.515.613.226	2.182.766.056	1.732.247.665	2.291.148.865	3.567.934.755
Τακτικές Δαπάνες	645.075.768	741.151.768	744.395.155	775.856.648	794.829.915
Αναπτυξιακές Δαπάνες	197.089.063	74.793.048	65.931.893	107.483.285	125.920.842
Σύνολο	5.357.778.057	2.998.710.872	2.542.574.713	3.174.488.798	4.488.685.512

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2015 Πραγματική Δαπάνη €	2016 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2017 Προϋπολογισμός €	2018 ΜΔΠ €	2019 ΜΔΠ €
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού					
Τακτικές Δαπάνες	790.702.725	825.750.155	837.370.038	850.587.575	866.322.255
Αναπτυξιακές Δαπάνες	149.982.932	167.974.317	158.331.412	154.135.137	150.541.774
Σύνολο	940.685.657	993.724.472	995.701.450	1.004.722.712	1.016.864.029
Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων					
Πάγιο Ταμείο	2.797.707	3.336.000	3.335.000	3.355.000	3.430.000
Τακτικές Δαπάνες	202.068.829	226.968.482	232.947.974	233.735.263	235.973.153
Αναπτυξιακές Δαπάνες	20.386.341	28.092.622	31.360.680	42.774.710	45.829.350
Σύνολο	225.252.877	258.397.104	267.643.654	279.864.973	285.232.503
Υπουργείο Υγείας					
Τακτικές Δαπάνες	480.753.616	519.101.762	531.342.356	536.276.459	544.063.022
Αναπτυξιακές Δαπάνες	7.911.422	23.878.101	23.884.708	24.218.848	24.223.851
Σύνολο	488.665.038	542.979.863	555.227.064	560.495.307	568.286.873
Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο					
Πάγιο Ταμείο	163.165	165.712	165.712	166.357	167.337
Τακτικές Δαπάνες	5.204.657	5.208.406	5.228.075	5.224.430	5.314.763
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	30	30	30	30
Σύνολο	5.367.822	5.374.148	5.393.817	5.390.817	5.482.130

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2015 Πραγματική Δαπάνη €	2016 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2017 Προϋπολογισμός €	2018 ΜΔΠ €	2019 ΜΔΠ €
Υπουργικό Συμβούλιο					
Τακτικές Δαπάνες	1.657.984	1.664.562	1.700.589	1.708.974	1.720.422
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	10	10	10	10
Σύνολο	1.657.984	1.664.572	1.700.599	1.708.984	1.720.432
Βουλή των Αντιπροσώπων					
Τακτικές Δαπάνες	19.293.131	24.846.539	24.465.725	21.863.705	21.467.267
Αναπτυξιακές Δαπάνες	325.684	509.640	504.640	314.650	314.650
Σύνολο	19.618.815	25.356.179	24.970.365	22.178.355	21.781.917
Δικαστική Εξουσία					
Πάγιο Ταμείο	3.594.049	4.204.479	3.809.459	3.819.635	3.839.777
Τακτικές Δαπάνες	20.989.035	23.558.808	24.322.971	24.601.053	25.114.245
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	2.420.220	5.100.210	3.840.210	3.243.210
Σύνολο	24.583.084	30.183.507	33.232.640	32.260.898	32.197.232
Νομική Υπηρεσία					
Πάγιο Ταμείο	3.973.043	8.949.684	3.664.496	3.665.278	3.666.827
Τακτικές Δαπάνες	16.370.413	12.907.208	14.563.222	15.299.913	15.586.925
Αναπτυξιακές Δαπάνες	260.991	97.080	10.070	10.070	10.070
Σύνολο	20.604.447	21.953.972	18.237.788	17.975.261	19.263.822

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2015 Πραγματική Δαπάνη €	2016 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2017 Προϋπολογισμός €	2018 ΜΔΠ €	2019 ΜΔΠ €
Ελεγκτική Υπηρεσία					
Πάγιο Ταμείο	217.512	217.081	217.541	221.549	226.890
Τακτικές Δαπάνες	4.658.633	5.053.055	5.532.445	5.592.129	5.818.515
Αναπτυξιακές Δαπάνες	2.028	6.560	6.550	6.550	6.550
Σύνολο	4.878.173	5.276.696	5.756.536	5.820.228	6.051.955
Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας					
Πάγιο Ταμείο	698.363	573.376	550.211	553.029	558.380
Τακτικές Δαπάνες	362.823	346.036	360.212	361.966	366.057
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	10	20	20	20
Σύνολο	1.061.186	919.422	910.443	915.015	924.457
Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας					
Τακτικές Δαπάνες	639.574	643.911	643.962	646.937	654.165
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	20	20	20	20
Σύνολο	639.574	643.931	643.982	646.957	654.185
Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως					
Τακτικές Δαπάνες	1.971.233	1.823.307	1.926.015	1.994.015	2.064.384
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	50	50	50	50
Σύνολο	1.971.233	1.823.357	1.926.065	1.994.065	2.064.434

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2015 Πραγματική Δαπάνη €	2016 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2017 Προϋπολογισμός €	2018 ΜΔΠ €	2019 ΜΔΠ €
Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού					
Τακτικές Δαπάνες	1.378.590	1.581.196	1.590.148	1.583.978	1.575.793
Αναπτυξιακές Δαπάνες	7.899	9.390	9.390	9.390	9.390
Σύνολο	1.386.489	1.590.586	1.599.538	1.593.368	1.585.183
Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα					
Τακτικές Δαπάνες	210.786	230.549	282.150	246.918	249.608
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	70	70	70	70
Σύνολο	210.786	230.619	282.220	246.988	249.678
Γραφείο Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων					
Τακτικές Δαπάνες	133.229	164.686	170.483	170.901	171.775
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	70	70	70	70
Σύνολο	133.229	164.756	170.553	170.971	171.845
Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου					
Τακτικές Δαπάνες	1.781.588	1.949.842	1.938.635	1.994.723	2.066.800
Αναπτυξιακές Δαπάνες	22.879	5.670	46.060	46.060	46.060
Σύνολο	1.804.467	1.955.512	1.984.695	2.040.783	2.112.860
Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών					
Τακτικές Δαπάνες	437.681	441.793	462.906	448.748	450.816
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	40	40	40	40
Σύνολο	437.681	441.833	462.946	448.788	450.856

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2015 Πραγματική Δαπάνη €	2016 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2017 Προϋπολογισμός €	2018 ΜΔΠ €	2019 ΜΔΠ €
Υπηρεσία Συνεργατικών Εταιρειών					
Τακτικές Δαπάνες	2.024.589	2.148.660	1.985.724	2.182.950	2.284.649
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	60	60	60	60
Σύνολο	2.024.589	2.148.720	1.985.784	2.183.010	2.284.709
Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων					
Τακτικές Δαπάνες	344.424	361.046	357.484	357.480	357.970
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	30	30	30	30
Σύνολο	344.424	361.076	357.514	357.510	358.000
Ειδικές Ανεξάρτητες Υπηρεσίες					
Τακτικές Δαπάνες	0	0	4.850.000	4.850.000	4.850.000
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	0	0	0	0
Σύνολο	0	0	4.850.000	4.850.000	4.850.000
Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης					
Τακτικές Δαπάνες	4.033.150	4.409.001	21.334.969	26.703.018	29.353.358
Αναπτυξιακές Δαπάνες	24.479.394	210.092.440	205.476.120	207.854.720	207.824.020
Σύνολο	28.512.544	214.501.441	226.811.089	234.557.738	237.177.378
Γενικό Λογιστήριο					
Πάγιο Ταμείο	20.362.410	81.320	41.310	10.020	10.020
Τακτικές Δαπάνες	32.010.247	31.735.091	33.246.844	34.626.493	42.133.379
Αναπτυξιακές Δαπάνες	51.137	223.150	314.020	312.020	182.020
Σύνολο	52.423.794	32.039.561	33.602.174	34.948.533	42.325.419

ΜΕΡΟΣ ΣΤ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΕΡΓΩΝ**ΠΙΝΑΚΑΣ 1 - ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΝΕΑ ΕΡΓΑ**

Ο συγκεντρωτικός πίνακας δαπανών για τα κυριότερα νέα έργα που περιλήφθηκαν στον Προϋπολογισμό του 2017 και το ΜΔΠ 2017-2019 περιλαμβάνει έργα των οποίων το συνολικό κόστος κατασκευής υπερβαίνει τις €100.000.

Για την υλοποίηση των νέων έργων θα ακολουθηθεί η διαδικασία που περιγράφεται στο Μέρος ΧΙ (άρθρα 82-88) του Νόμου περί "Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου" (Ν.20(Ι)/2014).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ	Προβλεπόμενες Δαπάνες				
	2017 € .000	2018 € .000	2019 € .000	2020 + € .000	ΣΥΝΟΛΟ € .000
01.05. ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	2.500	3.240	3.106	1.874	10.720
12. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	300	9.150	8.167	47.692	65.309
13. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ	1.200	200	0	0	1.400
15. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	773	323	541	617	2.254
16. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	5.555	18.460	28.915	15.160	68.090
20. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	2.348	11.325	15.663	20.049	49.385
21. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ	2.100	4.200	8.930	7.860	23.090
ΣΥΝΟΛΟ	14.776	46.898	65.322	93.252	220.247

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 – ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ/ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	Δαπάνες που έχουν γίνει μέχρι 31/12/2015 € .000	Προβλεπόμενες Δαπάνες					
		2016 € .000	2017 € .000	2018 € .000	2019 € .000	2020 + € .000	ΣΥΝΟΛΟ € .000
01.05. ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	0	1.000	2.600	600	138	1.650	5.988
12. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	35.525	213.086	1.215.640	1.310.704	11.706	9.365.009	12.151.670
13. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ	720	4.139	10.585	6.195	1.981	7.560	31.180
16. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	49.533	41.760	57.213	38.674	24.464	23.614	235.258
20. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	1.220	16.856	24.341	13.352	5.993	500	62.261
21. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ	127.319	18.550	33.215	36.803	33.040	34.722	283.648
22. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ	5.536	12.838	10.600	7.838	0	0	36.812
ΣΥΝΟΛΟ	219.852	308.228	1.354.194	1.414.166	77.322	9.433.055	12.806.817

ΜΕΡΟΣ Ζ

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ 2017, ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΩΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τροποποίηση Αρ. 1

Κεφάλαιο: 010115.2 «Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο - Υπηρεσία Αποδήμων - Τακτικές Δαπάνες»: - €513.500

Κεφάλαιο: 170112.2 «Υπουργείο Εξωτερικών, Διοίκηση - Υπηρεσία Αποδήμων - Τακτικές Δαπάνες»: - €513.500

Το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του στις 18.10.2016 ενέκρινε τη μεταφορά της Υπηρεσίας Αποδήμων και Επαναπατρισθέντων στην Προεδρία της Δημοκρατίας κάτω υπό την εποπτεία του Επιτρόπου Προεδρίας καθώς και των σχετικών κονδυλίων από τον Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εξωτερικών Κεφάλαιο 170112 «Υπουργείο Εξωτερικών, Διοίκηση-Υπηρεσία Αποδήμων» στον Προϋπολογισμό της Προεδρίας και Προεδρικό Μέγαρο του Κεφαλαίου 010115 «Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο-Υπηρεσία Αποδήμων».

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη δημιουργίας νέας Υποδιαίρεσης κάτω από το Κεφάλαιο της Προεδρίας και Προεδρικού Μεγάρου 010115 και μεταφορά των σχετικών άρθρων μαζί με τις αναγκαίες πιστώσεις στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 για υλοποίηση των πιο πάνω ρυθμίσεων.

Τροποποίηση Αρ. 2

Κεφάλαιο: 010400.2 «Βουλή των Αντιπροσώπων - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

A. Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

- (i) Εδάφιο (65) «Πρώτοι Γραμματείς Κοινοβουλευτικών Επιτροπών (Κλίμακα Α14(ii))»**
- (ii) Εδάφιο (70) «Ανώτεροι Γραμματείς Κοινοβουλευτικών Επιτροπών (Κλίμακα Α13(ii))»**
- (iii) Εδάφιο (80) «Γραμματείς Κοινοβουλευτικών Επιτροπών Α' (Κλίμακα Α11(ii))»**
- (iv) Εδάφιο (90) «Γραμματείς Κοινοβουλευτικών Επιτροπών (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11)»**

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου, παρίσταται ανάγκη δημιουργίας των ακόλουθων έξι (6) νέων θέσεων και της διαγραφής του διπλού σταυρού για μια θέση κάτω από το εδάφιο 90:

- Δύο (2) θέσεων Πρώτου Γραμματέα Κοινοβουλευτικών Επιτροπών (Κλίμακα Α14(ii)) κάτω από το εδάφιο 65.
- Δύο (2) θέσεων Ανώτερου Γραμματέα Κοινοβουλευτικών Επιτροπών (Κλίμακα Α13(ii)), κάτω από το εδάφιο 70.
- Μια (1) θέση Γραμματέα Κοινοβουλευτικών Επιτροπών Α' (Κλίμακα Α11(ii)), κάτω από το εδάφιο 80.
- Μια (1) θέση Γραμματέα Κοινοβουλευτικών Επιτροπών (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11), κάτω από το εδάφιο 90, καθώς και απάλειψη του διπλού σταυρού.

Οι πιο πάνω θέσεις απαιτούνται για τη μετεξέλιξη της Υπηρεσίας Κοινοβουλευτικών Επιτροπών σε Υπηρεσία Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και Νομοθετικού Έργου (δημιουργία Νομικού και Νομοτεχνικού Τμήματος), στη Βουλή των Αντιπροσώπων για την ορθή και επιστημονική στήριξη του νομοθετικού της έργου.

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των πιο πάνω ρυθμίσεων.

B. Ομάδα Δαπανών: 03300 «Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις»

Υποομάδα Δαπανών: 03301 «Συντηρήσεις Κτιρίων και Γραφείων»: €1.000.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €1.000.000 για την εκτέλεση πρόσθετων εργασιών στο κτίριο της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Για το λόγο αυτό θα πρέπει να συμπεριληφθούν πιστώσεις ύψους €1.000.000 κάτω από την Υποομάδα Δαπανών 03301 «Συντηρήσεις Κτιρίων και Γραφείων» του Κεφαλαίου 010400.2 «Βουλή των Αντιπροσώπων-Κεντρικά Γραφεία-Τακτικές Δαπάνες».

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των πιο πάνω πιστώσεων στην πιο πάνω Υποομάδα Δαπανών.

Τροποποίηση Αρ. 3

Κεφάλαιο: 020100.2 «Νομική Υπηρεσία - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»: €36.000

Νέο Εδάφιο (62) «Ανακριτές Α΄ (Κλίμακα Α11(ii))»

Εδάφιο (65) «Ανακριτές (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11)»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου, παρίσταται ανάγκη δημιουργίας δύο (2) νέων θέσεων Ανακριτή Α΄ (Κλίμακα Α11(ii)) κάτω από το εδάφιο 62 και δύο (2) πρόσθετων θέσεων Ανακριτή (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) κάτω από το εδάφιο 65.

Η δημιουργία των πιο πάνω τεσσάρων (4) νέων θέσεων στη Νομική Υπηρεσία κρίνεται απαραίτητη για ενίσχυση της Μονάδας Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης (ΜΟΚΑΣ).

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των τεσσάρων (4) πιο πάνω νέων θέσεων.

Τροποποίηση Αρ. 4

Κεφάλαιο: 030300.2 «Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»: €70.000

Εδάφιο (30) «Λειτουργοί Υπηρεσίας Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11)»

Το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του στις 9.11.2016 ενέκρινε τη δημιουργία έξι (6) πρόσθετων θέσεων Λειτουργού Υπηρεσίας Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) κάτω από το εδάφιο 30.

Η δημιουργία των πιο πάνω θέσεων κρίνεται απαραίτητη για την εύρυθμη λειτουργία της Επιτροπής. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι οι τέσσερις θέσεις (4) θα καλύψουν ανάγκες που απορρέουν από την εποπτεία του Ευρωπαϊκού Κανονισμού ΕΕ/751/2015 για την επιβολή ανώτατου ορίου στις διατραπεζικές προμήθειες όπου η Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού ορίστηκε ως αρμόδια αρχή μαζί με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου και οι υπόλοιπες δύο (2) θέσεις αφορούν τη γενική ενίσχυσή της.

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των έξι (6) πιο πάνω νέων θέσεων.

Τροποποίηση Αρ. 5

Κεφάλαιο: 120501.2 «Τμήμα Δασών - Δασική Περιφέρεια Λευκωσίας, Λάρνακας, Αμμοχώστου - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02300 «Ωρομίσθιο Κυβερνητικό Προσωπικό»

Υποομάδα Δαπανών: 02301 «Μισθοδοσία Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού»: €980.000

Κεφάλαιο: 120505.2 «Τμήμα Δασών - Δασική Περιφέρεια Τροόδους - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02300 «Ωρομίσθιο Κυβερνητικό Προσωπικό»

Υποομάδα Δαπανών: 02301 «Μισθοδοσία Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού»: €1.060.000

Κεφάλαιο: 120506.2 «Τμήμα Δασών - Δασική Περιφέρεια Πάφου - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02300 «Ωρομίσθιο Κυβερνητικό Προσωπικό»

Υποομάδα Δαπανών: 02301 «Μισθοδοσία Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού»: €820.000

Κεφάλαιο: 120511.2 «Τμήμα Δασών-Γραφείο Δασικού Μηχανικού- Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02300 «Ωρομίσθιο Κυβερνητικό Προσωπικό»

Υποομάδα Δαπανών: 02301 «Μισθοδοσία Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού»: €195.000

Κεφάλαιο: 120512.2 «Τμήμα Δασών - Δασικό Κολλέγιο - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02300 «Ωρομίσθιο Κυβερνητικό Προσωπικό»

Υποομάδα Δαπανών: 02301 «Μισθοδοσία Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού»: €63.000

Το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του με αρ. 80.120 και ημερομηνία 18.1.2016 ενέκρινε την επέκταση της απασχόλησης του εποχικού ωρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού από έξι σε οκτώ μήνες.

Το Τμήμα Δασών εκ παραδρομής υπολόγισε τα ωρομίσθια του εποχικού ωρομίσθιου προσωπικού για έξι αντί για οκτώ μήνες. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να συμπεριληφθούν πρόσθετες πιστώσεις ύψους €3.118.000 κάτω από την Υποομάδα Δαπανών 02301 «Μισθοδοσία Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού» του Κεφαλαίου 1205.2 «Τμήμα Δασών-Τακτικές Δαπάνες».

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των πιο πάνω πιστώσεων στις πιο πάνω Υποομάδες Δαπανών.

Τροποποίηση Αρ. 6

Κεφάλαιο: 120500.3 «Τμήμα Δασών - Κεντρικά Γραφεία - Αναπτυξιακές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 07400 «Αγορά Σταθερών και Κινητών Μηχανημάτων»

Υποομάδα Δαπανών: 07580 «Άλλα Κινητά Μηχανήματα»: -€569.990

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου περιλαμβάνεται πρόνοια ύψους €569.990 κάτω από το Κεφάλαιο 120500.3 «Τμήμα Δασών-Κεντρικά Γραφεία-Αναπτυξιακές Δαπάνες», Ομάδα Δαπανών 07400 «Αγορά Σταθερών και Κινητών Μηχανημάτων», Υποομάδα Δαπανών 07580 «Άλλα Κινητά Μηχανήματα». Το ποσό αυτό έχει περιληφθεί εκ παραδρομής στην υπό αναφορά Υποομάδα αφού οι πιστώσεις για την αγορά των οχημάτων και άλλων μηχανημάτων περιλαμβανομένων και των πυροσβεστικών οχημάτων του Τμήματος Δασών περιλαμβάνονται σε συγκεντρωτικό κονδύλι στο Υπουργείο Οικονομικών.

Σημειώνεται ότι στον προγραμματισμό της αγοράς οχημάτων που ετοίμασε το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών ως αρμοδία Αρχή έχει ήδη αποσταλεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ενημέρωση.

Για το λόγο αυτό απαιτείται η διαγραφή των πιστώσεων στην Υποομάδα Δαπανών 07580 «Άλλα Κινητά Μηχανήματα» του Κεφαλαίου 120500.3 «Τμήμα Δασών-Κεντρικά Γραφεία-Αναπτυξιακές Δαπάνες».

Τροποποίηση Αρ. 7

Κεφάλαιο: 121300.2 «Τμήμα Περιβάλλοντος - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Εδάφιο (6) «Πρώτος Λειτουργός Περιβάλλοντος (Κλίμακα Α14(ii))»

Κεφάλαιο: 161500.2 «Υπηρεσία Αναδασμού - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Εδάφιο (10) ++«Ανώτεροι Λειτουργοί Αναδασμού (Κλίμακα Α13(ii))»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου, παρίσταται ανάγκη δημιουργίας μιας (1) πρόσθετης θέσης Πρώτου Λειτουργού Περιβάλλοντος (Κλίμακα Α14(ii)) κάτω από το εδάφιο 6 του Κεφαλαίου 1213 «Τμήμα Περιβάλλοντος» έναντι της κατάργησης μιας θέσης Ανώτερου Λειτουργού Αναδασμού (Κλίμακα Α13(ii)) κάτω από το εδάφιο 10 του Κεφαλαίου 1615 «Υπηρεσία Αναδασμού».

Η δημιουργία της πιο πάνω νέας θέσης στο Τμήμα Περιβάλλοντος και η κατάργηση της θέσης στην Υπηρεσία Αναδασμού κρίνεται απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία του Τμήματος Περιβάλλοντος ενόψει των νέων αρμοδιοτήτων που έχει αναλάβει.

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των πιο πάνω ρυθμίσεων.

Τροποποίηση Αρ. 8

Κεφάλαιο: 130300.2 «Αστυνομία - Αρχηγείο Αστυνομίας - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Εδάφιο (20) «Βοηθοί Αρχηγοί Αστυνομίας (Κλίμακα Α15(i))»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου, παρίσταται ανάγκη περίληψης έναντι του εδαφίου 20 «Βοηθοί Αρχηγοί Αστυνομίας (Κλίμακα Α15(i))» του Κεφαλαίου 130300 «Αστυνομία-Αρχηγείο Αστυνομίας» της ακόλουθης επεξήγησης «Πρόνοια για μια υπεράριθμη θέση.».

Η περίληψη στις Επεξηγήσεις της πιο πάνω Σημείωσης κρίνεται απαραίτητη για την καταβολή των οφειλόμενων μισθών σε πρώην Ανώτερο Αστυνόμο, ο οποίος προάχθηκε αναδρομικά από τις 10.2.2012 στη θέση Βοηθού Αρχηγού, προς συμμόρφωση της Απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερομηνίας 18.3.2015 στην προσφυγή αρ.316/2012.

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 της πιο πάνω ρύθμισης.

Τροποποίηση Αρ. 9

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €580.000, για την προμήθεια (αγορά) και τη συντήρηση:

- (i) δύο (2) Αντλιοφόρων Πυροσβεστικών Οχημάτων Διάσωσης 4Χ4, και
- (ii) δύο (2) Αντλιοφόρων Πυροσβεστικών Οχημάτων Διάσωσης 4Χ2 χωρητικότητας 2000 λίτρων νερού.

Λόγω μη παράδοσης των οχημάτων από τον προσφοριοδότη εντός του 2016 οπότε η δαπάνη μεταφέρεται εντός του 2017.

Για το λόγο αυτό θα πρέπει να συμπεριληφθούν πιστώσεις ύψους €580.000 κάτω από την Υποομάδα Δαπανών 07550 «Κινητά Μηχανήματα» του Κεφαλαίου 130400.2 «Πυροσβεστική Υπηρεσία-Αρχηγείο Πυροσβεστικής Υπηρεσίας-Τακτικές Δαπάνες».

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των πιο πάνω πιστώσεων στην πιο πάνω Υποομάδα Δαπανών.

Τροποποίηση Αρ. 10

Κεφάλαιο: 1401 «Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Διοίκηση»

Υποδιαίρεση: 20 «Υπηρεσία Προστασίας Καταναλωτή»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου παρίσταται ανάγκη μετονομασίας της Υπηρεσίας Ανταγωνισμού και Προστασίας Καταναλωτών σε «Υπηρεσία Προστασίας Καταναλωτή» σύμφωνα με το Νόμο Αρ.108(Ι)/2016 που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας με αρ.4579 και ημερομηνία 27 Οκτωβρίου 2016.

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 της πιο πάνω μετονομασίας της Υποδιαίρεσης 20 «Υπηρεσία Προστασίας Καταναλωτή» του Κεφαλαίου 1401 «Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Διοίκηση».

Τροποποίηση Αρ. 11

Κεφάλαιο: 200300.2 «Μέση Εκπαίδευση - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Εδάφιο (100) «Καθηγητές (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11)»

Κεφάλαιο: 200400.2 «Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση - Κεντρικά Γραφεία -Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Εδάφιο (100) «Εκπαιδευτές (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11)»

Κεφάλαιο: 200500.2 «Δημοτική Εκπαίδευση - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Εδάφιο (100) «Δάσκαλοι (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11)»

Εδάφιο (110) «Ειδικό Εκπαιδευτικό (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11)»

Εδάφιο (120) «Νηπιαγωγοί (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11)»

Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. Ε81.127 και ημερομηνία 24.8.2016, παρίσταται ανάγκη δημιουργίας συνολικά τετρακόσιων είκοσι (420) πρόσθετων θέσεων στην Εκπαίδευση, όπου εκατό σαράντα (140) θέσεις Καθηγητή (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) στη Μέση Εκπαίδευση, τριάντα μία (31) θέσεις Εκπαιδευτή (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) στη Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και εκατόν είκοσι τέσσερις (124) θέσεις Δασκάλου (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11), σαράντα οκτώ (48) θέσεις Ειδικού Εκπαιδευτικού (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) και εβδομήντα επτά (77) θέσεις Νηπιαγωγού (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) στη Δημοτική Εκπαίδευση.

Η δημιουργία των πιο πάνω τετρακόσιων είκοσι (420) νέων θέσεων στην Εκπαίδευση κρίνεται απαραίτητη λόγω εφαρμογής του Νέου Συστήματος Διορισμών στην Εκπαίδευση. Η δημιουργία των πρόσθετων αυτών θέσεων δεν συνεπάγεται πρόσθετο μισθολογικό κόστος αφού ήδη υπηρετούν είτε ως συμβασιούχοι/έκτακτοι εκπαιδευτικοί για κάλυψη έκτακτων αναγκών για τη σχολική χρονιά 2016-2017.

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των τετρακόσιων είκοσι πιο πάνω νέων θέσεων.

Τροποποίηση Αρ. 12

Κεφάλαιο: 211200.2 «Τμήμα Οδικών Μεταφορών - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

Εδάφιο (10) «Ανώτερος Λειτουργός Οδικών Μεταφορών (Κλίμακα Α13(ii))»

Εδάφιο (20) ++«Λειτουργοί Οδικών Μεταφορών (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11)»

Εδάφιο (50) ++«Ελεγκτές Μεταφορών (Κλίμακες Α2, Α5 και Α7(ii))»

Το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερομηνίας 18.10.2016 ενέκρινε τη δημιουργία Διεύθυνσης Δημόσιων Επιβατικών Μεταφορών (ΔΔΕΜ) στη Διοίκηση του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων και τη δημιουργία μόνιμης δομής στην εν λόγω Διεύθυνση, με τη σταδιακή μεταφορά και μετονομασία μόνιμων θέσεων του Προϋπολογισμού του Τμήματος Οδικών Μεταφορών για τη μόνιμη στελέχυσή της.

Για υλοποίηση της σχετικής απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου απαιτούνται τα ακόλουθα:

- (α) Δημιουργία νέας υποδιαίρεσης στη Διοίκηση του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων με αρ. 15 «Διεύθυνση Δημόσιων Επιβατικών Μεταφορών».
- (β) Μεταφορά και μετονομασία μιας (1) θέσης Ανώτερου Λειτουργού Οδικών Μεταφορών (Κλίμακα Α13(ii)) (εδάφιο (10)) του Τμήματος Οδικών Μεταφορών (2112) στο νέο εδάφιο (10) «Ανώτερος Λειτουργός Δημόσιων Μεταφορών» (Κλίμακα Α13(ii)) στο Κεφάλαιο 210115 «Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, Διοίκηση-Διεύθυνση Δημόσιων Επιβατικών Μεταφορών». Περίληψη της ακόλουθης επεξήγησης έναντι του νέου εδαφίου: Μια θέση προηγουμένως καλούμενη «Ανώτερος Λειτουργός Οδικών Μεταφορών (Κλίμακα Α13(ii))» μεταφέρθηκε από το Κεφάλαιο 211200.2 «Τμήμα Οδικών Μεταφορών»
211200 «Τμήμα Οδικών Μεταφορών»
- (γ) Περίληψη της ακόλουθης επεξήγησης έναντι του εδαφίου (10) «Ανώτερος Λειτουργός Οδικών Μεταφορών (Κλίμακα Α13(ii))»: Μια θέση μετονομάστηκε σε Ανώτερο Λειτουργό Δημοσίων Μεταφορών (Κλίμακα Α13(ii)) και μεταφέρθηκε κάτω από το εδάφιο 10 του Κεφαλαίου 210115 «Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, Διοίκηση – Διεύθυνση Δημόσιων Επιβατικών Μεταφορών».
- (δ) Το εδάφιο (20) «Λειτουργοί Οδικών Μεταφορών (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) να σημειωθεί με διπλό σταυρό και να περιληφθεί η ακόλουθη επεξήγηση έναντι του εδαφίου: Ο διπλός σταυρός ισχύει για τέσσερις θέσεις μόνο. Κενούμενες οι θέσεις μετονομάζονται σε Λειτουργοί Δημοσίων Μεταφορών (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) και μεταφέρονται κάτω από νέο εδάφιο του Κεφαλαίου 210115 «Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, Διοίκηση – Διεύθυνση Δημόσιων Επιβατικών Μεταφορών» που θα δημιουργηθεί με την κένωσή τους.
- (ε) Το εδάφιο (50) «Ελεγκτές Μεταφορών (Κλίμακες Α2, Α5 και Α7(ii))» να σημειωθεί με διπλό σταυρό και να περιληφθεί η ακόλουθη επεξήγηση έναντι του εδαφίου: Ο διπλός σταυρός ισχύει για δέκα θέσεις μόνο. Κενούμενες οι θέσεις μετονομάζονται σε Ελεγκτές Δημοσίων Μεταφορών (Κλίμακες Α2, Α5 και Α7(ii)) και μεταφέρονται κάτω από νέο εδάφιο του Κεφαλαίου 210115 «Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, Διοίκηση – Διεύθυνση Δημόσιων Επιβατικών Μεταφορών» που θα δημιουργηθεί με την κένωσή τους.

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των πιο πάνω ρυθμίσεων.

Τροποποίηση Αρ. 13

Κεφάλαιο: 210200.3 « Τμήμα Δημοσίων Έργων - Κεντρικά Γραφεία - Αναπτυξιακές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 08200 «Δρόμοι»

Υποομάδα Δαπανών: 08600 «Άλλα Οδικά Έργα»: €3.900.000

Το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του στις 7.10.2016 ενέκρινε τη διάθεση πιστώσεων ύψους €3.900.000 συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ για υλοποίηση των οδικών και των άλλων έργων υποδομής για τη διάνοιξη των δύο οδοφραγμάτων της Δερύνηας και της Λεύκας-Ατλικίου.

Για το λόγο αυτό θα πρέπει να συμπεριληφθούν πιστώσεις ύψους €3.900.000 κάτω από την Υποομάδα Δαπανών 08600 «Άλλα Οδικά Έργα» του Κεφαλαίου 210200.3 «Τμήμα Δημοσίων Έργων-Κεντρικά Γραφεία-Αναπτυξιακές Δαπάνες».

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των πιο πάνω πιστώσεων στην πιο πάνω Υποομάδα Δαπανών.

Τροποποίηση Αρ. 14

Κεφάλαιο: 211171.3 «Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών - Έργα Συγχρηματοδοτούμενα από Κοινοτικούς Πόρους - Αναπτυξιακές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 05000 «Έργα και Σχέδια Συγχρηματοδοτούμενα από Κοινοτικούς Πόρους»

Υποομάδα Δαπανών: 05850 «Άλλα Έργα και Σχέδια»: €10

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε η Υποδιαίρεση 71 «Έργα Συγχρηματοδοτούμενα από Κοινοτικούς Πόρους» στο Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών.

Για το λόγο αυτό θα πρέπει να δημιουργηθεί η πιο πάνω Υποδιαίρεση με την Ομάδα Δαπανών 05000 «Έργα και Σχέδια Συγχρηματοδοτούμενα από Κοινοτικούς Πόρους» και την Υποομάδα Δαπανών 05850 «Άλλα Έργα και Σχέδια» με συμβολική πρόνοια €10.

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περιλήψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 της πιο πάνω Υποδιαίρεσης.

Τροποποίηση Αρ. 15

Κεφάλαιο: 220200.3 «Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας - Κεντρικά Γραφεία-Αναπτυξιακές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 08000 «Ανέγερση, Επεκτάσεις και Βελτιώσεις Κτιρίων»

Υποομάδα Δαπανών: 08020 «Νοσοκομεία και Ιατρικά Κέντρα»: €5.110.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €5.110.000, που μαζί με τις ήδη υπάρχουσες πιστώσεις ύψους €4.170.000, δηλαδή συνολικά πιστώσεις ύψους €9.280.000 θα χρησιμοποιηθούν για την ολοκλήρωση του έργου της επέκτασης του Γενικού Νοσοκομείου Λάρνακας με τη μέθοδο Μελέτη, Κατασκευή και 12ετή Συντήρηση μέχρι τέλους του 2017. Οι πρόσθετες πιστώσεις που απαιτούνται οφείλονται στην καθυστέρηση που παρατηρήθηκε στην υλοποίηση του έργου όπου κατ' επέκταση διαφοροποιείται και η ταμειακή του ροή.

Για το λόγο αυτό θα πρέπει να συμπεριληφθούν πιστώσεις ύψους €5.110.000 κάτω από την Υποομάδα Δαπανών 08020 «Νοσοκομεία και Ιατρικά Κέντρα» του Κεφαλαίου 220200.3 «Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας-Κεντρικά Γραφεία-Αναπτυξιακές Δαπάνες».

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περιλήψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των πιο πάνω πιστώσεων στην πιο πάνω Υποομάδα Δαπανών.

Τροποποίηση Αρ. 16

Κεφάλαιο: 220241.2 «Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας - Γενικό Νοσοκομείο Λάρνακας - Τακτικές Δαπάνες»

Ομάδα Δαπανών: 02300 «Ωρομίσθιο Κυβερνητικό Προσωπικό»

Υποομάδα Δαπανών: 02301 «Μισθοδοσία Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού»: €1.062.000

Κατά την ετοιμασία του Προϋπολογισμού του 2017 εκ παραδρομής έγιναν λανθασμένοι υπολογισμοί του ύψους της μισθοδοσίας του ωρομίσθιου προσωπικού.

Για το λόγο αυτό θα πρέπει να συμπεριληφθούν πιστώσεις ύψους €1.062.000 κάτω από την Υποομάδα Δαπανών 02301 «Μισθοδοσία Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού» του Κεφαλαίου 220241.2 «Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας-Γενικό Νοσοκομείο Λάρνακας-Τακτικές Δαπάνες». Πρόσθετα, διαφοροποιούνται αντίστοιχα και τα έτη 2018 και 2019.

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περιλήψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019 των πιο πάνω πιστώσεων στην πιο πάνω Υποομάδα Δαπανών.

Τροποποίηση Αρ. 17

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου παρίσταται ανάγκη τροποποίησης της Σημείωσης 1(α) του Πρώτου Πίνακα Δελτία Δαπανών του περί Προϋπολογισμού Νόμου του 2017 με την προσθήκη της νέας Ομάδας Δαπανών 03880 – Δαπάνες Ειδικών Υπηρεσιών, η οποία εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε.

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περιλήψης της πιο πάνω τροποποίησης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019.

Τροποποίηση Αρ. 18

Κεφάλαιο: 220200.2 «Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας - Κεντρικά Γραφεία -Τακτικές Δαπάνες»: €1.500.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου απαιτείται η παραχώρηση μιας προσαύξησης στο ιατρικό προσωπικό με την προσθήκη της ακόλουθης Σημείωσης στις θέσεις:

- Βοηθού Διευθυντή Κλινικής / Τμήματος (Κλ. Α15(i)) (εδάφιο 40) και

- Ιατρικού Λειτουργού, 1^{ης} Τάξεως (Κλ. Α11 και Α13) και 2ας Τάξεως (Κλ. Α9(4^η βαθμίδα)) (εδάφιο 50).

«Ανεξάρτητα από τις διατάξεις οποιουδήποτε άλλου Νόμου ή Κανονισμού που ρυθμίζει θέματα μισθοδοσίας, παραχωρείται σε προσωπική βάση μια πρόσθετη προσαύξηση της μισθοδοτικής κλίμακας που διανύει κάθε «Βοηθός Διευθυντής Κλινικής / Τμήματος (Κλίμακα Α15(i))» (εδάφιο 40) ή «Ιατρικός Λειτουργός, 1ης Τάξεως (Κλίμακες Α11 και Α13) και 2ας Τάξεως (Κλίμακα Α9-4η βαθμίδα)» (εδάφιο 50), ο οποίος απασχολείται σε μόνιμη ή σε έκτακτη βάση. Η προσαύξηση θα παραχωρηθεί και στο προσωπικό που βρίσκεται στην κορυφή της εγκεκριμένης μισθοδοτικής κλίμακας ή των συνδυασμένων κλιμάκων της θέσης του, ανάλογα με την περίπτωση, με την επέκταση της οικείας κλίμακας σε προσωπική βάση. Η προσαύξηση θα παραχωρηθεί από την 01.01.2017 ή από την 1η του μήνα που θα ακολουθήσει την υπογραφή Συμφωνίας του Υπουργείου Υγείας με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις που εκπροσωπούν το ιατρικό προσωπικό, για την αυτονόμηση των Κρατικών Νοσηλευτηρίων, όποιο είναι μεταγενέστερο, και θα λήξει με την πάροδο ενός χρόνου από την παραχώρηση της προσαύξησης ή με την ένταξη των επηρεαζόμενων ιατρών στο νέο Οργανισμό Δημοσίου Δικαίου που θα δημιουργηθεί, όποιο είναι προγενέστερο.»

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης της πιο πάνω τροποποίησης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017 και του ΜΔΠ 2017-2019.

Τροποποίηση Αρ. 19

Ρυθμίσεις στο Άρθρο 16

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου παρίσταται ανάγκη τροποποίησης του άρθρου 16 το οποίο αφορά την απαγόρευση της πρόσληψης/απασχόλησης εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου, προσωπικού για την κάλυψη έκτακτων αναγκών, για την πρόσληψη πρόσθετου ωρομίσθιου και πρόσθετου ωρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού για εποχιακές ή έκτακτες ανάγκες, με εξαίρεση περιπτώσεις, για τις οποίες επιτρέπεται η πρόσληψη προσωπικού, και που παρουσιάζονται στο υπό αναφορά Νομοσχέδιο. Λόγω όμως πρόσθετων αναγκών που προέκυψαν αλλά και για απάμβλυνση διοικητικού φόρτου απαιτούνται οι πιο κάτω τροποποιήσεις:

- (α) Η απασχόληση εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 16 του περί Προϋπολογισμού Νόμου, γίνεται για τέσσερις μήνες, κατ' ανώτατο όριο, και όχι πάνω σε δεκαπενθήμερη βάση όπως ίσχυε μέχρι σήμερα, και
- (β) λόγω πρόσληψης πρόσθετου αριθμού ναυαγοσωστών (9 άτομα) για στελέχωση των Ναυαγοσωστικών Μονάδων ο αριθμός του κυβερνητικού ωρομίσθιου προσωπικού θα πρέπει να τροποποιηθεί και να αυξηθεί από 1656 σε 1665,
- (γ) να επιτρέπεται η εργοδότηση εξειδικευμένου προσωπικού που θα απασχολείται ειδικά για την εκτέλεση/διεκπεραίωση συγχρηματοδοτούμενων έργων, στην περίπτωση που είναι ανακτήσιμη η σχετική δαπάνη κατά 85% ως ακολούθως:

«Νοείται έτι έτι έτι περαιτέρω ότι, από τις διατάξεις του παρόντος Άρθρου εξαιρείται η πρόσληψη εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου για κάλυψη αναγκών που προκύπτουν ως αποτέλεσμα υλοποίησης έργου/προγράμματος για το οποίο εξασφαλίστηκε χρηματοδότηση στα πλαίσια Συγχρηματοδοτούμενων ή/και Ευρωπαϊκών Ανταγωνιστικών Προγραμμάτων ή/και άλλων συναφών Διεθνών και Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: η σχετική δαπάνη ανακτάται τουλάχιστον κατά 85%, τα συμβόλαια απασχόλησης θα γίνονται για συγκεκριμένο έργο/πρόγραμμα και θα αναφέρεται ρητά σε αυτά το ότι θα τερματίζονται με τη λήξη του συγκεκριμένου έργου/προγράμματος, χωρίς δυνατότητα ανανέωσης, οι αναγκαίες πιστώσεις έχουν περιληφθεί στον Προϋπολογισμό του 2017 και Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2017-2019 και έχει εξασφαλιστεί σχετική έγκριση από το Υπουργείο Οικονομικών.»

- (δ) να περιληφθούν ρυθμίσεις οι οποίες επιτρέπουν την αντικατάσταση προσωπικού που απουσιάζει με μακρόχρονη άδεια απουσίας σε συγκεκριμένες Ανεξάρτητες Υπηρεσίες/Υπουργεία/Τμήματα ως ακολούθως:

«(vii) για την αντικατάσταση προσωπικού το οποίο απουσιάζει με μακροχρόνια άδεια απουσίας (άδεια ασθενείας, άδεια μητρότητας), εντός των εγκεκριμένων ορίων απασχόλησης, στο Υπουργείο Υγείας, στα Τμήματα και τις Υπηρεσίες του.»

«Νοείται έτι έτι έτι έτι έτι περαιτέρω ότι, τηρουμένων των διατάξεων του περί της Ρύθμισης της Απασχόλησης Εργοδοτούμενων Αορίστου και Ορισμένου Χρόνου στη Δημόσια Υπηρεσία Νόμου του 2016, από τις διατάξεις του παρόντος Άρθρου εξαιρείται η πρόσληψη/συνέχιση απασχόλησης Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου για την κάλυψη αναγκών που προκύπτουν ως αποτέλεσμα της απουσίας με μακροχρόνια άδεια απουσίας (π.χ. άδεια ασθενείας, άδεια μητρότητας) στα Υπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες που αναφέρονται στις παραγράφους (α), (β), (δ)(i), (ε), (στ)(i), (θ)(ii) του εδαφίου 1 του παρόντος Άρθρου, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν περιληφθεί στον Προϋπολογισμό του 2017 οι αναγκαίες πιστώσεις.»

- (ε) αύξηση του ανώτατου ορίου από 1354 σε 1365 πρόσωπα για το ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό (μόνιμοι σε ολόκληρη τη δομή θέσεων/ εργοδοτούμενοι αορίστου χρόνου/ εργοδοτούμενοι ορισμένου χρόνου/ προσωπικού για κάλυψη έκτακτων αναγκών πάνω σε τετράμηνη βάση κατ' ανώτατο όριο),

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης της πιο πάνω τροποποίησης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017.

Τροποποίηση Αρ. 20

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμου παρίσταται ανάγκη τροποποίησης των Σημειώσεων 10 και 31 του Πρώτου Πίνακα Δελτία Δαπανών του περί Προϋπολογισμού Νόμου του 2017 ως ακολούθως:

Σημείωση 10

Η έγκριση για την πρόσληψη/απασχόληση εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου για τέσσερις μήνες, κατ' ανώτατο όριο, για τους πιο πάνω σκοπούς, να δίνεται από τον Υπουργό Οικονομικών, μετά από υποβολή σχετικού αιτήματος από την αρμόδια αρχή και όχι η έγκριση για την πρόσληψη/απασχόληση να δίδεται από τον οικείο Υπουργό και η παράταση αυτής, από τον Υπουργό Οικονομικών, όπως γίνεται μέχρι σήμερα.

Σημείωση 31

Ενσωμάτωση της πιο κάτω επιφύλαξης:

«Οι πιο πάνω ρυθμίσεις αναφορικά με αποζημιώσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή συστημάτων βάρδιας και υπερωριακής απασχόλησης δύναται να διαφοροποιηθούν μετά από έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου και τη σύμφωνο γνώμη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού.».

Ως εκ τούτου παρίσταται ανάγκη περίληψης της πιο πάνω τροποποίησης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2017.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ, κύριε Μαυρίδη.

Καλώ πρώτα στο βήμα τον πρόεδρο του Εθνικού Λαϊκού Μετώπου κ. Χρίστο Χρίστου. Τριάντα λεπτά, μέχρι τριάντα λεπτά.

ΧΡ. ΧΡΙΣΤΟΥ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι βουλευτές,

Ο προϋπολογισμός του 2017 που κατέθεσε η κυβέρνηση χαρακτηρίζεται ως ο πρώτος μεταμνημονιακός προϋπολογισμός μετά από 3 συναπτά έτη σκληρής μνημονιακής πολιτικής. Ακόμη και ως περιεχόμενο ο προϋπολογισμός αυτός ακολουθεί την ίδια συνταγή με τους προηγούμενους μνημονιακούς. Είναι ένας προϋπολογισμός λιτότητας και συντήρησης, ο οποίος κατ' εμάς επιτρέπει την οριακή λειτουργία του κράτους και των υπηρεσιών του και αποτυγχάνει να επιφέρει την αναγκαία ανάπτυξη στην πλειοψηφία των τομέων της οικονομίας.

Ακούσαμε την Παρασκευή σε αυτή την αίθουσα τον Υπουργό Οικονομικών, αλλά και πριν από λίγο τον εκπρόσωπο της κυβερνητικής πλευράς να δηλώνουν ότι η κατάσταση στην κυπριακή οικονομία βελτιώθηκε και τόσο οι ρυθμοί όσο και οι αριθμοί παρουσιάζουν σημαντική πρόοδο. Αυτό που ξέχασε να αναφέρει ο υπουργός είναι ότι, όταν ευημερούν οι αριθμοί, δε σημαίνει κατ' ανάγκη ότι ευημερούν και οι άνθρωποι.

Την ώρα που ένας στους τρεις Ελληνοκύπριους βρίσκεται στα όρια της φτώχειας, δεν υπάρχει χώρος ούτε είναι η ώρα για πανηγυρισμούς εκ μέρους της κυβερνητικής πλευράς. Τα προβλήματα στην πραγματική οικονομία και στην κοινωνία παραμένουν.

Μετά τη μεγάλη καταστροφή που υπέστη η πατρίδα μας θα χρειαστεί πολύς χρόνος και πολλή δουλειά, για να καταφέρουμε να στήσουμε ξανά μια εύρωστη οικονομία. Φυσικά, η οικονομική καταστροφή δε συντελέστηκε από μόνη της· επήλθε με την ευθύνη και των προηγούμενων κυβερνήσεων, καθώς και της Βουλής. Επί σειρά ετών σημειώνονταν σπατάλες, κακοδιαχείριση, αλόγιστος κρατικός δανεισμός και διασπάθιση δημοσίου χρήματος.

Τα όσα καταγράφονται σήμερα ως επιτυχία από την κυβέρνηση, όσον αφορά τους δείκτες της οικονομίας, δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι επιτεύχθηκαν μετά από την άγρια φορολόγηση δυνατών και αδυνάτων, τη μείωση των εισοδημάτων των εργαζομένων σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και με το ψαλίδισμα του κοινωνικού κράτους.

Η επίτευξη της μεγάλης μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιας μεγάλης μεταρρύθμισης της κρατικής μηχανής. Πέραν της μεγάλης φορολογικής επιβάρυνσης των Κυπρίων

πολιτών, η μείωση βασίζεται και στην πολιτική της μη πρόσληψης υπαλλήλων στο δημόσιο τομέα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλές υπηρεσίες του κράτους να υπολειτουργούν ή να λειτουργούν πραγματικά οριακά, την ώρα που η μεταρρύθμιση της οικονομίας και η ανάγκη ύπαρξης κοινωνικού κράτους επιβάλλουν οι κρατικές δομές να αναπτυχθούν.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο τομέας της άμυνας. Την ώρα που το εθνικό μας ζήτημα βρίσκεται σε κρίσιμη στιγμή και ο επεκτατισμός της Τουρκίας εκφράζεται πλέον με τον πιο επίσημο τρόπο, επιβάλλουμε στην άμυνά μας εμείς οι ίδιοι ένα άτυπο αυτο-εμπάργκο.

Ενδεικτικά και για λόγους σύγκρισης αναφέρω μόνο το εξής: Το Πανεπιστήμιο Κύπρου θα λάβει ως κρατική ενίσχυση για το 2017 €65 εκατομ. Την ίδια στιγμή, το ταμείο αμυντικής θωράκισης, δηλαδή τα εξοπλιστικά προγράμματα της Δημοκρατίας, έχουν ύψος μόλις €64 εκατομ. Αν θέλουμε πραγματικά να έχουμε ισχυρή άμυνα, επιβάλλεται να καταλάβουμε ότι θα πρέπει να επενδύσουμε πολλά περισσότερα χρήματα.

Το ίδιο και σε άλλους τομείς, όπως είναι η υγεία, η παιδεία κ.ο.κ. Ακολουθείται σταθερή πολιτική λιτότητας, με ελάχιστες αναπτυξιακές δαπάνες, ελάχιστα κονδύλια για την παραγωγή πραγματικού έργου. Αντί να επιτευχθεί η αύξηση της παραγωγικότητας, αντί να γίνουν καλύτερες ενέργειες οργάνωσης και λειτουργίας των κρατικών δομών, επιλέχθηκε η εύκολη λύση της μη πρόσληψης δημοσίων υπαλλήλων, επιλέχθηκε η μείωση των αναπτυξιακών δαπανών, η μείωση χωρίς σχέδιο και πλάνο, για να παραλύσουν στην ουσία όλες οι δομές του κράτους μας.

Κρυπτόμενοι πίσω από δήθεν μνημονιακές δεσμεύσεις η κυβέρνηση Αναστασιάδη διέλυσε το κοινωνικό κράτος, περιέκοψε τις κοινωνικές παροχές και αρνείται να στηρίξει αυτούς που έχουν πραγματικά ανάγκη. Την ώρα που το κράτος έπρεπε να σταθεί δίπλα σε άπορες οικογένειες ως αρωγός, στέκεται μακριά τους και επιβάλλει συνέχεια λιτότητα. Μέσα από τη γραφειοκρατία και μέσα από δαιδαλώδεις ρυθμίσεις αφαιρεί τη δυνατότητα πρόσβασης πολλών πολιτών σε αυτήν τη στήριξη, δίκαια ή άδικα, με τις περιπτώσεις συμπολιτών που αδικούνται τελικά να μην είναι λίγες. Για παράδειγμα, τα μέτρα οικονομικής στήριξης της τεκνογονίας και της μόρφωσης υπόκεινται σε αυστηρά εισοδηματικά κριτήρια στο όνομα αυτής της ορθολογιστικής στόχευσης που προσπαθούμε να προσεγγίσουμε στην οικονομία. Σε έναν ημικατεχόμενο τόπο, που αντιμετωπίζει πέραν της συνεχούς απειλής και πρόβλημα επιβίωσης, με το δημογραφικό να παρουσιάζει μια τραγική εικόνα, ως Εθνικό Λαϊκό Μέτωπο θεωρούμε υποκριτική την όποια περικοπή τέτοιων επιδομάτων.

Το μνημόνιο, πέραν από φόρους και περικοπές, επέβαλλε, υποτίθεται, και την εφαρμογή έντονων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Κάτι τέτοιο φυσικά δεν έγινε. Η κυβέρνηση απέτυχε όλα αυτά τα χρόνια να προωθήσει μια πραγματική μεταρρύθμιση των υπηρεσιών της, παραμένοντας μόνο στα εύκολα και στα ανώδυνα.

Η πολυδιαφημιζόμενη μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας παραμένει στα χαρτιά, με τις αλλαγές που μας παρουσιάστηκαν να χαρακτηρίζονται στην καλύτερη περίπτωση ως άτολμες, ανούσιες και δευτερευούσης σημασίας. Με βάση αυτά που έχουμε ενώπιόν μας, βλέπουμε μια μεταρρύθμιση που δε θα επιφέρει καμία ουσιαστική αλλαγή.

Ακόμη και το Γενικό Σύστημα Υγείας, που, κατά γενική ομολογία, πρέπει να εφαρμοστεί το συντομότερο δυνατό, προχωρεί με υπερβολικά αργούς ρυθμούς και από ό,τι προκύπτει από τα στοιχεία που μας παρουσιάστηκαν μέχρι αυτή τη στιγμή, έχουμε ακόμα πολύ δρόμο να διανύσουμε.

Φυσικά, δε μας ξαφνιάζει καθόλου η κωλυσιεργία και η αναβλητικότητα της κυβέρνησης. Η μόνη μεταρρύθμιση που γενναία προσπάθησε να εφαρμόσει ήταν η πώληση ημικρατικών οργανισμών και κρατικών δομών. Ακόμη και κερδοφόρες επιχειρήσεις, οργανισμοί ιδιοκτησία του κυπριακού λαού, προωθούνται προς τα ιδιωτικά συμφέροντα, ανεξαρτήτως του αν θα επιφέρουν έσοδα στο κράτος μας και ανεξαρτήτως της σημασίας που μπορεί να έχουν για τη στρατηγική ασφάλεια του κράτους. Το εθνικιστικό κίνημα δηλώνει ευθαρσώς ότι θα εναντιωθεί σε οποιαδήποτε προσπάθεια πώλησης ή παραχώρησης οργανισμών και δομών του κράτους.

Κυρίες και κύριοι,

Το μνημόνιο και το κούρεμα των καταθέσεων, που, να μην ξεχνάμε, το επέβαλε αυτή η κυβέρνηση, είχε μεταξύ των στόχων του να επιφέρει οικονομική ευρωστία στο τραπεζικό μας σύστημα. Δισεκατομμύρια ευρώ του φορολογούμενου πολίτη χρησιμοποιήθηκαν για το σκοπό αυτό, με το τραπεζικό μας σύστημα να χαρακτηρίζεται στην καλύτερη περίπτωση από παράλυση.

Χιλιάδες κόκκινα δάνεια αποτελούν αγκάθι, με επιχειρήσεις και πολίτες να αδυνατούν να αποπληρώσουν και να αναμένουν την εκποίηση της περιουσίας τους. Οι τράπεζες, παρά την τεράστια στήριξη που έλαβαν σε κρατικό χρήμα, αδυνατούν να αποτελέσουν κινητήριο δύναμη για την οικονομία. Εξάλλου, μετά από τόσα χρόνια παρατεταμένης ύφεσης, φορομπηχτικής πολιτικής, καθώς και πολιτικών λιτότητας θα περάσουν πολλά χρόνια, μέχρι να αποκτήσει το μέσο κυπριακό νοικοκυριό τη δυνατότητα να μπορέσει να δανειστεί ξανά.

Στο πεδίο της φοροδιαφυγής δε βλέπουμε καμία πρόοδο. Οι μεγάλοι φοροοφειλέτες συνεχίζουν να φοροδιαφεύγουν και να βρίσκονται μακριά από το χέρι του νόμου. Εκατοντάδες τα ονόματα στις λίστες της ντροπής και ούτε μια ποινή ούτε μια καταδίκη! Εκατομμύρια ευρώ παράνομου και νόμιμου πλούτου διαφεύγουν του φορολογικού συστήματος του κράτους μας και οι διαδικασίες ελέγχου δεν προχωρούν ούτε στο ελάχιστο. Αλλά ακόμα και στις περιπτώσεις που οι διαδικασίες ελέγχου πραγματοποιήθηκαν σωστά και έχουμε συγκεκριμένα αποτελέσματα στα χέρια μας, η απονομή της δικαιοσύνης προχωρεί με πολύ αργούς ρυθμούς.

Επιτέλους, πρέπει να ξυπνήσουμε. Υπάρχουν υπεύθυνοι για την οικονομική κρίση, με ονόματα και διευθύνσεις. Η κυβέρνηση πρέπει να δείξει ότι έχει την πολιτική βούληση να προχωρήσει στον έλεγχο και στην πάταξη όσων παρανόμησαν και παρανομούν εις βάρος του λαού μας. Ο απλός πολίτης, οι νέοι άνθρωποι, έχουν γυρίσει την πλάτη στο πολιτικό σύστημα, αφού αυτό έχει χάσει κάθε αξιοπιστία, διότι δεν τιμωρήθηκε ποτέ κανείς και για τίποτα, γιατί αφήσαμε τους διεφθαρμένους να διαχειρίζονται την εξουσία και τη διαφθορά να ριζώνει. Σκάνδαλα, λάθη, παραλείψεις, κουρέματα, “χτενίσματα”.

Σήμερα ο Έλληνας της Κύπρου επαιτεί για €484 από το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, όταν λαθρομετανάστες χρυσώνονται με χιλιάδες ευρώ το μήνα. Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις κλείνουν η μια μετά την άλλη, γιατί είναι αδύνατο να αντέξουν τον ανταγωνισμό των μεγάλων επιχειρήσεων. Χιλιάδες συμπατριώτες μας μεταναστεύουν στα πέρατα του κόσμου, για να βρουν μια θέση εργασίας, για να μπορεί κάποιος εκπρόσωπος της κυβέρνησης να ανέβει σε αυτό το βήμα και να πει ότι μειώθηκε ο αριθμός των ανέργων. Χιλιάδες νέοι δεν έχουν τη δυνατότητα να σπουδάσουν λόγω απώλειας οικονομικών πόρων, όταν αυτό το κράτος πληρώνει για τη φοίτηση Τουρκοκυπρίων σε ιδιωτικά σχολεία. Αρχαιολογικά και θρησκευτικά μας μνημεία μένουν ασυντήρητα και καταρρέουν, όταν αυτό το κράτος ξοδεύει εκατομμύρια στη συντήρηση τούρκικων μνημείων και τεμενών. Γεωργοί υποχρεώνονται να αφήσουν τα χωράφια τους ακαλλιέργητα, γιατί αυτό το κράτος τούς εξοντώνει καθημερινά με φορολογίες, ακριβό νερό και πανάκριβα φυτοφάρμακα, ενώ ταυτόχρονα επιτρέπει να περνούν μέσω των οδοφραγμάτων χιλιάδες τόνοι γεωργικά προϊόντα και να προωθούνται για εξαγωγή ή για κατανάλωση στις ελεύθερες περιοχές.

Οφείλουμε ως πολιτικοί και ως πολιτεία να ξανακερδίσουμε τη χαμένη εμπιστοσύνη των πολιτών και της κοινωνίας. Αυτό θα γίνει μόνο, όταν τιμωρηθούν οι ένοχοι της οικονομικής καταστροφής και εμπεδωθεί το αίσθημα δικαιοσύνης στον κόσμο. Για το Εθνικό Λαϊκό Μέτωπο η ανάγκη απόδοσης δικαιοσύνης και η παραδειγματική τιμωρία των ενόχων αποτελούν αδιαπραγμάτευτα ζητήματα. Υποσχεθήκαμε στους πολίτες να τους υπερασπιστούμε και αυτό θα πράξουμε. Για να οικοδομήσουμε ένα καλύτερο αύριο, θα πρέπει να χαράξουμε μια νέα οικονομική πολιτική, αξιοποιώντας το φυσικό και ορυκτό πλούτο της πατρίδας μας, καθώς και όλο το ικανό ανθρώπινο δυναμικό του τόπου μας. Λύσεις υπάρχουν και είναι εφαρμόσιμες. Προϋποθέτουν όμως την ύπαρξη πολιτικής βούλησης, στρατηγικής και σχεδιασμού, ούτως ώστε αυτές να υλοποιηθούν.

Καταλήγοντας όσον αφορά τον προϋπολογισμό, το Εθνικό Λαϊκό Μέτωπο θα καταψηφίσει τον προϋπολογισμό του 2017 όπως αυτός κατατέθηκε από την κυβέρνηση. Εξαίρεση θα αποτελέσει ο προϋπολογισμός της άμυνας τον οποίο και υπερψηφίζουμε, αν και δεν πιστεύουμε ότι καλύπτει ούτε κατά το ελάχιστο τις ανάγκες. Η αρνητική μας ψήφος δεν επιβάλλεται από στείρα αντιπολίτευση, αλλά από σαφή διαφωνία μας με το περιεχόμενο, την κατεύθυνση και το πολιτικό στίγμα του προϋπολογισμού αυτού.

Κύριε Πρόεδρε,

Οι πρόσφατες εξελίξεις στο Κυπριακό δεν μπορούν να μας αφήσουν αδιάφορους. Με έκπληξη παρακολουθήσαμε το βράδυ της Πέμπτης τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας μεταξύ ποτού και φαγητού να αθετεί όλες τις μέχρι πρόσφατα δήθεν κόκκινες γραμμές που όρισε φυσικά ο ίδιος και να αναιρεί για πολλοστή φορά τις δεσμεύσεις που έδωσε ενώπιον του Εθνικού Συμβουλίου, μετατρέποντας το εθνικό μας ζήτημα σε μια προσωπική του υπόθεση. Στον αντίποδα, για ακόμα μια φορά η τουρκική πολιτική φαίνεται να επιτυγχάνει τους στόχους της και να μας σέρνει σε μια διαπραγμάτευση η οποία κρύβει πολλές μεθοδεύσεις, κινδύνους και παγίδες. Υπενθυμίζουμε σε όλους ότι ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έλεγε ξεκάθαρα και προς πάσα κατεύθυνση πως θα μετέβαινε εκ νέου στο ελβετικό θέρετρο του Μοντ Πελεράν για το δεύτερο γύρο των συνομιλιών, με σκοπό να κατατεθούν συμφωνημένοι χάρτες, οι οποίοι θα προνοούσαν επιστροφή εδαφών και επιστροφή υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση συγκεκριμένου αριθμού προσφύγων. Η αρνητική στάση της τουρκικής πλευράς οδήγησε στο γνωστό ναυάγιο, καθώς η δική μας πλευρά δεν αποδεχόταν την υποβολή ημερομηνίας για πολυμερή διάσκεψη, εάν πρώτα δεν είχε συμφωνηθεί ο χάρτης και ο αριθμός προσφύγων που θα επέστρεφαν.

Βλέπουμε δυστυχώς πως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας άλλα έλεγε στην Ελβετία και άλλα έπραξε το βράδυ της Πέμπτης, καθώς ξεκάθαρα έχει τεθεί νέο χρονοδιάγραμμα, το οποίο προβλέπει στις 11 του Γενάρη κατάθεση χάρτη ακολουθώντας στις 12 του Γενάρη σύσταση πολυμερούς διάσκεψης με ασάφεια στον αριθμό των συμμετεχόντων. Και διερωτώμαι, σε περίπτωση αποτυχίας στις 11 του Γενάρη κατάθεση συμφωνημένου ή κοινά αποδεκτού χάρτη στο τραπέζι συνομιλιών, υπάρχει μηχανισμός απεμπλοκής από τις συνομιλίες, χωρίς να αποδοθεί ευθύνη του αδιεξόδου στη δική μας πλευρά, ή θα οδηγηθούμε στη συζήτηση στην πολυμερή διάσκεψη, όπως ήταν αρχική στόχευση της τουρκικής διπλωματίας;

Το Εθνικό Λαϊκό Μέτωπο είχε τονίσει πως το ναυάγιο στις διαπραγματεύσεις μάς χάριζε ένα ισχυρό διαπραγματευτικό χαρτί, για να αναδείξουμε διεθνώς την αδιαλλαξία της τουρκικής πλευράς. Πάνω σε αυτό έπρεπε να χτίσουμε την επικοινωνιακή πολιτική μας και να μεθοδεύσουμε την απαγκίστρωσή μας από τη λογική της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας, προωθώντας τη λύση του ενιαίου κράτους.

Οι θέσεις μας στο συγκεκριμένο ζήτημα είναι ευρέως γνωστές και αναλύθηκαν στην προηγούμενη μου ομιλία, καθώς έχουν κατατεθεί εγγράφως στο Εθνικό Συμβούλιο. Αυτό όμως που δεν έχει αναφερθεί είναι η προκλητική στάση, οι παράλογες αξιώσεις και οι απειλητικές δηλώσεις που εκτοξεύονται από το νεοσουλτάνο Ερντογάν, δηλώσεις που έπρεπε να αξιολογήσει και ακολούθως να αξιοποιήσει η διαπραγματευτική μας ομάδα με τέτοιο τρόπο, ούτως ώστε να ισχυροποιήσει τη θέση μας διεθνώς. Για όσους λοιπόν ξέχασαν τις δηλώσεις του Τούρκου Προέδρου ή με το ζόρι προσπαθούν να μας πείσουν για μια δήθεν θετική ρητορική εκ μέρους της Άγκυρας, να τους υπενθυμίσουμε ότι δεν έχει περάσει πολύς καιρός από τότε που αμφισβήτησε ανοικτά τη Συνθήκη της Λωζάννης, που μίλησε για τα σύνορα της καρδιάς του, στα οποία περιλαμβάνεται και η Κύπρος. Αποκάλεσε τους Έλληνες της Κύπρου “πεινασμένα κοτόπουλα”, ενώ δήλωσε προκλητικά πως δε θα ανεχτεί την καταπίεση στην Κύπρο, παραπέμποντας ξεκάθαρα και αφήνοντας υπονοούμενα για την εισβολή του 1974.

Όλοι γνωρίζουμε την κατάσταση που επικρατεί στην Τουρκία μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα. Ο Ερντογάν έχει αναδειχτεί σε έναν υπερόπτη δικτάτορα. Ήδη έχει οδηγήσει στη φυλακή τον πρόεδρο και τους βουλευτές του κουρδικού κόμματος HDP, ενώ προτίθεται να επαναφέρει τη θανατική ποινή για όλους τους αντιφρονούντες. Η πιο πάνω συμπεριφορά έχει οδηγήσει στη δημιουργία ενός πολύ αρνητικού κλίματος για τον ίδιο στις χώρες της Ευρώπης, ενός κλίματος που εκφράστηκε τελικά με την ψήφιση από το Ευρωκοινοβούλιο ενός ψηφίσματος που αφορά το πάγωμα της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας. Η αλαζονεία του Ερντογάν τον οδήγησε να εκτοξεύει ανοικτές απειλές κατά των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με όπλο τους λαθραίους μετανάστες ως απάντηση στην πιο πάνω απόφαση του Ευρωκοινοβουλίου.

Ενώ όλα αυτά συμβαίνουν γύρω μας, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας επιλέγει να αφήνει το λαό και τους εκλεγμένους αντιπροσώπους του στο σκοτάδι, προχωρώντας στο Κυπριακό, χωρίς να υπολογίζει κανέναν. Την ίδια στιγμή, ο εγκάθετος της Άγκυρας και ηγέτης της κατοχής προχώρησε σε κλειστή συνεδρία της ψευδοβουλής την περασμένη Παρασκευή, για να ενημερώσει εκτενώς για τα όσα σχετίζονται με τις διαπραγματεύσεις.

Κυρίες και κύριοι βουλευτές,

Το Εθνικό Λαϊκό Μέτωπο θεωρεί πως η όλη στάση του Προέδρου της Δημοκρατίας στο ζήτημα της ενημέρωσης του Εθνικού Συμβουλίου αποτελεί πλέον μια ξεκάθαρη κοροϊδία. Από τη μια, ο Πρόεδρος υπόσχεται πως δε θα προχωρήσει σε ενέργειες στο Κυπριακό, πριν γίνει ενημέρωση και τοποθέτηση των πολιτικών δυνάμεων στο Εθνικό Συμβούλιο, και, από την άλλη, προχωράει σε επανένταξη των συνομιλιών εν αγνοία του.

Ξεκαθαρίζουμε προς πάσα κατεύθυνση πως δεν πρόκειται να μετατραπούμε σε κομπάρσους και θιασώτες της πολιτικής του κ. Αναστασιάδη ούτε φυσικά πρόκειται να συναινέσουμε σε αυτό το έγκλημα που ετοιμάζεται στις πλάτες του κυπριακού ελληνισμού. Και από αυτό το βήμα ανακοινώνω σήμερα την αποχώρηση του Εθνικού Λαϊκού Μετώπου από το Εθνικό Συμβούλιο. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να είμαστε πλέον παρόντες, αφού ο Πρόεδρος δεν πρόκειται να λάβει τίποτε σοβαρά υπόψη από τα όσα του έχουμε αναφέρει.

Όλοι οι βουλευτές του κοινοβουλίου θα πρέπει να κατανοήσουμε το μέγεθος της ευθύνης που μας βαρύνει, γι' αυτό πρέπει να αποφύγουμε πάση θυσία το αδιέξοδο της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας. Το μόνο πιθανό αποτέλεσμα μια τέτοιας λύσης είναι η κατάλυση της Κυπριακής Δημοκρατίας χωρίς επιστροφή, η αναγνώριση του ψευδοκράτους και η επέκταση του πολιτικού ελέγχου της Άγκυρας σε ολόκληρη την επικράτεια της Κύπρου.

Θα πρέπει να κατανοήσουμε και θα πρέπει να κατανοήσετε ότι δε ζητιανεύουμε για λίγα δράμια λευτεριάς μέσω οδυνηρών συμβιβασμών και τραγικών υποχωρήσεων, αλλά απαιτούμε την ελευθερία μας και έχουμε καθήκον απέναντι στην ιστορία μας να τη διεκδικήσουμε. Όσοι ονειρεύονται ότι οι αντιστάσεις του λαού μας έχουν καμφθεί και μπορούν να προχωρήσουν στο ξεπούλημα της Κύπρου ανεύχλητοι σύντομα θα απογοητευτούν. Μας πήρατε πολλά, μα όχι τα πάντα. Έχουμε ακόμα ψυχή, σθένος και προπαντός πίστη να αντισταθούμε σε όσα έρχονται.

Αυτή η κουκίδα πάνω στον παγκόσμιο χάρτη που ακούει στο όνομα Κύπρος μπορεί να μην είναι το κέντρο του κόσμου, είναι όμως το κέντρο του δικού μας κόσμου. Στις επιθυμίες λοιπόν των διεθνών διπλωματών θα απαντήσουμε με ανυπακοή. Προστάτες και πασάδες δε θέλουμε στη γη μας. Όσο μικροί και αν είμαστε, δε σημαίνει ότι πρέπει να συμβιβαστούμε. Και από αυτό το βήμα κλείνοντας θέλω να στείλω ένα ξεκάθαρο μήνυμα στα ξένα αφεντικά, αυτά που τώρα τρέχουν να μας πείσουν για τη λύση: Μην ελπίζετε, δε θα λυγίσουμε, δε θα υποχωρήσουμε, δε θα προσκυνήσουμε. Το χρωστούμε σε όσους πέρασαν, θα 'ρθουν και θα περάσουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ. Είκοσι δύο και μισό λεπτά, άρα είστε στο χρόνο σας απόλυτα.

Καλώ τον Πρόεδρο του Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών κ. Γιώργο Πεردίκη να έρθει στο βήμα. Έχει τριάντα λεπτά.

Πριν ξεκινήσει ο κ. Πεردίκης, θέλω να χαιρετίσω την παρουσία του προέδρου της Επιτροπής Διεθνών Υποθέσεων του Συμβουλίου της Ομοσπονδίας Άνω Βουλής του Ομοσπονδιακού Κοινοβουλίου της Ρωσικής Ομοσπονδίας κ. Konstantin Kosachev, που βρίσκεται στην Κύπρο στα πλαίσια επίσκεψης εργασίας.

Ο κ. Πεردίκης έχει το λόγο.

Γ. ΠΕΡΔΙΚΗΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Με τη βοήθεια του Θεού και τη θέληση του λαού είμαστε και πάλι σε αυτό το βήμα, για να καταθέσουμε το όραμα του Κινήματος των Οικολόγων και των κοινωνικών κινημάτων για την οικονομία, την κοινωνία, το μέλλον της πατρίδας μας.

Απευθύνομαι φέτος σε ένα κοινοβούλιο πολύ διαφορετικό. Η προσπάθεια των δύο μεγάλων κομμάτων να πλήξουν την πολυφωνία έχει αποτύχει. Ο κυπριακός λαός απέδειξε ότι μπορεί να σπάσει τα κομματικά δεσμά, να σκεφτεί και να αποφασίσει ελεύθερα και να αγνοήσει τις άνωθεν υποδείξεις.

Πέρασι προειδοποιούσαμε από αυτό το βήμα όλους όσοι επιχειρούσαν να ενσαρκώσουν το ρόλο του αιμοσταγή Ηρώδη στην πολιτική της Κύπρου και λέγαμε τα εξής: «Θα είμαστε και του χρόνου εδώ να καρφώνουμε το σάπιο σύστημα και το απάνθρωπο κατεστημένο και να στηλιτεύουμε τις άδικες εξουσίες. Οι πονηρές και μοχθηρές προσδοκίες της οικονομικής και πολιτικής ολιγαρχίας που εκπροσωπούν κάποιοι σε αυτό το κοινοβούλιο δε θα περάσουν. Οι καθαρές ιδέες και ο κρυστάλλινος πολιτικός λόγος ούτε δολοφονούνται ούτε ισοπεδώνονται».

Η ιστορία μας έχει δικαιώσει, αλλά δεν ξέρω αν τα παθήματα έγιναν μαθήματα για τις μεγάλες και κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις της χώρας. Το λέω αυτό, γιατί διαπιστώνω ότι συνεχίζονται οι πολιτικές συμπεριφορές της συννεοχής πίσω από κλειστές πόρτες, μακριά από τους πολίτες και σε αντίθεση με όσα θέλουν και πιστεύουν. Και βέβαια αναφέρομαι στο μείζον πολιτικό ζήτημα της χώρας μας που δεν είναι άλλο από την επίλυση του κυπριακού προβλήματος.

Είμαι υποχρεωμένος λοιπόν από τις εξελίξεις, αλλά και από την πολιτική συμπεριφορά της κυβέρνησης και των μεγάλων κυρίαρχων κομμάτων να απευθύνω γι' άλλη μια φορά μια εύλογη προειδοποίηση: Μην υποτιμάτε τον παράγοντα άνθρωπο. Μην υποτιμάτε τους Κυπρίους. Αυτός ο λαός έχει δυνάμεις που δεν τις υποψιάζεστε καν. Δεν είναι όλοι οι Κύπριοι πειθήνια κομματόσκυλα ή άβουλα πρόβατα, για να μην προσθέσω αυτό που είπε και ο Ερντογάν πρόσφατα "πεινασμένα κοτόπουλα", για να τους σύρετε σε μια άδικη, μη βιώσιμη και προσβλητική συμφωνία για το Κυπριακό. Έχετε τεράστια ευθύνη, πριν φέρετε ενώπιον του λαού ένα εκβιαστικό δημοψήφισμα, να είστε βέβαιοι πρώτα ότι ανταποκρίνεται στις προσδοκίες και στις ανάγκες των Κυπρίων.

Με μόνο αυτό θα μπορούσα να ολοκληρώσω την τοποθέτησή μας για το Κυπριακό. Αισθάνομαι εντούτοις την ανάγκη να καταθέσω, ενόψει των εξελίξεων, σε συντομία πάντα, κάποιες βασικές και σχετικές με το θέμα μας θέσεις.

Εν πρώτοις, θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι ως Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών επιθυμούμε διακαώς την επίλυση του Κυπριακού, νοουμένου ότι θα ανατρέψει τα κατοχικά δεδομένα και θα οδηγήσει σε ένα ασφαλές μέλλον.

Προσδοκώ λοιπόν ότι αυτή η Βουλή, η Βουλή των Αντιπροσώπων του κυπριακού λαού, Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, με τη συμβολή και των θρησκευτικών ομάδων των Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων, θα έχει το δικό της συνταγματικό ρόλο στη συνέχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας και στην είσοδο στη νέα εποχή.

Αυτή θα είναι η μεγαλύτερη ώρα για τη Βουλή των Αντιπροσώπων, η ώρα που θα ψηφίζει και θα εγκρίνει το αναθεωρημένο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, στα πλαίσια της εφαρμογής της συμφωνίας που θα εγκρίνει ο κυπριακός λαός σε ένα και μοναδικό δημοψήφισμα, στο οποίο θα συμμετάσχουν μόνο οι νόμιμοι πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας. Για το σκοπό αυτό επιβάλλεται άμεσα να γίνει καταγραφή του πληθυσμού της Κύπρου από ανεξάρτητο διεθνή οργανισμό, για να μην επαναληφθεί το λάθος του 2004 όπου στο καθοριστικό δημοψήφισμα συμμετείχαν και οι Τούρκοι έποικοι.

Προσδοκώ επίσης την ώρα που η Βουλή των Αντιπροσώπων, εξασκώντας το συνταγματικό της ρόλο, θα εγκρίνει την κατάργηση της Συνθήκης Εγγυήσεως του '60, ως αποτέλεσμα της συμφωνίας μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και των εγγυητριών δυνάμεων, αλλά και των μελών της διεθνούς κοινότητας, που θα προνοεί οπωσδήποτε και την άμεση αποχώρηση των κατοχικών και άλλων ξένων στρατευμάτων. Η Κύπρος

δε χρειάζεται εγγυήσεις και δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή συμφωνία για το Κυπριακό χωρίς την καθολική και άμεση αποχώρηση και του τελευταίου Τούρκου στρατιώτη και την κατάργηση των εγγυήσεων.

Μέχρις ότου λοιπόν αυτή η Βουλή και οι βουλευτές της αρθούν στο ύψος των περιστάσεων, ως περιοριστούμε στα πιο πεζά και τετριμμένα του προϋπολογισμού, που αφορούν όμως τη ζωή και το μέλλον μας, κατά τρόπο εξίσου σημαντικό όσο και το Κυπριακό.

Βέβαια, ομολογώ ότι η κατάσταση θυμίζει τους στίχους του Καβάφη στο ποίημα "Περιμένοντας τους Βαρβάρους": «Τι νόμους πια θα κάμουν οι Συγκλητικοί; Οι βάρβαροι σαν έλθουν, θα νομοθετήσουν». Όμως ως επικεντρωθούμε στον προϋπολογισμό, πριν έρθουν οι βάρβαροι του Καβάφη.

Η Βουλή των Αντιπροσώπων καλείται να υπερψηφίσει τον πρώτο προϋπολογισμό της Κυπριακής Δημοκρατίας μετά την ολοκλήρωση του μακροοικονομικού προγράμματος οικονομικής προσαρμογής. Είναι πλέον βέβαιο ότι η νομοθετική εξουσία πολύ μικρές αλλαγές μπορεί να επιφέρει στο τελικό νομοσχέδιο του προϋπολογισμού, λόγω των στενών και υποχρεωτικών πλαισίων που τίθενται από τη συμμετοχή της Κύπρου στην Ευρωζώνη και στο Σύμφωνο Δημοσιονομικής Σταθερότητας.

Υπενθυμίζεται ότι από το 2011 ήδη ο προϋπολογισμός της Κυπριακής Δημοκρατίας έπαυσε να είναι αναπτυξιακός, αποκτώντας πλέον αρνητικό χαρακτήρα και πρόσημο. Δεν ξεχνούμε ότι τα μέτρα και οι ιδέες της τρόικας άρχισαν να εφαρμόζονται από το καλοκαίρι του 2011, έστω και κατά ένα μερικό και αποσπασματικό τρόπο.

Όμως, παρά τις θυσίες τις οποίες υπέστησαν καταρχάς οι ευάλωτες ομάδες, η οικογένεια και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και αργότερα και οι εργαζόμενοι, τελικά η χώρα δεν απέφυγε την οικονομική καταστροφή. Αυτό συνέβη, γιατί με ευθύνη της τότε κυβέρνησης και της Βουλής συνεχίζονταν ταυτόχρονα οι σπατάλες, η κακοδιοίκηση, η κομματοκρατία, ο αλόγιστος κρατικός δανεισμός, η διασπάθιση του δημοσίου χρήματος, οι πολυτέλειες, η ασυδοσία των τραπεζών και η παροχή εγγυήσεων στις τράπεζες με υποθήκευση της κυπριακής οικονομίας. Κι αυτή η κατάσταση φαίνεται να επανέρχεται με μικρά άλλα αποφασιστικά βήματα.

Την περασμένη εβδομάδα ο Υπουργός Οικονομικών μιλώντας απ' αυτό το βήμα κήρυξε για ακόμα μια φορά το τέλος της ύφεσης. Μας κατέθεσε σειρά αριθμών και δεικτών για την ανάπτυξη που έρχεται, για τις αξιολογήσεις που θα γίνουν θετικές και για τις μεγάλες επενδύσεις που θα μας κάνουν όλους πλούσιους. Όλους; Όχι ακριβώς. Τα οφέλη, όπως γινόταν πάντα, τα μοιράζονται οι ολίγοι και οι ζημιές φορτώνονται στην κοινωνία.

Εμείς δε συμφωνούμε με τον Υπουργό Οικονομικών. Κατά την άποψή μας πρέπει να απεγκλωβιστούμε από το κυνήγι των αριθμών και των δεικτών. Δε συμφωνούμε με την άποψη ότι πρέπει να επιβάλλονται αιματηρές θυσίες, που μπορεί ακόμα και να προκαλέσουν μόνιμες αναπηρίες στην κοινωνική συνοχή, στην ποιότητα ζωής και στο περιβάλλον, προκειμένου να βελτιωθούν τάχα οι δείκτες της οικονομίας, γεγονός που υποτίθεται ότι θα προσελκύσει επενδύσεις, που στη συνέχεια θα φέρουν τάχα θέσεις εργασίας και ευημερία.

Αυτή είναι η θεωρία των κυβερνώντων, είναι η θεωρία της τρόικας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Μέχρι τώρα αυτή η θεωρία έφερε πολύ περιορισμένα αποτελέσματα. Κάποιοι δείκτες όντως βελτιώθηκαν μερικώς, η ανεργία μειώθηκε οριακά, η ανάπτυξη ως αύξηση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος είναι σημαντική, αλλά η κοινωνία δυσπραγεί.

Ο υπουργός στην ομιλία του αναφέρθηκε απαξιωτικά και παραπλανητικά θα έλεγα στους δείκτες που αναφέρονται στην κοινωνική ανισότητα. Αναγκάστηκε όμως για πρώτη φορά να κάνει αναφορά στο δείκτη "κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού", ο οποίος -όπως ομολόγησε ο ίδιος- έχει σημειώσει δραματική άνοδο επί των ημερών της παρούσας κυβέρνησης. Αυτό τι σημαίνει στην πράξη; Σημαίνει ότι το πολυδιαφημισμένο "success story" δεν κατάφερε να απομακρύνει το 60% των Κυπρίων από τον κίνδυνο της φτώχειας. Το 15% του πληθυσμού ζει με σοβαρές στερήσεις και το 37% του πληθυσμού στερείται σημαντικών αγαθών, σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία της πρόσφατης έκθεσης του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων. Και η κατάσταση δε φαίνεται να βελτιώνεται ουσιαστικά, παρά τον υψηλό ρυθμό ανάπτυξης, πέραν του 2,5%, που διαφημίζει η κυβέρνηση.

Μας είπε ο υπουργός ότι μόνο μέσα από την ανάπτυξη θα περιοριστούν οι ανισότητες και θα δημιουργηθούν καλύτερες προοπτικές για τους συμπολίτες μας. Φαίνεται όμως ότι αυτού του είδους η ανάπτυξη δε βοηθά στην άρση της φτώχειας και της κοινωνικής ανισότητας. Η κοινωνική ανισότητα καταγράφεται, πληροφόρούμε τον κ. υπουργό, που το ξέρει βεβαίως, και καταγράφεται από το δείκτη άνιση κατανομής του εισοδήματος Gini. Δεν τον επινοήσαμε εμείς αυτό το Gini. Είναι ένας δείκτης ο οποίος έχει υιοθετηθεί από την Παγκόσμια Τράπεζα και καταγράφεται σε όλες τις στατιστικές πλέον. Το γεγονός ότι αποφεύγει να αναφερθεί στο δείκτη άνιση κατανομής των εισοδημάτων Gini, που είναι ένας από τους επίσημους οικονομικούς δείκτες της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Eurostat, είναι ενδεικτικό της σχέσης που έχει αυτή η κυβέρνηση με την αλήθεια.

Σύμφωνα με τη σύγχρονη αντίληψη, η κατάσταση της οικονομίας μιας χώρας δεν κρίνεται μόνο από την αύξηση του παραγόμενου πλούτου, αλλά και από τον τρόπο που αυτός κατανέμεται στον πληθυσμό. Οι χώρες που θέλουμε να μοιάσουμε, όπως η Σουηδία ή η Νορβηγία, έχουν δείκτη Gini γύρω στο 20, ενώ οι χώρες στις

οποίες δε θέλουμε να μοιάσουμε, όπως η Νιγηρία, έχει δείκτη Gini γύρω στο 45. Ο κυπριακός δείκτης Gini αυξάνεται τα τελευταία δέκα χρόνια ουσιαστικά και συνεχώς και έφτασε το 2015 στις 35 μονάδες, που είναι ο τέταρτος υψηλότερος στην Ευρωζώνη, η οποία έχει δείκτη Gini μόλις 31 μονάδες.

Με άλλα λόγια η περιφέρεια "ανάπτυξη" δεν παράγει πλούτο που μοιράζεται δίκαια. Τα κέρδη πάνε στους ολίγους και οι ζημιές στους πολλούς. Οι πλούσιοι γίνονται πλουσιότεροι, ενώ η πλειοψηφία, η μεσαία τάξη και οι φτωχοί, γίνονται φτωχότεροι.

Για να τελειώνουμε με την ιστορία των δεικτών ανάπτυξης, οφείλουμε να υπενθυμίσουμε ότι τα χρόνια της καλπάζουσας οικονομικής κρίσης, το 2010 και το 2011 δηλαδή, το ΑΕΠ της Κύπρου παρουσίαζε αύξηση περίπου την ίδια με αυτή που παρουσιάζει σήμερα. Διαβάστε τους δείκτες. Άρα, οι δείκτες δε λένε όλη την αλήθεια. Δε λένε όλη την αλήθεια! Και συνήθως δε λένε τις άβολες αλήθειες.

Ας πάρουμε για παράδειγμα το θέμα της ανεργίας, που φαίνεται να μειώνεται στο 12%. Καταρχάς, αξίζει να σημειώσουμε ότι το ίδιο το κυβερνών κόμμα ομολογεί ότι η περαιτέρω μείωση θα είναι πολύ δύσκολη, αφού ομολογούν στο έγγραφο που έχετε μπροστά σας ότι στα επόμενα χρόνια εκτιμάται ότι θα μειώνουν την ανεργία κατά μια ποσοστιαία μονάδα κάθε χρόνο. Δηλαδή, για να επανέλθουμε στα επίπεδα της ανεργίας του 2008, θα περάσουν πέραν των δέκα χρόνων.

Ας σημειωθεί ότι στο δείκτη ανεργίας δεν καταγράφονται οι χιλιάδες άνεργοι, νέοι ή οικογενειάρχες, που μεταναστεύουν στο εξωτερικό αναζητώντας μια καλύτερη μοίρα. Η Κύπρος τα τελευταία χρόνια είναι μία από τις λίγες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου παρουσιάζεται σημαντική μείωση του πληθυσμού, πέραν του 10%, ακριβώς γιατί πολλοί άνθρωποι εγκαταλείπουν τη χώρα για αναζήτηση εργασίας. Πολλοί από αυτούς τους οικονομικούς μετανάστες είναι νέοι επιστήμονες, που είτε δεν επιστρέφουν στην Κύπρο από τις σπουδές τους είτε επιστρέφουν εκεί που σπούδασαν προς αναζήτηση εργασίας. Η Κύπρος αιμορραγεί και η κυβέρνηση χαιρέται για την ισχνή κάμψη του δείκτη της ανεργίας.

Αντί προβληματισμού η κυβέρνηση προβάλλει την αύξηση ακόμα ενός δείκτη, του δείκτη απασχόλησης. Παραβλέπεται έντεχνα ότι έχουμε το έκτο χαμηλότερο ποσοστό του δείκτη απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που χαλά την εικόνα για μείωση της ανεργίας. Στην πραγματικότητα η πραγματική ανεργία δε μειώθηκε. Αντίθετα, αυξήθηκε το ποσοστό αδήλωτης εργασίας, ένα από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη, γεγονός που αποτελεί βόμβα στα θεμέλια της οικονομίας.

Κυρίες και κύριοι,

Στον προϋπολογισμό του 2017 οι δαπάνες προσωπικού παρουσιάζονται αυξημένες κατά 1,8% λόγω της παραχώρησης προσαυξήσεων στους μισθούς των αξιωματούχων και των εργαζομένων και στις συντάξεις των συνταξιούχων της κρατικής υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Παρατηρούμε δηλαδή ότι, ενώ συνεχίζεται η μείωση των κοινωνικών παροχών λόγω στόχευσης των επιδομάτων, την ίδια ώρα απορρίπτεται κάθε ιδέα για συνέχιση των στοχευμένων αποκοπών από τους υψηλούς μισθούς της κρατικής υπηρεσίας, του ευρύτερου δημόσιου τομέα και ούτω καθεξής. Πρόσφατη πρόταση των Οικολόγων απορρίφθηκε πανηγυρικά.

Για τα επόμενα δύο χρόνια, 2018 και 2019, οι δαπάνες προσωπικού προβλέπεται ότι θα αυξηθούν ακόμα περισσότερο. Ας σημειωθεί ότι η αύξηση αυτή δεν αντιστοιχεί σε ανάλογη αύξηση των αριθμών των εργαζομένων στο δημόσιο, γεγονός που θα μπορούσε -εάν γίνει στοχευμένα και μεθοδικά- να αυξήσει την παραγωγικότητα της κρατικής μηχανής, να κλείσει χαοτικά κενά σε ζωτικές υπηρεσίες που υποστελεχώνονται και να δώσει αμειψτική εργασία σε νέους καταρτισμένους επαγγελματίες ή επιστήμονες. Κατ' ακρίβεια η αύξηση του αριθμού των εργαζομένων είναι οριακή. Αν μάλιστα λάβει κανείς υπόψη ότι περιλαμβάνει και τις 3 000 μόνιμους οπλίτες της Εθνικής Φρουράς, τότε η αύξηση μετατρέπεται σε περαιτέρω μείωση.

Συνεπώς, η αύξηση των κρατικών δαπανών για τη μισθοδοσία φαίνεται να απορροφάται κυρίως από την αύξηση των μισθών και ιδιαίτερα των μισθών των ολίγων. Το ζήτημα των υψηλών τακτικών δαπανών, λειτουργικές και δαπάνες προσωπικού, σχετίζεται άμεσα με τις μεταρρυθμίσεις που καθυστερούν αδικαιολόγητα, μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας, της τοπικής αυτοδιοίκησης και του ΓΕΣΥ.

Το σύνολο των τακτικών, δηλαδή ανελαστικών δαπανών, αυξάνεται κατά €115 εκατομ., ενώ οι αναπτυξιακές δαπάνες μειώνονται κατά €311 εκατομ. Μειώνονται επίσης οι δαπάνες του προϋπολογισμού για τις κοινωνικές παροχές. Όσον αφορά τα έσοδα, η βέβαιη μείωσή τους κατά τουλάχιστον €200 εκατομ., λόγω της κατάργησης των προσωρινών μέτρων του 2012, της έκτακτης κλιμακωτής εισφοράς, της κατάργησης της φορολογίας ακίνητης ιδιοκτησίας και της μείωσης των μεταβιβαστικών τελών, μας λένε ότι αναμένεται να υπερκαλυφθεί από την αβέβαιη αύξηση των εσόδων από έμμεσους φόρους, ως επακόλουθο της προβλεπόμενης αύξησης της απασχόλησης και του διαθέσιμου εισοδήματος, καθώς και από την προβλεπόμενη επίτευξη μεγαλύτερου δείκτη απορρόφησης των κοινοτικών πόρων, λέει ο προϋπολογισμός. Διατηρούμε τις αμφιβολίες μας, αν μια αποψιλωμένη δημόσια υπηρεσία, με τους απαρχαιωμένους θεσμούς της μπορεί να υλοποιήσει αυτές τις προβλέψεις.

Από την άλλη δυστυχώς εντοπίζουμε ακόμα σπατάλες και μη δικαιολογημένες δαπάνες, αδικαιολόγητα προσωπικά επιδόματα αξιωματούχων και ύποπτες χρηματοδοτήσεις έργων ή υπηρεσιών. Για άλλη μια φορά οι Οικολόγοι ζητούν τον τερματισμό των προκλητικών επιδομάτων που έχουν αξιωματούχοι αυτής της χώρας

σε περίοδο οικονομικής κρίσης και των ισχνών αγελάδων. Οι Οικολόγοι ζητούν την περικοπή από τους προϋπολογισμούς των επιδομάτων ή μέρους αυτών που αφορούν προσωπικά τηλεφωνήματα, οδηγούς, οδοπορικά, γραμματείς, έξοδα παραστάσεως και φιλοξενίας και ούτω καθεξής.

Ακόμα, ζητούμε όπως ψηφιστούν επιτέλους η πρότασή μας που προνοεί την κατάργηση των διπλών αμοιβών και συντάξεων των αξιωματούχων και η πρότασή μας που καθορίζει μέγιστο όριο για μισθούς και εφάπαξ και τις συντάξεις στο δημόσιο. Τα ποσά που θα εξοικονομηθούν πρέπει να διοχετευτούν σε έργα, έργα βιώσιμης ανάπτυξης, που θα παράγουν νέες θέσεις εργασίας και θα στηρίξουν τους χαμηλόμισθους, χαμηλοσυνταξιούχους και τις μικρές επιχειρήσεις.

Η γενική εικόνα είναι ότι την όποια αναιμική βελτίωση των δημοσιονομικών την απορροφούν οι αυξήσεις των απολαβών των υψηλόμισθων αξιωματούχων, λειτουργών και άλλων, ενώ σε ό,τι αφορά τα έσοδα επηρεάζονται αρνητικά από παραχωρήσεις σε συγκεκριμένο τομέα της τριτογενούς οικονομίας, δηλαδή το εμπόριο γης και ακίνητης περιουσίας. Σημειώνεται για την ιστορία ότι η αλόγιστη και άφρων διαχείριση του ίδιου αυτού τομέα ήταν ένας από τους παράγοντες που οδήγησαν στην υπερφόρτωση της κυπριακής οικονομίας και στην κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος.

Ταυτόχρονα, στον αντίποδα συνεχίζονται οι αυστηρές περικοπές στη χορηγία των αυτοδιοικητικών οργανισμών, των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των φορέων πολιτισμού.

Εξακολουθεί και σε αυτό τον προϋπολογισμό να μη γίνεται κατανοητό ότι το μεγαλύτερο κεφάλαιο της χώρας μας, μιας χώρας που βρίσκεται υπό κατοχή και απειλείται από δημογραφικό Αττίλα, είναι ο πληθυσμός μας. Τα μέτρα οικονομικής στήριξης της τεκνογονίας και της μόρφωσης των παιδιών υπόκεινται κάτω από αυστηρά εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια, στο όνομα της ορθολογιστικής στόχευσης. Θέση μας είναι ότι τα επιδόματα για την οικογένεια και κυρίως για τις πολύτεκνες και μονογονεϊκές οικογένειες, αλλά και τις οικογένειες των αγροτικών μειονεκτικών περιοχών και τους φοιτητές δεν πρέπει να αποτελούν μέρος της ευρύτερης πολιτικής για στήριξη των απόρων και κακώς περικόπτονται στη βάση ενός δυσνόητου και γεμάτου κενά συστήματος στόχευσης. Στη δική μας αντίληψη πρόκειται για αναπτυξιακές χορηγίες, γι' αυτό και τα κριτήρια πρέπει να είναι ανάλογα και διαφορετικά. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειώσουμε ως θετικές εξελίξεις τα μέτρα που ανακοινώθηκαν μόλις χθες για τα άτεκνα ζευγάρια και τους άπορους φοιτητές.

Η λογική της "στόχευσης" εφαρμόζεται δυστυχώς και στα προγράμματα στήριξης των αναπήρων, γεγονός που έχει προκαλέσει τις έντονες διαφωνίες του αναπηρικού κινήματος.

Επίσης, σημειώνουμε ότι δεν κατάφερε ακόμα η κυβέρνηση να συνδέσει το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα με την εθελοντική εργασία σε κοινωνικά και κοινοτικά έργα, ώστε να χρηματοδοτείται η απασχόληση και όχι η ανεργία.

Η κυβέρνηση μέσω του χειρισμού του θέματος που αφορά το ωράριο των γενικών καταστημάτων δημιούργησε συνθήκες κρίσης με ανυπολόγιστες συνέπειες για χιλιάδες μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις. Δεν υπάρχουν στον προϋπολογισμό πρόνοιες που να καλύπτουν ικανοποιητικά το έλλειμμα του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων της τάξης των €7 δις, παρά τις σχετικές νομοθεσίες και τις κατά καιρούς δεσμεύσεις των κυβερνήσεων. Ως Οικολόγοι υποστηρίζουμε τον κοινωνικό έλεγχο του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων, δηλαδή θα τερματιστεί η παράνομη διαχείριση που συνιστά η διαχρονική αφαίμαξη του ταμείου από την εκάστοτε κυβέρνηση.

Επίσης, φαίνεται καθαρά στον προϋπολογισμό και από την ομιλία του Υπουργού Οικονομικών ότι η κυβέρνηση θα συνεχίσει την πολιτική του ξεπουλήματος της κρατικής περιουσίας στις τηλεπικοινωνίες και στα ακίνητα. Συντηρείται μια πολυδάπανη υπηρεσία συμβούλων για τις αποκρατικοποιήσεις, ενώ υπογράφονται χρυσά συμβόλαια με ιδιωτικούς οίκους μελετών. Το σπάνιο και πολύτιμο δημόσιο χρήμα σπαταλιέται άσκοπα.

Ως Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών εκφράζουμε ανησυχία, όταν διαβάζουμε ότι οι σύμβουλοι αποκρατικοποιήσεων εισηγούνται αποξένωση κρατικών τεμαχίων γης για τα οποία υπάρχουν σχέδια πολιτιστικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης. Δε θα δεχθούμε σε καμία περίπτωση τη ματαίωση του έργου του νέου αρχαιολογικού μουσείου της Λευκωσίας στο χώρο του παλιού νοσοκομείου ή του έργου για το μεγάλο πάρκο στο χώρο του παλιού ΓΣΠ.

Εμείς ως Οικολόγοι δε στεκόμαστε δογματικά απέναντι στο θέμα των ιδιωτικοποιήσεων. Για εμάς αυτό που έρχεται πρώτο είναι το δημόσιο συμφέρον, το συμφέρον των καταναλωτών και πολιτών και μετά βεβαίως το συμφέρον των εργαζομένων. Η κυβέρνηση φαίνεται να έχει αποφασίσει να παραδώσει τους κερδοφόρους ημικρατικούς οργανισμούς στα χέρια του ιδιωτικού κεφαλαίου, αδιαφορώντας για το οποιοδήποτε οικονομικό και κοινωνικό κόστος. Το σίγουρο είναι ότι κάποιοι εκ των κυβερνώντων θα ευνοηθούν από τις μίζες και τα δώρα των επενδυτών.

Είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε οποιαδήποτε άλλη πρόταση που να προνοεί άμεσα μέτρα εκσυγχρονισμού της Cyta και προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων για επένδυση σε ένα δημόσιο οργανισμό, κερδοφόρο και ανθηρό. Τα ιδιωτικά κεφάλαια είναι καλοδεχούμενα, πάντα όμως μέσα σε ένα πλαίσιο δημόσιου ελέγχου του οργανισμού. Η Cyta, όπως και οι άλλοι ημικρατικοί οργανισμοί, είναι απαραίτητο και αναγκαίο να εκσυγχρονιστούν, να αποκομματικοποιηθούν και να ενδυναμωθούν. Η πολιτική της υπόσκαψης

και του στραγγαλισμού των ημικρατικών που ακολουθεί η κυβέρνηση πλήττει το δημόσιο συμφέρον και αυξάνει το οικονομικό και κοινωνικό κόστος. Ο καιρός περνά και δε βλέπουμε να προχωρά ο εκσυγχρονισμός των μεγάλων ημικρατικών οργανισμών, όπως της ΑΗΚ και της Cyta. Ανησυχούμε ότι αυτή η καθυστέρηση θα κοστίζει σοβαρά στους ίδιους τους ημικρατικούς οργανισμούς, αλλά και στα δημόσια οικονομικά.

Εξακολουθούν οι ιθύνοντες να μιλούν για προσέλκυση ξένων επενδύσεων και καταθέσεων, για πωλήσεις ακινήτων, αδειοδότηση καζίνων, γηπέδων γκολφ και μαρίνων και για ξεπούλημα ημικρατικών οργανισμών που θα τονώσουν τάχα την ανταγωνιστικότητα, χωρίς να προσπαθεί κανείς να βρει λύση για επανεκκίνηση της οικονομίας μας προς τα εμπρός. Μιλούν για κίνητρα για προσέλκυση ξένων επενδυτών και εννοούν φοροαπαλλαγές και χαριστικές χαλαρώσεις, τις οποίες επωφελούνται τελικά πρώτα οι ιθαγενείς ολιγάρχες φίλοι της κυβέρνησης. Για εμάς αυτό σημαίνει επανεκκίνηση προς τα πίσω.

Οργιάζει η φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή. Καλούμε κυβέρνηση και Βουλή να εφαρμόσουν ουσιαστικά μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής. Να υιοθετηθεί η πρόταση των Οικολόγων, που εκκρεμεί από το Νοέμβριου του 2011, για φορολόγηση των πολύ μεγάλων εισοδημάτων, του πλούτου και της πολυτέλειας. Να σταματήσει η φορολογική συγκάλυψη. Καταγγέλλουμε το γεγονός ότι από την επεξεργασία της λίστας Λαγκάρντ δεν έχει προκύψει -κατά τα λεγόμενα του Εφόρου Φορολογίας- κανένα φορολογικό έσοδο, ενώ σε άλλες χώρες οι έρευνες των αρχών απέδωσαν πολλά εκατομ. ευρώ. Την ίδια ώρα καταγγέλλουμε την αδιαφορία των αρχών στη διερεύνηση άλλων πολύκροτων σκανδάλων φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, όπως τα Panama Papers και τα Bahamas Papers και της λίστας Μπόργιανς. Ζητούμε την ύπαρξη πλήρους διαφώτισης με δημοσιοποίηση των πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων.

Σημειώνουμε ότι η ενοποίηση του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων και της Υπηρεσίας ΦΠΑ δεν απέδωσε τα αναμενόμενα. Κατ' ακρίβεια σημειώνουμε τις καταγγελίες για προσπάθεια εφαρμογής μιας ιδιότυπης και άνισης φορολογικής αμνηστίας, χαριστική αντιμετώπιση ορισμένων επίλεκτων και κακοδιαχείριση. Υπενθυμίζουμε ότι ανείσπρακτοι φόροι έφτασαν τα €1,53 δις. Στάβλο του Αυγεία χαρακτήρισε πρόσφατα ο Έφορος Φορολογίας τις φοροεισπρακτικές κρατικές υπηρεσίες. Δε μας διαφεύγει βέβαια ότι και ο ίδιος αποτέλεσε για πολλά χρόνια ηγετικό στέλεχος και μέρος αυτής της κατάστασης.

Η Βουλή προωθεί μια νέα νομοθεσία για διευκόλυνση της είσπραξης των ανείσπρακτων φόρων και άλλα εργαλεία που θα ενισχύσουν τη φοροεισπρακτική ικανότητα του κράτους. Το βέβαιο είναι ότι, αν δε διορθωθεί αμέσως αυτή η κατάσταση με τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή, δεν μπορούμε να μιλούμε για βιώσιμη ανάπτυξη. Εννοείται ότι είναι καιρός να αντικατασταθεί το πεπαλαιωμένο φορολογικό σύστημα, που χρονολογείται από το 2002, με ένα νέο, σύγχρονο και φιλικό στην κοινωνία, στην οικογένεια και στο περιβάλλον σύστημα φορολογίας. Πρέπει η φορολόγηση να γίνεται πάνω σε μια πλήρη φορολογική βάση χωρίς εξαιρέσεις και κενά. Μέσα στα πλαίσια αυτά αναμένουμε τη μείωση του ΦΠΑ και άλλων έμμεσων φόρων για ειδη πρώτης ανάγκης, την πάταξη της αισχροκέρδειας και τη σωστή αξιοποίηση των φορολογικών εσόδων. Εμείς πιστεύουμε ότι τα έσοδα από την εν γένει φορολόγηση πρέπει να κατανέμονται άμεσα στους φορολογούμενους ως κίνητρα για βιώσιμη ανάπτυξη, που θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας.

Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί μεγάλη στασιμότητα στον τομέα της αξιοποίησης του φυσικού πλούτου της κυπριακής ΑΟΖ. Μιλώντας για υδρογονάνθρακες, που πριν λίγα χρόνια είχαν χαρακτηριστεί ως "δώρο του Θεού", προκαλεί αλγεινή εντύπωση η απραξία και οι παλινδρομήσεις. Όλο γίνονται επαφές, συναντήσεις υψηλού, μεσαίου, αλλά και χαμηλού επιπέδου, αλλά τα έργα και οι αποφάσεις είναι πολύ λίγα. Η νέα χρονιά μας οδηγεί κανονικά στις γεωτρήσεις της δεύτερης δημοπράτησης, ενώ κανονικά πρέπει να προχωρήσει ο τρίτος γύρος δημοπράτησης. Όμως όλοι παρουσιάζονται μουδιασμένοι. Τι συμβαίνει; Μήπως και εδώ επεμβαίνει ο ποιητής και συνιστά να περιμένουμε τους βαρβάρους;

Μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση η προσπάθεια του Υπουργού Οικονομικών στην πρόσφατη ομιλία του στη Βουλή να βάλει και μια πράσινη πινελιά. Έκανε λοιπόν αναφορά στην απόφαση της κυβέρνησης για τον Ακάμα. Όμως ατύχησε ο καημένος. Γιατί αυτή ακριβώς η απόφαση της κυβέρνησης έχει χαρακτηριστεί ως το μεγαλύτερο περιβαλλοντικό σκάνδαλο των τελευταίων χρόνων. Έχει καταδικαστεί από δεκάδες περιβαλλοντικές κυπριακές και ξένες οργανώσεις και επιστημονικά κέντρα. Ταυτόχρονα, η κυβέρνηση εγκαλείται όχι πλέον μόνο για την καθυστέρηση στην εφαρμογή διαχειριστικών μέτρων για την προστασία και ανάδειξη του βιότοπου της χερσονήσου του Ακάμα -γεγονός που οδηγεί την περιοχή σε σταθερή οικολογική υποβάθμιση, όπως λατομεία, υπερβόσκηση, σκουπίδια, σαφάρι κ.λπ.- αλλά και γιατί επιτρέπει μετά από πολλά χρόνια να κτίζονται οι παρυφές του Ακάμα με την αδειοδότηση περιβαλλοντικά απαράδεκτων έργων στην Πέγεια και στα Λουτρά της Αφροδίτης. Αλλά τι να περιμένει κανείς από μια κυβέρνηση που έχει καταργήσει ή μετακινήσει περιοχές προστασίας της φύσης "Natura 2000", για να κάνει χώρο να κτιστούν κι άλλα τσιμεντένια κουτιά και να πλουτίσουν κι άλλο οι ημέτεροι; Και ως κερασάκι στην τούρτα η κυβέρνηση, παρά τις περί του αντιθέτου δεσμεύσεις της, ετοίμασε και νομοσχέδιο που παρακάμπτει τον περιβαλλοντικό έλεγχο για χάρη των μεγάλων αναπτύξεων.

Στα αρνητικά επίσης καταγράφεται η απουσία πιστώσεων για το περιβάλλον. Για ακόμα μια χρονιά σημειώνεται η πενιχρή χορηγία για τα καταφύγια ζώων και η σχεδόν μηδαμινή χορηγία που παραχωρείται στην Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων Κύπρου. Οι ανάγκες για τη λειτουργία των περιβαλλοντικών και ιδιαίτερως των οργανώσεων που προσφέρουν στον τομέα της προστασίας των ζώων

μεγαλώνουν χρόνο με το χρόνο. Δυστυχώς, το Υπουργείο Οικονομικών δε φαίνεται να εκτιμά την προσφορά των περιβαλλοντικών και φιλοζωικών οργανώσεων, αγαπητέ Χρήστο.

Παρόμοιας φύσης περικοπές γίνονται αδικαιολόγητα, επιλεκτικά και εις βάρος κι άλλων κοινωνικών μη κυβερνητικών οργανώσεων, επειδή εξασκούν κριτική κατά της πολιτικής της κυβέρνησης. Στην ουσία ο κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει με ειλικρίνεια την εχθρική στάση του κράτους έναντι των ενεργών πολιτών και των κοινωνικών κινημάτων. Απουσιάζει επίσης από τον προϋπολογισμό μια κάθετη και οριζόντια εφαρμογή εργαλείων, όπως το gender budget, που να προωθούν την ισότητα των φύλων και την καταπολέμηση των έμφυλων διακρίσεων σε όλα τα επίπεδα.

Κυρίες και κύριοι,

Ως Οικολόγοι διατυπώνουμε την ανησυχία μας για την κατάσταση του τραπεζικού συστήματος της χώρας. Πρώτα και κύρια, δεν είδαμε, όπως συνέβη σε άλλες χώρες με παρόμοιες εμπειρίες, τους υπευθύνους της τραπεζικής πανωλεθρίας να οδηγούνται στη δικαιοσύνη και να πληρώσουν για τα εγκληματικά τους λάθη και συμπεριφορές. Αντίθετα, είχαμε και επιβράβευση αυτών που ευθύνονται για την καταστροφή των τραπεζών. Κανείς εκ των κυβερνώντων δε φαίνεται να αντιλαμβάνεται το διαβρωτικό ρόλο της ατιμωρησίας στην όποια προσπάθεια ανάκαμψης της οικονομίας και κοινωνικής συνοχής. Αλλά γιατί η πολιτική ολιγαρχία να επιδιώξει την τιμωρία των ενόχων, όταν είναι και η ίδια μπλεγμένη μέχρι το κόκκαλο στη διαφθορά και στη διαπλοκή; Και ενώ οι ίδιοι που ευθύνονται για την καταστροφή, κάποιοι τραπεζίτες, ελεγκτές, λογιστές και δικηγόροι, κάνουν πάρτι και από υπεύθυνοι και συνένοχοι μετατρέπονται σε επίγονους που διαχειρίζονται την υποτιθέμενη επιχείρηση σωτηρίας υπό την κάλυψη των ξένων επενδυτών και διευθυντών, που ως κοράκια επέλασαν και κατασπάραξαν τις σάρκες των χρεοκοπημένων κυπριακών τραπεζών, τα θύματά τους σέρνονται στα δικαστήρια και διπλοτιμωρούνται.

Ποιοι είναι τα θύματα; Πρόκειται για τους κατόχους αξιογράφων, τους δανειολήπτες των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των ελβετικών φράγκων, τους κουρεμένους καταθέτες, τους μικρομετόχους της Λαϊκής Τράπεζας, τους απολυμένους από τις Κυπριακές Αερογραμμές και τους πρώην υπαλλήλους των τραπεζών.

Τελειώνω, κύριε Πρόεδρε, με τον επίλογο. Θα θέλαμε η κυβέρνηση μέσω του προϋπολογισμού να δώσει ελπίδα και νέα κατεύθυνση. Να επενδύσει στην επανεκκίνηση της οικονομίας μας, βασιζόμενη εξίσου στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, που υποβαθμίζεται συνεχώς, δηλαδή τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία, τη βιοτεχνία, την εναλλακτική παραγωγή ενέργειας και όχι μόνο στον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών και των τραπεζών.

Δυστυχώς, ο προϋπολογισμός που έχουμε μπροστά μας δε μας αφήνει καμία αμφιβολία ότι επιδιώκεται η επαναδημιουργία μιας οικονομίας βασισμένης ανισομερώς στις υπηρεσίες του τριτογενή τομέα, μιας οικονομίας που θα είναι για πάντα εξαρτημένη από εξωγενείς παράγοντες και θα ευνοεί πάντα την ίδια οικονομική και κομματική νομενκλατούρα.

Εμείς θα συνεχίσουμε να υπερασπιζόμαστε την ανάγκη προώθησης ομοιόμορφης ανάπτυξης και προστασίας του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα της οικονομίας σε σχέση με τον τριτογενή τομέα, μέσω της εφαρμογής νέων οικολογικών και πράσινων πολιτικών, βασισμένων στις νέες τεχνολογίες, στην πληροφορική και την καινοτομία.

Αυτό που πραγματικά χρειάζεται η οικονομία μας και έπρεπε να αντικατοπτρίζεται στον προϋπολογισμό του 2017 είναι μια εκ βάθρων αλλαγή, που να αντικαταστήσει το κερδοσκοπικό και ανάληγτο σύστημα της διαπλοκής των κομμάτων και της οικονομικής ολιγαρχίας με ένα νέο αειφόρο μοντέλο βιώσιμης πράσινης ανάπτυξης και πολιτικής. Από τους πολίτες για τους πολίτες και για τη μικρή μας πατρίδα.

Καλά Χριστούγεννα, ευτυχές το νέο έτος και επί γης ειρήνη και εν ανθρώποις ευδοκία!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ πολύ. Ακριβώς τριάντα λεπτά.

Καλώ στο βήμα τον εκπρόσωπο στη Βουλή της Αλληλεγγύης κ. Μιχάλη Γιωργάλλα. Μέχρι τριάντα λεπτά.

Μ. ΓΙΩΡΓΑΛΛΑΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Καλημέρα σε όλους,

Η κοινοβουλευτική συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού είναι πάντα μια κατεξοχήν πολιτική πράξη και είναι η ώρα του απολογισμού αλλά ταυτόχρονα και η ώρα του προγραμματισμού. Σήμερα η λογιστική προβολή των οικονομικών δεικτών του προϋπολογισμού ουσιαστικά θα μετουσιωθεί σε πολιτική αποτίμηση

του έργου της κυβέρνησης και σήμερα έχουμε ενώπιόν μας -όπως λέγεται- τον πρώτο προϋπολογισμό μετά την ολοκλήρωση της μνημονιακής σύμβασης.

Η Αλληλεγγύη αναγνωρίζει ότι, παρά τις δυσμενείς συνθήκες, ο φετινός προϋπολογισμός -όπως και οι προηγούμενοι, τουλάχιστον των τελευταίων τριών ετών- καταγράφει μία προσπάθεια ανάκαμψης. Σε αυτόν αποτυπώνεται μία αισθητή αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας και μία μικρή μείωση της ανεργίας, οι δε πλείστοι δείκτες της οικονομίας παρουσιάζουν θετικά πρόσημα. Όμως, την ίδια ώρα, η Αλληλεγγύη υπογραμμίζει ότι έχουμε μπροστά μας έναν προϋπολογισμό από τα παλιά, χωρίς κοινωνικό προσανατολισμό, με οριζόντιες και χωρίς στόχο αποκοπές, από τον οποίο μάλιστα λείπουν οι ρηξικέλευθες, ευφάνταστες, επαναστατικές ιδέες και προτάσεις που έχει τόση ανάγκη ο τόπος. Αντίθετα, στο φετινό προϋπολογισμό εντοπίζουμε την προσέγγιση και τη διάθεση της κυβέρνησης να επιστρέψει σε προβληματικές πρακτικές και σε χαλάρωση των μέτρων, με επαναφορά σε κάποιες περιπτώσεις καταχρηστικών απολαβών που είχαν αποκοπεί, ιδιαίτερα από προνομιούχους.

Η κατάσταση στην οικονομία εξακολουθεί να είναι ρευστή και θα ήταν καλό να είχαν αποφευχθεί οι χαλαρώσεις, τουλάχιστον για φέτος. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι και οι υποδείξεις του Δημοσιονομικού Συμβουλίου, το οποίο κάνει λόγο για προϋπολογισμό δομημένο σε υπερβολικά αισιόδοξες προβλέψεις, με χαλάρωση στα φορολογικά έσοδα χωρίς να υπάρχει αντιστάθμισμα. Την ίδια ώρα, το Δημοσιονομικό Συμβούλιο σημειώνει τον κίνδυνο η Κύπρος να κληθεί να λάβει πρόσθετα μέτρα, καθώς το διαρθρωτικό έλλειμμα επιδεινώνεται σε βαθμό που εκφεύγει των μεταβατικών κανόνων χρέους και κατ' επέκταση η χώρα δε συμμορφώνεται με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Ακόμα και αν αυτές οι προβλέψεις του Δημοσιονομικού Συμβουλίου κρίνονται υπερβολικές από την κυβέρνηση, το Υπουργείο Οικονομικών οφείλει τουλάχιστον να εντείνει την προσπάθειά του να ενισχύσει τα έσοδα του κράτους, κυρίως προς την κατεύθυνση είσπραξης των ανείσπρακτων οφειλών.

Βασική αιτία που συμβάλλει στην υστέρηση των εσόδων του κράτους είναι οι αδήλωτες οικονομικές συναλλαγές. Η αδήλωτη αυτή οικονομική δραστηριότητα που, ενώ υπάρχει, δεν καταγράφεται στους κρατικούς οικονομικούς λογαριασμούς και οι φόροι που της αναλογούν δεν καταβάλλονται στις φορολογικές αρχές του κράτους. Η μάστιγα αυτή, που υπονομεύει τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, περιλαμβάνει μια σειρά από αδήλωτες, "κρυφές" και μυστικές δραστηριότητες παραοικονομίας, που ανθούν στον τόπο μας και που κυμαίνονται από την αδήλωτη εργασία και το λαθρεμπόριο μέχρι τα ιδιαίτερα μαθήματα, την ταβέρνα ή το ιατρείο που δεν κόβουν αποδείξεις.

Τα διαφυγόντα αυτά έσοδα, ιδιαίτερα από την αδήλωτη εργασία, είναι σημαντικά και το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας στην Κύπρο αγγίζει τα όρια ενός εργασιακού Μεσαίωνα. Οι παραβιάσεις εργατικών νόμων ή και συλλογικών συμβάσεων είναι πλέον ο κανόνας στην αγορά εργασίας. Πολλοί εργαζόμενοι και από την Κύπρο και από την Ευρώπη και ιδιαίτερα από τρίτες χώρες βρίσκονται απροστάτευτοι και έρμαιο των ορέξεων για κερδοσκοπία και της ασυδοσίας πολλών ασυνειδητων εργοδοτών. Το κράτος έχει επίσης πολλές απώλειες εσόδων από το λαθρεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων, ενώ σημαντικά είναι και τα κρατικά έσοδα που χάνονται από το λαθρεμπόριο άλλων αγαθών μέσω των κατεχομένων.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Τα μεγαλύτερα ποσά που χάνει το κράτος οφείλονται στη φοροδιαφυγή των φυσικών και νομικών προσώπων. Μόλις προχθές στην ομιλία του ο Υπουργός Οικονομικών αναγνώρισε την υστέρηση του κρατικού μηχανισμού να πατάξει αποτελεσματικά τη φοροδιαφυγή. Η λύση σ' ένα τέτοιο σοβαρό πρόβλημα δεν μπορεί να είναι ούτε μαγική ούτε ακαριαία. Χρειάζονται αποφασιστικότητα, σχεδιασμός και toλμηρά μέτρα, όπως, για παράδειγμα, η μείωση των συντελεστών φορολογίας, προκειμένου να ανταποκρίνονται οι φορολογούμενοι στις πληρωμές των φόρων που τους αναλογούν και που οφείλουν στο κράτος, η εισαγωγή για όλους μιας κοινής ενιαίας ηλεκτρονικής εφαρμογής για τιμολόγηση μέσω κεντρικού συστήματος, αφού ανάλογες τέτοιες εφαρμογές λειτουργούν με μεγάλη επιτυχία σε χώρες του εξωτερικού. Η θέσπιση επίσης κινήτρων για χρήση του πλαστικού χρήματος ή η εντατικοποίηση των ελέγχων, ιδιαίτερα για τη φοροαποφυγή, η γρήγορη περαίωση των φορολογικών υποθέσεων επίσης μέσω διοικητικών και δικαστικών διαδικασιών και ο εκσυγχρονισμός των φορολογικών αρχών και η θέσπιση απαγορευτικών προστίμων, που θα ήταν αντικίνητρα για τη φοροδιαφυγή, είναι μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να βοηθήσουν στη δημιουργία φορολογικής συνείδησης και στην καλλιέργεια φορολογικής παιδείας. Με τέτοια μέτρα το κράτος θα μπορέσει να σταματήσει τις διαρροές στα έσοδά του βελτιώνοντας σημαντικά την τόσο αναγκαία εισπρακτική του ικανότητα.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η βλαβερή αυτή κατάσταση της ακμάζουσας παραοικονομίας αποτελεί ένα παρακράτος παράνομων και διεφθαρμένων. Αυτή η κατάσταση, που υπονομεύει την οικονομική βιωσιμότητα του κράτους και πλήττει την ευημερία των πολιτών, έχει τη ρίζα της στην εκτεταμένη διαφθορά που βιώνουμε στην πατρίδα μας. Η διαφθορά αυτή συρρικνώνει τη Δημοκρατία μας και κατατρώει το δημόσιο πλούτο στον τόπο μας. Η διαφθορά αυτή ευνοεί τη διαπλοκή του πολιτικού συστήματος με τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα και έχει ως αποτέλεσμα τη χρεοκοπία των θεσμών και της λειτουργίας του κράτους.

Μπροστά σε αυτή τη διαπιστωμένη απειλή δυστυχώς το πολιτικό σύστημα είναι ανήμπορο και ανίκανο να δώσει λύσεις. Οι πολιτικοί έχουν καταντήσει αναξίπιστοι. Οι πολίτες δε μας ταυτίζουν με το συλλογικό δημόσιο συμφέρον. Μας θεωρούν διαχειριστές συμφερόντων και σκοπιμοτήτων. Δε μας εμπιστεύονται -και δικαίως δε μας εμπιστεύονται- αφού βλέπουν την ατιμωρησία και την αναξιοκρατία να κυριαρχούν, αφού διαπιστώνουν ότι οι ένοχοι των σκανδάλων και των εγκλημάτων δεν έχουν τιμωρηθεί και ακόμα κυκλοφορούν ελεύθεροι, αφού βιώνουν καθημερινά τη σύληση των αρχών και των παραδοσιακών αξιών του λαού μας από πολλούς πρωταγωνιστές του δημόσιου βίου. Η ρίζα του κακού της διαφθοράς είναι και οι κακοί νόμοι, οι αδιέξοδες διαδικασίες του δημοσίου και οι προβληματικοί μηχανισμοί του κράτους. Και αν δεχτούμε την άποψη του Τάκιτου ότι «όσο πιο διεφθαρμένο είναι ένα κράτος, τόσο περισσότεροι νόμοι υπάρχουν», τότε αρχίζουμε να κατανοούμε τη δική μας θέση και την πραγματικότητα που βιώνουμε. Η ανεπάρκεια και οι ελλείψεις του κράτους βοηθούν τους διεφθαρμένους και τους κλέφτες να ξεφεύγουν από την τιμωρία του νόμου. Όμως αυτό το παρασιτικό σύστημα διαφθοράς, που κατατρώει τα θεμέλια της κοινωνίας και της οικονομίας μας, πρέπει να το ξηλώσουμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Για να μπορέσουμε να εξαλείψουμε τους κινδύνους που ελλοχεύουν από τα όσα έχω αναφέρει πιο πάνω, επιβάλλεται πρώτα και κύρια να αναγνωρίσουμε ότι το υφιστάμενο μοντέλο του κυπριακού κράτους, η οργανωτική διάρθρωση και οι διαδικασίες του 1960 δεν μπορούν σήμερα να εξυπηρετήσουν με επάρκεια τις ανάγκες της κυπριακής πολιτείας και πρέπει να μεταρρυθμιστούν.

Η Αλληλεγγύη με τις προτάσεις της στοχεύει σε ένα ευέλικτο, λιτό κράτος, που να δημιουργεί έσοδα, να γεννά υπεραξίες, να έχει ανταγωνιστικότητα, να είναι ελκυστικό σε επενδύσεις, να δημιουργεί θέσεις εργασίας και πάνω απ' όλα να μας κάνει περήφανους. Η κυβέρνηση, αν και έχει εντάξει ψηλά στις προτεραιότητές της τη μεταρρύθμιση του κρατικού μηχανισμού, φτάνει στο τέλος με ένα πολύ φτωχό αποτέλεσμα. Η κυβέρνηση έβαλε ψηλά τον πήχη της μεταρρύθμισης και δυστυχώς δεν τον έφτασε. Αναγνωρίζουμε τη φιλότιμη προσπάθεια και το ενδιαφέρον του Υφυπουργού παρά τω Πρόεδρω και των συνεργατών του, όμως το αποτέλεσμα της προσπάθειάς τους υπολείπεται πολύ αυτού που έχουν σήμερα ανάγκη ο τόπος και ο κρατικός μηχανισμός.

Τους υποδεικνύουμε ότι έστω και τώρα είναι καλύτερα να δώσουν προτεραιότητα στα απλά και μικρά, που μπορούν να υλοποιηθούν με άμεσες αποφάσεις και που θα βοηθήσουν στην καλύτερη λειτουργία των υπηρεσιών του κράτους και στην καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη. Τέτοιες άμεσες δράσεις μπορεί να είναι οι ακόλουθες:

- Η ολοκλήρωση του κεντρικού τηλεφωνικού κέντρου εξυπηρέτησης πολιτών.
- Η αποπεράτωση του κέντρου εξυπηρέτησης μεγάλων επενδύσεων.
- Η καταγραφή, η τυποποίηση και η απλοποίηση όλων των διαδικασιών της δημόσιας υπηρεσίας.
- Η ενοποίηση και η κωδικοποίηση της νομοθεσίας, ώστε να εξαιλεθθούν η επικίνδυνη πολυνομία, η κακονομία και η επικάλυψη αρμοδιοτήτων.
- Ο εκσυγχρονισμός των εγκυκλίων του δημοσίου, ώστε οι λειτουργοί να έχουν ξεκάθαρες οδηγίες και έλεγχο για την εργασία που τους έχει ανατεθεί, προκειμένου να μειωθούν η καθυστέρηση και η τλαιπωρία των πολιτών.
- Η τυποποιημένη διαχείριση και ο έλεγχος των μεγάλων κρατικών συμβολαίων. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να πατάξουμε τη διαπλοκή σ' αυτό τον τομέα.
- Ο έλεγχος στη διαχείριση των υλικών και των άλλων προμηθειών του δημοσίου, ο οποίος θα βοηθήσει να μειωθούν δραστικά οι καταχρηστικές σπατάλες.
- Ο τερματισμός της στέγασης κυβερνητικών γραφείων σε πολυτελή κτίρια με πανάκριβα ενοίκια. Υπάρχει πληθώρα άλλων φτηνότερων διαθέσιμων χώρων και πρέπει να χρησιμοποιηθούν.
- Η δημιουργία κουλτούρας στο προσωπικό του δημόσιου τομέα, ώστε να εξυπηρετεί και όχι να τλαιπωρεί τους πολίτες.
- Η θεσμοθέτηση μιας αποδεκτής κλίμακας αξιών στο δημόσιο τομέα.
- Η εμπέδωση της αξιοκρατίας και της διαφάνειας στους διορισμούς και τις προαγωγές.
- Η ανάπτυξη διαδικασιών και συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, η οποία είναι σήμερα επιτακτική ανάγκη.

Επιπρόσθετα στα πιο πάνω, θα πρέπει να καθιερώσουμε τη διαφάνεια σε όλους τους τομείς του κράτους και όλες οι αποφάσεις σε όλα τα επίπεδα πρέπει να είναι δικαιολογημένες και προσβάσιμες στον πολίτη. Επιβάλλεται να θεσμοθετήσουμε την ευθύνη των δημόσιων λειτουργών για τις όποιες λανθασμένες ή σκόπιμες αποφάσεις τους που δημιουργούν κόστος στους πολίτες. Πρέπει να θεσμοθετήσουμε και την ευθύνη

και τη λογοδοσία για τις όποιες πολιτικές αποφάσεις και οι αξιωματούχοι του κράτους πρέπει να λογοδοτούν και να αξιολογείται το έργο τους.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η μεγαλύτερη ευκαιρία και η μεγαλύτερη πρόκληση που έχουμε σήμερα στον τόπο μας είναι να βάλουμε τις βάσεις για ένα νέο μοντέλο και πλαίσιο οικονομικής δραστηριότητας. Δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Κύπρου σε τομείς που έχουν υψηλή προστιθέμενη αξία για την κυπριακή οικονομία. Για παράδειγμα, οι τηλεπικοινωνιακές υποδομές της Κύπρου, που την καθιστούν ένα σημαντικό κόμβο μεταφοράς δεδομένων και δορυφορικό σταυροδρόμι, μπορούν, ναι, να αποτελέσουν τομείς προσέλκυσης επενδύσεων. Το εγχείρημα των αποκρατικοποιήσεων όμως δεν ολοκληρώθηκε και ως εκ τούτου τείνει να αποτελέσει ένα αρνητικό επενδυτικό προηγούμενο.

Η ναυτιλία μπορεί να προσφέρει ακόμα περισσότερα, καθώς η Κύπρος είναι αποδεδειγμένα μια ανερχόμενη ναυτιλιακή δύναμη. Οφείλουμε να χαιρετήσουμε στο σημείο αυτό την απόφαση για δημιουργία Υφυπουργείου Ναυτιλίας. Ο κυπριακός στόλος βρίσκεται στα δέκα πρώτα νηολόγια στον κόσμο και είναι ο τρίτος μεγαλύτερος σε μέγεθος στην Ευρώπη, ενώ η πλοιοδιαχειριστική βιομηχανία της Κύπρου είναι η δεύτερη μεγαλύτερη παγκοσμίως και η Λεμεσός έχει καταστεί έδρα για μερικές από τις μεγαλύτερες ναυτιλιακές εταιρείες του κόσμου. Η θάλασσα και το φυσικό δυναμικό της Κύπρου τής επιτρέπουν να πρωταγωνιστήσει σε δραστηριότητες όπως οι ιχθυοκαλλιέργειες και ο οικότουρισμός, όμως η τουριστική υποδομή σε πολλές περιπτώσεις είναι πεπαλαιωμένη και πρέπει να βελτιωθεί και να επεκταθεί. Η Κύπρος μπορεί να εμπλουτίσει το τουριστικό της προϊόν και να καταστεί κέντρο ιατρικού, θρησκευτικού, εκπαιδευτικού και συνεδριακού τουρισμού, αρκεί τα αρμόδια υπουργεία να πιστέψουν σε αυτό το όραμα.

Η ανάπτυξη νέας τεχνολογίας και σύγχρονων καλλιεργειών στον τομέα της γεωργίας είναι εφικτή και μπορεί να υλοποιηθεί μέσα από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020. Επιβάλλεται να τυποποιήσουμε τα κυπριακά αγροτικά προϊόντα και με εξωστρέφεια να τα προωθήσουμε στις ξένες αγορές. Οι πατάτες, το χαλούμι, τα φθαράτα, τα αρωματικά φυτά, τα βότανα μπορούν να κατακτήσουν περαιτέρω τις ευρωπαϊκές αγορές και να αποφέρουν σημαντικά έσοδα στην οικονομία.

Ο φυσικός πλούτος της Κύπρου με την ύπαρξη των πλούσιων κοιτασμάτων φυσικού αερίου και πετρελαίου στην αποκλειστική οικονομική ζώνη της πατρίδας μας τής επιτρέπουν να καταστεί ένα ασφαλές ενεργειακό κέντρο που θα εξυπηρετήσει και όλες τις όμορες χώρες, ενώ το υψηλό ακαδημαϊκό και ιατρικό προσωπικό και οι σύγχρονες εγκαταστάσεις στα πανεπιστήμια και στα ιατρικά μας κέντρα επιτρέπουν στην Κύπρο να καταστεί τόσο ακαδημαϊκό όσο και ιατρικό κέντρο. Ακόμα, πρέπει να αυξήσουμε τις χορηγίες του κράτους για την έρευνα, την καινοτομία και την τεχνολογική ανάπτυξη, γιατί έτσι θεμελιώνουμε την οικονομία της γνώσης.

Στην Κύπρο δεν έχουμε βαριά βιομηχανία, μπορούμε όμως να αναπτύξουμε δραστηριότητες συναρμολόγησης, εξυπηρετώντας τις ανάγκες μεγάλων βιομηχανιών του εξωτερικού. Για να γίνει αυτό, πρέπει, ναι, να επενδύσουμε στην έρευνα και στην τεχνολογική ανάπτυξη, γιατί έτσι μειώνουμε την επιστημονική “ερημοποίηση” της Κύπρου, που συντελείται με τη φυγή ή την παραμονή αξιόλογων Κυπρίων επιστημόνων στο εξωτερικό, γιατί το μεγαλύτερο κεφάλαιο, που αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα για την Κύπρο, είναι το ανθρώπινο δυναμικό τής. Ακόμα, η πατρίδα μας, παρά την καταστροφή του χρηματοπιστωτικού της τομέα, εξακολουθεί να είναι ένα αξιόπιστο κέντρο παροχής υπηρεσιών και οικονομικό κέντρο. Τέλος, το απόθεμα του πολιτισμού της Κύπρου είναι ένα εργαλείο δημιουργίας, ανάπτυξης και διεθνούς παρέμβασης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Μπορεί οι αναβαθμίσεις των διεθνών οίκων να είναι μια ενθαρρυντική θετική εξέλιξη, που βελτιώνει την εικόνα της κυπριακής οικονομίας, όμως, για να γίνουν όλα ή τα περισσότερα από τα πιο πάνω, χρειαζόμαστε επενδύσεις. Μπορούμε να επιταχύνουμε την υλοποίηση μεγάλων αναπτυξιακών έργων -είτε ιδιωτικών είτε κρατικών και ημικρατικών είτε έργων τοπικών αρχών- με την εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα μέσα από μηχανισμούς σύμπραξης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Ο συνεταιρισμός του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα είναι ένα αναγκαίο εργαλείο για την ανάπτυξη. Δυστυχώς όμως, περιμένουμε μέχρι σήμερα χωρίς αποτέλεσμα την προώθηση στη Βουλή σχετικού νομοσχεδίου, γι' αυτό το Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων πρέπει να ασχοληθεί με το θέμα χωρίς καθυστέρηση. Οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που έχουμε σήμερα μπροστά μας δεν μπορούν να περιμένουν. Ιδιαίτερα οι νέες τεχνολογίες της πληροφορικής και των επικοινωνιών μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά, για να φτιάξουμε μια πιο ισχυρή οικονομία και ένα καλύτερο κράτος, όμως, για να γίνει αυτό, πρέπει να αλλάξουμε ριζικά το ψηφιακό περιβάλλον στην πατρίδα μας και να ξεπεράσουμε την ψηφιακή υστέρηση που έχουμε σήμερα σε υποδομές και σε δεξιότητες.

Η Κύπρος, με βάση τους δείκτες ψηφιακής ετοιμότητας DESI για το 2016, κατατάσσεται στην εικοστή τρίτη θέση μεταξύ των εικοσι οκτώ κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στον τόπο μας το 26% του πληθυσμού δεν έχει χρησιμοποιήσει ποτέ το διαδίκτυο -ενώ ο μέσος όρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι στο 18%- και μόνο το 43% διαθέτει τουλάχιστον ένα βασικό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων. Επίσης, το 69% των νοικοκυριών έχει συνδρομή σε σταθερές ευρυζωνικές υπηρεσίες. Αυτό σημαίνει ότι το ένα τρίτο του

πληθυσμού δεν εκμεταλλεύεται τις δυνατότητες που προσφέρει το διαδίκτυο ούτε μπορεί να συμμετέχει στην ψηφιακή οικονομία. Επίσης, κρίσιμος παράγοντας για την ανάπτυξη -εξίσου σημαντικός όσο η τεχνολογία- είναι η πάταξη της γραφειοκρατίας, η συγκράτηση των δημόσιων δαπανών και ο εξορθολογισμός των υψηλών μισθών και συντάξεων του δημοσίου, προκειμένου το κράτος να εξοικονομήσει πόρους για αναπτυξιακές δράσεις που θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, ώστε να μειωθεί η ανεργία. Ακόμα, οι τράπεζες, παρά τα όποια προβλήματα αντιμετωπίζουν σήμερα, πρέπει να ανοίξουν περαιτέρω τις στρόφιγγες των ταμείων τους, για να ενισχύσουν τη ρευστότητα των επιχειρήσεων και της αγοράς και ταυτόχρονα πρέπει να αυξήσουν τις ταχύτητές τους για την αναδιάρθρωση των προβληματικών δανείων, γιατί η απειλή των μη εξυπηρετούμενων δανείων εξακολουθεί να είναι πολύ μεγάλη.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Θα αναφερθώ επιλεκτικά σε κάποιες επιμέρους πτυχές του προϋπολογισμού που θεωρώ ότι είναι σημαντικοί πυλώνες για τη μετέπειτα πορεία της οικονομίας. Ο ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας αναμένεται να κλειδώσει στο 2,7% και ίσως να είναι ο μεγαλύτερος ρυθμός ανάπτυξης σε όλες τις χώρες της Ευρωζώνης. Όμως, για να είμαστε και πιο πρακτικοί, οι προϋπολογιζόμενες δαπάνες της κυβέρνησης για το 2017 δεν έχουν σχεδόν καμία απόκλιση από τις περσινές και ούτε αναμένεται να διαφοροποιηθούν σημαντικά τα επόμενα δύο χρόνια. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην ύπαρξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλαισίου που έχει συνομολογήσει η Κυπριακή Δημοκρατία με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς, ώστε να αποφεύγεται ο δημοσιονομικός εκτροχιασμός των κρατών μελών της Ευρωζώνης. Στόχος για εμάς είναι απλά η σωστή κατανομή των κονδυλίων, ώστε τα διάφορα υπουργεία να είναι παραγωγικότερα και πιο αποτελεσματικά σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Η ανεργία το 2016 θα κλείσει στο 12,5% έναντι 14,9% που ήταν το 2015.

Ως Αλληλεγγύη δε θεωρούμε ότι πρέπει να πανηγυρίζουμε, γιατί οι λογιστικές αυτές πράξεις δεν αποτυπώνουν την πραγματικότητα. Σε αυτά τα ποσοστά απλά δεν προσμετρούμε τις χιλιάδες ανθρώπους που έχουν μεταναστεύσει τα τελευταία τρία χρόνια, την περίοδο της βαθιάς ύφεσης. Δεν προσμετρούμε επίσης όλους αυτούς τους πτυχιούχους ή τους φοιτητές μας που βρίσκονται στο εξωτερικό και επιλέγουν να συνεχίσουν τη σταδιοδρομία τους σε άλλες χώρες όπου οι οικονομικές συνθήκες είναι σαφώς ευνοϊκότερες.

Επιπρόσθετα, αν και θεωρώ χρήσιμη την κίνηση της κυβέρνησης να προσλάβει τρεις χιλιάδες μόνιμο προσωπικό στην Εθνική Φρουρά, οικονομολογικά η πράξη αυτή δεν ήταν απότοκο της οικονομικής μεγέθυνσης της οικονομίας. Είναι μια πολιτική που θα έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική συμβολή στη μείωση της ανεργίας, ίσως και για πολιτικούς λόγους -το τονίζω ξανά- όχι ορθολογιστικά. Σε κάθε περίπτωση, η άμυνα είναι ένας τομέας στον οποίο πρέπει να γίνουν πολλά, γιατί αφορά την ασφάλεια των πολιτών της ημικατεχόμενης μας πατρίδας.

Στον τομέα της υγείας αναμένουμε ότι, μετά την ψήφιση των νομοσχεδίων για το ΓΕΣΥ, η κυβέρνηση θα ασχοληθεί σοβαρά, για να δημιουργήσει ένα νέο σύστημα δημόσιας υγείας, που θα είναι κοινωνικά δίκαιο, καθολικό και θα διασφαλίζει την ισότιμη πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας σε όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από την όποια κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση.

Στον τομέα της παιδείας, εκτός από τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης, παρακολουθούμε και είμαστε έτοιμοι να συνδράμουμε στην προσπάθεια για την αντιμετώπιση της παραβατικότητας που παρουσιάζεται στα σχολεία, ένα επικίνδυνο φαινόμενο, το οποίο δυστυχώς δείχνει να έχει αυξητική τάση.

Συμπερασματικά, ο στόχος μας πρέπει να είναι ένα ισχυρό, αξιόπιστο κράτος, που θα είναι ικανό να γίνει ο στυλοβάτης του αγώνα του κυπριακού λαού για ελευθερία.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Οι τελευταίες ραγδαίες εξελίξεις στο Κυπριακό προκαλούν αμείλικτα ερωτήματα και εύλογες ανησυχίες. Τι είναι αυτό που άλλαξε μετά από ένα δείπνο μεταξύ των κ. Αναστασιάδη και Ακιντζί, ένα δείπνο από το οποίο κανείς δεν περίμενε δραματικές εξελίξεις και ένα δείπνο που μας έφερε σήμερα να βρισκόμαστε ενώπιον της πιθανότητας κλεισίματος του Κυπριακού σε πέντε εβδομάδες;

Γιατί ο Πρόεδρος Αναστασιάδης την περασμένη Πέμπτη πήρε την απόφαση να αποδεχθεί τα όσα απαράδεκτα απαιτούσε ο κ. Ακιντζί -και μάλιστα μέρες πριν- χωρίς όμως να ενημερώσει την ελληνική κυβέρνηση, ενώ στο Μοντ Πελεράν 1 ζήτησε και πήρε τη διακοπή των συναντήσεων, για να ενημερώσει την ελληνική κυβέρνηση; Τι είναι αυτό που άλλαξε και που οδήγησε τον Πρόεδρο Αναστασιάδη να εγκαταλείψει τις προϋποθέσεις που ο ίδιος έθετε και να αποδεχθεί τα όσα ο ίδιος απέρριπτε λίγες μέρες πριν; Γιατί ουσιαστικά δεν πέρασαν ούτε δέκα μέρες, αφότου ο Πρόεδρος διαβεβαίωσε τους πολίτες ότι δε θα ακολουθήσει χρονοδιαγράμματα και οδικούς χάρτες, ότι δε θα πάει σε πενταμερή, παρά μόνο αφού λυθούν όλα τα θέματα, ότι θέλει κριτήρια και συμφωνημένο χάρτη για το εδαφικό! Όμως πριν αλέκτορα φωνήσαι τρις ο Πρόεδρος αποδέχθηκε όσα απέρριπτε. Αποδέχθηκε τον καθορισμό οδικού χάρτη, αποδέχθηκε χρονοδιάγραμμα -και μάλιστα ασφικτικό- αποδέχθηκε μία διεθνή διάσκεψη για την οποία δε διευκρινίζεται η σύνθεση και που

μάλλον θα εξελιχθεί σε μια πενταμερή χωρίς την επίσημη συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας αποδέχθηκε τα κριτήρια, αποδέχθηκε ο συμφωνημένος χάρτης για το εδαφικό να γίνει δύο, ένας από κάθε πλευρά.

Με βάση τα όσα συμφωνήθηκαν, η συζήτηση θα συνεχιστεί στην Κύπρο και οι Αναστασιάδης και Ακιντζί θα συναντηθούν στις 9 του Γενάρη στη Γενεύη, στις 11 θα ανταλλάξουν χάρτες και στις 12 θα επιχειρήσουν να κλείσουν το Κυπριακό.

Με αυτά τα δεδομένα είναι σίγουρο ότι η Άγκυρα και ο κ. Ακιντζί δεν έχουν πλέον κανένα λόγο και κανένα κίνητρο να διαπραγματευθούν πριν από τη διεθνή διάσκεψη, αφού η σύγκλησή της έχει συμφωνηθεί τελεσίδικα και η ημερομηνία έχει κλειδώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Έχετε ακόμα τρία λεπτά.

Μ. ΓΙΩΡΓΑΛΛΑΣ:

Θυμίζω ότι ο πρωταρχικός τουρκικός στόχος ήταν και παραμένει η παραπομπή όλων των θεμάτων που είναι ανοικτά σε μια πενταμερή διάσκεψη. Αυτός ο στόχος υλοποιείται. Η τουρκική πλευρά επιχείρησε ήδη τη διασύνδεση του εδαφικού με την εκ περιτροπής προεδρία, με τις εγγυήσεις και την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων και την παραπομπή τους σε πενταμερή διάσκεψη. Γιατί τόση βιασύνη να κλείσει άρον άρον το Κυπριακό με συνοπτικές διαδικασίες, δεδομένου ότι η Τουρκία δεν έχει δείξει κανένα -μα, κανένα- δείγμα υποχώρησης; Αντίθετα, η συμφωνία του κυβερνώντος κόμματος του κ. Ερντογάν με τους εθνικιστές για αναθεώρηση του συντάγματος επηρεάζει και θα επηρεάζει τους χειρισμούς της Άγκυρας προς το χειρότερο.

Επίσης, είναι να διερωτάται κανείς πώς είναι δυνατόν η ελληνική πλευρά να καθίσει καλή τη πίστι σε ένα τραπέζι με τον Ταγίπ Ερντογάν και να φέρουν αποτέλεσμα, όταν για εβδομάδες τώρα η Άγκυρα αμφισβητεί με τον πλέον σαφή και προκλητικό τρόπο την εθνική κυριαρχία της Ελλάδος και προωθεί ξεδιάντροπα μια αναθεωρητική στρατηγική στα ισχύοντα εκ του διεθνούς δικαίου στα νησιά του Αιγαίου. Είναι επίσης ακατανόητο πώς μπορούν κάποιοι να ελπίζουν σε μια συνεργασία με τον κ. Ερντογάν. Ο Τούρκος Πρόεδρος - είτε το θέλουμε είτε όχι- διανύει μια κρίση αυταρχισμού και εθνοκαπηλίας, είναι αποδυναμωμένος και επικίνδυνος ακόμα και για τον λαό του και -το χειρότερο- είναι έτοιμος να κάνει οτιδήποτε, για να περιφρουρήσει τη θέση του που κλυδωνίζεται. Είναι ικανός ακόμη και να δημιουργήσει μια πολεμική κρίση στο Αιγαίο ή στην Κύπρο, για να τονώσει το εθνικό φρόνημα του βαθιά διχασμένου λαού του.

Συμπερασματικά, δεν είναι η ώρα για βιασύνες στο Κυπριακό. Βιάζεται ο κ. Ερντογάν να κλείσει όπως όπως το Κυπριακό και διεμήνυσε και απείλησε ότι ως το τέλος του 2016 πρέπει να λυθεί το πρόβλημα, αλλιώς θα κάνει άλλες επιλογές. Τις ίδιες και χειρότερες απειλές εκτόξευε η Άγκυρα το 2004, όταν η Κύπρος θα γινόταν μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και τότε γινόταν λόγος από τους Τούρκους για προσάρτηση, διχοτόμηση, ακόμα και νέα στρατιωτική επέμβαση. Όλα αυτά αποδείχθηκαν όμως μόνο απειλές και η Κυπριακή Δημοκρατία έγινε ισότιμο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό όμως που δεν κατανοούμε είναι γιατί ο κ. Αναστασιάδης αποδέχθηκε τους απαράδεκτους τουρκικούς όρους. Γιατί υποχώρησε και βοηθά με τη στάση του το κλείσιμο του Κυπριακού με συνοπτικές διαδικασίες; Την ίδια ώρα -και εκφράζουμε την απόλυτη ικανοποίησή μας γι' αυτό- η στάση της ελληνικής κυβέρνησης με τις συνεχείς ξεκάθαρες δηλώσεις που γίνονται από την Αθήνα και ενισχύουν την κρατική οντότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι καλοδεχούμενες. Γι' αυτό είναι η ώρα η Λευκωσία να μιλήσει και αυτή καθαρά, χωρίς υπεκφυγές, χωρίς γρίφους, χωρίς φοβίες. Είναι η ώρα με τόλμη να υποδείξουμε ότι δε θα αποδεχτούμε εγγυημένες πλειοψηφίες, παρεκκλίσεις από το κεκτημένο, παραμονή των εποίκων...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Έχει ολοκληρωθεί ο χρόνος σας.

Μ. ΓΙΩΡΓΑΛΛΑΣ:

...εκ περιτροπής προεδρία, τουρκικές εγγυήσεις...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Έχετε δεκαπέντε δευτερόλεπτα για να ολοκληρώσετε.

Μ. ΓΙΩΡΓΑΛΛΑΣ:

...αριθμητική ισότητα και πενταμερή διάσκεψη ή διάσκεψη τύπου Μπούργκενστοκ. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κλείνοντας να πω ότι εμείς λέμε ευθαρσώς ότι ο κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει αδυναμίες, ωστόσο η Αλληλεγγύη θα ψηφίσει τον προϋπολογισμό και θα συνεχίσει να καταθέτει τις δικές της ιδέες και πολιτικές για το καλό του τόπου.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ πάρα πολύ.

Ο πρόεδρος της Συμμαχίας Πολιτών κ. Γιώργος Λιλλήκας έχει το λόγο. Μέχρι τριάντα λεπτά.

Γ. ΛΙΛΛΗΚΑΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Οι προϋπολογισμοί του κράτους αντικατοπτρίζουν τη φιλοσοφία, τη στρατηγική, αν υπάρχει βέβαια στρατηγική, καθώς και τις κατευθύνσεις της κυβέρνησης σε όλους τους τομείς, τον οικονομικό, τον κοινωνικό, την παιδεία, την υγεία κ.ά. Αυτός είναι και ο λόγος που κατά τη συζήτηση των προϋπολογισμών μάς δίνεται η ευκαιρία για μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση του κυβερνητικού έργου, καθώς και για εκτίμηση των προσανατολισμών της για το επόμενο έτος.

Η φετινή συζήτηση συμπίπτει με σοβαρές εξελίξεις τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό, ευρωπαϊκό, αλλά και διεθνές επίπεδο. Η τροχοδρόμηση πενταμερούς διάσκεψης για το Κυπριακό, οι πόλεμοι στη Μέση Ανατολή, η τρομοκρατία, η επεκτατική και επιθετική πολιτική της Τουρκίας, η βαθιά κρίση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που εκφράστηκε με το Brexit και όχι μόνο, η διεθνής τάση ενίσχυσης ακροδεξιών και ρατσιστικών κινημάτων είναι μερικά από τα γεγονότα που το 2016 θα κληρονομήσει στο 2017.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Την ώρα που εμείς συζητούμε τους προϋπολογισμούς, δε γνωρίζουμε αν αυτοί οι προϋπολογισμοί θα είναι για τη λειτουργία της Κυπριακής Δημοκρατίας ή του ελληνοκυπριακού συνιστώντος κρατιδίου. Η διαπίστωσή μου δεν είναι ρητορική: είναι ουσιαστική και δεν πηγάζει ούτε και εδράζεται μόνο στην εμμονή της Τουρκίας για κατάλυση της Κυπριακής Δημοκρατίας, την οποία αποκαλεί "εκλιπούσα". Η Τουρκία και ο Ερντογάν μπορούν να αμφισβητούν, αλλά δεν μπορούν να καταλύσουν την Κυπριακή Δημοκρατία χωρίς τη δική μας συγκατάθεση και συναίνεση. Η αμφιβολία μου για το αν αυτοί οι προϋπολογισμοί που συζητούμε θα αφορούν το νόμιμο και διεθνώς αναγνωρισμένο κράτος μας ή το ελληνοκυπριακό συνιστών κρατίδιο εδράζονται στις θέσεις και στις αντιλήψεις του κ. Αναστασιάδη.

Οι ανησυχίες μου πηγάζουν από τη φιλοσοφία που χαρακτηρίζει τις διαπραγματευτικές θέσεις του κ. Αναστασιάδη, ο οποίος, ενώ αναλαμβάνοντας την προεδρία δήλωσε πίστη στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, ενώ δημόσια δεσμεύεται πως η Κυπριακή Δημοκρατία θα συνεχίσει και μετά τη λύση και απλά θα αλλάξει δομή και πολιτειακό σύστημα, στην πραγματικότητα έχει αποδεχθεί τη δημιουργία ενός νέου συνεταιριστικού κράτους, το οποίο θα είναι διάδοχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Και ας μη βιαστούν κάποιοι να πουν ότι κινδυνολογώ ή διαστρεβλώνω τις θέσεις του κ. Αναστασιάδη. Ούτε κινδυνολογώ ούτε διαστρεβλώνω τις θέσεις του κ. Αναστασιάδη.

Επειδή οι στιγμές είναι πολύ πιο κρίσιμες και τραγικές απ' ό,τι ο ίδιος ο κ. Αναστασιάδης εκτιμά, είμαι υποχρεωμένος να επικαλεστώ τρία γεγονότα που εδραίωσαν αυτή μου την ανησυχία, για την οποία είχα γεγρεμένο θέμα και στο Εθνικό Συμβούλιο με επιστολή μου τον Ιούλιο του 2014 και προειδοποιούσα τον Πρόεδρο για τους κινδύνους που ελλοχεύουν σε μια τέτοια εξέλιξη.

Γεγονός πρώτο: Κατά την ενημέρωση στην υποεπιτροπή του Εθνικού Συμβουλίου για το κεφάλαιο της οικονομίας και ερωτώντας τι συμφωνήθηκε στις συνομιλίες αναφορικά με το χρέος των €15 δις του ψευδοκράτους έναντι της Τουρκίας, μας ειπώθηκε πως αυτό που συμφωνήθηκε είναι το κάθε συνιστών κρατίδιο να αποπληρώσει το χρέος που δημιούργησε και επωφεληθήκε το ίδιο και η κοινότητα που ζει σε αυτό. Με τον τρόπο αυτό ο κ. Αναστασιάδης επιχείρησε να αποφύγει το κεντρικό κράτος να αναλάβει να αποπληρώσει και το κόστος της κατοχής!

Τι όμως σημαίνει αυτή η συμφωνία πέρα και έξω από την οικονομική διάσταση; Σημαίνει ότι ο ίδιος ο κ. Αναστασιάδης θεωρεί ή αποδέχεται ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν είναι το νόμιμο κράτος που εκπροσωπεί και τους Ελληνοκυπρίους και τους Τουρκοκυπρίους, αλλά είναι το ελληνοκυπριακό συνιστών κρατίδιο, διότι, αν είναι το νόμιμο κράτος που θα συνεχίσει να υπάρχει και μετά τη λύση, τότε όλα τα χρέη του, όπως και όλος ο πλούτος του, θα πρέπει να αποτελούν υποχρέωση και κτήμα όλων των πολιτών του ανεξάρτητα εθνικότητας. Το ελληνοκυπριακό συνιστών κρατίδιο υποτίθεται πως δεν υπάρχει και ότι θα συσταθεί μετά τη λύση. Αυτό ισχυριζόταν μέχρι πρόσφατα ο κ. Αναστασιάδης ότι διασφαλιζόταν στο κοινό ανακοινωθέν που έκανε με τον κ. Έρογλου, ότι δηλαδή τα δύο συνιστώντα κρατίδια θα προβλέπονται και θα συσταθούν από το σύνταγμα. Πώς λοιπόν και γιατί αποδέχθηκε τότε όπως το χρέος της Κυπριακής Δημοκρατίας το αποπληρώσουν μόνο οι Ελληνοκύπριοι; Δε συνιστά αυτό μετατροπή της Κυπριακής Δημοκρατίας σε ελληνοκυπριακό συνιστών κρατίδιο;

Γεγονός δεύτερο: Στην κατ' ιδίαν ενημέρωση που μας έκανε ο κ. Αναστασιάδης μετά το Μοντ Πελεράν 1, παρουσιάζοντας την πρότασή μας στην οποία συμφωνία επιτευχθεί να υπάρχει ημερομηνία έναρξης ισχύος της, πέραν του επιχειρήματος ότι αυτό θα επέτρεπε στα τουρκικά στρατεύματα να αποχωρήσουν πλήρως πριν από την εφαρμογή της λύσης, υποστήριξα πως αυτή η πρόταση βοηθά να διευθετηθούν και άλλα πρακτικά

ζητήματα που θα βοηθούσαν στην ομαλή εφαρμογή της λύσης. Ως παράδειγμα έδωσα το ζήτημα της δημιουργίας του ελληνοκυπριακού συνιστώντος κρατιδίου, το οποίο είναι πρακτικά αδύνατον να συγκροτήσουμε μέσα σε μια νύκτα. Η απάντηση του κ. Αναστασιάδη ήταν πως ήδη έχουμε το ελληνοκυπριακό συνιστών κρατίδιο, υπονοώντας βέβαια την Κυπριακή Δημοκρατία!

Πώς ισχυρίζεται λοιπόν ότι θα συνεχίσει και θα μετεξελιχθεί η Κυπριακή Δημοκρατία με τη λύση, αφού ο ίδιος τη θεωρεί από τώρα ως το ελληνοκυπριακό συνιστών κρατίδιο; Τελικά ο κ. Αναστασιάδης διαπραγματεύεται θεωρώντας πως η Κυπριακή Δημοκρατία είναι το ελληνοκυπριακό συνιστών κρατίδιο, το οποίο από κοινού με τη λεγόμενη “Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου” ως το τουρκοκυπριακό συνιστών κρατίδιο θα συνδημιουργήσουν το νέο κράτος, όπως ακριβώς το είπε ο κ. Ακιντζί σε συνέντευξή του την 1^η Σεπτεμβρίου του 2014.

Γεγονός τρίτο: Στην προχθεσινή μεταμεσονύκτιο υπαναχώρηση του κ. Αναστασιάδη συμφωνήθηκε όπως στις 12 του Γενάρη του 2017 συγκληθεί στη Γενεύη διάσκεψη, στην οποία, πέρα από τις δύο κοινότητες που θα είναι ήδη στο χώρο από τις 9 του Γενάρη, θα προσκληθούν να μετάσχουν και οι τρεις εγγυήτριες δυνάμεις. Παίζοντας με την ασάφεια, ο κ. Άντε ικανοποίησε λεκτικά τον κ. Αναστασιάδη και ουσιαστικά βέβαια τον κ. Ακιντζί. Δεν αναφέρεται στην ανακοίνωση των Ηνωμένων Εθνών ούτε πολυμερής ούτε πενταμερής· αναφέρεται απλά διάσκεψη. Από την επόμενη μέρα ο κ. Αναστασιάδης και ο κ. Ακιντζί άρχισαν να διαφωνούν σε αυτό που συμφώνησαν το προηγούμενο βράδυ. Μόνο που δυστυχώς έχει δίκαιο ο κ. Ακιντζί, ο οποίος έξιπνα επικαλείται την ανακοίνωση των Ηνωμένων Εθνών που τον δικαιώνει. Πουθενά δεν αναφέρεται ότι θα προσκληθεί, για να είναι παρούσα η Κυπριακή Δημοκρατία.

Το επιχείρημα του κ. Κασουλίδη ότι θα είναι ο ίδιος παρών και άρα θα εκπροσωπείται η Κυπριακή Δημοκρατία επιτρέψτε μου να πω ότι στερείται σοβαρότητας, αλλά και αποδεικνύει πόσο πρόχειρη είναι η κυβέρνηση στους σχεδιασμούς και στις αποφάσεις της. Παρών μπορεί να είναι, αλλά θα είναι ως Γιαννάκης Κασουλίδης όχι ως υπουργός της Κυπριακής Δημοκρατίας. Δε θα καθίσει ως προσκεκλημένος διαπραγματευτής στο τραπέζι με τις εγγυήτριες δυνάμεις ως ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη. Μπορεί να κάθεται σε μια γωνιά και να παρακολουθεί ως παρατηρητής. Και δε χρειάζεται να διαθέτει κάποιος ιδιαίτερες μαντικές ικανότητες, για να προβλέψει ότι παρών θα είναι και ο λεγόμενος “Υπουργός Εξωτερικών” του ψευδοκράτους. Θα είναι και οι δυο είτε απλά ως φυσικά πρόσωπα είτε ως ισότιμοι υπουργοί των δύο συνιστώντων κρατιδίων. Και σε αυτή την περίπτωση τελικά έγινε αυτό που επίμονα ζητούσε η Τουρκία, όπως πολύ φοβάμαι θα γίνει το δικό της Τουρκίας και στο ζήτημα των εγγυήσεων και στο ζήτημα της παραμονής των τουρκικών στρατευμάτων μετά τη λύση.

Η Τουρκία έχει και στρατηγική και τακτική και παραμένει σταθερή στις θέσεις της. Τώρα θα καταστεί ακόμα πιο αδιάλλακτη, γιατί έχει απτές πλέον αποδείξεις πως, όταν μένει ανυποχώρητη, ο κ. Αναστασιάδης υποχωρεί ατάκτως. Γνωρίζει ο κ. Ερντογάν πως ο κ. Αναστασιάδης έκρινε ως πολύ καλό το Σχέδιο Ανάν, άρα δεν έχει κανένα λόγο να του προσφέρει κάτι καλύτερο. Αντίθετα, τώρα είναι η ευκαιρία του Ερντογάν να κερδίσει ακόμη περισσότερα. Και αυτό που θα επιδιώξει στη Γενεύη είναι είτε η Κύπρος να μετατραπεί μέσω της λύσης σε προτεκτοράτο της Τουρκίας, όπως ακριβώς το είπε ο κ. Αναστασιάδης στη συνάντησή του με τον κ. Παυλόπουλο, είτε να κηρυχτεί επίσημα αδιέξοδο στις συνομιλίες, για να προχωρήσει στην προσάρτηση των κατεχομένων και στα διχοτομικά της σχέδια.

Όλοι συμφωνούσαμε για συνέχιση των συνομιλιών απ’ εκεί που διεκόπησαν, όχι όμως συνέχιση των συνομιλιών βάσει των τουρκικών όρων, τους οποίους να ικανοποιεί μάλιστα εκ των προτέρων. Ο κ. Αναστασιάδης με την προχθεσινή του μεταμεσονύχτια υποχώρηση απέδειξε πως δε χρειάζεται πιστόλι στον κρόταφο, για να υποχωρήσει. Απέδειξε πως δεν είναι σε θέση ούτε και μπορεί να υπερασπιστεί και να διεκδικήσει τα δίκαια του λαού και της πατρίδας μας. Αποδείχθηκε ασυνεπής με τον ίδιο του τον εαυτό, αφού μετά την τριμερή συνάντηση στη Νέα Υόρκη μάς έλεγε πως ο Ακιντζί απαιτούσε να βρεθούν εκτός Κύπρου για δυο μέρες να συζητήσουν το εδαφικό και τα άλλα ανοικτά κεφάλαια και την τρίτη ημέρα να ξεκινήσει η πενταμερής, πρόταση την οποία ο ίδιος απέρριψε, όπως μας είπε.

Μετά το Μοντ Πελεράν 1 ο κ. Αναστασιάδης μάς έλεγε πως ο κ. Ακιντζί επεδίωκε να συνδυάσει το εδαφικό με τις εγγυήσεις και την ασφάλεια, πράγμα που δε δεχόταν ο ίδιος. Στο προηγούμενό του διάγγελμα πριν από δέκα περίπου μέρες μάς έλεγε πως δεν πάει σε διάσκεψη, αν δεν υπάρξει συμφωνία στο εδαφικό που να αποτυπώνεται σε χάρτη. Τι άλλαξε από τότε; Τι το διαφορετικό προέκυψε στις μία τα μεσάνυχτα στο μαγικό εκείνο δείπνο με τον κ. Ακιντζί και αποδέχθηκε αίφνης τους τουρκικούς όρους; Όταν ο κ. Αναστασιάδης δηλώνει πως, αν δεν αποδεχόταν την πενταμερή, η Τουρκία θα προχωρούσε σε προσάρτηση, δεν καταλαβαίνει πως έτσι βάζει τη θηλιά στο λαιμό του κυπριακού λαού; Δεν αντιλαμβάνεται πως αποδυναμώνει τη διαπραγματευτική του θέση και ενισχύει την αδιαλλαξία του Ερντογάν, ο οποίος βλέπει μπροστά του έναν πανικόβλητο και υπό σύγχυση συνομιλητή που είναι έτοιμος να τα δώσει όλα;

Ο κ. Αναστασιάδης με την υποχωρητικότητα του και τους αυτοσχεδιασμούς υπό πανικό φέρνει και την Ελλάδα προ τετελεσμένων και σε φοβερά δύσκολη θέση. Αντί να συνεργαστεί και να κτίσει πάνω στην ελληνική πρόταση για διπλωματική διερεύνηση των προοπτικών επιτυχίας μιας τέτοιας διάσκεψης, φρόντισε να μεταφέρει την πίεση πάνω στην Ελλάδα, η οποία, όπως είναι γνωστό, αντιμετωπίζει σήμερα σοβαρά οικονομικά προβλήματα, καθώς και τις επεκτατικές πλέον απειλές Ερντογάν για τα νησιά του Αιγαίου. Η

ελληνική κυβέρνηση δήλωσε, με τη σύμφωνο γνώμη του κ. Αναστασιάδη, πως δεν αποδέχεται εγγυήσεις, πως θα μετάρχει σε μια διάσκεψη μόνο για κατάργηση των εγγυήσεων και όχι για τροποποίηση ή συγκεκαλυμμένη συνέχισή τους υπό άλλη μορφή, θέση απόλυτα ορθή, αφού, αν η πρόθεση της Τουρκίας είναι να συνεχίσουν οι εγγυήσεις, τότε είτε η διάσκεψη θα αποτύχει και θα έχουμε μια οριστική κατάρρευση των συνομιλιών, με επίρριψη ασφαλώς ευθυνών στην Ελλάδα, είτε, για να υπάρξει συμφωνία, θα πρέπει η Ελλάδα να αποδεχθεί τις εγγυήσεις, να εξευτελιστεί και να παρουσιαστεί ως ένα αναξιόπιστο κράτος.

Τα γνωρίζει όλα αυτά ο κ. Αναστασιάδης, γιατί τα συζήτησε κατά την επίσκεψή του στην Αθήνα. Αλλά αυτό δεν τον εμπόδισε δυστυχώς στη μεταμεσονύκτιο ευφορία να παραγνωρίσει, να παρακάμψει την ελληνική κυβέρνηση, αδιαφορώντας για τις συνέπειες της πράξης του. Ο λόγος είναι τελικά απλός. Ο κ. Αναστασιάδης φαίνεται πλέον πως έχει αποφασίσει να αποδεχθεί εγγυήσεις όπως και την παραμονή τουρκικών στρατευμάτων και μετά τη λύση, αρκεί να βρεθεί εκείνη η διατύπωση που θα ξεγελά τους Ελληνοκυπρίους. Φαίνεται πως αυτό που απασχολεί τον κ. Αναστασιάδη είναι πώς θα βρει τρόπο να ξεγελάσει το λαό του και όχι να τον υπερασπιστεί! Αντί να συνταχθεί με την ελληνική κυβέρνηση, αντί να αξιοποιήσει το πολύ αρνητικό κλίμα που επικρατεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα για την Τουρκία, για να ληφθούν κυρώσεις, καθώς και μέτρα που μπορούν να αποτρέψουν τη διχοτόμηση ή την προσάρτηση, ο κ. Αναστασιάδης επέλεξε το δρόμο που οδηγεί είτε στην παράνομη διχοτόμηση είτε στην νομιμοποίηση της διχοτόμησης και στην ομηρία του κυπριακού ελληνισμού στην Τουρκία.

Ένα από τα δύο αυτά θα είναι το αποτέλεσμα της πενταμερούς διάσκεψης στη Γενεύη κι αν μην τρέφει αυταπάτες ο κ. Αναστασιάδης. Το επιχείρημα του κ. Αναστασιάδη ότι θα αποφασίσει ο κυπριακός λαός με δημοψήφισμα αποτελεί, κατά την άποψή μου, πρόκληση. Ο κυπριακός λαός θα βρεθεί μπροστά σε δύο τραγικές και καταστροφικές επιλογές που εκείνος μαγείρεψε και θα κληθεί να επιλέξει τη λιγότερο καταστροφική. Δε νομιμοποιείται να μεταφέρει την ευθύνη των δικών του πράξεων στο λαό. Εκείνος και μόνο εκείνος ευθύνεται για την τραγική κατάσταση στην οποία έχει φέρει το Κυπριακό. Αν διακατεχόταν από αίσθημα ευθύνης κι όχι από το σύνδρομο της ανανικής αυτοδικαίωσης, θα γνώριζε πως οφείλει να φέρει στο λαό μια δίκαιη λύση, για να μπορεί να την αποδεχτεί και να την αγκαλιάσει, και όχι μια λύση για την οποία θα χρησιμοποιηθούν κάθε λογής εκβιασμοί και απειλές, για να επιβληθεί.

Ο κ. Αναστασιάδης με τους χειρισμούς του και τα όσα αποδέχθηκε στις συνομιλίες έχει παραβιάσει τη λαϊκή εντολή που ζήτησε και έλαβε από το λαό. Δε διαθέτει την απαραίτητη δημοκρατική νομιμοποίηση να προχωρήσει σε λύση που καταλύει το κράτος και νομιμοποιεί τη διχοτόμηση. Ζήτησε και πήρε λαϊκή εντολή για απόρριψη των εγγυήσεων και για την αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων και των εποίκων. Παραβίασε ο κ. Αναστασιάδης τη λαϊκή εντολή και οι πράξεις του από πλευράς πολιτικής ηθικής στερούνται νομιμοποίησης.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Έρχομαι τώρα στον προϋπολογισμό. Άκουσα και διάβασα πολύ προσεκτικά την ομιλία του Υπουργού Οικονομικών στην τελευταία ολομέλεια του σώματος. Ο κ. υπουργός μάς είπε ότι είναι με έντονη συναίσθηση ευθύνης που παρουσιάστηκε ενώπιόν μας. Δεν είδαμε όμως αυτή τη συναίσθηση ευθύνης να αντικατοπτρίζεται στους προϋπολογισμούς και ιδιαίτερα στα κονδύλια που αφορούν τις κοινωνικές παροχές, την υγεία και την παιδεία. Η κυπριακή κοινωνία χόρτασε από λεκτικές ευαισθησίες. Αναμένει και απαιτεί πραγματική και ουσιαστική ευαισθησία, που θα εκφράζεται με συγκεκριμένες πολιτικές, που θα βελτιώνουν στην πράξη την ποιότητα ζωής των ανθρώπων.

Μας είπε ο υπουργός ότι η συζήτηση των προϋπολογισμών είναι η ώρα της αξιολόγησης και του απολογισμού. Αυτό θα επιχειρήσουμε να πράξουμε, τον απολογισμό μιας τετραετούς πολιτικής λιτότητας και κοινωνικής αναλγησίας. Μας είπε όμως ότι είναι και ώρα προγραμματισμού των επόμενων κινήσεων. Δεν είδαμε όμως στους προϋπολογισμούς που έχουμε ενώπιόν μας κανέναν προγραμματισμό και κανένα όραμα. Το μόνο που εξόφθαλμα είδαμε είναι η επανάληψη της νεοφιλελεύθερης πολιτικής και της πολιτικής λιτότητας που καθλώνει την οικονομική ανάπτυξη. Το μόνο που είδαμε είναι μια λογιστική προσέγγιση που ομορφαίνει τους αριθμούς, αλλά ταλαιπωρεί τους πολίτες. Ακούγοντας τον Υπουργό Οικονομικών να απαριθμεί τα επιτεύγματα της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης Αναστασιάδη, είχα την εντύπωση πως μας περιέγραφε άλλη χώρα! Μας ανέφερε τους θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης του 2016, αλλά δε μας είπε πως αυτή η ανάπτυξη εξανεμίστηκε ουσιαστικά από τον υποπληθωρισμό!

Ακόμα και το κλείσιμο των Κυπριακών Αερογραμμών, που έφερε τη χώρα σε συγκοινωνιακή απομόνωση, επιχείρησε να την παρουσιάσει ως επιτυχία της κυβέρνησης. Ξέχασε τι μας έλεγε πριν κλείσει τις Κυπριακές Αερογραμμές, όταν μας έλεγε ότι έτσι θα φθηνίσουν τα αεροπορικά εισιτήρια. Κοίταξε ο κ. υπουργός πόσα έχουν πάει οι τιμές των εισιτηρίων τώρα που κάποιες εταιρείες έχουν μονοπωλιακούς προορισμούς; Όσο για τον ισχυρισμό του ότι θα ξαναπετάξουν οι Κυπριακές Αερογραμμές ως ιδιωτική εταιρεία θα θεωρήσω ότι ήταν αστεϊσμός, διαφορετικά πραγματικά αποτελεί ύβρη για τη νοημοσύνη των Κυπρίων πολιτών.

Τέσσερα χρόνια ακούμε για ξένες επενδύσεις και επενδύσεις δε βλέπουμε. Μοιάζει με το ανέκδοτο που μας είχε πει προεκλογικά ο κ. Αναστασιάδης για τα δύο ενδιάμεσα δάνεια, τα bridge loans, που είχε εξασφαλισμένα, μας έλεγε τότε, και που θα του επέτρεπε να αποφύγει το κούρεμα των καταθέσεων. Ως παράδειγμα των επενδύσεων μας έφερε την ιδιωτικοποίηση των λιμανιών. Δε μας είπε όμως ότι τις επενδύσεις στην υποδομή στο λιμάνι της Λεμεσού τις έκανε η Αρχή Λιμένων, όταν ήταν ακόμα ο κρατικός οργανισμός που διαχειριζόταν τα λιμάνια. Τι επενδύσεις θα κάνουν και πόσες θέσεις εργασίας θα δημιουργήσουν οι ιδιωτικές εταιρείες που ανέλαβαν τη διαχείριση του λιμανιού δε μας είπε ούτε και για τα συμβόλαια του ποδαριού που υπέγραψε η κυβέρνηση και που παρ' ολίγον να τινάζουν στον αέρα το ενεργειακό πρόγραμμα εκμετάλλευσης του φυσικού μας αερίου, αφού η κυβέρνηση με αυτά τα συμβόλαια αποστερήθηκε το δικαίωμα εκχώρησης χώρου στο λιμάνι στις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην κυπριακή ΑΟΖ!

Πρέπει να ομολογήσω πως μπορεί αυτή η κυβέρνηση να είναι ανίκανη να παράγει έργα, αλλά είναι ικανότατη στην επικοινωνιακή αλχημεία, στο να κάνει το μαύρο άσπρο. Αντί να παραδεχθεί πως με το κούρεμα των καταθέσεων οδήγησε την οικονομία σε ύφεση και τις επιχειρήσεις σε μη βιώσιμη κατάσταση, περηφανεύεται ότι πέτυχε ξένες εταιρείες να εξαγοράζουν σε εξευτελιστικές τιμές χρεοκοπημένα ξενοδοχεία και εμπορικές εταιρείες. Πιστεύω ειλικρινά ότι δικαιωματικά η κυβέρνηση Αναστασιάδη παίρνει το νόμπελ της οικονομικής αλχημείας! Να δείτε που του χρόνου θα περηφανεύεται η κυβέρνηση ότι επί θητείας Νίκου Αναστασιάδη έγιναν οι πιο πολλές εξαγορές κυπριακών εταιρειών υπό πτώχευση, οι πιο πολλές εκποιήσεις ακινήτων και περιουσιών, καθώς και το πιο μεγάλο κούρεμα καταθέσεων στον κόσμο! Απ' όλα αυτά ένα είναι και θα παραμείνει ως παγκόσμια πρωτοτυπία. Μας είπαν ότι το κούρεμα των καταθέσεων έγινε, για να ανακεφαλαιοποιηθεί η Λαϊκή Τράπεζα και για να μην κλείσει. Όντως η κυβέρνηση Αναστασιάδη πέτυχε το ακατόρθωτο. Έκλεψε τα λεφτά των πολιτών και των εταιρειών για ανακεφαλαιοποίηση της Λαϊκής και διά μαγείας την κράτησε ζωντανή αλλά αόρατη και με τους υπαλλήλους της στην ανεργία!

Θα συμφωνήσω με τον κ. Γεωργιάδη πως στόχος πρέπει να είναι η κατανομή μερίσματος της ανάπτυξης σε όλο και μεγαλύτερη μερίδα του πληθυσμού, της δικαιότερης κατανομής, θα πρόσθετα. Το ερώτημα είναι γιατί η κυβέρνηση δε μετουσιώνει αυτή την ορθή διαπίστωση σε πολιτική. Πώς εξυπηρετήσε αυτό το στόχο η κυβέρνηση; Με τις αποκοπές επιδομάτων σε ανάπηρους και στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες; Με το εξευτελιστικό ποσό των €500 ως ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα; Με την περαιτέρω μείωση στους υπό συζήτηση προϋπολογισμούς του 2017 του κονδυλίου για τις κοινωνικές παροχές; Με την εγκατάλειψη της ειδικής εκπαίδευσης και τη μεταφορά της ευθύνης στις οικογένειες των άτυχων αυτών παιδιών; Με την αδιαφορία για το ένα τρίτο περίπου του πληθυσμού μας που με βάση τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας ζουν στα όρια της φτώχειας;

Συμμερίζομαι την ανησυχία που εξέφρασε ο κ. Γεωργιάδης για την ανεργία που παραμένει σε ψηλά επίπεδα. Η μικρή μείωση που σημείωσε η ανεργία και επισήμανε ο κ. υπουργός οφείλεται κυρίως σε αυτούς που έπαψαν να εγγράφονται στο Γραφείο Εργασίας, όπως και στις χιλιάδες νέων πτυχιούχων οι οποίοι είτε δεν επιστρέφουν στην Κύπρο μετά τις σπουδές τους είτε μετανάστευσαν αναζητώντας άλλη πατρίδα, για να υλοποιήσουν τα όνειρά τους. Η κυβέρνηση δε δείχνει να αντιλαμβάνεται το μέγεθος του προβλήματος, την τεράστια πληγή που ανοίγει στην κυπριακή οικονομία και στην κυπριακή κοινωνία με τη μετανάστευση των νέων επιστημόνων μας. Αυτή η πληγή δυστυχώς θα αιμορραγεί για πολλά χρόνια και θα στοιχίσει πολύ ακριβά στην Κύπρο. Μας φεύγουν αυτοί που μπορούν με τις σύγχρονες επιστημονικές τους γνώσεις, την κατάρτιση και τις δεξιότητές τους να σηκώσουν στους ώμους τους την κυπριακή οικονομία. Μας φεύγουν αυτοί στους οποίους θα μπορούσαμε να επενδύσουμε τις ελπίδες μας για ένα νέο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης, που θα στηρίζεται στην έρευνα και στην καινοτομία. Λέω ότι δεν αντιλαμβάνεται η κυβέρνηση το μέγεθος του προβλήματος, γιατί δεν εξηγείται αλλιώς η παντελής απουσία προγραμμάτων που θα δημιουργούσαν ευκαιρίες απασχόλησης στους νέους μας, ευκαιρίες και δυνατότητες αξιοποίησης της επιστημονικής τους κατάρτισης. Εκτός και αν πρόκειται για αδιαφορία!

Τα κυβερνητικά προγράμματα παροχής εμπειριών στους νέους πτυχιούχους είναι αναγκαία, αλλά αποδεικνύονται ανεπαρκή. Δυστυχώς, τείνουν να τεκμηριώσουν στην αγορά τη λανθασμένη και επικίνδυνη εντύπωση πως ο μισθός των €500 που προσφέρει το κράτος με αυτά τα προγράμματα είναι ο λογικός μισθός για το νέο επιστημονικό προσωπικό. Παγίωση μιας τέτοιας αντίληψης θα οδηγήσει στην ενίσχυση του μεταναστευτικού κύματος των επιστημόνων μας. Έχει δίκαιο ο Υπουργός Οικονομικών, όταν δηλώνει πως στόχος πρέπει να είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και ότι αυτός ο στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί ούτε με λόγια ούτε με συνθήματα. Δυστυχώς όμως, διαπιστώνουμε για μια ακόμα φορά πως η κυβέρνηση μένει στις διαπιστώσεις και στα ευχολόγια. Πόσες νέες θέσεις εργασίας προβλέπεται να δημιουργηθούν μέσα από τους προϋπολογισμούς του 2017; Αναφέρομαι σε θέσεις εργασίας στον ιδιωτικό και όχι στο δημόσιο τομέα. Ποια αναπτυξιακά έργα ή ουσιαστικά κίνητρα περιέχει αυτός ο προϋπολογισμός, για να αναπτρωθούν οι ελπίδες των νέων μας; Τι έκανε η κυβέρνηση, για να αντλήσει ευρωπαϊκά κονδύλια; Η Κύπρος είναι η μόνη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν πήρε μέχρι σήμερα ούτε ένα ευρώ από το πακέτο Γιούνκερ των εκατοντάδων δισεκατομμυρίων. Όχι μόνο δεν πήραμε τίποτε, αλλά μέχρι κι αυτή την ώρα που μιλούμε η κυβέρνηση δεν έχει υποβάλει ούτε ένα έργο για χρηματοδότηση από το πακέτο Γιούνκερ!

Οι αναπτυξιακές δαπάνες του 2016 υλοποιούνται σε ποσοστά που περιστρέφονται γύρω στο 50%. Αναφορικά με τα διαρθρωτικά κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σημειώνω ότι πέρασαν ήδη τρία χρόνια από το επταετές πρόγραμμα χωρίς ουσιαστική αξιοποίηση. Κανένα πρόγραμμα δεν έχει ολοκληρώσει τις αξιολογήσεις της πρώτης προκήρυξης. Παρουσιάζονται δε πρωτοφανείς καθυστερήσεις, που αφήνουν εκτεθειμένη την κυβέρνηση για τον προγραμματισμό της, αλλά και την ικανότητά της να διαχειριστεί αποτελεσματικά και προς όφελος της οικονομίας αυτά τα κονδύλια. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι ο τρόπος λειτουργίας και αποδοτικότητας του Ινστιτούτου Προώθησης Έρευνας, το οποίο μετά από έξι χρόνια απραξίας μόλις πρόσφατα προκήρυξε προγράμματα, στα οποία δίνει ήδη παρατάσεις λόγω ανετοιμότητάς του! Για να μην αναφέρω τα προγράμματα του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, που οι αιτητές αναμένουν δύο και τρία χρόνια, για να πάρουν απάντηση στην αίτησή τους!

Στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, που είναι οι απαραίτητες συνιστώσες μιας σύγχρονης και ανταγωνιστικής οικονομίας, η Κύπρος κατατάσσεται τελευταία ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημειώνουμε ως θετικό το νομοσχέδιο για την παροχή φορολογικών κινήτρων για επενδύσεις σε καινοτόμες επιχειρήσεις. Σημειώνουμε όμως ότι πήρε τρία χρόνια στην κυβέρνηση από τότε που η Συμμαχία Πολιτών κατέθεσε αυτή την πρόταση στον Υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, για να το προωθήσει. Η περιβόητη μελέτη για το νέο σύστημα “Έρευνα-Καινοτομία-Επιχειρηματικότητα”, το οποίο ετοίμασε η επιτροπή Πατσαλή και το οποίο εμείς στηρίξαμε και δημόσια, παραμένει στα συρτάρια της κυβέρνησης.

Αναφέρω αυτά τα θλιβερά παραδείγματα, για να ενισχύσω το επιχειρήμα του Υπουργού Οικονομικών ότι η ανάπτυξη και οι νέες θέσεις εργασίας δεν πετυχαίνονται με λόγια και συνθήματα. Απαιτούνται έργα, όραμα και αποτελεσματικότητα, χαρακτηριστικά που δε διαθέτει η κυβέρνηση Αναστασιάδη, η κυβέρνηση των συνθημάτων και των λόγων. Ως πρόσθετη προϋπόθεση για την ανάπτυξη ο κ. Γεωργιάδης παρουσίασε την ανάγκη μεταρρυθμίσεων. Θα συμφωνήσω και με αυτή τη διαπίστωση του υπουργού. Θα πρόσθετα όμως ότι οι μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να καθιστούν το κράτος πιο λειτουργικό, πιο παραγωγικό και σταδιακά να γεφυρώνουν το χάσμα που χωρίζει το δημόσιο από τον ιδιωτικό τομέα. Η πιο σοβαρή μεταρρύθμιση, η οποία ήταν σε βάθος μελετημένη και προετοιμασμένη από χρόνια τώρα και η οποία θα μπορούσε να δημιουργήσει και νέες θέσεις εργασίας, αλλά και να προσφέρει στους πολίτες την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που δικαιούνται, είναι η εισαγωγή του ΓΕΣΥ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Έχετε ακόμα τέσσερα λεπτά.

Γ. ΛΙΛΛΗΚΑΣ:

Αυτή η μεταρρύθμιση, στην οποία πίστεψαν τόσο ο παραιτηθείς υπουργός κ. Πατσαλής όσο και ο νυν υπουργός ο κ. Παμπορίδης, πολεμήθηκε από τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Και, όταν ο ίδιος ο κ. Αναστασιάδης αποδέχθηκε τελικά να προωθήσει το ΓΕΣΥ, η μεταρρύθμιση συνεχίζει να υποσκάπτεται από τον Υπουργό Οικονομικών και το κυβερνών κόμμα. Προχθές ακόμα, στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Υγείας που συζητείτο το νομοσχέδιο, που η κυβέρνηση, παρακαλώ, ενέκρινε και κατέθεσε, το Υπουργείο Οικονομικών μάς ενημέρωσε ότι θα προκηρύξει νέο διαγωνισμό για νέες μελέτες, που αναμένεται να ολοκληρωθούν εντός του 2017. Τόση βιασύνη και στήριξη προσφέρει στις μεταρρυθμίσεις η κυβέρνηση Αναστασιάδη! Τόσο πολύ ενδιαφέρεται και νοιάζεται για την υγεία των πολιτών!

Έρχομαι στη μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας, που δε θα επεκταθώ πολύ, γιατί θα το συζητήσουμε, όταν ψηφίσουμε τα νομοσχέδια. Θέλω μόνο να υποδείξω την αναξιοπιστία της κυβέρνησης Αναστασιάδη. Ένας από τους στόχους που ήθελε να υπηρετήσει αυτή η μεταρρύθμιση σύμφωνα με την κυβέρνηση είναι η αξιοκρατία στις προσλήψεις και στις προαγωγές. Πώς όμως μπορεί να πείσει για την ειλικρίνεια και τις προθέσεις της αυτή η κυβέρνηση, όταν στους δύο θεσμούς που λαμβάνονται οι αποφάσεις για προσλήψεις και προαγωγές, στην Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας και στην Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας, ο ίδιος ο κ. Αναστασιάδης διορίζει με κομματικά και μικροκομματικά κριτήρια; Είναι δυνατόν μια τέτοια επιτροπή, που ως επί το πλείστον είναι διορισμένη αναξιοκρατικά, να προάγει την αξιοκρατία; Δέστε την πρόσφατα διορισμένη επιτροπή της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας. Ο κ. Αναστασιάδης, που επαγγέλλεται τη μεταρρύθμιση, που θα διόριζε τους άριστους των αρίστων, τελικά διόρισε είτε κομματικά στελέχη είτε αυτούς που ο ίδιος έπαυσε, γιατί τους έκρινε ανεπαρκείς στην εκτέλεση των καθηκόντων τους είτε αυτούς που τον στήριξαν προεκλογικά εξοφλώντας μικροκομματικά γραμμάτια. Η μεταρρύθμιση τελικά για τον κ. Αναστασιάδη είναι συνώνυμη της ανακύκλωσης, του βολέματος και της πελατειακής σχέσης. Γι' αυτούς και πολλούς άλλους λόγους ως Συμμαχία Πολιτών θα καταψηφίσουμε τους προϋπολογισμούς.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η χώρα μας βιώνει μια βαθιά οικονομική και κοινωνική κρίση, μια κρίση θεσμών, η οποία βαθιάειν ακόμα περισσότερο με την αμφισβήτηση των ανεξάρτητων αξιωματούχων από τον ίδιο τον Πρόεδρο ή τους υπουργούς του. Για να βγει η χώρα μας από την κρίση, θα πρέπει να υιοθετήσουμε σύγχρονες αντιλήψεις και να διαμορφώσουμε ένα κοινό όραμα. Ήρθε η ώρα συλλογικά να αποφασίσουμε για ένα νέο οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης, που θα στηρίζεται στην έρευνα και στην καινοτομία, τα ευρήματα των οποίων μπορούν να καταστήσουν όλους τους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας μας ανταγωνιστικούς.

Ήρθε η ώρα να αποφασίσουμε για το κοινωνικό μας όραμα, να σχεδιάσουμε την κοινωνία στην οποία θέλουμε να ζήσουν τα παιδιά και τα εγγόνια μας, μια κοινωνία η οποία θα εδράζεται στη δικαιοσύνη, στην ποιότητα ζωής, στην παροχή ίσων ευκαιριών για όλους ανεξαρτήτως οικονομικής υπόστασης. Κληρονομήσαμε ένα κράτος στα μέσα του 20^{ου} αιώνα. Έχουμε υποχρέωση να το εκσυγχρονίσουμε, αξιοποιώντας την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, τις νέες τεχνολογίες, τις δυνατότητες συνεργασίας του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα, για να μπορεί αυτό το κράτος να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα και στις προσδοκίες των παιδιών μας. Έχουμε χρέος να δημιουργήσουμε ένα τέτοιο κράτος και μια τέτοια οικονομία που οι νέοι μας να μπορούν να φτιάξουν το μέλλον τους στη δική τους την πατρίδα και όχι στην ξενιτιά. Ας αρχίσουμε απ' αυτό.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ. Ένα λεπτό λιγότερο από το χρόνο!

Καλώ τον πρόεδρο του Κινήματος Σοσιαδημοκρατών ΕΔΕΚ κ. Μαρίνο Σιζόπουλο να καταθέσει την ομιλία του.

Μ. ΣΙΖΟΠΟΥΛΟΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Επιτρέψτε μου, πριν αρχίσω την ομιλία μου, να χαιρετήσω την παρουσία των τριών υπουργών που βρίσκονται στην αίθουσα ως ένδειξη εκτίμησης για το ρόλο της Βουλής και κυρίως για αποκόμιση ενδεχομένως στοιχείων και εμπειριών από τις ομιλίες των πολιτικών αρχηγών.

Η σημερινή συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού πραγματοποιείται εν μέσω της συνεχιζόμενης κρίσης της κυπριακής οικονομίας. Παρά τη σχετική βελτίωση των δεικτών της οικονομίας, ακόμα δεν έχουν αρθεί οι μεγάλες κοινωνικές επιπτώσεις οι οποίες έχουν πλήξει ιδιαίτερα τα μικρομεσαία στρώματα του λαού μας. Μια κρίση η οποία ήταν αποτέλεσμα λανθασμένων πολιτικών αποφάσεων και χειρισμών τόσο από την προηγούμενη όσο και από τη σημερινή κυβέρνηση, πολιτικών σκοπιμοτήτων που προώθησαν οι εταίροι μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων που χαρακτηρίζουν την κυπριακή οικονομία.

Αναμφίβολα, γι' αυτή την κατάσταση έχει σημαντική ευθύνη και ο τραπεζικός τομέας, ο οποίος επί σειρά ετών λειτουργήσε με ασυδοσία υπό την κάλυψη ή και την ανοχή των εποπτικών αρχών, πολιτικών και διοικητικών. Θα υπενθυμίσω ότι στις 20 και στις 27 Νοεμβρίου 2008 από αυτό εδώ το βήμα ως ΕΔΕΚ είχαμε προειδοποιήσει ότι η ανεξέλεγκτη λειτουργία του και κυρίως η μεγάλη μεταφορά κεφαλαίων στο εξωτερικό για σκοπούς αμφίβολων επενδύσεων και η παραχώρηση σε ημετέρους επισφαλών δανείων θα οδηγούσε την κυπριακή οικονομία σε κρίση.

Είχαμε καλέσει τότε τις εποπτικές αρχές να παρέμβουν, για να περιορισθεί αυτό το φαινόμενο. Δυστυχώς, όχι μόνο δεν υπήρξε καμία αντίδραση και επέμβαση, αλλά αντίθετα είχαμε μνηολόγιο προς τον τραπεζικό τομέα. Αντιλαμβανόμασταν τότε τους κινδύνους που υπήρχαν, δεν μπορούσαμε όμως να δικαιολογήσουμε την απραξία. Δε γνωρίζαμε τότε τις υπόγειες διαδρομές του χρήματος διαμέσου της Focus και ενδεχομένως όχι μόνο. Σήμερα τις γνωρίζουμε. Ελπίζουμε ότι κάποτε θα διαλευκανθεί επιτέλους και αυτή η πτυχή, όπως και οι πτυχές που αφορούν την οικονομική κρίση, το μέγεθος του κουρέματος, την προνομιακή ενημέρωση που είχαν κάποιοι και προχώρησαν στην ανάληψη των καταθέσεών τους, το ποιοι και γιατί εισέρχονταν στα κτίρια διοίκησης των τραπεζών κατά την κλειστή περίοδο και το πώς και γιατί παραχωρήθηκαν τα υποκαταστήματα των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα, στη συγκεκριμένη μάλιστα τράπεζα.

Ο Υπουργός Οικονομικών κατά την ομιλία του την περασμένη Παρασκευή ενώπιον του σώματος χαρακτήρισε ως σημαντικότερη εξέλιξη της χρονιάς που μας πέρασε την έξοδο από το μνημόνιο και κυρίως το ότι η Κύπρος έχει εξέλθει οικονομικά ισχυροποιημένη. Έχουμε διαφορετική άποψη τόσο για την έξοδο όσο και για την ισχυροποίηση της οικονομίας. Τον περασμένο Μάρτιο δεν είχαμε έξοδο από το μνημόνιο, απλά ολοκληρώσαμε την προσαρμογή ή -καλύτερα- την υποταγή στους μνημονιακούς όρους όπως τους επέβαλε η τρόικα με αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου και νομοθετικές ρυθμίσεις, γι' αυτό και η εποπτεία από την τρόικα θα συνεχίσει αλλά σε πιο αραιά χρονικά διαστήματα. Η έξοδος από το μνημόνιο θα πραγματοποιηθεί, όταν θα έχουν αποκατασταθεί πλήρως οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στο λαό και θα έχουν αποπληρωθεί τα χρέη τα οποία έχουν προκύψει.

Μια οικονομία δεν μπορεί να χαρακτηρίζεται ισχυροποιημένη, εφόσον παρουσιάζει:

1. δημόσιο χρέος το οποίο ανέρχεται στο 108,3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) αλλά με αύξηση -σε απόλυτους αριθμούς- από €18,96 δις το 2016 σε €19,2 δις το 2017 και σε €19,4 δις το 2018,

2. ανεργία η οποία εξακολουθεί να διατηρείται σε διψήφιο ποσοστό και μάλιστα στους νέους ξεπερνά το 28%, οι δε μακροχρόνιοι άνεργοι ξεπερνούν το 5,7% (σε αυτούς τους αριθμούς δεν περιλαμβάνονται όσοι μετανάστευσαν ως εργαζόμενοι στο εξωτερικό ή όσοι ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους και παρέμειναν στο εξωτερικό, για να μην επιστρέψουν στην Κύπρο και να είναι άνεργοι),
3. δημοσιονομικό έλλειμμα, έστω και εάν αυτό περιορίζεται στο -0,6%,
4. ρυθμό υλοποίησης του αναπτυξιακού προϋπολογισμού μόλις στο 41%, ενώ το 2015 ήταν ακόμα πιο κάτω, στο 34%,
5. κρατικά έσοδα που προέρχονται κατά κύριο λόγο από τη φορολογία που επιβάλλεται στους πολίτες σε ποσοστό 83%, αφού μόνο το 17% των εσόδων προέρχεται από μη φορολογικές πηγές.

Τέλος, μια οικονομία δεν μπορεί να χαρακτηρίζεται ισχυροποιημένη, όταν ο ρυθμός ανάπτυξης της είναι θετικός, περίπου 2,7%, όμως δεν προέρχεται από σταθερούς αναπτυξιακούς παράγοντες της πρωτογενούς και της δευτερογενούς παραγωγής αλλά από μη σταθερούς, όπως είναι ο τουρισμός και η παραχώρηση διαβατηρίων σε υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι παράγοντες εν πολλοίς εξαρτώνται από εξωγενείς και απρόβλεπτες εξελίξεις. Είναι λογικό ότι σε μια ενδεχόμενη αλλαγή συνθηκών και καταστάσεων στο χώρο της ευρύτερης Ανατολικής Μεσογείου, της Μέσης Ανατολής είναι ορατός ο κίνδυνος διάψευσης αυτών των προβλέψεων. Στην κατά τα άλλα αναλυτική σε στοιχεία ομιλία του ο Υπουργός Οικονομικών απέφυγε να δώσει με την ίδια λεπτομέρεια στοιχεία που αφορούν το δημόσιο χρέος, την αναλογία των φορολογιών ως προς τα συνολικά έσοδα του κράτους, την αναλογία άμεσων και έμμεσων φόρων, την απόδοση του Τμήματος Φορολογίας, την πάταξη της φοροδιαφυγής, τη μη αξιοποίηση του πακέτου Γιούνκερ.

Η διατύπωση αυτών των απόψεων δεν αποσκοπεί στο μηδενισμό της οποιασδήποτε θετικής προσπάθειας της κυβέρνησης στον τομέα της οικονομίας, αλλά στο να αποφευχθεί η επανάπαυση, στοιχείο ιδιαίτερα επικίνδυνο και για το οποίο η πατρίδα μας πολλές φορές στο παρελθόν κατέβαλε σημαντικό κόστος. Από την πλευρά της ΕΔΕΚ, όπως έχουμε ήδη αποδείξει τόσο η νέα ηγεσία της όσο και οι βουλευτές της, με θετικές παρεμβάσεις προσπαθούμε να συμβάλουμε τόσο στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης όσο και στην παροχή σωστών υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας με μια σειρά θεμάτων στους τομείς της άμυνας, της παιδείας, της υγείας, της οικονομίας. Μπορεί οι θέσεις μας να επηρεάζονται από τη σοσιαλιστική μας ιδεολογία, όμως δεν ενέχουν το στοιχείο της στείρας αντιπολίτευσης αλλά της δημιουργικής συνεισφοράς, γιατί αυτό εξυπηρετεί τα συμφέροντα του λαού και της πατρίδας μας. Η σημερινή κατάσταση απαιτεί το σχεδιασμό μιας ολοκληρωμένης οικονομικής και τολμηρής πολιτικής με τη λήψη άμεσων και αποτελεσματικών μέτρων.

Ο κρατικός προϋπολογισμός του 2017 καλείται να αντιμετωπίσει περαιτέρω τις σοβαρές επιπτώσεις που έχουν προκύψει ως αποτέλεσμα της πρωτοφανούς οικονομικής κρίσης που έπληξε την πατρίδα μας και σταδιακά να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ανάκαμψη, στην ουσία του όμως είναι ένας ακόμα προϋπολογισμός λογιστικής διαχείρισης. Είναι όμως αυτό που χρειάζεται σήμερα η πατρίδα μας; Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει η οικονομία να εξέλθει από την κρίση και να οδηγηθεί σε τροχιά σταθερής ανάπτυξης και μακροοικονομικής σταθερότητας; Η από ετών προσπάθεια για δημοσιονομική εξυγίανση και επίτευξη μακροοικονομικής σταθερότητας φαίνεται από τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται ότι δεν έχει επιτευχθεί ή τουλάχιστον δεν επιτεύχθηκε στον επιθυμητό βαθμό.

Συμφωνούμε με το γενικό πλαίσιο των στρατηγικών επιδιώξεων της κυβέρνησης όπως αυτό τέθηκε από τον Υπουργό Οικονομικών, καθώς και με όλους -πλην ενός, αυτού που αφορά τις αποκρατικοποιήσεις- τους επιμεριζόμενους στόχους, όμως πρέπει να γίνει κατανοητό ότι δεν αρκούν οι προθέσεις και οι εξαγγελίες, δεδομένου ότι σε πολλές περιπτώσεις διαπιστώνουμε παλινωδίες και ενέργειες προς λανθασμένη κατεύθυνση. Για την παραπέρα ενίσχυση της προσπάθειας τα μέτρα τα οποία εξαγγέλλει η κυβέρνηση, για να είναι ανάλογα των προσδοκιών μας, πρέπει να εστιάζονται κατά την άποψή μας σε τρεις άξονες: πρώτον, να μην είναι ανεπαρκή για το μέγεθος διόρθωσης της κρίσης και να στρέφονται προς την ορθή κατεύθυνση, δεύτερον, να επιτυγχάνεται η υλοποίησή τους στον απόλυτο ή σχεδόν απόλυτο βαθμό και, τρίτον, να επιφέρουν έστω και σταδιακά βελτίωση στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα της κυπριακής οικονομίας, τα οποία, πέραν των πολιτικών ευθυνών έχουν και αυτά σημαντικό μερίδιο τόσο στην πρόκληση της οικονομικής κρίσης όσο και στις συνεπακόλουθες επιπτώσεις.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τα εξής:

1. Είναι αδιανόητο σε περίοδο μεγάλης οικονομικής και κοινωνικής κρίσης κρατικές υπηρεσίες να παρουσιάζουν απaráδεκτη γραφειοκρατική αγκύλωση, αποστερώντας από το κράτος σημαντικά έσοδα και επηρεάζοντας αρνητικά την ανάπτυξη. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλοί επενδυτές ήλθαν, είδαν και απήλθαν.
2. Η παραγωγικότητα της δημόσιας υπηρεσίας εξακολουθεί να είναι χαμηλή και βρίσκεται περίπου στο 75% του μέσου όρου των χωρών της Ευρωζώνης και λίγο πάνω από το 80% ως προς το σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πολυδιαφημιζόμενη μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας πόρρω απέχει από αυτό που πραγματικά χρειάζεται. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι μετά από τρία σχεδόν χρόνια συζητήσεων και μελετών της κυβέρνησης τα νομοσχέδια στο σύνολό τους κρίθηκαν από

τη Γενική Εισαγγελία αντισυνταγματικά και αποσύρθηκαν από τη Βουλή, για να επανακατατεθούν σε μερικές εβδομάδες. Εκτιμούμε ότι η εφαρμογή της, όχι μόνο δεν πρόκειται να μεταρρυθμίσει τη δημόσια υπηρεσία, αλλά θα την απορρυθμίσει και θα την αποδομήσει και αναλυτικά θα το συζητήσουμε, όταν θα συζητούμε τα συγκεκριμένα νομοσχέδια. Η αύξηση της παραγωγικότητας της δημόσιας υπηρεσίας μπορεί να βελτιωθεί με την προώθηση μετρήσιμων κριτηρίων καθορισμού της, ώστε οι προϋπολογιζόμενες δαπάνες να κατανέμονται ανάλογα. Η αύξηση της παραγωγικότητας θα μειώσει τις ανάγκες σε προσωπικό και κατ' επέκταση και τις λειτουργικές δαπάνες.

3. Η φοροεπισπρακτική ικανότητα του κράτους παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν, αλλά και τα μέτρα τα οποία η Βουλή ψήφισε και προτίθεται να ψηφίσει. Το κράτος οφείλει να δώσει κίνητρα για άμεση είσπραξη ανείσπρακτων φόρων. Δεν είναι νοητό σε περίοδο οικονομικής κρίσης και αδήριτης ανάγκης για αύξηση των εσόδων το Τμήμα Φορολογίας να αποστέλλει τα εκκαθαριστικά σημειώματα για φορολογίες πολιτών πέντε χρόνια μετά την κατάθεση των φορολογικών τους δηλώσεων ή να μην έχουν διερευνηθεί ακόμα οι περιπτώσεις όσων πριν ή κατά τη κλειστή περίοδο των τραπεζών μετάφεραν χρήματα στο εξωτερικό, εάν αυτά τα ποσά είχαν φορολογηθεί ή όχι. Επιβάλλεται το τμήμα να ολοκληρώσει αμέσως τη φορολογική του βάση τόσο για τα νομικά όσο και για τα φυσικά πρόσωπα, να απαιτεί την κατάθεση νομότυπων αποδεικτικών στοιχείων στις φορολογικές δηλώσεις και τέλος να προχωρήσει η διασύνδεσή του με το Τμήμα Εφόρου Εταιρειών, για να διαπιστώνεται πόσες και ποιες εταιρείες ενδεχομένως δεν υποβάλλουν τις φορολογικές τους δηλώσεις.
4. Οι μη παραγωγικές δαπάνες εξακολουθούν να απορροφούν περισσότερο από το ένα τρίτο του προϋπολογισμού και, εάν σε αυτές προστεθούν και οι αποπληρωμές των δανείων, αυξάνονται περισσότερο.
5. Εξακολουθούν να απουσιάζουν από τον κυβερνητικό προγραμματισμό αναπτυξιακά έργα ανταποδοτικού χαρακτήρα τα οποία με την ολοκλήρωσή τους θα ανατροφοδοτήσουν το κράτος με έσοδα, για να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια για τη χρηματοδότηση άλλων έργων και υποδομών.
6. Διενεργούνται ή/και προγραμματίζονται δαπάνες για τη χρηματοδότηση έργων αμφίβολης χρησιμότητας. Επιβάλλεται η θέσπιση αυστηρής διαδικασίας για τον προϋπολογισμό για εκτέλεση διάφορων έργων.
7. Επιβάλλεται η αξιοποίηση του ιδιωτικού τομέα για τη συγχρηματοδότηση έργων. Είναι αδιανόητο σήμερα το κράτος να πληρώνει περίπου €30 εκατομ. το χρόνο σε ενοίκια για τη στέγαση κυβερνητικών υπηρεσιών, τη στιγμή που θα μπορούσε σε συνεργασία με εργοληπτικές εταιρείες να αξιοποιήσει περιουσία την οποία έχει και να προχωρήσει στην ανέγερση κτιρίων για στέγαση των κυβερνητικών υπηρεσιών με ό,τι αυτό έχει ως θετικό συνεπακόλουθο για την κυπριακή οικονομία, αλλά και για τον οικοδομικό και τον κατασκευαστικό τομέα.
8. Ο περιορισμός των δαπανών για την έρευνα και την καινοτομία ειδικά σε περιόδους οικονομικής κρίσης είναι αδιανόητος.

Το τραπεζικό σύστημα μπορεί να έχει βελτιώσει την αποδοτικότητά του, όμως δεν έχει αποκατασταθεί ακόμα η αξιοπιστία του. Οι πολίτες εξακολουθούν να μην το εμπιστεύονται και η διαδικασία δανειοδότησης είναι πολύπλοκη και χρονοβόρα, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να συμβάλει αποτελεσματικά και στο βαθμό που θα έπρεπε στην ανάπτυξη. Επιπλέον, δεν έχει πείσει ακόμα ούτε για την ικανότητά του, αλλά ούτε και για τη διάθεσή του να διαχειριστεί τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, παρά τα υπερβολικά προνόμια που του έχουν παραχωρηθεί σε βάρος των πολιτών.

Η κυβέρνηση μέχρι σήμερα προστάτεψε τις τράπεζες και όχι τους πολίτες. Είναι καιρός να προστατεύσει και τους πολίτες. Οι δύο προτάσεις της ΕΔΕΚ για την αξία του ενυπόθηκου ακινήτου και των εγγυητών στρέφονται ακριβώς προς αυτή την κατεύθυνση και είναι με ιδιαίτερη ικανοποίηση που ο πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού δήλωσε το πρωί ότι σύντομα θα τεθούν προς τοποθέτηση και θα έρθουν στο σώμα για συζήτηση και ενδεχόμενη έγκριση. Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε υιοθετήσει αυτές τις δύο προτάσεις για την ψήφιση του Πλαισίου Αφερεγγυότητας. Ελπίζουμε, όταν η Βουλή τις ψηφίσει σύντομα, ο Πρόεδρος να τιμήσει τη δέσμευσή του.

Επιτρέψτε μου όμως να αναφερθώ και σε δύο θέματα τα οποία έθεσε ο Υπουργός Οικονομικών στην ομιλία του.

Το πρώτο αφορά το συνεργατισμό και τον προβληματισμό να μετατραπεί σε έναν άλλο ημικρατικό οργανισμό, εάν συνεχίσει το σημερινό καθεστώς. Εάν ο στόχος της κυβέρνησης δεν ήταν αυτός και ταυτόχρονα το βόλεμα ημετέρων με υψηλές απολαβές, που φτάνουν σε μερικές περιπτώσεις τις €10.000 το μήνα, τότε γιατί δε μελέτησε άλλες εναλλακτικές επιλογές; Να στηρίξει το συνεργατισμό, ώστε να παραμείνει στους πολίτες, και την ίδια στιγμή να προωθήσει και μία σημαντική δράση κοινωνικής στήριξης ευάλωτων συμπατριωτών μας; Προς αυτή την κατεύθυνση στρεφόταν και η πρότασή μας το €1,7 δις ή όποιο άλλο ποσό να δοθεί από την κυβέρνηση στο συνεργατισμό για την αγορά μη εξυπηρετούμενων δανείων πρώτης κατοικίας

ή/και μικρής επαγγελματικής στέγης και τα δάνεια αυτά να δοθούν στον Κυπριακό Οργανισμό Ανάπτυξης Γης, ο οποίος να αναλάβει να τα διαχειρισθεί με την πρέπουσα κοινωνική ευαισθησία, ώστε να προστατεύσει την πρώτη κατοικία και τη μικρή επαγγελματική στέγη από την πιθανή εκποίηση, και την ίδια στιγμή το κράτος να έχει έσοδα τα οποία να μπορεί να αξιοποιήσει περαιτέρω.

Το δεύτερο αφορά την αποκρατικοποίηση της Αρχής Τηλεπικοινωνιών. Χαιρετίζουμε το γεγονός ότι η θέση της κυβέρνησης αναπροσαρμόζεται μετά από μεγάλο χρονικό διάστημα και έρχεται να συναντήσει την πρόταση της ΕΔΕΚ, που είχε διατυπωθεί πριν από είκοσι χρόνια και που εξακολουθεί να παραμένει η μόνη ρεαλιστική, να συνδυαστεί δηλαδή η προοπτική έλευσης του στρατηγικού επενδυτή συνεργάτη, ο οποίος θα αναλάβει τη διεύθυνση του οργανισμού, με την πλήρη διατήρηση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος στο κράτος, το οποίο πρέπει να έχει και τον εποπτικό έλεγχο. Και αυτό γιατί, πέρα από τα ζητήματα ασφάλειας του κράτους και της Εθνικής Φρουράς, η Αρχή Τηλεπικοινωνιών διαθέτει ένα σημαντικό και στρατηγικό για την Κύπρο πλούτο και πλεονέκτημα, που είναι τα καλώδια σύνδεσης της Μέσης Ανατολής με την Ευρώπη, τα οποία σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να παραχωρηθούν στον ιδιωτικό τομέα. Την ίδια στιγμή πρέπει να επικρίνουμε την κυβέρνηση, γιατί η καθυστερημένη όδευση προς αυτή την επιλογή μειώνει τα οικονομικά οφέλη του κράτους λόγω της μείωσης της ετήσιας κερδοφορίας του οργανισμού. Επιπρόσθετα, είναι αδιανόητο το κράτος να απορροφά ποσά εκατομμυρίων από την Αρχή Τηλεπικοινωνιών, αλλά κρατικά τμήματα να αγοράζουν υπηρεσίες τηλεπικοινωνιακού περιεχομένου από ιδιωτικές εταιρείες.

Αναμφίβολα, η όποια βελτίωση της οικονομίας με τη σταθεροποίηση της αξιοπιστίας του τραπεζικού τομέα και την εδραίωση της ανάπτυξης πάνω σε σταθερούς και όχι ευμετάβλητους τομείς πρέπει να οδηγήσει στην ανακατανομή του εθνικού εισοδήματος προς όφελος των μικρομεσαίων οικονομικών στρωμάτων, τα οποία επωμίσθηκαν και το μεγαλύτερο κόστος της οικονομικής κρίσης.

Παρενέργειες της κρίσης, όπως η αύξηση της ανεργίας, οι μαζικές απολύσεις στον ιδιωτικό τομέα, οι αυξημένες φορολογίες -στο ΦΠΑ, στα καύσιμα και αλλού- η δραματική μείωση των μισθών στον ιδιωτικό τομέα, η καταστρατήγηση των εργασιακών σχέσεων, το κούρεμα των καταθέσεων και η απορρόφηση του ποσού των αξιογράφων, έχουν μεγεθύνει ακόμα περισσότερο το εισοδηματικό χάσμα.

Από την περίοδο του σκανδάλου του Χρηματιστηρίου και πολύ περισσότερο μετά το 2013 η κοινωνική διαστρωμάτωση στην πατρίδα μας έχει αλλοιωθεί. Η δραματική συρρίκνωση της άλλοτε εύρωστης μεσαίας τάξης οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια σε κοινωνία δύο τρίτων με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Μέχρι στιγμής δεν έχουμε διαπιστώσει ουσιαστικά μέτρα άμβλυνσης του προβλήματος και σταδιακής σμίκρυνσης της οικονομικής ανισότητας ανάμεσα στα χαμηλά και τα υψηλά εισοδήματα. Εκτιμούμε ότι η υιοθέτηση μιας σειράς από τα παρακάτω μέτρα θα έχει θετική συμβολή στην επίτευξη αυτού του σημαντικού κοινωνικού στόχου:

1. Υλοποίηση της μετεκλογικής δέσμευσης του Προέδρου της Δημοκρατίας για ρύθμιση του θέματος των αξιογράφων.
2. Μείωση από την 1^η Ιουλίου 2017 του ΦΠΑ στα είδη πρώτης ανάγκης κατά 1-2%.
3. Μείωση των μισθών των υψηλόμισθων κρατικών αξιωματούχων και των ανεξάρτητων επιτρόπων και καθορισμός ανώτατου ορίου. Το ποσό που θα εξοικονομηθεί να διατεθεί για στοχευμένες κοινωνικές παροχές.
4. Καθορισμός ανώτατου ποσού για τις συντάξεις κρατικών αξιωματούχων. Το ποσό που θα εξοικονομηθεί να ενισχύσει τους χαμηλοσυνταξιούχους.
5. Αύξηση του κατώτατου μισθού στον ιδιωτικό τομέα και τήρηση του ωραρίου εργασίας.
6. Φορολόγηση του εφάπαξ άνω των €200.000.
7. Άμεση ψήφιση από τη Βουλή των δύο συγκεκριμένων προτάσεων της ΕΔΕΚ.
8. Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πάρκων στις ορεινές περιοχές και παραχώρηση δωρεάν ή φθηνού ηλεκτρικού ρεύματος στους μόνιμους κατοίκους των περιοχών αυτών για σκοπούς ανακούφισής τους.
9. Άμεση έναρξη εφαρμογής του ΓΕΣΥ στο πλαίσιο χρονοδιαγράμματος, αρχίζοντας από την πρωτοβάθμια περίθαλψη με δυνατότητα του ασθενή για ελεύθερη επιλογή γιατρού και νοσηλευτηρίου.

Με αυτή την ευκαιρία θα ήθελα να συμφωνήσω και με την περικοπή της ομιλίας του Υπουργού Οικονομικών για το ΓΕΣΥ. Στην ουσία αποτελεί πιστή διατύπωση της πρότασης της ΕΔΕΚ, όπως είχε κατατεθεί στους προϋπολογισμούς που συζητήθηκαν το Δεκέμβριο του 2003 και αφορούσε το 2004. Θέλω να χαιρέτισω το γεγονός ότι η κυβέρνηση και επίσημα πλέον εγκαταλείπει το πολυασφαλιστικό σύστημα, που αναπόφευκτα θα οδηγούσε στην πλήρη ιδιωτικοποίηση του κρατικού τομέα υγείας. Εύχομαι και ελπίζω ότι αυτή η βασική ιδέα θα εφαρμοστεί χωρίς παρεκκλίσεις το ταχύτερο δυνατό.

Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι, αν ο βασικός μας στόχος είναι με το ΓΕΣΥ να προσφέρουμε υψηλού επιπέδου ιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη στους πολίτες και κυρίως σε αυτούς που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να την εξασφαλίσουν με άλλους τρόπους, ο κρατικός τομέας πρέπει να καταστεί ο

βασικός φορέας παροχής αυτών των υπηρεσιών. Αυτό θα γίνει κατορθωτό με την πλήρη διοικητική, επιστημονική και οικονομική αυτονόμηση των κρατικών νοσηλευτηρίων, την αξιόπιστη και επαρκή επιστημονική στελέχωση, την ανάπτυξη τμημάτων και κλινικών, ώστε να καλύπτουν ομοιόμορφα ολόκληρη την επικράτεια, την αναβάθμιση των κέντρων υγείας της υπαίθρου και την αγαστή και συμπληρωματική συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα για την εξοικονόμηση πόρων και την εκπόνηση και εφαρμογή ερευνητικών προγραμμάτων.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρία και κύριοι υπουργοί,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Όλα όσα σήμερα συζητούμε, καταθέτοντας απόψεις, εισηγήσεις, προβληματισμούς, αλλά και την αγωνία μας η οικονομία της πατρίδας μας να βελτιωθεί σε σημείο που να προσφέρει ευημερία στο λαό μας, μπορεί να αποδειχθούν “έπεα πτερόεντα”, εάν η επιδιωκόμενη λύση στο Κυπριακό δε διασφαλίζει συγκεκριμένες παραμέτρους που να την καθιστούν δίκαιη, λειτουργική και βιώσιμη. Οι κίνδυνοι που θα προκύψουν από μια κακή λύση ενδεχομένως να μην είναι διαχειρίσιμοι. Η ΕΔΕΚ με τρόπο σαφή έχει θέσει ως βασικές προτεραιότητες για την επίτευξη της πιο πάνω λύσης τη λειτουργικότητα του κράτους που θα προκύψει μέσα από τη μορφή της διακυβέρνησης, το σωστό πλαίσιο εφαρμογής της οικονομικής πτυχής, την πλήρη αποχώρηση των εποίκων και όλων των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων και την κατάργηση των αναχρονιστικών εγγυήσεων.

Στην πρόσφατη συζήτηση για το Κυπριακό στη Βουλή θέσαμε με σαφήνεια τις προτάσεις και τις απόψεις μας για τα όσα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μέχρι στιγμής έχει ανακοινώσει ως συμφωνίες ή/και συγκλίσεις, καθώς και τις ανησυχίες μας, αλλά και την πρόθεσή μας να στηρίξουμε και να ενισχύσουμε τη διαπραγματευτική του θέση και την επιχειρηματολογία του με εποικοδομητικές προτάσεις και παρεμβάσεις.

Την ίδια στιγμή διατυπώσαμε ξεκάθαρα τη θέση μας ότι η διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία με το περιεχόμενο που συζητείται σήμερα κατ’ απαίτηση της τουρκικής πλευράς αποτελεί τη χειρότερη μορφή νομιμοποιημένης διχοτόμησης της πατρίδας μας και στην ουσία υποβοηθά την Τουρκία στην υλοποίηση των στρατηγικών της επιδιώξεων για πολιτικό και στρατιωτικό έλεγχο ολόκληρης της Κύπρου και σε δεύτερο χρόνο, όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν, στην προσάρτησή της στην τουρκική επικράτεια.

Ο πολιτικός έλεγχος επιτυγχάνεται μέσα από το γεωγραφικό διαχωρισμό του πληθυσμού στη βάση της εθνοτικής προέλευσης και με παραμονή εποίκων σε αριθμό μεγαλύτερο από αυτόν των Τουρκοκυπρίων, τις εκχωρούμενες αρμοδιότητες στα συνιστώσα τμήματα, καθώς και με την υιοθέτηση συστήματος διακυβέρνησης που θα οδηγήσει συνεχώς σε αδιέξοδα και στην αδυναμία λήψης αποφάσεων και θα παραλύει τη λειτουργία του κράτους. Ο στρατιωτικός έλεγχος επιτυγχάνεται με τη διατήρηση των αναχρονιστικών εγγυήσεων και την παραμονή τουρκικών στρατευμάτων, έστω και για μια μεταβατική περίοδο. Η παραμονή τους από μόνη της συνιστά μορφή εγγύησης, ακόμα και εάν η συμφωνία εγγύησης δεν ανανεωθεί. Στην πρόκληση οποιασδήποτε έντασης ποιος είναι αυτός που θα υποχρεώσει την Τουρκία να τα αποσύρει; Εάν μάλιστα η ένταση προκληθεί κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, ποιος εγγυάται ότι η συμφωνία θα υλοποιηθεί; Απλά θα μας μείνει η κατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Όλοι γνωρίζουμε από την ενημέρωση του Προέδρου της Δημοκρατίας τα όσα έλαβαν χώρα στην Ελβετία, την υπαναχώρηση του κ. Ακιντζι από τα συμφωνηθέντα και τη διακοπή των συνομιλιών.

Στις 23 Νοεμβρίου 2016 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε διάγγελμά του προς το λαό ανέφερε: «Όπως είναι σε όλους γνωστό, ήταν σαφής και απόλυτα ξεκάθαρη η συμφωνία που επετεύχθη στις 26 Οκτωβρίου, προκειμένου να πραγματοποιηθεί με προοπτικές επιτυχίας η συνάντηση στο Μοντ Πελεράν, η οποία προέβλεπε πως:

1. οι διαπραγματεύσεις θα επικεντρώνονταν κατά κύριο λόγο στο εδαφικό,
2. για να επιτευχθεί πρόοδος, έπρεπε να συμφωνηθούν με ακρίβεια τα κριτήρια τα οποία θα αποτυπώνονταν σε χάρτες, ενώ ταυτόχρονα και εφόσον επιτυγχανόταν τούτο θα οριζόταν ημερομηνία για σύνοδο πολυμερούς διάσκεψης». Για σκοπούς καθαρά πρακτικών θα καταθέσω και το πλήρες διάγγελμα του Προέδρου της Δημοκρατίας.

(Στο σημείο αυτό ο κ. Μαρίνος Σιζόπουλος καταθέτει στη γραμματεία το προαναφερθέν έγγραφο, το οποίο βρίσκεται στο Αρχείο της Βουλής.)

Η ενημέρωση αυτή επαναλήφθηκε και την επομένη στο Εθνικό Συμβούλιο, στο οποίο είχε γίνει αποδεκτή η πρόταση της ΕΔΕΚ να συνέλθει ξανά τις επόμενες μέρες και να καταβληθεί από όλους προσπάθεια για καθορισμό κοινής γραμμής διαχείρισης της κατάστασης. Και ενώ όλοι αναμέναμε τη σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου, ξαφνικά σε ένα δείπνο, μεταξύ τυρού και αχλαδιού, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανακοίνωσε την επιστροφή στις συνομιλίες, σε αντίθεση όσων είχαν συμφωνηθεί και με στροφή εκατόν ογδόντα μοιρών στις θέσεις του, χωρίς οποιαδήποτε προηγούμενη συνεννόηση με την κυβέρνηση της

Ελλάδας, η οποία δυστυχώς σήμερα λοιδορείται από κύκλους φίλα προσκείμενους στον Πρόεδρο για την ορθή και αξιοπρεπή στάση που τηρεί σ' αυτό το ζήτημα. Όμως το χειρότερο είναι ότι μέσα από τα όσα στα οποία έχει συγκατατεθεί ο Πρόεδρος, πέραν του ότι για μια ακόμα φορά αυτοαναιρείται, στην ουσία αυτοκαταργείται και ως Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Πώς είναι δυνατόν σε μία διάσκεψη -που στην ουσία θα είναι πενταμερής και την οποία και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και όλες οι πολιτικές δυνάμεις μέχρι σήμερα απορρίπταμε- που θα συμμετέχουν κυβερνήσεις ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να εκπροσωπεί την ελληνοκυπριακή κοινότητα και την Κυπριακή Δημοκρατία ο Υπουργός Εξωτερικών; Στην ουσία μετατρέπεται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας από εκλεγμένος Πρόεδρος κράτους σε εκπρόσωπο κοινότητας, δηλαδή απλά σε κοινοτάρχη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Έχετε τέσσερα λεπτά.

Μ. ΣΙΖΟΠΟΥΛΟΣ:

Την πρόσκληση για τη συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας στη διάσκεψη ποιος θα την απευθύνει και σε ποιον θα απευθύνεται, όταν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα είναι εκπρόσωπος της ελληνοκυπριακής κοινότητας; Με αυτά τα δεδομένα τι βοήθεια μπορούμε να προσφέρουμε στον Πρόεδρο; Πώς μπορούμε να ενισχύσουμε τη διαπραγματευτική του θέση και για ποια ενότητα μιλούμε, όταν αυτή κακοποιείται βάνουσα;

Για ακόμα μια φορά απευθύνουμε έκκληση στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να συμπορευθεί στο ζήτημα των εγγυήσεων με τις ορθές θέσεις της ελληνικής κυβέρνησης και να επιμείνει μέχρι τέλους στην κατάργησή τους. Τα τουρκικά στρατεύματα όπως και οι έποικοι πρέπει να αποχωρήσουν πριν από την εφαρμογή της οποιασδήποτε λύσης που θα επικυρωθεί από το λαό και το ίδιο θα πρέπει να ισχύσει και για την απόσυρση από την κυκλοφορία της τουρκικής λίρας. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν πρέπει να αποδεχθεί να λειτουργήσει μεταβατική περίοδος, γιατί αυτό εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την κρατική υπόσταση της Κυπριακής Δημοκρατίας, πολύ δε περισσότερο εάν αυτή θα λειτουργήσει ως γέφυρα για τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων από την Κυπριακή Δημοκρατία στο νέο πολιτειακό μόρφωμα. Να μη συναινέσει επίσης στη σύγκληση διάσκεψης, εάν σε αυτή δε συμμετέχουν η Κυπριακή Δημοκρατία και τα πέντε Μόνιμα Μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, και σ' αυτήν η συζήτηση να επικεντρωθεί αποκλειστικά και μόνο στη διεθνή πτυχή του Κυπριακού. Σε αντίθετη περίπτωση, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, πριν καταλήξει σε οποιαδήποτε συμφωνία, οφείλει αυτές τις βασικές παραμέτρους να τις θέσει με δημοψήφισμα στο λαό και μόνο με την έγκριση του λαού να προχωρήσει. Σε διαφορετική περίπτωση, να το αποφύγει. Εμείς από την πλευρά τη δική μας έχουμε την ευθύνη για την τελική απόφαση, αν θα εγκρίνουμε ή αν θα απορρίψουμε αυτή τη συμφωνία.

Ως ΕΔΕΚ δεν πρόκειται να στηρίξουμε λύση η οποία θα στηρίζεται σε εθνοτικό διαχωρισμού του λαού, θα παραβιάζει τα πολιτικά και ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών, θα περιλαμβάνει σοβαρές ή μόνιμες παρεκκλίσεις από το ευρωπαϊκό κεκτημένο, θα διατηρεί τουρκικά στρατεύματα έστω και σε μεταβατική περίοδο, θα επιτρέπει στην Τουρκία άμεσα ή έμμεσα μέσω των εποίκων ή μέσω της μορφής διακυβέρνησης να έχει παρεμβατικό ρόλο στη λειτουργία της Κυπριακής Δημοκρατίας, θα θέτει υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη και τη συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας και θα εγκυμονεί κινδύνους για τη φυσική και εθνική επιβίωση του κυπριακού ελληνισμού.

Η ΕΔΕΚ δεν έχει καμιά διάθεση να ανεβάσει αναίτια τους τόνους της αντιπαράθεσης με την κυβέρνηση ή με άλλες πολιτικές δυνάμεις, γιατί όπως πολλές φορές τονίσαμε δεν έχουμε πρόθεση να ανατινάξουμε γέφυρες επικοινωνίας. Μπορεί να μας χωρίζουν πολλά, μας ενώνουν όμως περισσότερα. Την ίδια στιγμή πρέπει να τονίσουμε ότι δεν είμαστε διατεθειμένοι να επωμισθούμε ευθύνες που δε μας ανήκουν και που ενδεχομένως θα επιχειρηθεί να μας μεταφερθούν, για να δικαιολογήσουν κάποιιοι τις δικές τους ασυνέπειες. Εάν προβαίνουμε σε κριτική, τεκμηριωμένη και καλόπιστη, δεν είναι για να αμφισβητήσουμε ή να μηδενίσουμε τα όσα θετικά έπραξε αυτή η κυβέρνηση, αλλά για να βοηθήσουμε να γίνει ακόμα καλύτερη, να γίνει πιο παραγωγική και αποδοτική. Η πατρίδα και ο λαός μας είναι υπεράνω πολιτικών ή κομματικών σκοπιμοτήτων. Αυτό πράξαμε, αυτό πράττουμε και αυτό θα συνεχίσουμε να πράττουμε έναντι οποιουδήποτε τιμήματος.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ πάρα πολύ. Μισό λεπτό λιγότερο από το χρόνο σας.

Ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Κόμματος κ. Νικόλας Παπαδόπουλος.

Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Έντιμη κυρία υπουργέ,

Κύριε υπουργέ,

Θα ήθελα καταρχήν να ευχαριστήσω τη γραμματεία της επιτροπής Οικονομικών, ως επίσης και τον πρόεδρο και τα μέλη της επιτροπής Οικονομικών για την εξέταση, αλλά και για την ετοιμασία της έκθεσης του κρατικού προϋπολογισμού.

Όμως, κύριε Πρόεδρε, πριν προχωρήσω στην ανάλυση του κρατικού προϋπολογισμού για το 2017, δεν μπορώ παρά να σχολιάσω τις τελευταίες δραματικές, αλλά και ανησυχητικές εξελίξεις στο Κυπριακό.

Με έκπληξη είδαμε πριν από λίγες μέρες τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, χωρίς καμία προδιαβούλευση με τα κοινοβουλευτικά κόμματα, χωρίς να καλέσει το Εθνικό Συμβούλιο ως είχε υποσχεθεί και χωρίς να διαβουλευτεί με την ελληνική κυβέρνηση, να προχωρά σε μια νέα συμφωνία, τη “συμφωνία του δείπνου”, η οποία δημιουργεί νέα αρνητικά τετελεσμένα σ’ ό,τι αφορά τη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού.

Σημειώνεται πως μετά τη συνάντηση της Νέας Υόρκης ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, αλλά και άλλοι μάς έλεγαν πως διαψεύσθηκαν οι Κασσάνδρες, επειδή δήθεν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν αποδέχθηκε ασφικτικά χρονοδιαγράμματα και μια νέα διαδικασία. Με τη “συμφωνία του δείπνου” όλα αυτά πήγαν περίπατο. Και χρονοδιάγραμμα έχει αποδεχθεί και μία αυτόματη διαδικασία, που θα μας οδηγήσει σε μία πενταμερή διάσκεψη, η οποία δε βασίζεται στην προηγούμενη υλοποίηση οποιωνδήποτε προϋποθέσεων.

Υπενθυμίζεται πως, αμέσως μόλις επέστρεψε από τη Νέα Υόρκη, ο κ. Αναστασιάδης αποδέχθηκε όλους ανεξαιρέτα τους όρους που είχε θέσει ο κατοχικός ηγέτης. Αποδέχθηκε την “πολιτική συμφωνία αρχών” με τις “λεπτομέρειες” να μείνουν για αργότερα. Αποδέχθηκε τη νέα μορφή διαπραγμάτευσης στο Μοντ Πελεράν. Αποδέχθηκε πως οδεύουμε στην τελική φάση των διαπραγματεύσεων. Αποδέχθηκε το χρονοδιάγραμμα του 2016, το οποίο τελικά μας οδήγησε σε ναυάγιο και εκτός διαπραγμάτευσης. Απλά, δε δέχτηκε αυτούς τους όρους στη Νέα Υόρκη, τους δέχτηκε, αμέσως μόλις επέστρεψε στη Λευκωσία. Ακόμη όμως και τότε, μετά την επιστροφή του, διαβεβαίωνε τους πάντες πως θα παραμείνει σταθερός σε θέσεις αρχών.

Στο Μοντ Πελεράν 1 διέκοψε τις διαπραγματεύσεις, για να διαβουλευτεί, όπως είπε, με την ελληνική κυβέρνηση και τα κυπριακά κόμματα. Και όμως προχθές αποφάσισε μόνος του να πάει σε πενταμερή διάσκεψη και να σύρει σε αυτή την Ελλάδα, χωρίς καν να την ενημερώσει, αλλά ούτε και να καλέσει Εθνικό Συμβούλιο. Μετά το Μοντ Πελεράν 2 μάς είπε στη διακαναλική του συνέντευξη, στις 23 του Νιόβρη, ότι, για να προχωρήσουμε σε διεθνή διάσκεψη, πρέπει να εκπληρωθούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Είπε συγκεκριμένα: «Θα πηγαίναμε σε πολυμερή διάσκεψη, υπό την προϋπόθεση ότι οι διαπραγματεύσεις θα κατέληγαν σε οριστικοποίηση των συμφωνηθέντων και κατάθεση χαρτών που θα αποτυπώνουν τα κριτήρια». Και στο Εθνικό Συμβούλιο μάς είπε πως έπρεπε να βεβαιώσουν αυτούς τους χάρτες εμπειρογνώμονες, έτσι ώστε να είμαστε σίγουροι πως δεν υπήρχαν σημαντικές αποκλίσεις από αυτούς τους χάρτες δεδομένων των κριτηρίων.

Όλα αυτά πήγαν περίπατο. Θα πάμε σε πενταμερή, ανεξαρτήτως συμφωνίας στο εδαφικό. Θα κατατεθούν δυο χάρτες την παραμονή της πενταμερούς και οι Τούρκοι ό,τι θέλουν θα βάλουν στο δικό τους χάρτη. Καμία αναφορά στο ότι θα πρέπει ο χάρτης της τουρκικής πλευράς να αποτυπώνει τα κριτήρια, καμία αναφορά στο ότι οι χάρτες πρέπει να είναι συμφωνημένοι, καμία αναφορά στο ότι οι χάρτες πρέπει να ελεγχθούν και δεν ξέρουμε καν αν θα τον δούμε τον τουρκικό χάρτη, πριν πάμε στην πενταμερή διάσκεψη.

Σημειώστε πως, όταν ρωτήθηκε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αν δέχεται την εισήγηση της τουρκικής πλευράς, για να προχωρήσουμε με μυστικούς χάρτες τους οποίους δε θα δούμε, αλλά θα κρατούν τα Ηνωμένα Έθνη, η απάντησή του ήταν πάρα πολύ εύγλωττη: «Δεν είμαι ηλίθιος!». Τα συμπεράσματα δικά σας.

Είπε ο Νίκος Αναστασιάδης στη διακαναλική του συνέντευξη στις 23 του Νιόβρη: «Η μη λύση του εδαφικού θα οδηγήσει σε διασύνδεση του θέματος της ασφάλειας και των εγγυήσεων, πράγμα που επιδιώκει η Τουρκία». Άρα, με βάση τα δικά του λεγόμενα, ο Πρόεδρος πλέον έχει δώσει στην Τουρκία αυτό που ήθελε. Εκ των πραγμάτων και αναπόφευκτα, το εδαφικό θα διασυνδεθεί με την ασφάλεια και τις εγγυήσεις. Οι δύο χάρτες θα δοθούν την παραμονή της πενταμερούς διάσκεψης και, αφού δε θα είναι συμφωνημένοι, η συζήτηση επί χάρτου θα μεταφερθεί στην πενταμερή διάσκεψη και εκεί θα μεταφερθούν και οι εκβιασμοί της Τουρκίας, για τους οποίους μας προειδοποιούσε ο ίδιος ο Νίκος Αναστασιάδης.

Έχει πει κατ’ επανάληψη ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και το επανέλαβε αρκετές φορές και ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος πως πρέπει να υπάρξει συμφωνία ή να είμαστε σε ακτίνα συμφωνίας στα υπόλοιπα κεφάλαια, για να πάμε σε διεθνή διάσκεψη. Και αυτή η δέσμευση πήγε περίπατο. Τώρα θα πάμε σε πενταμερή, ανεξαρτήτως αν υπάρχει πρόοδος στα υπόλοιπα κεφάλαια. Έχουμε αποδεχθεί μια αυτόματη διαδικασία, η οποία θα προχωρήσει ανεξαρτήτως προόδου. Θέλω ειλικρινά να αναλογιστούμε όλοι αν πιστεύουμε ότι η τουρκική πλευρά, τώρα που πήρε αυτό που ήθελε, που πήρε την ημερομηνία της πενταμερούς, θα έρθει να διαπραγματευτεί καλόπιστα τα υπόλοιπα κεφάλαια. Τι κίνητρο έχουν πλέον, για να συμφωνήσουν οτιδήποτε μαζί μας; Αντίθετα, όσα περισσότερα εκκρεμούνται ζητήματα υπάρχουν τόσο ενισχύεται η διαπραγματευτική θέση της Τουρκίας. Θα είναι πιο αποτελεσματικοί οι εκβιασμοί της. Η Τουρκία θα επιδιώξει τις ασάφειες και τα κενά, καθώς η όποια ασάφεια πάντα λειτουργεί προς όφελος του ισχυρού.

Όταν στις 20 του Οκτώβρη ρωτήθηκε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αν ανησυχεί ότι η κλιμάκωση της

διαδικασίας στο Μοντ Πελεράν θα μας οδηγήσει σε αδιέξοδο, αν αντιμετωπίσουμε τη γνωστή τουρκική αδιαλλαξία, η απάντηση του ήταν «ε, μα δεν μπορούμε να συζητάμε συνέχεια και να μην καταλήγουμε κάπου. Πρέπει να τελειώσουμε. Θα κηρύξω αδιέξοδο[...]». Μετά το ναυάγιο του Μοντ Πελεράν 2 έτρεχε να βρει τρόπο να επιστρέψει στις διαπραγματεύσεις. Και τον βρήκε, αποδεχόμενος όλους τους τουρκικούς όρους που είχε θέσει ο κατοχικός ηγέτης. Το αποτέλεσμα του πανικού και της αμηχανίας, το αποτέλεσμα αυτών των αντιφατικών χειρισμών ήταν η συνθηκολόγηση της “συμφωνίας του δείπνου”, όπου ο Νίκος Αναστασιάδης αποδέχθηκε όλους τους τουρκικούς όρους, για να ξαναρχίσουν οι συνομιλίες.

Αυτά τα σημειώνω, για να επισημάνω ότι και μετά τη “συμφωνία του δείπνου” μάς είπε εξερχόμενος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας «θα πάμε και, αν δεν τα βρούμε, τότε η κάθε πλευρά θα τραβήξει το δρόμο της». Άρα, αν από την άλλη καταλήξουμε σε αδιέξοδο στη Γενεύη, κανείς δεν μπορεί να προβλέψει πού θα βρεθεί το Κυπριακό. Δεν υπάρχει πλέον καλό σενάριο για την Κύπρο.

Ειλικρινά, ομολογούμε πως δεν προλαβαίνουμε να παρακολουθήσουμε πλέον τις μεταστροφές του Νίκου Αναστασιάδη στο Κυπριακό. Οι συνεχείς παλινδρομήσεις, οι οβιδιακές μεταμορφώσεις, οι άτακτες υποχωρήσεις και οι αλλεπάλληλες στροφές εκατόν ογδόντα μοιρών είναι ο κανόνας. Η πολιτική του Νίκου Αναστασιάδη έχει όλα τα χαρακτηριστικά της πολιτικής σβούρας. Γύρω γύρω προς κάθε κατεύθυνση, για λίγη ώρα, όμως πάντα σταματά στο ίδιο σημείο, σε εκείνο που θέλει η Τουρκία και της το δίνει.

Δυστυχώς, η μόνη συνέπεια που έχει επιδείξει μέχρι στιγμής ο Νίκος Αναστασιάδης είναι η συστηματική αναίρεση όλων των δεσμεύσεών του. Όταν δεσμεύεται ότι θα κάνει κάτι, μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι θα κάνει ακριβώς το αντίθετο. Το σημειώνω αυτό, γιατί τώρα δεσμεύεται πως δεν πρόκειται να αποδεχτεί λύση η οποία δε θα ικανοποιεί τις προσδοκίες του λαού μας. Σημειώστε το, για να ξέρετε τι μας περιμένει!

Επαναλαμβάνεται πως ο Νίκος Αναστασιάδης έχει αποδεχτεί μια αυτόματη διαδικασία που καταλήγει σε ένα ασφυκτικότατο χρονοδιάγραμμα. Θα πάμε σε πενταμερή, ό,τι και να γίνει. Κλείσουμε, δεν κλείσουμε τα κεφάλαια, θα πάμε για ένα κλείσιμο του Κυπριακού. Τα πάντα κρέμονται από μία πρόχειρη και εξαιρετικά συμπίεσμένη και επισπευσμένη διαδικασία, η οποία βολεύει απόλυτα την τουρκική πλευρά. Παίζουμε κορώνα γράμματα την τύχη του τόπου και το μέλλον των παιδιών μας.

Η δική μας η εκτίμηση είναι πως δεν υπάρχει χρόνος και τρόπος να καλυφθούν όλα τα τεράστια κενά και όλες οι εκκρεμότητες μέχρι τις 11 του Γενάρη. Πράγματα που συζητάμε εδώ και εννέα χρόνια δε θα τα επιλύσουμε σε ένα μήνα, πόσω μάλλον τώρα που η άλλη πλευρά έχει κάθε κίνητρο να αφήσει όλες τις εκκρεμότητες άλυτες, για να ενισχύσει τις απειλές και τους εκβιασμούς της στην πενταμερή διάσκεψη. Και δεν μιλάμε για απλές “λεπτομέρειες”, όπως αρέσκει να λέει ο κ. Αιντε. Τέτοιες λεπτομέρειες μεταξύ άλλων - εννοώ λεπτομέρειες που θα μας μείνουν ακόμα και μετά τη λύση, για να διαπραγματευτούμε- είναι το σύνταγμα, το κατεχοχόν πολιτικό έγγραφο που θα καθορίζει τα δικαιώματα όλων των Κυπρίων πολιτών, που είναι τεχνική λεπτομέρεια και θα το διαπραγματευτούμε μετά τη λύση!

Ακόμη και μετά τη συμφωνία στη Γενεύη, εάν καταλήξουμε, δε θα έχουμε τους ομοσπονδιακούς νόμους που θα καθορίζουν τους όρους και τις προϋποθέσεις με τις οποίες θα δίδονται ιθαγένειες στους Τούρκους πολίτες. Δε θα έχουμε τους ομοσπονδιακούς νόμους της τουρκοκυπριακής πολιτείας οι οποίοι θα καθορίζουν πώς θα δίδονται άδειες εργασίας σε Τούρκους πολίτες. Δε θα ξέρουμε τι θα γίνει με την ΑΟΖ μας και συγκεκριμένα με το 45% της ΑΟΖ μας που σήμερα διεκδικεί η Τουρκία για την ίδια, όχι για το ψευδοκράτος, όχι για τους Τουρκοκυπρίους. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θεωρεί ότι και αυτό είναι τεχνικό θέμα που μπορούμε να το δούμε μόνο μετά τη λύση. Θα διαπραγματευτούμε με την Τουρκία την ΑΟΖ μας, όταν οι Τουρκοκύπριοι θα έχουν βέτο στις αποφάσεις μας!

Με άλλα λόγια, η ιθαγένεια, το σύνταγμα, οι ομοσπονδιακοί νόμοι, οι συνθήκες για την ΑΟΖ μας, κατά το Νίκο Αναστασιάδη, είναι “τεχνικά θέματα” που μπορούμε να αφήσουμε για ύστερα. Πρώτα θα λύσουμε το Κυπριακό και μετά που η τουρκική πλευρά θα πάρει όλα όσα θέλει είναι απόλυτα βέβαιοι ότι ο κ. Ερντογάν θα έρθει με κάθε καλή πίστη, κάθε καλή διάθεση να διαπραγματευτεί μαζί μας, για να καλύψουμε τις λεπτομέρειες και σ’ ό,τι αφορά τους Τούρκους εργάτες και σ’ ό,τι αφορά τους Τούρκους πολίτες και σ’ ό,τι αφορά την ΑΟΖ μας και σ’ ό,τι αφορά το σύνταγμα και όλους τους υπόλοιπους ομοσπονδιακούς νόμους.

Υπάρχουν επιπρόσθετα πάρα πολύ σημαντικά θέματα που ακόμη δεν έχουν διευκρινιστεί και είναι αμφίβολο αν θα διευκρινιστούν μέχρι την πενταμερή διάσκεψη. Το πιο πιθανό είναι ότι και αυτά τα κρίσιμα ζητήματα θα μπουν στο ίδιο πανέρι του πάρε-δώσε. Για παράδειγμα δεν ξέρουμε τι θα γίνει με τους θεσμούς της Κυπριακής Δημοκρατίας. Απλό παράδειγμα οι συζητήσεις για την ασφάλεια που προνοούν ότι τα κατοχικά στρατεύματα θα αποχωρήσουν σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, που δε γνωρίζουμε ποιο είναι. Πρόσφατα ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος παραδέχθηκε ότι τα κατοχικά στρατεύματα δεν μπορούν να φύγουν μέσα σε μία μέρα. Γιατί τότε καταργούμε την Κυπριακή Δημοκρατία από την πρώτη μέρα; Γιατί ο κ. Ακιντζί, ο κατοχικός ηγέτης, θα γίνει συμπρόεδρος από την πρώτη ημέρα; Δε θα έπρεπε να απαιτήσουμε πρώτα να φύγουν οι Τούρκοι στρατιώτες, πρώτα να επιστραφούν τα εδάφη που πρέπει να μας επιστρέψει η Τουρκία και μετά να προχωρήσουμε να δώσουμε εκείνα που θέλουν από εμάς; Τόσο πολύ εμπιστευόμαστε τον κ. Ερντογάν ότι θα κρατήσει το λόγο του;

Ακόμη, δεν ξέρουμε τι θα γίνει με τα “μικρά βέτο” που επιδιώκουν να έχουν οι Τουρκοκύπριοι σε όλες τις

αποφάσεις, σε όλους τους σημαντικούς θεσμούς του κράτους. Παρομοίως, δεν ξέρουμε τι γίνεται με την εκ περιτροπής προεδρία, την οποία φροντίσαμε από τώρα να δηλώσουμε ότι θα τη δώσουμε. Εξαιρετική διαπραγματευτική στρατηγική να πεις στον άλλο πού θα υποχωρήσεις, πριν καν να πας στις διαπραγματεύσεις!

Στο περιουσιακό ακόμα δεν ξέρουμε ποιες είναι εξαιρέσεις με τις οποίες οι πρόσφυγες θα χάσουν το δικαίωμα επιστροφής. Σημαντική βελτίωση, συναισθηματικός δεσμός, αγορά από τρίτον, η ηλικία του πρόσφυγα, δημόσιο συμφέρον, μικρή περιουσία; Οι μικρές περιουσίες δε θα επιστρέφονται. Με άλλα λόγια, θα λυθεί το Κυπριακό για όλους, εκτός από τους πρόσφυγες, που θα πρέπει για δεκαετίες να διεκδικούν τα δικαιώματά τους σε δικαστήρια με ξένους δικαστές, για να ανακαλύψουν αν είναι πρόσφυγες ή αν υπάρχουν χρήματα, για να πάρουν αποζημιώσεις για τις περιουσίες που θα χάσουν. Δεν ξέρουμε πού θα βρούμε παρεμπιπτόντως τα δισεκατομμύρια των αποζημιώσεων για τις περιουσίες των προσφύγων που θα χάσουμε και όλων των ιδιοκτητών. Πιθανόν να τους δώσουμε ομόλογα, όπως δώσαμε στους κουρεμένους καταθέτες, ή υποσχέσεις, όπως δώσαμε στους κατόχους των αξιογράφων.

Η Στατιστική Υπηρεσία μόλις προχθές και πάλι “άδειασε” τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Με την τελευταία της απογραφή επιμένει πως οι Ελληνοκύπριοι είναι 700 000 και όχι 820 000 και ότι οι Τουρκοκύπριοι είναι 96 000 και όχι 220 000. Ακόμα να μας εξηγήσουν πού βρήκαν τα δικά τους νούμερα. Η αναλογία του 4:1 είναι πλασματική και σίγουρα δεν ισχύει για το μέλλον, καθώς πλέον όλοι παραδέχονται, μεταξύ αυτών και ο διαπραγματευτής μας κ. Μαυρογιάννης, ότι ο κατοχικός ηγέτης επιμένει και μετά τη λύση ότι οι Τούρκοι πολίτες πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να μπορούν ελεύθερα να έρχονται στην Κύπρο να ψάχνουν δουλειά.

Δεν ξέρουμε τι θα γίνει με τους εποίκους, δεν ξέρουμε αν θα φύγουν μετά τη λύση, πιθανό να μας μείνουν όλοι. Όπως είπε και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, θα τους ανανεώσουμε και τες παράνομες άδειες εργασίας και θα βασισοτούμε στο λόγο τους ότι θα φύγουν, όταν θα τερματιστούν οι άδειες εργασίας.

Με άλλα λόγια, κύριε Πρόεδρε, ακόμα και αν τα βρούμε στα σημαντικότερα κεφάλαια της ασφάλειας και των εγγυήσεων και για το στρατό -πράγμα αμφίβολο- το καλύτερο που μπορούμε να αναμένουμε είναι μια ενδιάμεση συμφωνία με τεράστια κενά. Η διαπραγμάτευση θα συνεχιστεί και μετά τη συμφωνία, με τις χειρότερες όμως προϋποθέσεις για εμάς, καθώς η Τουρκία ήδη θα έχει πάρει εκείνα που θέλει.

Όμως η πιο σημαντική υποχώρηση του Νίκου Αναστασιάδη βρίσκεται στην τελευταία παράγραφο της “συμφωνίας του δείπνου”. Ο Νίκος Αναστασιάδης έχει ανατρέψει μία από τις πιο σταθερές απαιτήσεις και διεκδικήσεις της πλευράς μας των τελευταίων σαράντα και πλέον χρόνων. Συμφώνησε να πάει σε μία πενταμερή διάσκεψη, κάτι που πάντα επιδίωκε η Τουρκία, σε μία διάσκεψη που δε θα κληθεί η Κυπριακή Δημοκρατία. Ο Νίκος Αναστασιάδης αποδέχθηκε να πάει σε αυτή την πενταμερή διάσκεψη, με στόχο να αποδεχθεί τη συμφωνία κατάργησης ή τη νέα συμφωνία τροποποίησης της Συνθήκης Εγγυήσεων και της Συνθήκης Συμμαχίας που έχει υπογράψει η Κυπριακή Δημοκρατία. Ο Νίκος Αναστασιάδης στη Γενεύη ενδεχομένως να αποδεχθεί αυτή τη νέα συμφωνία, ως εκπρόσωπος της ελληνοκυπριακής κοινότητας ή ως εκπρόσωπος της ελληνοκυπριακής οντότητας. Σίγουρα δε θα είναι μέρος σε αυτή τη συμφωνία η Κυπριακή Δημοκρατία. Από αυτή τη συνάντηση, από τη σύναψη αυτής της συμφωνίας, η Κυπριακή Δημοκρατία θα απουσιάζει. Δεν έχει καλεστεί, δε θα έχει λόγο, δε θα υπογράψει, δε θα τοποθετηθεί. Όλα αυτά θα τα κάνουν άλλοι, όχι για αυτή αλλά σε αντικατάστασή της. Η Κυπριακή Δημοκρατία απλά θα πάψει να υπάρχει!

Προλαβαίνω την προπαγάνδα που θα ακούσουμε τις επόμενες μέρες για τους αστήρικτους και ατυχείς παραλληλισμούς που θα γίνουν, για να διασυνδεθεί αυτή η διαδικασία με το Μπούργκενστοκ του 2004, για να δικαιολογήσουν κάποιοι, ως συνηθίζουν, τις δικές τους υποχωρήσεις. Η συμφωνία της Νέας Υόρκης για τη σύγκλιση της συνάντησης στο Μπούργκενστοκ δεν έχει καμία σχέση με τη “συμφωνία του δείπνου”. Η συμφωνία της Νέας Υόρκης ήταν συμφωνία για τη συνάντηση των δύο πλευρών. Η “συμφωνία του δείπνου” είναι συμφωνία για τη σύγκλιση πενταμερούς διάσκεψης. Θα πάνε οι δύο πλευρές και οι τρεις εγγυήτριες δυνάμεις, δύο συν τρεις. Θα ξεκινήσει η συνάντηση ως πενταμερής και δεν έχει σημασία ποιοι άλλοι θα κληθούν να παραβρεθούν ως μάρτυρες. Το σημαντικό είναι πως δε θα κληθεί η Κυπριακή Δημοκρατία. Τα συμβαλλόμενα μέρη στην όποια συμφωνία πιθανόν να καταλήξουμε θα είναι αυτοί οι πέντε, κανένας άλλος. Σίγουρα δε θα είναι συμβαλλόμενο μέρος η Κυπριακή Δημοκρατία.

Τονίζεται επίσης το αυτονόητο, το 2004 στο Μπούργκενστοκ δεν είχαμε συμφωνία, δεν υπογράφηκε συμφωνία, δεν αποδεχτήκαμε εκείνη τη συμφωνία που πρότειναν τα Ηνωμένα Έθνη. Είχαμε μία πρόταση που ήταν αποτέλεσμα της επιδιαιτησίας. Αρνήθηκαμε να την αποδεχτούμε, την απορρίψαμε. Ουδέποτε συμφωνήσαμε στην κατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αρνήθηκε τότε ο Τάσσοσ Παπαδόπουλος να αποδεχθεί ως “ηγέτης της ελληνοκυπριακής κοινότητας” αυτά που προνοούσαν τα έγγραφα των Ηνωμένων Εθνών. Στις 12 του Γενάρη στη Γενεύη ή στις επόμενες μέρες, εάν θα υπάρξει κατάληξη, θα υπάρχει συμφωνία, θα υπάρχει αποδοχή του Νίκου Αναστασιάδη σε αυτή τη νέα συμφωνία, επαναλαμβάνω, όχι ως εκπροσώπου της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως εκπροσώπου της ελληνοκυπριακής κοινότητας ή οντότητας ή οτιδήποτε άλλο θέλετε ονομάστε το, σίγουρα όχι της Κυπριακής Δημοκρατίας. Με άλλα λόγια, στη Γενεύη στις 12 του Γενάρη αυτό που κινδυνεύουμε να επιμαρτυρήσουμε είναι την αυτοκατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στις 12 του Γενάρη, αν έχουμε κατάληξη, η Κυπριακή Δημοκρατία θα πάψει να υπάρχει.

Μπορεί κάποιος να θεωρούν ότι ήρθε η ώρα να εγκαταλείψουμε την Κυπριακή Δημοκρατία, να την αντικαταστήσουμε με κάτι καλύτερο. Μπορεί να θεωρούν ότι ήρθε η ώρα να εγκαταλείψουμε το κράτος που μας υπερασπίστηκε μέσα από συμφορές και μέσα από καταστροφές. Μπορεί να θεωρούν ότι ήρθε η ώρα να εγκαταλείψουμε την πενήνταχρονη και πλέον ιστορία αυτού του κράτους. Είναι μια καθόλα σεβαστή πολιτική θέση. Όμως, αν αυτό πραγματικά πιστεύουν, πρέπει να βγουν και να το πουν καθαρά στο λαό με θάρρος, να το παραδεχτούν και να σταματήσουν να κρύβονται πίσω από εποικοδομητικές ασάφειες. Η Κυπριακή Δημοκρατία αξίζει κάτι περισσότερο, αξίζει περισσότερο σεβασμό από εποικοδομητικές ασάφειες και σκοτεινές συμφωνίες. Ο λαός μας αξίζει κάτι περισσότερο από εξαπάτηση και κοροϊδία. Δεν πρέπει να υποτιμούμε τη νοημοσύνη του ότι με αυτές τις συνθήκες θα συνεχίσει η Κυπριακή Δημοκρατία μετά τη λύση.

Δυστυχώς, με τη “συμφωνία του δειπνού” και την πενταμερή που θα ακολουθήσει ήδη προδιαγράφεται η μορφή της λύσης που θέλουν να μας επιβάλουν. Είναι πλέον ξεκάθαρο. Ο Νίκος Αναστασιάδης δεν πάει στη Γενεύη, για να διαπραγματευτεί, πάει, για να συνθηκολογήσει. Αν συμπεριφερθεί όπως συμπεριφέρεται το τελευταίο διάστημα, τότε πολύ φοβούμαι πως στη Γενεύη απλά και πάλι θα αποδεχθεί όλους τους τουρκικούς όρους. Απλά, θα τους κρύψει πίσω από εποικοδομητικές ασάφειες. Το αποτέλεσμα θα είναι η διάλυση της Κυπριακής Δημοκρατίας και η αντικατάστασή της με ένα “νέο συνεταιρισμό”, με βέτο των Τουρκοκυπρίων σε όλες τις αποφάσεις, με τη δυσλειτουργία του κράτους που θα οδηγή αναπόφευκτα σε παράλυση και με συνεχείς εκβιασμούς. Και όλα αυτά θα τα βιώνουμε στην παρουσία τουρκικών στρατευμάτων με την επικάλυψη επεμβατικών δικαιωμάτων της Τουρκίας. Αυτό που θα αποδεχθεί στην ουσία θα είναι η επέκταση της επιρροής του Ταγίπ Ερντογάν σε ολόκληρη την Κύπρο. Από ένα δημοκρατικό, ισότιμο κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μετατραπούμε σε ένα τουρκικό προτεκτοράτο, που θα λειτουργεί κατά τη βούληση της Αγκυρας.

Κύριε Πρόεδρε,

Εμείς δεν αποδεχόμαστε ότι αυτή είναι η μοίρα του λαού μας. Εμείς είμαστε έτοιμοι να αγωνιστούμε για την επίλυση του Κυπριακού και την πραγματική απελευθέρωση της πατρίδας μας. Είμαστε αποφασισμένοι να δώσουμε τη μάχη για την εθνική και κρατική μας επιβίωση. Γι' αυτό θεωρούμε πως σήμερα απαιτείται μια νέα στρατηγική στο Κυπριακό, μια στρατηγική που θα αξιοποιεί τα πλεονεκτήματά μας και θα αντιμετωπίζει τις ραδιουργίες της Τουρκίας. Μια στρατηγική που θα βασίζεται πάνω στη συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Δεν μπορούμε να επιτρέψουμε στην Τουρκία να πετύχει το στόχο της διάλυσης του κράτους μας.

Καταρχήν, πρέπει να επιδιώξουμε την ανατροπή τελεσεμένων όσον αφορά τη συμφωνία και την πενταμερή στη Γενεύη. Κατ' ελάχιστον, πρέπει να απαιτήσουμε να προσκληθεί η Κυπριακή Δημοκρατία και να συμμετέχει σ' αυτή τη διάσκεψη. Πρέπει να είναι ρητή η αναφορά σε αυτή και, αν η Τουρκία δεν αποδεχθεί, τότε απλά δεν πρέπει να πάμε. Επιπρόσθετα, η ελληνική κυβέρνηση έχει καθορίσει συγκεκριμένους όρους, για να πάει σε μία τέτοια διάσκεψη. Αυτοί οι όροι πρέπει να εκπληρωθούν, αλλιώς δεν πρέπει να πάμε. Είναι πλέον ξεκάθαρο πως η Τουρκία δε θα ενταχθεί σύντομα, αν ποτέ, στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ε, πρέπει να αναθεωρήσουμε τη στρατηγική μας, λαμβάνοντας υπόψη αυτό το πραγματικό γεγονός. Η μετεξέλιξη και η συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας πρέπει να προνοείται και να διασφαλίζεται ρητά στη λύση του Κυπριακού. Αυτά τα ζητήματα είναι πάρα πολύ σημαντικά, για να τα αφήσουμε κρυμμένα πίσω από εποικοδομητικές ασάφειες. Η Τουρκία πρέπει να ξεκινήσει να εισπράττει πολιτικό κόστος για τη μη λύση του Κυπριακού. Πρέπει να προχωρήσει η αξιοποίηση των αποθεμάτων του φυσικού αερίου ως κίνητρο για την επίλυση του Κυπριακού.

Κύριε Πρόεδρε,

Εμείς ξεκαθαρίζουμε πως διαπραγματευόμαστε για την ακύρωση της κατοχής και όχι για τη νομιμοποίησή της. Απευθύνουμε έκκληση προς όλες τις πολιτικές δυνάμεις. Αναγνωρίζουμε την ιστορική προσφορά όλων στην ιστορία του τόπου και του λαού μας. Τους καλούμε να μην οδηγήσουν τη χώρα σε διχόνοια και σύγκρουση. Τους καλούμε σε μια ειλικρινή διαβούλευση, για να συναποφασίσουμε τα επόμενα βήματα και μία νέα στρατηγική στο Κυπριακό, μια στρατηγική που θα βασίζεται στις ομόφωνες αποφάσεις του Εθνικού Συμβουλίου, μια στρατηγική την οποία όλοι θα μπορούμε να υποστηρίξουμε, με στόχο πάντα την υποστήριξη του τόπου μας. Αυτό οφείλουμε στον κυπριακό ελληνισμό, αυτό οφείλουμε στα παιδιά και τα εγγόνια μας, αυτό οφείλουμε στη σκλαβωμένη μας πατρίδα.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Έχουμε ενώπιόν μας τον προϋπολογισμό του κράτους για το 2017, τον πρώτο προϋπολογισμό εκτός μνημονίου. Ο λαός μας έχει υποβληθεί σε τεράστιες θυσίες και έχει καταβάλει τεράστιες προσπάθειες, για να καταφέρει η χώρα μας να εξέλθει από τα οικονομικά αδιέξοδα του Μαρτίου του 2013.

Ως Δημοκρατικό Κόμμα αναγνωρίζουμε πως η κατάσταση της κυπριακής οικονομίας είναι πολύ διαφορετική από αυτή που ήταν πριν από τρία χρόνια, δηλαδή στα πρόθυρα της χρεοκοπίας. Παρά το ότι το Δημοκρατικό Κόμμα είναι κόμμα της αντιπολίτευσης και έχουμε ριζικές διαφωνίες με την κυβέρνηση σε κρίσιμα ζητήματα, όπως είναι η διαχείριση του εθνικού μας προβλήματος, επιλέξαμε παρά ταύτα να συμβάλουμε

καθοριστικά, έτσι ώστε να βγει η χώρα από τη χρεοκοπία και από το μνημόνιο. Εξάλλου, θεωρούμε πως οι αθέμιτες πιέσεις στο Κυπριακό δε θα βρίσκουν πρόσφορο έδαφος σε μια χώρα και ένα λαό που έχει την οικονομική του κυριαρχία και ανεξαρτησία. Πήραμε την απόφαση πως ο κίνδυνος της οικονομικής αβεβαιότητας βοηθά τους εχθρούς μας, όχι το λαό μας. Επιλέξαμε συνεπώς τη σταθερότητα και την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας. Θεωρήσαμε καθήκον μας να συμβάλουμε με όποιο τρόπο μπορούμε, για να πετύχουμε την οικονομική σταθερότητα, και αυτή την υπεύθυνη στάση κρατούμε μέχρι σήμερα.

Σε ό,τι αφορά τις προβλέψεις για τον προϋπολογισμό του 2017, καθώς και τα οικονομικά δεδομένα, σημειώνουμε με ικανοποίηση ότι κάποιοι σημαντικοί τομείς της οικονομίας, όπως είναι ο τουρισμός και οι υπηρεσίες, παρουσιάζουν ιδιαίτερη ανθεκτικότητα και σημειώνουν αύξηση εσόδων προς το κράτος. Θετική επίσης είναι και η τάση μείωσης της ανεργίας μετά από τα πάρα πολύ δύσκολα χρόνια που περάσαμε. Οι προβλέψεις για θετικό ρυθμό ανάπτυξης για το 2017 είναι ενθαρρυντικές και ιδιαίτερα θετικό γεγονός αποτελεί η σημαντική μείωση του ELA από €11 δις το 2013 σε €1,5 δις το 2016.

Το Δημοκρατικό Κόμμα χαιρετίζει αυτές τις θετικές εξελίξεις. Τις χαιρετίζουμε, γιατί συμβάλαμε σε αυτές. Αναλογιζόμαστε την ευθύνη έναντι του τόπου και του λαού μας. Αναλάβαμε το πολιτικό κόστος και με την υπεύθυνη στάση μας θεωρούμε πως έχουμε συμβάλει καθοριστικά στις προσπάθειες ανάκτησης της χαμένης εμπιστοσύνης της κυπριακής οικονομίας. Θα ήταν πάρα πολύ εύκολο για εμάς να κρυφτούμε πίσω από άλλους και να αφήσουμε τη χώρα μας να συνεχίσει τον κατήφορο της αναξιοπιστίας. Δεν το επιλέξαμε, δεν το πράξαμε και δε μετανιώνουμε που εμείς κάναμε εκείνο που θεωρούσαμε ότι ήταν το καθήκον μας. Εμείς διεκδικήσαμε, επαναδιαπραγματευθήκαμε και βελτιώσαμε το μνημόνιο. Από το Πλαίσιο Αφερεγγυότητας και την προστασία της πρώτης κατοικίας μέχρι την απαγόρευση στις καταχρηστικές ρήτρες και τα τιμωρητικά επιτόκια, από το δικαίωμα εξαγοράς δανείου με έκπτωση, αλλά και την έκπτωση στο φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας, το Δημοκρατικό Κόμμα άσκησε υπεύθυνη και εποικοδομητική αντιπολίτευση.

Σε καμία περίπτωση δε θεωρούμε πως πρέπει να επιστρέψουμε στις πολιτικές του λαϊκισμού και της ευθυνοφοβίας που μας οδήγησαν στα πρόθυρα της χρεοκοπίας το Μάρτιο του 2013. Θεωρούμε πως η πολιτική του εξορθολογισμού των δημοσίων οικονομικών πρέπει να συνεχιστεί. Από την άλλη όμως, δε συμφωνούμε με την ωραιοποιημένη εικόνα της κυπριακής οικονομίας που προβάλλει καθημερινά η κυβέρνηση. Εμείς δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τα τεράστια εγγενή διαρθρωτικά προβλήματα που εξακολουθούν δυστυχώς σήμερα να ταλανίζουν την κυπριακή κοινωνία και τον κυπριακό λαό στο σύνολό του. Αυτά τα προβλήματα έχουν να κάνουν με βαθύτερες διαρθρωτικές ανισότητες.

Κανένας προϋπολογισμός από μόνος του δε θα μπορούσε να άρει τις καταστροφικές συνέπειες των λανθασμένων αποφάσεων της τριετίας του 2011-2013, καθώς και των ολέθριων αποφάσεων του Eurogroup του Μαρτίου του 2013, που αποδεχθήκαμε “με το πιστόλι στον κρόταφο”. Δυστυχώς, ο κυπριακός λαός πλήρωσε βαρύτατο τίμημα γι’ αυτά τα πολιτικά λάθη και το πραγματικό μέγεθος του τιμήματος μόνο τώρα άρχισε να διαφαίνεται. Έχουμε το υψηλότερο επίπεδο ιδιωτικού δανεισμού στην Ευρώπη και το υψηλότερο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων, 150% του ΑΕΠ μας, €27 δις. Με το κούρεμα των καταθέσεων μέσα σε μία νύκτα χάσαμε €20 δις σε καταθέσεις, αξιόγραφα και μετοχές. Κουρεύτηκαν οι Κύπριοι καταθέτες, για να βγάλουν κάποιοι δισεκατομμύρια στο εξωτερικό και να χαρίσουμε σχεδόν όλες τις κυπριακές τράπεζες σε ξένους. Μοναδική εξαίρεση προς το παρόν ο συνεργατισμός. Η μεγαλύτερη τράπεζα της χώρας ετοιμάζεται να φύγει από την Κύπρο και να μεταβεί στο εξωτερικό και η κυβέρνηση μας το παρουσιάζει αυτό ως τεράστια επιτυχία! Σημειώνεται δε πως πάει στην Ιρλανδία, η οποία χώρα επίσης είχε μπει σε μνημόνιο, αλλά εκείνη η χώρα παρουσιάζει πραγματικό success story. Οι ουσιαστικοί λόγοι που η Ιρλανδία έχει επιτύχει εκεί που εμείς έχουμε αποτύχει και ακόμα ταλαιπωρούμαστε είναι ότι η Ιρλανδία ουδέποτε κούρεψε τους καταθέτες της, αντίθετα, δημιούργησε μια “κακή τράπεζα” και πήρε εκεί ένα σημαντικό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων. Εμάς μας πήραν τα χρήματα, μας άφησαν τα δάνεια και ως αποτέλεσμα είμαστε οι πρωταθλητές σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Καμία έκπληξη λοιπόν πως η κυπριακή οικονομία δεν έχει ακόμη ανακάμψει.

Είχαμε μια άνευ προηγουμένου λεηλασία των ταμείων προνοίας. Το 2013 είχαμε 1 750 ταμεία προνοίας, σήμερα μόλις 1 190. Περίπου 700 ταμεία προνοίας έχουν διαλυθεί. Σε απόλυτα νούμερα έχουν εξαφανιστεί από αυτά τα ταμεία περίπου €1,3 δις. Έφυγαν €1,3 δις από το ευρύτερο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Με απλά λόγια, ο κόσμος “έφαγε” τις καταθέσεις, τις αποταμιεύσεις και τις συντάξεις του, για να καταφέρει να τα βγάλει πέρα μέσα σε αυτή την οικονομική κρίση. Αυτό το ποσό είναι που χρηματοδότησε την ύφεση και την ανάκαμψη. Αυτό το κόστος όμως θα το πληρώσουμε αργότερα που αυτός ο κόσμος, όταν θα πάει να αφυπηρετήσει, δε θα έχει στήριγμα.

Το 2016 για τρίτη συνεχή χρονιά είχαμε αρνητικό αποπληθωρισμό στην κυπριακή οικονομία. Είμαστε η μόνη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που παρουσιάζει αυτή την πορεία. Όντως, η ανεργία έχει μειωθεί στο 12% από το 16% το 2014, όμως η μακροχρόνια ανεργία παραμένει ιδιαίτερα υψηλή και η ανεργία των νέων επίσης παραμένει πάρα πολύ υψηλή. Είναι καλοδεχούμενη αυτή η μείωση, αλλά εξακολουθούμε να κατέχουμε την πέμπτη χειρότερη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση σ’ ό,τι αφορά την ανεργία. Ακόμη χειρότερα, η Κύπρος παρουσιάζεται να είναι η πρωταθλήτρια της μετανάστευσης κατά αναλογία πληθυσμού. Κατά κάποιους υπολογίζεται ότι περίπου είκοσι με τριάντα χιλιάδες νέοι μας έχουν μεταναστεύσει ήδη στο εξωτερικό λόγω της κρίσης. Χάνουμε τα πιο λαμπρά μυαλά της κοινωνίας μας και το πιο αποδοτικό εργατικό δυναμικό σε άλλες

χώρες.

Έχουμε το μεγαλύτερο ποσοστό συμπολιτών μας που βρίσκεται σήμερα κάτω ή και κοντά στο όριο της φτώχειας από το 1974. Με βάση την έκθεση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα το 27% των Κυπρίων, ένας στους τέσσερις Κυπρίους, αντιμετωπίζει τον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, 60,4% του πληθυσμού μας δηλώνει πως μετά βίας τα βγάζει πέρα. Ήταν όντως βαρύ το τίμημα του success story!

Όμως δυστυχώς, δεν έχουμε ακόμη καταφέρει να ξεπεράσουμε τους κινδύνους της κυπριακής οικονομίας. Το Δημοκρατικό Κόμμα είχε προειδοποιήσει πως οι μαύρες τρύπες του 2013 δεν πρόκειται να καλυφθούν εύκολα και δυστυχώς δεν πρόκειται να ορθοποδήσει η οικονομία μας εύκολα, εάν δεν αντιμετωπίσουμε πρώτα στη ρίζα τους τις γενεσιουργές αιτίες αυτών των προβλημάτων. Ακόμη χειρότερα, αντί η κυβέρνηση να αντιμετωπίζει τα πραγματικά προβλήματα της πραγματικής οικονομίας, μόλις έφυγε η τρόικα, φαίνεται να κάμνει τα πράγματα χειρότερα. Για παράδειγμα η αύξηση των κρατικών δαπανών στον προϋπολογισμό του 2017 θα είναι αύξηση 2,6%, ενώ τα έσοδά μας θα αυξηθούν μόνο κατά 1,8%. Αυτή η αναντιστοιχία θα οδηγήσει σε επιδείνωση του δημοσιονομικού πλαισίου. Γι' αυτό το λόγο στις 25 του Οκτώβρη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποστείλει προειδοποιητική επιστολή στην κυβέρνηση με την οποία επισημαίνει πως ανησυχεί και προειδοποιεί ότι η Κύπρος βρίσκεται σε κίνδυνο μη συμμόρφωσης με τους στόχους του δημοσιονομικού πλαισίου. Κατ' ακρίβεια, θεωρεί πως ήδη ο προϋπολογισμός του 2017 παρουσιάζει σημαντική απόκλιση από το μεσοπρόθεσμο στόχο του Συμφώνου Σταθερότητας. Στη φθινοπωρινή έκθεσή της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταγράφει την ανησυχία της γι' αυτή την επιδείνωση και σημειώνει ως έναν από τους πιο σημαντικούς λόγους την αύξηση του κόστους του κρατικού μισθολογίου. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά και προβλέπει πως το διαρθρωτικό έλλειμμα θα παρουσιάζει σταδιακή επιδείνωση από πλεόνασμα το 2015 σε -2% έλλειμμα το 2017.

Παρομοίως, το Δημοσιονομικό Συμβούλιο, που έχει διορίσει η ίδια η κυβέρνηση του Νίκου Αναστασιάδη, στη δική του φθινοπωρινή έκθεση για το 2016 θεωρεί πως οι προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών για τον προϋπολογισμό του 2017 είναι υπεραισιόδοξες. Προειδοποιεί πως, αν το έλλειμμα και η απόκλιση του 2017 δεν καλυφθούν από τα έσοδα, τότε η κυβέρνηση θα κληθεί να λάβει επιπρόσθετα μέτρα. Το πρόβλημα όμως δε θα είναι μόνο τα μέτρα. Το πλήγμα στην αξιοπιστία της κυπριακής οικονομίας, της μοναδικής οικονομίας στην Ευρώπη που έχει κουρέψει καταθέσεις, θα είναι τεράστιο.

Εξακολουθούμε λοιπόν, κύριε Πρόεδρε, να πιστεύουμε πως δεν υπάρχει σχέδιο για την οικονομία από την παρούσα κυβέρνηση. Εξού και επανειλημμένα αποφεύγουν να απαντήσουν σημαντικές ερωτήσεις, όπως για παράδειγμα ποιο θα είναι το κατά κεφαλήν εισόδημα της Κύπρου τα επόμενα χρόνια, πόσες θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν τα επόμενα χρόνια, ποιοι είναι οι στόχοι για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια τα επόμενα χρόνια, πόσοι συμπολίτες μας θα εξέλθουν από το όριο της φτώχειας τα επόμενα χρόνια. Δεν έχουμε απαντήσεις.

Για τους πιο πάνω λόγους το Δημοκρατικό Κόμμα θεωρεί πως, έστω και τώρα, πρέπει να αντιμετωπιστούν τα εγγενή διαρθρωτικά προβλήματα της κυπριακής οικονομίας τα οποία δημιουργήθηκαν από τις καταστροφικές αποφάσεις του Μαρτίου του 2013 και όχι μόνο. Το Δημοκρατικό Κόμμα εισηγείται μεταξύ άλλων το τρίπτυχο για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, που θα περιλαμβάνει την εξαγορά δανείων με έκπτωση, την αναθεώρηση της απόφασης του Eurogroup του Μαρτίου του 2013 για το κούρεμα, τη δημιουργία φορέα διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων στο μοντέλο της "κακής τράπεζας", όπως έγινε στην Ιρλανδία. Επιπρόσθετα μέτρα θέλουμε να δούμε για την εργοδότηση. Το 2% του προϋπολογισμού να διοχετευτεί σε επιπρόσθετα προγράμματα για την εργοδότηση και επανεκπαίδευση ανέργων, καθώς και για την παροχή κινήτρων σε επιχειρήσεις και εργοδότηση. Πρέπει να αρθούν οι αδικίες των αποφάσεων του Μαρτίου 2013 και του κουρέματος, μέσω του οποίου λίγοι πλήρωσαν τα συσσωρευμένα λάθη πολλών. Γι' αυτό εισηγούμαστε τη δημιουργία ενός ταμείου αποζημιώσεως για τους κουρεμένους κατόχους αξιολόγων και τα κουρεμένα ταμεία προνοίας και ταμεία συντάξεων, ως επίσης και τους κουρεμένους καταθέτες, το οποίο θα χρηματοδοτηθεί από το 10% του πρωτογενούς πλεονάσματος του προϋπολογισμού για τα επόμενα είκοσι χρόνια.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Έχουμε σήμερα ενώπιόν μας τον κρατικό προϋπολογισμό για το 2017. Ως Δημοκρατικό Κόμμα προβληματιστήκαμε έντονα κατά πόσο πρέπει να τον εγκρίνουμε ή να τον απορρίψουμε, γιατί αναμφισβήτητα η συμπεριφορά του Προέδρου της Δημοκρατίας προς όλα τα κοινοβουλευτικά κόμματα είναι απαξιοτική και περιφρονητική και δε μας βοηθά στις αποφάσεις μας. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει καταργήσει το Εθνικό Συμβούλιο και συνεχίζει τη συσκότιση και τη μυστική διπλωματία σε μια κρίσιμη καμπή για το Κυπριακό. Όμως, όπως έχω ήδη πει, ως Δημοκρατικό Κόμμα πήραμε εδώ και πάρα πολύ καιρό την απόφαση πως ο κίνδυνος της οικονομικής αβεβαιότητας βοηθά τους εχθρούς μας και όχι το λαό μας. Επιλέγουμε συνεπώς τη σταθερότητα και την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας. Θεωρούμε λοιπόν καθήκον μας να συνεχίζουμε να συμβάλλουμε σε αυτή τη σταθερότητα, παρά τις αντίθετες προσπάθειες του Νίκου Αναστασιάδη. Αυτή την

υπεύθυνη στάση κρατάμε και σήμερα. Παρά τις επιφυλάξεις μας, θα υπερψηφίσουμε τον προϋπολογισμό του 2017, όμως με συγκεκριμένες τροπολογίες που θα αντικατοπτρίζουν δικές μας οικονομικές στοχεύσεις και πρωτοβουλίες. Και ως ευχηθούμε πως αυτός δε θα είναι ο τελευταίος προϋπολογισμός της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Χρόνια πολλά σε όλους!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ.

Εξοικονομήσαμε και τρία λεπτά σχεδόν, δυόμισι.

Ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ κ. Άντρος Κυπριανού να καταθέσει τη δική του ομιλία, παρακαλώ.

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ:

Να πάρω εγώ τα λεπτά, κύριε Πρόεδρε, γιατί εννά τα χρειαστώ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Παρακαλώ;

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ:

Να τα πάρω εγώ τα λεπτά, λαλώ, διότι εννά τα χρειαστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ναι, ναι.

(Μη ευκρινή σχόλια από βουλευτή)

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ:

Α, εντάξει. Μα, εν τα δικαιούται κανένας. Τούτο έν' το πρόβλημα.

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Κυρία και κύριοι υπουργοί,

Δε θα κρύψω την απογοήτευσή μας από το περιεχόμενο και τις κατευθύνσεις του υπό συζήτηση προϋπολογισμού. Αναμέναμε αυτός να θέτει πραγματικά τέλος στη μνημονιακή εποχή. Δυστυχώς, ο προϋπολογισμός που έχουμε μπροστά μας την παρατείνει επ' αόριστον. Διαψεύδει έτσι με τον πιο λυπηρό τρόπο τις θριαμβολογίες της κυβέρνησης ότι μπήκαμε σε μεταμνημονιακή εποχή.

Είναι βέβαια αλήθεια ότι το περιβάλλον μέσα στο οποίο συζητούμε σήμερα τον προϋπολογισμό του 2017 είναι εξαιρετικά δύσκολο, σύνθετο και όχι θετικό για τη χώρα μας.

Αν κοιτάσουμε έξω από το παράθυρο της μικρής μας πατρίδας, θα δούμε ότι ολόκληρη η γειτονιά της Ανατολικής Μεσογείου, ολόκληρη η Ευρώπη και γενικά ο σύγχρονος κόσμος διέρχονται μια γενικευμένη και πολυσύνθετη κρίση. Συνέπειές της είναι οι πόλεμοι και η προσφυγιά, η οικονομική κρίση και η έκρηξη των ανισοτήτων ανάμεσα στα δισεκατομμύρια των απλών ανθρώπων και στους δισεκατομμυριούχους της ελίτ του χρήματος. Βαθιά κοινωνική σήψη, διαφθορά και παρακμή από τη μια μεριά. Ύφεση, λιτότητα και αδικία από την άλλη. Όλα αυτά, ενώ η άλλη μεγάλη κρίση, η περιβαλλοντική, απειλεί τη ζωή στον πλανήτη. Δε χρειάζεται προφητική ικανότητα, για να αντιληφθούμε ότι οδηγούμαστε παγκοσμίως σε εκρηκτικές καταστάσεις.

Στη γειτονιά μας πρωταγωνιστικό ρόλο στις εκρηκτικές εξελίξεις διαδραματίζει η Τουρκία, με αποτέλεσμα να μπαίνουν νέα εμπόδια στη λύση του Κυπριακού.

Μετά το πραξικόπημα της 15^{ης} Ιουλίου, επικρατεί πρωτοφανής αυταρχισμός στην Τουρκία. Θα παραλείψω τα όσα καταγράφονται στην ομιλία μου, θα πω απλώς ότι υπάρχει ένα πογκρόμ διωγμών βουλευτών, Κούρδων, αριστεράς, δικαστικών, δημόσιων υπαλλήλων, δημοσιογράφων, εκδοτών, ιδιοκτητών μέσων ενημέρωσης. Υπάρχει μία έντονη αντιπαράθεση μεταξύ του ισλαμισμού και της κοσμικότητας. Και, σε ό,τι αφορά την εξωτερική πολιτική, αυτή χαρακτηρίζεται από τη στρατιωτικοποίηση και από αυτό που ο κ. Ερντογάν έχει ονομάσει "πνευματικά σύνορα", που εμείς το λέμε ουσιαστικά "επεκτατισμό", μια προσπάθεια για επεκτατισμό.

Εντούτοις, παρ' όλο που συμβαίνουν όλα αυτά στην Τουρκία, το μπλοκ NATO-Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής-Ευρωπαϊκή Ένωση σε καμιά περίπτωση δεν έρχεται σε αντιπαράθεση με την κυβέρνηση Ερντογάν. Αντιθέτως, της παρέχει στήριξη, δεδομένων της σημασίας που έχει η Τουρκία και της επιδίωξής του να αποτρέψει έναν αναπροσανατολισμό της προς τη Ρωσία. Η φασίζουσα πορεία της κυβέρνησης Ερντογάν και η βάρβαρη καταστολή σε βάρος της αντιπολίτευσης, του εργατικού κινήματος και των Κούρδων της χώρας, η

εισβολή στη Συρία και στο Ιράκ, η τουρκική στήριξη στο ισλαμικό κράτος, η συνεχιζόμενη για σαράντα δύο χρόνια κατοχή της Κύπρου, οι προκλήσεις σε βάρος της Ελλάδας, οι ωμοί εκβιασμοί σε σχέση με το προσφυγικό δεν αποτέλεσαν και δεν αποτελούν δυστυχώς λόγους ενόχλησης για τη Δύση.

Την ίδια στιγμή η κατάσταση στην τουρκοκυπριακή κοινότητα εξελίσσεται πολύ ανησυχητικά. Η Τουρκία ακολουθεί συνειδητή και συνεπή πολιτική από το 1974 μέχρι σήμερα. Ενσωματώνει τα κατεχόμενα σε πολλά επίπεδα, με πολλούς τρόπους. Αναπτύσσει πολιτικές που εμβαθύνουν την εξάρτηση της τουρκοκυπριακής κοινότητας από την Άγκυρα και την εκμηδενίζουν.

Πρωθιείται η οικονομική ενσωμάτωση των κατεχομένων μέσω χρηματοδοτήσεων στον κατασκευαστικό και τουριστικό τομέα και όχι μόνο. Υπενθυμίζω τον υποθαλάσσιο αγωγό μεταφοράς νερού που ενσωματώνει πλήρως τα κατεχόμενα στην Τουρκία από πλευράς υδάτινων πόρων. Η γη που αφορά στο χερσαίο τμήμα του αγωγού στα κατεχόμενα θεωρείται τουρκική ιδιοκτησία και οι υπόγειες και επιφανειακές πηγές των κατεχομένων πέρασαν στη διαχείριση της ιδιωτικής εταιρείας που θα αναλάβει το διαμοιρασμό του νερού με το τέλος των διαδικασιών. Σε τουρκική εταιρεία παραδόθηκε και το παράνομο αεροδρόμιο και μέχρι το 2018 προγραμματίζεται η πλήρης ιδιωτικοποίηση των λιμανιών και της ηλεκτρικής ενέργειας, στα πρότυπα της ιδιωτικοποίησης του νερού. Σε τουρκικές εταιρείες μέσω συνεταιρισμών με Τουρκοκυπρίους ανήκουν στη συντριπτική τους πλειοψηφία και πολλά από τα λεγόμενα πανεπιστήμια και γράφηκε ότι εκκρεμούν αιτήσεις δεκαπέντε τουρκικών πανεπιστημίων που επιθυμούν να ανοίξουν παραρτήματα στα κατεχόμενα. Σε όλα αυτά προστίθενται και η προσπάθεια για συμφωνία ίδρυσης “γραφείου συντονισμού” του Υπουργείου Νεολαίας και Αθλητισμού της Τουρκίας, αλλά και η διαρκής αύξηση της παρέμβασης και των κονδυλίων από την Τουρκία σε θέματα ενίσχυσης της δημόσιας παρουσίας της θρησκείας.

Είναι αλήθεια ότι η τουρκοκυπριακή κοινότητα προβάλλει αντιστάσεις στο διχοτομικό πλαίσιο που προσπαθεί να επιβάλει η Τουρκία. Κανένας όμως δεν μπορεί να μιλήσει με βεβαιότητα για το πόσο ακόμα μια μικρή κοινότητα θα μπορεί να αντισταθεί σε μια μεγάλη δύναμη. Αν μάλιστα την απογοητεύσουμε για ακόμα μια φορά με την αλλαγή του πλαισίου λύσης, όπως προτείνεται από πολιτικά κόμματα, θα την αποδυναμώσουμε εντελώς.

Όλα αυτά δεν τα λέω, για να υπαινιχθώ ότι πρέπει να αποδεχτούμε την όποια λύση και ακόμα περισσότερο μια κακή λύση. Αντιθέτως, είμαστε οι πρώτοι που θα απορρίψουμε τυχόν κακή πρόταση. Είμαστε όμως υποχρεωμένοι να συνυπολογίζουμε τα πάντα, όταν καλούμαστε να αποφασίσουμε για τα ουσιαστικά ή τα διαδικαστικά θέματα που αφορούν στο Κυπριακό.

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Πριν από δύο βδομάδες συζητούσαμε για μια ολόκληρη μέρα το Κυπριακό στην ολομέλεια της Βουλής. Δεν έχω πρόθεση λοιπόν σήμερα να επαναλάβω τις θέσεις του ΑΚΕΛ για τις αρχές λύσης του προβλήματος ούτε να επαναλάβω τις απαντήσεις μας στα διάφορα επιχειρήματα τα οποία προτάσσονται από άλλα πολιτικά κόμματα, τα οποία έχουμε ακούσει κατ’ επανάληψη. Δεν ακούσαμε κάτι το νέο. Θεωρώ όμως υποχρέωσή μου να σχολιάσω τις εξελίξεις στο Μοντ Πελεράν και την κατάσταση όπως διαμορφώθηκε τώρα. Να δώσω τις απόψεις μας για το ποια θα πρέπει να είναι τα επόμενα βήματα.

Οι εξελίξεις στο Μοντ Πελεράν μάς στεναχώρησαν, δε μας εκτροχίασαν όμως από το στρατηγικό στόχο της λύσης. Δε μας αποθάρρυναν. Αντιθέτως, μας πείσμωναν και μας ώθησαν να πολλαπλασιάσουμε τις προσπάθειές μας, για να ξεπεραστούν εμπόδια και δυσκολίες.

Από την πρώτη στιγμή υποστηρίξαμε ότι δεν έπρεπε να αναλωθούμε σε παιχνίδια αλληλοεπίρριψης ευθυνών και -πιστέμετέ με- θα είχαμε πάρα πολλά να πούμε για αυτό το θέμα. Υποστηρίξαμε ότι προτεραιότητά μας έπρεπε να είναι η συνέχιση ουσιαστικών διαπραγματεύσεων. Οι δύο ηγέτες χρειαζόταν να λειτουργήσουν πραγματικά ως τέτοιοι. Να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων και να αναζητήσουν από κοινού μεθόδους εξόδου από το προσωρινό αδιέξοδο. Καλέσαμε τους δύο ηγέτες να απέχουν από σχόλια και τοποθετήσεις που θα δυσκόλευαν την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων. Την ίδια στιγμή επιχειρήσαμε να συμβάλουμε στη συνέχιση των συνομιλιών. Στα πλαίσια αυτά εντάξαμε τη συνάντησή μας με τον Έλληνα Πρωθυπουργό και τον Υπουργό Εξωτερικών. Το ίδιο επιδιώξαμε και στις συναντήσεις μας με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον κ. Άιντε και τα τουρκοκυπριακά πολιτικά κόμματα.

Σε αυτό το σημείο θέλω να ξεκαθαρίσω τα της συνάντησής μας με τον Έλληνα Πρωθυπουργό. Τη συνάντηση εμείς τη ζητήσαμε. Δεν της δώσαμε δημοσιότητα, γιατί μας ενδιέφερε η ουσία και όχι η πίστωση μας με πόντους για την πρωτοβουλία την οποία αναλάβαμε. Δηλώσεις που έγιναν, επιχειρώντας να ερμηνεύσουν το στόχο της επίσκεψης, είναι προσβλητικές για μας αλλά κυρίως για τον Έλληνα Πρωθυπουργό. Λέτε να ανέμενε ο Έλληνας Πρωθυπουργός το ΑΚΕΛ, για να του υποδείξει πώς να τοποθετηθεί; Λέτε το ΑΚΕΛ να λειτουργεί ως δούρειος ίππος, για να περάσουν άνομα σχέδια σε βάρος της Κύπρου; Η ενενηντάχρονη μας ιστορία άλλα αποδεικνύει. Επαναλαμβάνουμε: Είμαστε κόμμα πατριωτικό, που ενδιαφέρεται για την επιβίωση του κυπριακού λαού, στο σύνολο του όμως, στη γη που τον γέννησε. Δε μας αφορούν κατηγορίες που εκτοξεύονται είτε από πολιτικά κόμματα ή από πολιτικά πρόσωπα ή από δημοσιογράφους οι οποίες

αμφισβητούν τον πατριωτισμό μας. Εμείς θα παραμείνουμε προσηλωμένοι στο στόχο δίκαιης, λειτουργικής και βιώσιμης λύσης. Όλες μας οι ενέργειες στοχεύουν στο πώς θα βρεθούμε πιο κοντά στο στόχο της απελευθέρωσης και της επανένωσης.

Οι δύο ηγέτες αποφάσισαν την περασμένη Πέμπτη ότι θα επαναρχίσουν τις διαπραγματεύσεις στη βάση συγκεκριμένης διαδικασίας. Θέλω να ξεκαθαρίσω ότι η απόφαση λήφθηκε αποκλειστικά και μόνο από τον κ. Αναστασιάδη σε ό,τι αφορά την ελληνοκυπριακή πλευρά. Η συμφωνία εμπερικλείει πολλές προοπτικές, αλλά και δικαιολογημένες ανησυχίες. Από τη στιγμή που ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αποφάσισε να προχωρήσει, ως ΑΚΕΛ θα στηρίξουμε την προσπάθεια. Και θέλω να μου επιτρέψετε να απαντήσω σε κάποια σχόλια τα οποία έχουν λεχθεί από προηγούμενες ομιλίες. «Θα πρέπει να αναλάβουμε τις ευθύνες μας», είπε ομιλητής από το βήμα αυτό. Εμείς αναλαμβάνουμε τις ευθύνες μας έναντι του κυπριακού λαού, γι' αυτό το λόγο αγωνιζόμαστε να πετύχουμε το συντομότερο δυνατόν λύση στο Κυπριακό. Αυτή είναι η σωστή ανάληψη ευθυνών. Αλίμονο, εάν δε δώσουμε την προοπτική της λύσης στην Κύπρο και στον κυπριακό λαό.

Υπάρχουν αρνητικά σε αυτή τη διαδικασία η οποία έχει αποφασιστεί; Υπάρχουν πολλά. Έχουν λεχθεί και μάλιστα πολύ περισσότερα απ' όσα υπάρχουν. Ανησυχούμε απ' αυτή τη διαδικασία; Ανησυχούμε. Είναι για αυτό το λόγο που θα επιχειρήσουμε να συμβάλουμε, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθούν τα θετικά και να περιοριστούν τα αρνητικά, οι ανησυχίες οι οποίες υπάρχουν.

Θέλω όμως, παρ' όλο που είπα ότι δε θα μπω στη λογική του να επαναλάβω τις θέσεις του ΑΚΕΛ για τα διάφορα ζητήματα, να σχολιάσω μόνο ένα ζήτημα. Το πρώτο που θέλω να πω είναι ότι θα ήταν πολύ πιο τίμιο για κάποια πολιτικά κόμματα, όταν ασκούν κριτική στη διαδικασία, να πουν ποια είναι η δική τους η θέση, να πουν επιτέλους δημόσια ότι διαφωνούν με τη λύση της ομοσπονδίας, ότι θεωρούν πως σήμερα είναι εφικτό να πετύχουμε ενιαίο κράτος. Να το πουν καθαρά στον κυπριακό λαό. Όχι να το λένε πίσω από κλειστές πόρτες και δημόσια να μην τολμούν να διατυπώσουν αυτή τους τη θέση.

Το πιο σημαντικό όμως είναι άλλο: Είναι ένα να επισημαίνονται ανησυχίες και αδυναμίες ενδεχομένως οι οποίες υπάρχουν. Το σημαντικό είναι τι προτείνεται, για να ξεπεραστούν όλα αυτά τα ζητήματα. Η συνταγή την οποία ακούμε φορτικά είναι συνταγή η οποία έχει δοκιμαστεί κατ' επανάληψη στο παρελθόν. Και όχι απλά και μόνο έχει αποτύχει να δώσει διέξοδο στα αδιέξοδα τα οποία υπάρχουν, αλλά, αντιθέτως, κάθε φορά που δοκιμαζόταν, έβαζε τη δική μας την πλευρά σε μειονεκτικότερη θέση και μας οδηγούσε ένα βήμα προς τα πίσω. Και, επειδή κάποιοι μας ζητούν να αναλάβουμε ευθύνες για τα πράγματα όπως εξελίσσονται, εγώ θα αντιστρέψω το ερώτημα: Εάν ακολουθηθεί η δική τους η συνταγή και καταλήξουμε στην προσάρτηση, θα ήταν έτοιμοι να αναλάβουν κάποιοι άλλοι τις ευθύνες; Συνειδητοποιούμε τι σημαίνει προσάρτηση του κατεχόμενου τμήματος στην Τουρκία; Θέλουμε να αντιμετωπίσουμε αυτό τον κίνδυνο ή να τον αφήσουμε να εξελιχθεί και να εφαρμοστεί στην πράξη;

Εμείς λοιπόν απευθύνουμε έκκληση στον κ. Αναστασιάδη να καταβάλει προσπάθεια μεγιστοποίησης των προοπτικών. Να εργαστεί, για να περιορίσει τους κινδύνους που ελλοχεύουν. Να διαπραγματευτεί στη βάση αρχών και συλλογικά. Να βρίσκεται σε μόνιμη διαβούλευση με την ελληνική κυβέρνηση για τα θέματα της ασφάλειας.

Καλούμε και τους δύο ηγέτες, αλλά και τα πολιτικά κόμματα, εκατέρωθεν, να σκεφτούμε τις επόμενες γενιές και όχι τις επόμενες εκλογές. Να δημιουργήσουμε συνθήκες μεγίστης ενότητας. Να δώσουμε περισσότερη έμφαση στα θέματα ουσίας παρά διαδικασίας. Να προσπαθήσουμε να συμβάλουμε εποικοδομητικά στην προσπάθεια λύσης που θα βασίζεται σε αρχές. Αυτό θα πράξουμε ως ΑΚΕΛ. Θα εργαστούμε ως πραγματικοί Κύπριοι που θέλουμε επιτέλους να δούμε την κοινή μας πατρίδα επανενωμένη.

Έρχομαι τώρα, κύριε Πρόεδρε, αγαπητοί συνάδελφοι, στη συζήτηση του προϋπολογισμού, που δίνει σε κάθε πολιτική δύναμη την ευκαιρία να προβάλλει τις θέσεις της.

Για την κυβέρνηση και το Δημοκρατικό Συναγερμό θα είναι μία ακόμα ευκαιρία να διαφημίσουν το "success story" τους. Παρεμπιπτόντως, να πω ότι οι Ιρλανδοί δε νιώθουν ότι βιώνουν ένα success story! Αντιθέτως, στις τελευταίες εκλογές ενίσχυσαν εκείνα τα πολιτικά κόμματα τα οποία είχαν αντιπαχθεί στο συγκεκριμένο μνημόνιο. Έστω λοιπόν, η κυβέρνηση Αναστασιάδη μιλά για success story, έστω και αν αυτό το βιώνουν μονάχα οι λίγοι και οι εύποροι.

Για μας είναι η ευκαιρία να μιλήσουμε για τον απλό άνθρωπο και την κοινωνία. Να μιλήσουμε για τους εργαζομένους που αγωνίζονται να τα φέρουν βόλτα με μειωμένους μισθούς και αυξημένα χρέη. Να μιλήσουμε για τα νέα ζευγάρια που δύσκολα πια μπορούν να αποκτήσουν τη δική τους στέγη. Να μιλήσουμε για εκείνους τους συμπολίτες μας που χρειάζονται περισσότερο από όλους μας την κοινωνική στήριξη και αρωγή της πολιτείας και δεν την έχουν. Να μιλήσουμε για τους συνταξιούχους που ζητούν αξιοπρεπή σύνταξη, φροντίδα και περίθαλψη. Να μιλήσουμε για τους νέους που ψάχνουν απεγνωσμένα δουλειά, που στο τέλος υποχρεώνονται να μεταναστεύσουν, για να αναζητήσουν αλλού μέλλον και προοπτική. Να μιλήσουμε για την ανάγκη καταπολέμησης της διαφθοράς και της διαπλοκής, που αναπτύχθηκαν επικίνδυνα στην κυπριακή κοινωνία.

Ας ξεκινήσουμε λοιπόν από την ανάπτυξη. Ακούμε συνεχώς την κυβέρνηση να μιλά για εδραίωση και ενίσχυση της ανάκαμψης. Το Υπουργείο Οικονομικών επαναλαμβάνει ότι έχουμε μια από τις καλύτερες επιδόσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ότι αναβαθμίζεται η οικονομία από τους οίκους αξιολόγησης και τόσα άλλα. Την ίδια ώρα, οι κοινωνικές συνθήκες μέρα με τη μέρα αλλάζουν, αλλά δυστυχώς προς το χειρότερο. Η καθημερινότητα των πολιτών στα νοσοκομεία έχει γίνει αφόρητη τα τελευταία χρόνια. Η ανεργία, ιδιαίτερα ανάμεσα στους νέους, παραμένει υψηλή. Το κράτος πρόνοιας καταρρέει.

Για ποια λοιπόν ανάπτυξη μιλούμε; Ποιος επωφελείται από αυτήν; Τι κερδίζει η κοινωνία από τη βελτίωση των οικονομικών δεικτών; Με την εφαρμογή των πολιτικών λιτότητας, με τη μεταφορά του βάρους της κρίσης στους ώμους των εργαζομένων, με τις καθολικές περικοπές σε μισθούς και ωφελήματα, ιδιαίτερα στον ιδιωτικό τομέα, ένα μόνο αποτέλεσμα παράγεται: εισοδηματική ανισότητα.

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Κύπρος είναι η χώρα με τη μεγαλύτερη αύξηση της εισοδηματικής ανισότητας. Αδιάψευστος μάρτυρας, όπως λέχθηκε προηγουμένως, οι μεταβολές του συντελεστή του δείκτη Gini. Είναι από τους βασικούς δείκτες μέτρησης της ανισότητας. Την περίοδο 2008-2011 ο δείκτης ήταν κατά μέσο όρο στο 29,5%. Σήμερα έχει αυξηθεί στο 33,6%.

Για το ΑΚΕΛ λοιπόν έξοδος από την κρίση δε σημαίνει μόνο να μεγαλώνει ξανά η οικονομία μας. Σημαίνει να βελτιώνεται το βιοτικό επίπεδο για το σύνολο της κοινωνίας. Σημαίνει να δημιουργούνται θέσεις εργασίας με δικαιώματα, δικαιώματα που να εξασφαλίζουν επαρκές εισόδημα για τους εργαζομένους. Σημαίνει ποιοτική δημόσια υγεία, παιδεία και μέριμνα. Σημαίνει στήριξη των ευάλωτων στρωμάτων του πληθυσμού.

Δυστυχώς όμως, για την κυβέρνηση έξοδος από την κρίση σημαίνει οι πλούσιοι να γίνονται πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι. Σημαίνει ξεπούλημα του δημόσιου πλούτου, ξεπούλημα του συνεργατισμού, κατάρρευση των δημόσιων νοσηλευτηρίων, απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων. Αυτά είναι δυστυχώς τα αποτελέσματα της κυβερνητικής πολιτικής.

Λέει η κυβέρνηση ότι οι τράπεζες ανακάμπτουν και ότι δημιουργούνται νέες προοπτικές για την οικονομία. Χαράσσουν νέα πορεία, μας λένε. Μήπως πρέπει να θυμηθούμε ότι οι τράπεζες ήταν αυτές που συνέβαλαν στην οικονομική καταστροφή και την επιβολή του μνημονίου; Μήπως πρέπει να θυμηθούμε ότι οι πολιτικές αποφάσεις του Μάρτη του 2013 μετέφεραν τα βάρη και τους κινδύνους της κρίσης από τις τράπεζες στην πλάτη των πολιτών; Μήπως πρέπει να θυμηθούμε πόσο μειώθηκαν τα εισοδήματά τους; Μήπως πρέπει να θυμηθούμε ότι οι περισσότεροι τους κινδυνεύουν να ξεπουληθούν, επειδή οι πολίτες δεν μπορούν να διαχειριστούν τα χρέη που δημιούργησαν στη βάση των υπολογισμών που έκαναν τότε και των προσδοκιών που είχαν πριν από την κρίση;

Γι' αυτή την κρίση, την κρίση του ιδιωτικού χρέους, η κυβέρνηση δεν έχει παρουσιάσει μέχρι σήμερα κανένα σχέδιασμο. Έχει φροντίσει όμως να προστατεύσει τον τραπεζικό τομέα. Να του δώσει απλόχερα εργαλεία και να επιταχύνει τις διαδικασίες ξεπουλήματος των περιουσιών. Έχει φροντίσει επίσης να ακυρώσει κάθε προσπάθεια που έκανε το ΑΚΕΛ και άλλα πολιτικά κόμματα, για να προστατεύσουμε τον κόσμο.

Έχουμε το υψηλότερο ποσοστό ιδιωτικού χρέους μετά το Λουξεμβούργο. Έχουμε το υψηλότερο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων και από τα υψηλότερα επιτόκια στην Ευρωζώνη. Αυτά, φαίνεται, δεν αρκούν, για να υπάρξει πολιτική βούληση από την κυβέρνηση και την Κεντρική Τράπεζα για αλλαγές. Τους αρκεί να μπορούν οι τράπεζες να καταγράφουν κέρδη, έστω και αν αυτό σημαίνει ξεπούλημα των περιουσιών και συγκέντρωση του πλούτου στα χέρια λίγων, έστω και αν αυτό σημαίνει κοινωνία χωρίς όραμα και μέλλον.

Ας πάμε τώρα στην απασχόληση και την ανεργία. Ακούμε την Υπουργό Εργασίας να δηλώνει ότι υπάρχει μείωση των ποσοστών ανεργίας, αύξηση της απασχόλησης και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Δεν αναφέρει ότι αυτά συμβαίνουν ως αποτέλεσμα του εργασιακού μεσαίωνα ο οποίος έχει επιβληθεί και της μαζικής φυγής ανθρώπινου δυναμικού στο εξωτερικό. Συνεχής μείωση των μισθών, εργασία με κουτσουρεμένα δικαιώματα, απορρυθμισμένα ωράρια και ένταση της εκμετάλλευσης των εργαζομένων είναι τα φαινόμενα που επικρατούν στον ιδιωτικό τομέα. Η Κύπρος κατέχει θλιβερά πρωτεία στα ποσοστά υποαπασχολούμενων ατόμων, αυτών δηλαδή που εργάζονται με μερική απασχόληση και με λιψό μισθό. Εδώ και δεκαπέντε συνεχόμενα τρίμηνα οι μισθοί μειώνονται. Το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας έχει διπλασιαστεί τα τελευταία πέντε χρόνια. Θα μας πει η κυβέρνηση ότι όλα αυτά γίνονται, για να εργάζονται περισσότεροι. Βεβαίως και δεν προτιμούμε την ανεργία από την εργασία. Απαιτούμε όμως εργασία με δικαιώματα, εργασία με αξιοπρέπεια. Απαιτούμε μέλλον για τους νέους μας.

Υπάρχει ακόμα ένα σημείο. Τα τελευταία χρόνια, παρά την αποκλιμάκωση των ποσοστών ανεργίας, ο αριθμός των αδρανών πολιτών, των ατόμων δηλαδή που δεν αναζητούν πλέον εργασία, αυξήθηκε δραματικά. Όσο λοιπόν και αν η κυβέρνηση αρνείται να το παραδεχτεί, η πραγματικότητα είναι ότι στην κοινωνία επικρατεί απογοήτευση. Η αποθάρρυνση ενός σημαντικού μέρους της κοινωνίας για συμμετοχή στο παραγωγικό δυναμικό της χώρας και η άρνηση μεγάλο μέρος των ατόμων που σπουδάζουν σε πανεπιστήμια στο εξωτερικό να επιστρέψουν για εργασία στην Κύπρο θα έχουν ισχυρές κοινωνικές και οικονομικές επιδράσεις στο μέλλον. Αφενός επιδεινώνουν την ήδη επιβαρυνόμενη δημογραφική σύνθεση της χώρας, αφετέρου διαβρώνουν το εργατικό δυναμικό και μειώνουν τις παραγωγικές δυνατότητές της.

Η ανάπτυξη νέου εργατικού δυναμικού, με εμπειρίες, που να μπορεί να στηρίξει την παραγωγική διαδικασία, αποτελεί ισχυρή πρόκληση για το μέλλον. Αυτό πρέπει να είναι το ζητούμενο μέσα από τις κυβερνητικές πολιτικές και όχι το αντίθετο. Εξάλλου, η βελτίωση των όρων και των συνθηκών εργασίας αποτελεί για το ΑΚΕΛ συστατικό της ύπαρξής του. Κατ' επέκταση, θα πρέπει να δούμε την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών σήμερα. Δυστυχώς, καλούμαστε ξανά να παλέψουμε για τα αυτονόητα.

Το 29% του λαού μας βρίσκεται στα όρια της φτώχειας. Η Eurostat σημείωσε ότι η Κύπρος είναι η τελευταία χώρα σε δαπάνες κοινωνικής προστασίας. Το βιοτικό επίπεδο στη χώρα έχει μειωθεί τόσο, που, αν σήμερα μετρούσαμε τη φτώχεια με βάση τα οικονομικά δεδομένα του 2008, το ποσοστό φτώχειας θα ήταν υπερδιπλάσιο. Αυτό είναι λοιπόν το "success story" της κυβέρνησης: η μαζική φτωχοποίηση του λαού.

Θύματα των πολιτικών αυτών είναι όλα τα κοινωνικά στρώματα και ιδιαίτερα η τρίτη ηλικία. Δέκα μόνο μέρες πριν από τις βουλευτικές εκλογές η κυβέρνηση Αναστασιάδη εξήγγειλε αύξηση από έξι μέχρι και είκοσι ολόκληρα ευρώ για τους χαμηλοσυνταξιούχους -να μου επιτρέψετε να πω- ξεπερνώντας τα όρια του πολιτικού θράσους. Αφού πρώτα τους αφείρεσε τη συμπληρωματική σύνταξη, αφού κατήργησε το πασχαλινό επίδομα επιβάλλοντας το όριο των €700 ευρώ, για να το δικαιούται κάποιος, ώστε να το πάρουν ελάχιστοι δηλαδή, αφού κατήργησε τη δωρεάν μεταφορά και τη δωρεάν ιατροφαρμακευτική περιθαλψη, αφού έκοψε τη μικρή σύνταξη από χιλιάδες συνταξιούχους, υπολογίζοντας μέχρι και το ένα ευρώ από τόκους, αφού συνέβησαν λοιπόν όλα αυτά, πέταξε ως ελεημοσύνη στα πόδια των χαμηλοσυνταξιούχων λίγα ψίχουλα, μερικές μέρες πριν από τις εκλογές.

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Η βελτίωση στους οικονομικούς δείκτες και οι καλές δημοσιονομικές επιδόσεις δεν αρκούν. Ούτε η πολιτική που στοχεύει σε βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα, αλλά διαιωνίζει παράλληλα τις διαρθρωτικές και εισοδηματικές ανισότητες. Δεν αρκεί να μας λένε "μπράβο" οι δανειστές μας. Πρέπει να μας πει "μπράβο" ο λαός. Πώς να πει όμως "μπράβο" ο λαός, όταν πληρώνει τη νύφη κι ακόμα δε βλέπει φως;

Στηρίζουμε τη βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων και το νοικοκυρεμένο προϋπολογισμό. Την ίδια στιγμή όμως απαιτούμε εφαρμογή πολιτικών που να αντιμετωπίζουν τη φτώχεια, την ανισότητα και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Θέλουμε σχεδιασμό και όραμα που να δίνει λύσεις στα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Σε μας η Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδιαίτερα η Ευρωζώνη δε δημιούργησαν ποτέ αυταπάτες και υπέρμετρες προσδοκίες. Γνωρίζουμε ξεκάθαρα το χαρακτήρα των οικονομικών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δε θα κουραστούμε να επαναλαμβάνουμε ότι με τον τρόπο που λειτουργεί θέτει πάνω από τα συμφέροντα των λαών τα συμφέροντα των ισχυρών κρατών και των πολυεθνικών εταιρειών.

Για αυτή μας τη θέση δεχτήκαμε ισοπεδωτική, αφοριστική κριτική. Τι απαντούν όμως σήμερα, μετά και την τελευταία παρέμβαση των Βρυξελλών, όσοι έτρεξαν να μας χλευάσουν; Συνεχίζουν ακόμα και σήμερα, μετά το κούρεμα, την επιβολή μνημονίων, τον κοινωνικό στραγγαλισμό της ευρωπαϊκής περιφέρειας να νιώθουν εμπιστοσύνη στις οικονομικές πολιτικές και τους θεσμούς της Νομισματικής Ένωσης; Θα συνεχίσουν να μας παρουσιάζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση ως λέσχη αγγέλων;

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Τα παραδείγματα για το χαρακτήρα και τη φιλοσοφία της είναι άλλωστε πολλά: Πιο πρόσφατα η τραπεζική ένωση, η εμπορική συμφωνία με τον Καναδά και η προσπάθεια για συμφωνία με τις Ηνωμένες Πολιτείες, γνωστή ως "TTIP". Δε θα τα αναπτύξω αυτά τα θέματα λόγω έλλειψης χρόνου.

Η Ευρωζώνη επιβάλλει πλέον ξεκάθαρα φιλοσοφία και γραμμή στην κοινωνικοοικονομική πολιτική των κρατών. Στη δική μας περίπτωση όμως η κυβέρνηση και ο Δημοκρατικός Συναγερμός δεν ανησυχούν. Αυτό γιατί βρίσκουν έναν ακόμα σύμμαχο, για να επιβάλλουν πολιτικές και μέτρα που αποτελούν την πεμπουσία της δικής τους φιλοσοφίας.

Αυτό που εφαρμόζεται είναι ουσιαστικά οι δικές τους πολιτικές. Έλεγαν κάποτε ότι είναι αναγκασμένοι να προχωρήσουν σε ιδιωτικοποιήσεις, επειδή δήθεν τις συμφώνησε ο Χριστόφιας. Έλεγαν ότι το μνημόνιο είναι η κατάρα που τους κληροδότησε. Σήμερα λένε, ανοικτά πλέον, άλλα πράγματα. Ομολογούν ότι οι ιδιωτικοποιήσεις είναι γι' αυτούς ιδεολογικό ζήτημα. Περηφανεύονται ότι το μνημόνιο είναι το ιδεολογικό τους μανιφέστο, ότι, και να μη μας το επέβαλλαν οι Ευρωπαίοι εταίροι μας, θα το εφαρμόζαν.

Κομπάζουν για νέα έργα ανάπτυξης, τα οποία όμως μοιάζουν κομμένα και ραμμένα στα μέτρα των λίγων. Ξέρουν ότι στηρίζουν και ενισχύουν συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες. Δεν τους ενδιαφέρει η ευημερία της κοινωνίας, αλλά προτεραιότητά τους είναι η βελτίωση των προοπτικών κερδοφορίας των μεγάλων επιχειρήσεων.

Τέσσερα χρόνια τώρα η κυβέρνηση δεσμεύεται για το Γενικό Σχέδιο Υγείας, αλλά με επιμέλεια το στέλνουν στις ελληνικές καλένδες. Ξεπουλούν το συνεργατισμό, που χτίστηκε με πολύ κόπο και θυσίες από χιλιάδες απλούς ανθρώπους. Βλέπουν τα νοικοκυριά να μην μπορούν να ανταποκριθούν στα δάνειά τους, αλλά επικροτούν τη μείωση των μισθών στην οικονομία. Έχουν ως όραμά τους για την ανταγωνιστικότητα της κυπριακής οικονομίας το χαμηλό εργατικό κόστος, τους μειωμένους μισθούς και μια αγορά εργασίας απορρυθμισμένη και χωρίς δικαιώματα.

Φωνάζουν για νοικοκυρεμένο κράτος, αλλά παρέχουν με τη μεγαλύτερη ευκολία αστόχευτες φορολογικές ελαφρύνσεις, που πρώτα και κύρια βοηθούν εκείνους που έχουν τη λιγότερη ανάγκη. Θέλουν ισοζυγισμένα δημόσια οικονομικά, αλλά μέσω του δημόσιου χρέους μάς μετέτρεψαν σε ομήρους των διεθνών δανειστών.

Αυτές είναι οι αντιφάσεις που περιγράφουν τη φιλοσοφία της πολιτικής τους. Αντιφάσεις καθόλου τυχαίες, αλλά με στόχο να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των λίγων και προνομιούχων. Αντιφάσεις που έχουν ως στόχο να περιορίσουν το κράτος, αλλά και να αυξήσουν την εκμετάλλευση, να μειώσουν τη φορολογία σε βάρος της κοινωνικής πρόνοιας, να μειώσουν τους μισθούς, έστω και αν πλήττουν έτσι ολόκληρη την οικονομία, να εφαρμόσουν πιστά το νεοφιλελευθερισμό, ιδεολόγημα γεμάτο αδικίες και ανισότητες. Δόγμα αντανάπτυσιακό και βαθιά αντιδραστικό.

Η φιλοσοφία και οι προτεραιότητες οι δικές μας είναι διαφορετικές. Δεν είναι δογματικές ούτε εξωπραγματικές, όπως προσπαθούν να τις παρουσιάσουν. Δεν αρνείται το ΑΚΕΛ την ανάγκη της δημοσιονομικής εξυγίανσης. Δεν αρνείται την ανάγκη να νοικοκυρευτεί το κράτος ούτε αρνείται το ΑΚΕΛ ότι ο προς ψήφιση προϋπολογισμός αντανάκλα τη σαφώς βελτιωμένη κατάσταση στην οποία βρίσκεται η κυπριακή οικονομία ούτε αρνείται ότι στον προϋπολογισμό υπάρχουν στοιχεία πιο ισορροπημένης δημοσιονομικής προσαρμογής, χωρίς τη βιαιότητα που χαρακτήριζε τους προϋπολογισμούς των τριών προηγούμενων χρόνων.

Απλώς το ΑΚΕΛ θεωρεί ότι ο προϋπολογισμός αυτός δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κυπριακής κοινωνίας. Εξακολουθεί να βαθαίνει τις κοινωνικές ανισότητες, επιδεινώνοντας τη θέση της μεσαίας τάξης και των εργαζομένων. Δεν απομακρύνει από τη χώρα τον κίνδυνο της πλήρους διάρρηξης της κοινωνικής συνοχής με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την αύξηση της ανεργίας, τη διαιώνιση της ετεροαπασχόλησης και την απομείωση του μεγάλου πλούτου μας, που είναι το εξαιρετικά υψηλό μορφωτικό επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό μας. Το κυριότερο; Δεν περιέχει ούτε ψήγμα ενός παραγωγικού μοντέλου, διαφορετικού από αυτό που οδήγησε την κυπριακή οικονομία σε κατάρρευση και οδήγησε ταυτόχρονα την κοινωνική πλειοψηφία στον αδιέξοδο δρόμο της φτώχειας και της ανασφάλειας.

Ισχυρίζεται η κυβέρνηση ότι η βιωσιμότητα της ανάπτυξης που υπόσχεται στηρίζεται στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Μπορεί όμως να υπάρξει αύξηση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας, αν αυτή δε συνδεθεί με την πλήρη αξιοποίηση του μοναδικού συγκριτικού μας πλεονεκτήματος, που είναι το κεφάλαιό μας σε ανθρώπινο και επιστημονικό δυναμικό;

Πόσο βιώσιμο μπορεί να παραμείνει το συγκριτικό μας αυτό πλεονέκτημα, όταν το μεγαλύτερο μέρος ετεροαπασχολείται και το υπόλοιπο μέρος του μεταναστεύει; Πώς θα αξιοποιηθεί πλήρως αυτό το ανθρώπινο και επιστημονικό δυναμικό, όταν δεν προβλέπονται επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, στην έρευνα και στην καινοτομία; Όταν δεν ενισχύονται οι προσπάθειες να αναπτυχθούν τομείς της οικονομίας των οποίων η ανταγωνιστικότητα να βασίζεται στην κεφαλαιοποίηση της τεχνολογίας των ανθρώπων και στην προαγωγή τεχνολογιών και υποδομών αιχμής, όταν με άλλα λόγια δε δημιουργούνται προϋποθέσεις και ευκαιρίες ανάπτυξης μιας υγιούς επιχειρηματικότητας με εξωστρεφή χαρακτηριστικά, που να ανταποκρίνεται στη διεθνή ζήτηση έξυπνων υπηρεσιών και προϊόντων;

Δεδομένης της κατάστασης στον τραπεζικό τομέα και του σημαντικού ποσοστού ιδιωτικού χρέους, οι δυνατότητες χρηματοδότησης σημαντικών αναπτυξιακών έργων από τον ιδιωτικό τομέα είναι περιορισμένες. Η Κύπρος έχει ανάγκη για ενισχυμένες αναπτυξιακές δαπάνες από το κράτος, ιδιαίτερα μετά το κούρεμα των δαπανών της τελευταίας τριετίας. Δεν αρκεί όμως μόνο η ενίσχυση της παραγωγής. Επιβάλλεται άμεσα η αντιμετώπιση των εισοδηματικών ανισοτήτων με πολιτικές ενίσχυσης του εισοδήματος των νοικοκυριών και στήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η πολιτική ενίσχυσης των εισοδημάτων δεν είναι πολιτική σπατάλης, είναι εξ ολοκλήρου -να μου επιτρέψετε να πω- αναπτυξιακή πολιτική.

Απαιτούνται επίσης ενεργητικές πολιτικές από το κράτος για ενίσχυση της επιδοματικής πολιτικής και για στήριξη των ανέργων. Περισσότερο όμως χρειάζονται αποφάσεις και δράσεις για τη δημιουργία υποδομών και θεσμών που να καλύπτουν βασικές κοινωνικές ανάγκες, ανάγκες θεμελιώδεις σε κάθε κοινωνία. Τέτοιες είναι η προσφορά ποιοτικής υγείας με την υλοποίηση του Γενικού Σχεδίου Υγείας, η διασφάλιση της στέγασης για όλους, η δημιουργία βασικών υποδομών κοινωνικής πολιτικής. Βεβαίως, για όλα τα πιο πάνω χρειάζονται πόροι οικονομικοί και ανθρώπινοι, γι' αυτό και η χώρα χρειάζεται βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης, ιδιαίτερα από τα υψηλά εισοδηματικά στρώματα. Χρειάζεται φορολογική πολιτική που να κατανέμει πιο δίκαια τα βάρη και να αντιμετωπίζει τις σημερινές πραγματικότητες της κρίσης. Χρειάζονται πολιτικές για φορολόγηση του πλούτου, πολιτικές που βάζουν τάξη στις φορολογικές υποχρεώσεις και ενισχύουν τις οικονομικές

δυνατότητες του κράτους. Χρειαζόμαστε επίσης εμπέδωση της διαφάνειας και της ισονομίας. Αλίμονο, αν επιτρέψουμε στην ασυδοσία και τη διαφθορά να κυριαρχήσουν.

Πώς όμως να πιστέψει η κοινωνία τα όσα λέμε για διαφάνεια, όταν καθημερινά καταρρακώνονται οι θεσμοί, όταν διορίζονται στους ανώτατους θεσμούς του κράτους άνθρωποι, επειδή ανέβαιναν με τον κ. Αναστασιάδη στις προεκλογικές εξέδρες, άνθρωποι που εξευτέλισαν τα αξιώματά τους με το χειρότερο τρόπο, όταν άνθρωποι τους οποίους ο Πρόεδρος εμπιστεύτηκε ως άριστους των αρίστων αποδεικνύονται κατώτεροι και του μετρίου; Όταν αυτοί που μας παρέδιδαν μαθήματα να σεβόμαστε τους ανεξάρτητους θεσμούς, σήμερα, που ελέγχονται οι ίδιοι, συγκρούονται με όλους;

Σήμερα, κύριε Πρόεδρε, αγαπητοί συνάδελφοι, όσο ποτέ άλλοτε η κοινωνία απαιτεί την αντιμετώπιση των φαινομένων διαπλοκής και διαφθοράς. Απαιτεί εξυγίανση και θεσμικό εκσυγχρονισμό. Επειδή όμως ο πολίτης περιμένει ότι θα πρέπει να ξεκινήσουμε τη διαφάνεια και τη λογοδοσία από τα του οίκου μας, ως ΑΚΕΛ έχουμε έγκαιρα παραδώσει στον Έφορο Πολιτικών Κομμάτων τους ετήσιους εξελεγμένους λογαριασμούς της Κεντρικής Επιτροπής και έχουμε προχωρήσει στη δημοσιοποίησή τους. Στηρίζουμε την πιστή εφαρμογή του νόμου για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και ιδιαίτερα τα θέματα συμμόρφωσης με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα. Επίσης, στα πλαίσια της διαφάνειας, πήραμε απόφαση να συζητούμε τις οικονομικές καταστάσεις του κόμματος στην παρουσία των μέσων μαζικής ενημέρωσης στα εκάστοτε συνέδριά μας.

Έχουμε επεξεργαστεί και καταθέσει στο δημόσιο διάλογο σημαντικό αριθμό εισηγήσεων για πάταξη της διαπλοκής και της διαφθοράς, καθώς και για θεσμικό εκσυγχρονισμό. Θα αναφέρω επιγραμματικά κάποιες, οι υπόλοιπες είναι στην ομιλία μου και όποιος θέλει μπορεί να τις δει.

- Θεσμική ρύθμιση περιορισμού θητειών σε διάφορα πολιτειακά αξιώματα και εναλλαξιμότητα σε νευραλγικές θέσεις της Δημόσιας Υπηρεσίας.
- Εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τις προσφορές και τις αγορές εξοπλιστικών προγραμμάτων της Εθνικής Φρουράς. Δυνατότητα δημόσιου ελέγχου όλων των προσφορών που κατακυρώνονται στο δημόσιο και ημιδημόσιο τομέα, ανεξαρτήτως ποσού.
- Νομοθετική ρύθμιση αυστηρότερων ποινών, έτσι που οι επιπτώσεις από τυχόν διάπραξη αδικημάτων σε βάρος του δημοσίου να είναι αποτρεπτικές για τη διάπραξή τους.

Διαφάνεια και εκσυγχρονισμό απαιτούμε επίσης και από την επιχειρηματική κοινότητα στην Κύπρο. Ζητούμε να σέβεται πλήρως τους θεσμούς της Κυπριακής Δημοκρατίας, να τερματίσει αθέμιτες πρακτικές. Να σέβεται την κοινωνία στην οποία απευθύνεται, μακριά από μεθόδους εκμετάλλευσης και παραπλάνησης. Να συνεχίσει να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της απέναντι στο κράτος και την πολιτεία. Αυτές οι αρχές πρέπει να αποτελούν το πρότυπο κάθε επιχείρησης.

Την ίδια ώρα, οι κυπριακές επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι υπόδειγμα σεβασμού των εργασιακών δικαιωμάτων. Κάτι τέτοιο είναι προς όφελος όχι μόνο των εργαζομένων, αλλά και των ιδίων των επιχειρήσεων, είναι προς όφελος της οικονομίας και της κοινωνίας. Επιχειρήσεις στις οποίες οι εργαζόμενοι νιώθουν ασφάλεια και σεβασμό για το εργασιακό τους περιβάλλον βελτιώνουν την παραγωγικότητά τους, αναπτύσσονται και αντεπεξέρχονται πιο εύκολα στις σημερινές δυσκολίες.

Πόση ώρα έχω, αν μου επιτρέψετε;

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:

Δύο λεπτά.

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ:

Δύο λεπτά.

Θα πάω απευθείας εις το τέλος, διότι τα υπόλοιπα δεν προλαβαίνω να τα πω.

Να ξεκαθαρίσω απλώς ότι τα υπόλοιπα μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις θα ενδιατρίψουν σε μεγαλύτερο βάθος σε όλα τα ζητήματα τα οποία έχω αγγίξει εγώ έτσι επιγραμματικά λόγω της έλλειψης χρόνου που έχω.

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Με όλα όσα έχω αναφέρει, θεωρούμε ότι ο προς ψήφιση προϋπολογισμός συνιστά απλώς ένα ακόμα βήμα στα τυφλά. Η χώρα όμως δεν μπορεί να συνεχίσει να πορεύεται στα τυφλά ούτε μπορεί να την κατευθύνει ο αυτόματος πιλότος των μνημονιακών συνταγών, γι' αυτό και εμείς θα καταψηφίσουμε τον προϋπολογισμό, καταψηφίζοντας τη γενικότερη οικονομική πολιτική της κυβέρνησης.

Στη βάση όλων των πιο πάνω, καλούμε σε στράτευση όλες τις δημιουργικές δυνάμεις της χώρας, για να δώσουμε ελπίδα στην κοινωνία και για να δημιουργήσουμε συνθήκες νέας αρχής στην οικονομία.

Προμετωπίδα μας σ' αυτό τον αγώνα μπορεί και πρέπει να είναι η επανένωση της πατρίδας μας μετά από σαράντα δύο χρόνια. Αυτό ευχόμαστε και γι' αυτό αγωνιζόμαστε.

Θέλω να ευχηθώ σε όλους καλές γιορτές, παρ' όλο που θα ξαναβρεθούμε την Παρασκευή. Καλά Χριστούγεννα και, βέβαια, πάνω απ' όλα, εύχομαι η νέα χρονιά να μας βρει με την πατρίδα μας απελευθερωμένη και επανενωμένη.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ.

Εξοικονομήσατε και ένα λεπτό.

Καλώ τώρα στο βήμα τον πρόεδρο του Δημοκρατικού Συναγερμού κ. Αβέρωφ Νεοφύτου.

A. ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Θα ξεκινήσω πρώτα με τις οφειλόμενες ευχαριστίες προς τα μέλη της γραμματείας της επιτροπής Οικονομικών και της γενικής διεύθυνσης για τη στήριξη, αλλά και προς όλους τους συναδέλφους μέλη της επιτροπής Οικονομικών. Σημειώνω ότι, νιώθοντας το φόρτο εργασίας, θα ήταν παράλειψη να μην ευχαριστήσω των επί σειρά ετών πρόεδρο της επιτροπής Οικονομικών για τη σκληρή εργασία που τόσα χρόνια διεκπεραίωνε.

Θα κάνω τρία σχόλια, κύριε Πρόεδρε, προτού μπω στη γραπτή μου ομιλία. Είμαστε συνηθισμένοι να ξεκινούμε όλοι με τις διαφορές μας. Εγώ το πρώτο σημείο που θα αναφέρω είναι τρία θετικά από τη σημερινή μέχρι τώρα συζήτηση.

Πρώτον, τη θέση του Δημοκρατικού Κόμματος ότι θα ψηφίσει τους προϋπολογισμούς. Και αυτό με κάνει να ξαναυπενθυμίσω ότι η έξοδος της χώρας από το μνημόνιο συντελέστηκε με τη στήριξη του Δημοκρατικού Κόμματος. Δεύτερον, να σημειώσω θετικότερα τη συνετή πολιτική, παρ' όλο που βρίσκεται στην αντιπολίτευση, του ΑΚΕΛ όσον αφορά το ύψιστο εθνικό θέμα, το Κυπριακό, αλλά και, τρίτον, την τοποθέτηση του προέδρου της ΕΔΕΚ ότι στηρίζει το στρατηγικό επενδυτή στην Αρχή Τηλεπικοινωνιών, προτού είναι αργά.

Όμως θα ήθελα να κάνω και δύο μικρά σχόλια σε όσα ακούστηκαν.

(Μη ευκρινή σχόλια από βουλευτές)

Ναι, και την Αλληλεγγύη που θα στηρίζει τον προϋπολογισμό.

Λέχθηκε από το γενικό γραμματέα του ΑΚΕΛ ότι είμαστε έρμαιο των δανειστών. Απλώς υπενθύμιση: Την τρόικα τη φέρατε, εμείς τη διώξαμε. Λέχθηκε επίσης από τον πρόεδρο του Δημοκρατικού Κόμματος ότι υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ της συμφωνίας του Φεβρουαρίου του 2004 στη Νέα Υόρκη και του ανακοινωθέντος της 1^{ης} Δεκεμβρίου του 2016. Συμφωνούμε απόλυτα, υπάρχει ουσιαστική διαφορά. Τότε δέχτηκε η πολιτική ηγεσία στο Μπούργκενστοκ τηλεσιδίκως να δώσουμε σε τρίτους το ρόλο τον επιδιαιτητικό και φέραμε μια συμφωνία, για να μεταφέρουμε τις ευθύνες στο λαό. Η ανακοίνωση της 1^{ης} του Δεκεμβρίου δεν προνοεί οποιαδήποτε επιδιαιτησία και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δήλωσε ότι δεν πρόκειται να φέρει μια κακή λύση, αν δε διασφαλίζεται το μέλλον του κυπριακού ελληνισμού. Το βέβαιο είναι ότι, αν θα φέρει λύση, θα τη στηρίξει.

Και ένα τελευταίο σχόλιο. Ακούμε το τελευταίο διάστημα να επαναλαμβάνεται νυχθημερόν από τα κόμματα της αντιπολίτευσης, πλην του ΑΚΕΛ, ότι βρίσκονται στο σκότος. Ε, κάτι δεν πάει καλά! Αυτοί που δηλώνουν ότι βρίσκονται στο σκότος είναι αυτοί που τους ακούσαμε και σήμερα να αναλύουν με κάθε λεπτομέρεια μια συμφωνία που εμείς δεν ξέρουμε. Και αν σημείο προς σημείο θα απαντούσα στις ανακρίβειες, θα χρειαζόμουν δυο ολόκληρες μέρες, αλλά το ερώτημα είναι: Αν βρίσκεστε, συνάδελφοι, σε σκότος, πού γνωρίζετε όλες αυτές τις λεπτομέρειες και είστε και βέβαιοι ότι αυτά οδηγούν στη διάλυση της Κυπριακής Δημοκρατίας;

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Όλοι αντιλαμβανόμαστε την κρισιμότητα του αμέσως επόμενου διαστήματος σε σχέση με το εθνικό μας θέμα. Και, όσες διαφορές και να έχουμε, πιστεύω ειλικρινά ότι όλοι έχουμε ως πρώτη προτεραιότητα έναν έντιμο συμβιβασμό για την απαλλαγή της Κύπρου από την κατοχή και την επανένωση της πατρίδας μας.

Σήμερα ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων βρίσκεται ο προϋπολογισμός της Κυπριακής Δημοκρατίας για το 2017. Γι' αυτό και θεωρώ καθήκον μας την τοποθέτηση επί της ουσίας του πρώτου

προϋπολογισμού της Κύπρου απεξαρτημένης από την τρόικα και το πρόγραμμα προσαρμογής. Πρώτα απ' όλα, γιατί αυτή η διεθνής επιτυχία του τόπου μας, ειδικά μετά τη δραματική οικονομική κατάσταση στην οποία είχαμε περιέλθει και το τι ακολούθησε το Μάρτιο του 2013, έρχεται να προσδώσει στο κράτος μας κύρος, αξιοπιστία και δύναμη. Έρχεται κυρίως να μας επιτρέψει να ατενίσουμε το μέλλον χωρίς οικονομικές και εποπτικές εξαρτήσεις. Αυτή η πλήρης μεταστροφή της πορείας της οικονομίας μας, που βρέθηκε από την ύφεση και τα ελλείμματα να παρουσιάζει μεγάλους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και να μειώνει τα χρέη της, μας καθιστά μια χώρα κυρίαρχη του εαυτού της. Δυναμώνει τη θέση μας ακόμη και στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και αυτό δεν πρέπει να το υποτιμά κανείς.

Ο πρώτος μεταμνημονιακός προϋπολογισμός που έχουμε μπροστά μας έρχεται να ενισχύσει την ανοδική πορεία της οικονομίας μας. Κτίζει πάνω στο στέρεο υπόβαθρο που έχουμε πετύχει, για να διευρύνει τις δυνατότητες ευημερίας και του κράτους και των πολιτών. Η εδραίωση και ενίσχυση της οικονομικής ανάκαμψης, η δημιουργία θέσεων εργασίας και η διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών είναι στόχοι που αποτελούν πυλώνες του προϋπολογισμού που βρίσκεται ενώπιόν μας.

Με τις σωστές πολιτικές που ακολουθήθηκαν από την κυβέρνησή μας, διανύουμε ήδη το όγδοο συνεχόμενο τρίμηνο με θετικό ρυθμό ανάπτυξης, από τους καλύτερους μάλιστα στην Ευρώπη. Το 2016 η Κύπρος με ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 3% περίπου, αλλά και για το 2017, με την κατάσταση της κυπριακής οικονομίας να προβλέπεται ακόμη καλύτερη και ελπιδοφόρα, η χώρα μας διαψεύδει ευχάριστα και τους πιο αισιόδοξους διεθνείς αξιολογητές, αλλά δίνει και ηχηρό ράπισμα στις θεωρίες που ακούγαμε για πολιτικές που θα προκαλούσαν δήθεν το φαύλο κύκλο της ύφεσης και σ' αυτούς που στοιχημάτιζαν ότι αυτές θα έφερναν ένα δεύτερο και τρίτο μνημόνιο.

Έχουν υποχρέωση πολλοί σε αυτή την αίθουσα να κοιτάξουν στα μάτια την πραγματικότητα και να δώσουν τα εύσημα σε όλους όσους ανέλαβαν να βγάλουν την Κύπρο από το οικονομικό τέλμα που την οδήγησαν. Διότι κανείς μας δε θα μπορούσε να διεκδικεί σήμερα περισσότερα, αν η οικονομία μας δεν το επέτρεπε, αν ακολουθούσαμε τις πολιτικές των μαθητευόμενων μάγων, που πολλοί απ' εδώ εισηγούνταν, αν πηγαίναμε και εμείς να τάζουμε λαγούς και πετραχήλια εις βάρος και πέραν των δυνατοτήτων και των προοπτικών της χώρας και του κάθε πολίτη ξεχωριστά.

Κύριε Πρόεδρε,

Η ανάπτυξη της οικονομίας συνεχίζεται με το πραγματικό ΑΕΠ να έχει αυξηθεί κατά το πρώτο εξάμηνο κατά 2,7% σε σύγκριση με το αντίστοιχο του 2015. Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δείχνουν ανάπτυξη 2,8% για ολόκληρο το έτος, αλλά και συνέχιση σε αυτό το ρυθμό για τα έτη 2017-2019. Το τρίτο εξάμηνο του 2016 είδε την κυπριακή οικονομία με τον τρίτο ψηλότερο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η ανάκαμψη της πραγματικής οικονομίας γνωρίζουμε όλοι ότι έπεται της ανάκαμψης των αριθμών, όμως η σταθερή πορεία ανάκαμψης είναι εμφανής πλέον και στην αγορά εργασίας, αλλά και στην καθημερινή οικονομική δραστηριότητα. Ήδη παρατηρούμε σημαντικές αυξήσεις στην ιδιωτική κατανάλωση, στις εισαγωγές και τις εξαγωγές. Ο δείκτης κύκλου εργασιών των επαγγελματικών, επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων παρουσιάζει αύξηση 12,8% σε σχέση με την περσινή χρονιά. Τα νέα πωλητήρια έγγραφα που κατατέθηκαν στο Κτηματολόγιο καταγράφουν αύξηση κατά 32%, ενώ οι εγχώριες πωλήσεις τσιμέντου, βασικός δείκτης για τη δραστηριότητα του τομέα των κατασκευών, παρουσίασε φέτος ετήσια αύξηση ύψους 28%.

Το ποσοστό ανεργίας παρουσιάζει σημαντική μείωση στο 13% το πρώτο εξάμηνο του έτους, από 16,1% που βρισκόταν το 2015, ενώ το Σεπτέμβριο του 2016 μειώθηκε στο 12%. Το πρόβλημα είναι μεν ακόμη σημαντικό, αλλά η αλήθεια είναι ότι πάρα πολλοί Κύπριοι, δεκάδες χιλιάδες Κύπριοι, άρχισαν να βρίσκουν και βρήκαν ξανά δουλειά. Οι αριθμοί όντως ευημερούν και κανείς δεν το αμφισβητεί και έχουν ξεκινήσει μαζί τους σιγά σιγά να ευημερούν και οι άνθρωποι, όχι όλοι οι πολίτες μας ακόμη δυστυχώς αλλά κάθε μέρα περισσότεροι από την προηγούμενη χρόνια και από τις προηγούμενες χρονιές. Δεν υπάρχει πλέον κανείς που, αν κοιτάξει γύρω του, δε θα διαπιστώσει με τα μάτια του, χωρίς να είναι οικονομολόγος, την ανάκαμψη. Δε θα δει νέες επιχειρήσεις και καταστήματα να ανοίγουν, νέα εργοτάξια για μεγάλα και μικρά έργα να δραστηριοποιούνται, κόσμος να βρίσκει ξανά δουλειά. Δε θα αντιληφθεί, ο πιο αντικειμενικός κριτής, το τουριστικό ρεκόρ που καταγράφουμε φέτος, ακόμη τα καινούρια αυτοκίνητα που αυξάνονται ξανά στους δρόμους, την αυξανόμενη επαναφορά στο κλίμα της σταθερότητας. Έτσι είναι που υπηρετούμε το καθήκον μας ως η ηγεσία αυτού του τόπου, όταν κάθε μέρα η πατρίδα μας γίνεται καλύτερα και, ναι, η Κύπρος κάθε μέρα που περνά γίνεται καλύτερα.

Εδώ να ανοίξω μια παρένθεση να πω κάτι που ένας καλός μου φίλος αριστερός γιατρός μου είπε: «Φίλε, μην ακούς τι λένε, η ανάκαμψη είναι πραγματικότητα. Θυμάμαι πριν τρία χρόνια ερχόταν ο ασθενής στο ιατρείο μου και με ρωτούσε πόσα θα είναι ανάλυση -αν θα έκαμνε κάποια ανάλυση- και σήμερα μπαίνει στο ιατρείο μου και απλώς λέει «κάνε μου όλες τις αναλύσεις». Για μένα», λέει, «αυτό είναι ένδειξη ότι τα πράγματα πηγαίνουν καλά».

A. ΦΑΚΟΝΤΗΣ:

Βάλλει του τα λεφτά τζιαι λαλεί του «πκιάε όσα θέλεις»!

(Μη ευκρινή σχόλια από βουλευτές)

A. ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Θα σας πω και το όνομα να το ρωτήσετε!

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Πολλοί λανθασμένα θεωρούν ότι το κράτος είναι ο κύριος πυλώνας ανάπτυξης. Αυτός δεν είναι ο ρόλος του κράτους. Το κράτος πρέπει να διευκολύνει, να εποπτεύει, να ρυθμίζει και να εμπνέει εμπιστοσύνη, για να είναι ελκυστικό σε επενδύσεις.

(Μη ευκρινή σχόλια από βουλευτές)

Παρακαλώ!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Παρακαλώ, κύριοι, μας έμεινε μισή ώρα, νομίζω ότι πηγαίναμε θαυμάσια, να μεν το χαλάσουμε! Παρ' όλο που και να ευθυμούμε έν' καλό, αλλά πρέπει να κάμουμε και τη δουλειά μας σοβαρά.

A. ΦΑΚΟΝΤΗΣ:

Στα ανέκδοτα γελούμε τζιαι εμείς!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Συγγνώμη, κύριε Αβέρωφ.

Αν θέλετε, να μείνουμε μετά που θα τελειώσει ο κ. Αβέρωφ να πούμε και λίγα ανέκδοτα, αλλά τώρα πρέπει να τελειώσουμε!

A. ΦΑΚΟΝΤΗΣ:

Λαλούμεν τα τζιαι σαν...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Συνεχίστε, κύριε Αβέρωφ.

A. ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Αυτοί που αντιλαμβάνονταν τον περιορισμό των δημοσίων δαπανών ως λιτότητα έχει αποδειχτεί πόσο λάθος είχαν. Είναι μύθος πλέον ότι ο περιορισμός των δημοσίων δαπανών παρατείνει την ύφεση. Αυτό δεν ισχύει και το ζούμε στην πράξη στην Κύπρο. Οι υπέρμετρα ψηλές και χωρίς στόχο δημόσιες δαπάνες οδήγησαν σε αυξημένα δημοσιονομικά ελλείμματα και στο διπλασιασμό του δημόσιου χρέους το 2008 έως το 2013 και οδήγησαν σε μια βαθιά ύφεση. Το νοικοκύρεμα των δημοσίων δαπανών είναι το απαραίτητο βήμα για μια χώρα να αντιστρέψει αυτή την πορεία. Μύθος είναι επίσης ότι, για να νοικοκυρευτούν τα δημόσια οικονομικά, πρέπει να αυξηθούν οι φορολογίες. Το νοικοκύρεμα μπορεί να επιτευχθεί μόνο με μείωση στις δαπάνες, χωρίς να χρειαστεί να αυξηθεί ή να προστεθεί καμία νέα φορολογία, την ώρα μάλιστα που η Κύπρος είναι η χώρα με την έβδομη χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση της Ευρώπης. Εμείς τη θέλουμε να είναι στην πρώτη θέση της χαμηλότερης φορολογικής επιβάρυνσης.

Οι φορολογίες εντείνουν τις πιέσεις στην παραγωγική οικονομία και στις επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η ανεργία και η χώρα να βουλιάζει βαθύτερα στην ύφεση. Είχαμε μείωση στο φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας στο 75% κατά το 2016, ενώ για το 2017 καταργείται παντελώς. Μια συνολική φορολογική ελάφρυνση €100 εκατομ. που μένει στην αγορά. Παράλληλα, το 2017 καταργείται επίσης και η έκτακτη εισφορά τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα συνολικού ύψους €80 εκατομ., σύνολο €180 εκατομ. ελαφρύνσεις φόρων που επιβλήθηκαν επί άλλων κυβερνήσεων. Και ενώ μειώνουμε τους φόρους, ενώ επιστρέφουμε πίσω περικοπές, τα δημόσια έσοδα προβλέπεται να έχουν αύξηση σχεδόν 2%. Αυτές είναι οι διαφορές των οικονομικών πολιτικών μας και ειλικρινά δε θέλουμε να σκεφτόμαστε τις πολιτικές που ακολουθήθηκαν.

Εμείς δε θέλουμε ένα κράτος ζητιάνο των διεθνών δανειστών, όπως ζήσαμε στο παρελθόν, που να σκορπά το παρόν και το μέλλον του λαού σε αλόγιστες δαπάνες. Εμείς θέλουμε ένα κράτος νοικοκυρεμένο, που να βασίζεται στις δικές του δυνάμεις και να εξασφαλίζει για τον κάθε πολίτη τις ευκαιρίες που δικαιούται. Εμείς δε θέλουμε τους πολίτες άνεργους και εξαρτημένους από τα κοινωνικά επιδόματα. Ο Κύπριος αξιοπρεπή θέση εργασίας χρειάζεται, που να αντικατοπτρίζει και να τον ανταμείβει με βάση τα προσόντα και την προσπάθειά του. Εμείς δε θέλουμε ένα κράτος επιχειρηματία, αντίθετα λιγότερους φόρους θέλουμε, που θα καθιστούν την Κύπρο ανταγωνιστική και θα υποδαυλίζουν τις ντόπιες και ξένες επενδύσεις.

Μας ρωτούσατε πέρυσι από αυτό το βήμα ειρωνικά, όχι μόνο ορισμένοι αλλά και η πλειοψηφία: «Μα που είναι η ανάπτυξη και οι επενδύσεις;». Ε λοιπόν, εδώ είναι και η ανάπτυξη και οι κορυφαίες ξένες και

ντόπιες επενδύσεις. Και δεν είναι μόνο το €1,5 δις που επενδύθηκε στο τραπεζικό μας σύστημα, που όλοι το αγνοούμε ως αν και είναι μερικές δεκάδες ευρώ. Είναι το λιμάνι της Λεμεσού, η μαρίνα της Αγίας Νάπας, είναι το καζίνο που επιτέλους παίρνει σάρκα και οστά, είναι η τεράστια επένδυση €330 εκατομ. και πλέον στην κυπριακή φαρμακοβιομηχανία, οι τρεις νέοι αερομεταφορείς με έδρα την Κύπρο, συμπεριλαμβανομένων, ναι, και των Κυπριακών Αερογραμμών που πετούν ξανά, χωρίς τα €50 εκατομ. σχεδόν κάθε χρόνο που παίρναμε από τους φορολογούμενους. Είναι κυρίως οι αμέτρητες ξένες επιχειρήσεις που επιλέγουν για έδρα την Κύπρο και αποκτούν στη χώρα μας φυσική παρουσία, με όλες τις θετικές επιπτώσεις που αυτό φέρνει. Είναι οι τεράστιες επενδύσεις που πραγματοποιεί το κράτος στην παιδεία, αλλά και από επενδυτές ιδιώτες. Μόνο στην ανώτατη εκπαίδευση επενδύθηκαν τον τελευταίο ενάμιση χρόνο πέρα από €100 εκατομ. από ξένες επενδύσεις σε δύο ιδιωτικά πανεπιστήμια. Αλλά είναι και η ολοκλήρωση του τρίτου γύρου αδειοδότησης στην κυπριακή αποκλειστική οικονομική ζώνη στις αρχές του 2017. Είναι τα χαμηλότερα ιστορικά επιτόκια, με βάση τα οποία και η χώρα μας δανείζεται, αλλά και οι πολίτες δανείζονται από τις αγορές και τις τράπεζες. Το κράτος αναδιαρθρώνει και μειώνει το δημόσιο χρέος και πάμε σε ένα βιώσιμο δημόσιο χρέος.

Και θέλω να απευθυνθώ, με όλο το σεβασμό, στην αριστερά και σε όσους την ακολούθησαν στον οικονομικό πολιτικό προσανατολισμό εκείνα τα δύσκολα χρόνια. Ναι, έχουμε τρομακτικές διαφορές στην ιδεολογία και τη φιλοσοφία μας. Ακολουθήσατε πολιτικές χάριν των εργαζομένων, για να αυξήσετε την ανεργία από το 3% στο 16%. Δε σας αποδίδω κακές προθέσεις. Απλά, όταν βάλατε την ιδεολογία στην πρακτική εφαρμογή, την πλήρωσαν οι μη προνομιούχοι. Εμείς είμαστε περήφανοι για τις πολιτικές μας και τα αποτελέσματα που φέρνουν. Μπορεί να επιλέγουμε πάντα το δύσκολο δρόμο, δεν εισπράτουμε χειροκροτήματα, αλλά την ίδια ώρα δε στέλνουμε κόσμο στην ανεργία, γιατί ακολουθώντας το δύσκολο δρόμο γνωρίζουμε ότι θα φέρουμε και το εθνικό αποτέλεσμα.

Η Κύπρος και οι Κύπριοι δε θα περνούσαν ό,τι έχουν περάσει, αν και στην οικονομία ήμασταν πραγματιστές. Και αυτό περιλαμβάνει και τους κοινωνικά και οικονομικά ασθενέστερους, διότι, ναι, στην Κύπρο υπάρχουν προβλήματα. Υπάρχουν δεκάδες χιλιάδες συμπολίτες μας που δυσκολεύονται, αλλά και άλλοι που δεν έχουν ακόμη καταφέρει να ανακάμψουν από την κρίση. Και ουδείς μπορεί να το παραγνωρίζει αυτό. Η κορυφαία όμως μεταρρύθμιση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος κατέστησε την κοινωνική πρόνοια πιο δίκαιη και σωστά στοχευμένη. Δεκατρείς χιλιάδες συμπατριώτες μας που δεν τύγχαναν οποιασδήποτε κοινωνικής στήριξης σήμερα στηρίζονται και οι πολιτικές που ονομάζατε "λιτότητα" έχουν πετύχει αύξηση για φέτος άνω του 5% στις κοινωνικές δαπάνες: διότι δεν είναι τη λιτότητα που φέρνουν οι πολιτικές μας, είναι το δικαιότερο και αποτελεσματικότερο κράτος πρόνοιας.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Στρατηγική επιδίωξη είναι να συνεχιστεί η μακροοικονομική, δημοσιονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Να εδραιώσουμε συνθήκες αειφόρου ευημερίας, αλλά να καταστήσουμε την κυπριακή οικονομία πιο ανταγωνιστική και παραγωγική. Ζωτικό και απαραίτητο συστατικό της εξωστρέφειας της οικονομίας είναι η διαφοροποίηση. Είναι καθήκον της πολιτείας να παρέχει εφόδια μέσα από σύγχρονες δομές, ώστε να καταστεί η χώρα μας νεοφυής και καινοτόμα. Η ανάπτυξη σε τομείς με υψηλή προστιθέμενη αξία προσδίδει τεράστια ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και είναι σαφές ότι η καινοτομία και η νεοφυής επιχειρηματικότητα αποτελούν πυλώνες για το νέο οικονομικό μοντέλο που τροφοδοτεί την οικονομία, αλλά και η μέθοδος που θα καταστήσει τη χώρα μας τον πυλώνα οικονομικής συνεργασίας για ολόκληρη την ανατολική Μεσόγειο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Θέλω να απευθυνθώ στον πατριωτισμό όλων μας, αλλά και στο καθήκον που έχουμε να ανταποκριθούμε και να απαντήσουμε με πράξεις στο αίσθημα της απογοήτευσης που κυριάρχησε στους πολίτες του τόπου μας, μετά από όσα έχουν συμβεί. Η απάντηση δεν είναι τα λόγια αλλά οι πράξεις. Ένα θέλω να πω: Ως κοινοβούλιο θα φανούμε κατώτεροι της αποστολής, εάν η μικροπολιτική δε μας αφήσει να μεταρρυθμίσουμε το κράτος.

Έχει κατατεθεί στη Βουλή σειρά εκσυγχρονιστικών νομοσχεδίων, μεταξύ άλλων η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, η δημιουργία Υφυπουργείων Τουρισμού, Ναυτιλίας και Ανάπτυξης, αλλά κυρίως η μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας, που θα ενισχύει την αξιοκρατία στις προσλήψεις και παραγωγές, θα διευκολύνει την κινητικότητα από υπηρεσία σε υπηρεσία, αλλά και δε θα θέτει σε κίνδυνο τα δημόσια οικονομικά. Και ερωτώ τον καθένα από εμάς: Νομίζετε ότι τιμωρείτε την κυβέρνηση με το να καθυστερείτε ή να μην ψηφίζετε τις μεταρρυθμίσεις; Ένα σας λέω: τους πολίτες τιμωρούμε, διότι αυτές οι αναβολές που παρουσιάζονται εδώ και μήνες σίγουρα δεν υπηρετούν ούτε εξυπηρετούν τους πολίτες. Η κυβέρνηση έχει κάνει τη δουλειά της. Αυτά όλα τα θέματα αφορούν εμάς τους βουλευτές και αυτά τα θέματα έχουν να κάνουν με τον κάθε μη προνομιούχο και φορολογούμενο πολίτη. Και καλώ όλους να αναλάβουμε την ευθύνη μας σε θέματα όπως την ανάγκη εξεύρεσης στρατηγικού επενδυτή στη Cyta. Δε μιλάμε για πλειοψηφικό πακέτο μετοχών, αλλά για επενδυτή στον οποίο να ανατεθεί η διεύθυνση του οργανισμού, μια κίνηση που θα επιτρέψει

στη δημόσια αυτή περιουσία να αποκτήσει προοπτική και μέλλον και χαιρετώ ξανά την ξεκάθαρη τοποθέτηση του Μαρίνου Σιζόπουλου.

Κυρίες και κύριοι,

Η Κύπρος εξήλθε του μνημονίου, έχοντας ανακτήσει την αξιοπρέπειά της και την εθνική της κυριαρχία. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει κερδίσει το σεβασμό όλου του κόσμου για την πορεία προς ένα οικονομικό θαύμα. Αυτή την πορεία έχουμε υποχρέωση να τη διαφυλάξουμε και να τη διατηρήσουμε. Έτσι είναι που υπερασπιζόμαστε την Κυπριακή Δημοκρατία, με πράξεις ουσίας όχι με συνθήματα.

Κύριε Πρόεδρε,

Με την Κύπρο μια ευρωπαϊκή χώρα που έχει κερδίσει ξανά την οικονομική της ανεξαρτησία, είμαστε στην πιο σημαντική ίσως φάση των διαπραγματεύσεων, για να πετύχουμε την επανένωση και απελευθέρωση της πατρίδας μας. Να φτάσουμε σε μια συμφωνία που θα τερματίσει την τουρκική κατοχή και τη διαίρεση της χώρας μας, γιατί, θέλω να επαναλάβω, μια χώρα με ενδυναμωμένη οικονομία που πατά γερά στα πόδια της και εξασφαλίζει μάλιστα θετικές προοπτικές είναι σε πολύ καλύτερη διαπραγματευτική θέση από μια χώρα που εξαρτάται από τρίτους, για να αποφύγει την οικονομική χρεωκοπία. Και θα ήθελα να αναλογιστούμε εάν τώρα κάναμε αυτή την κρίσιμη διαπραγμάτευση, αναμένοντας τη δόση για να πληρώσουμε τους επόμενους μισθούς.

Αυτές τις κρίσιμες ώρες, που ενδεχομένως αποδειχθούν οι κρίσιμότερες από κάθε άλλη φορά στο παρελθόν, το εθνικό μας πρόβλημα δεν μπορεί, παρά να είναι η πρώτη μας προτεραιότητα. Γνωρίζω ότι τα γεγονότα των τελευταίων εβδομάδων έχουν προκαλέσει πολύ σκεπτικισμό στο λαό μας, αλλά και σε πολλούς από εμάς. Σ' ένα βαθμό αυτός ο σκεπτικισμός είναι κατανοητός, σε έναν άλλο βαθμό όμως αυτή η διαδικασία που συμφωνήθηκε θα έπρεπε να μας τροφοδοτεί με την ελπίδα και την προσδοκία. Έχουμε δυστυχώς εθιστεί στο φόβο και δυστυχώς συνεχίζουμε να προεκτείνουμε αυτό τον εθισμό μας προς το φόβο στον κάθε Κύπριο πολίτη. Διστάζουμε πολλές φορές από έλλειψη αυτοπεποίθησης να αδράξουμε ευκαιρίες. Εμείς όμως το πιστεύουμε. Θα έχουμε τις προσεχείς βδομάδες και μήνες μια ευκαιρία, για να απαλλαγούμε από την κατοχή. Αυτή την ευκαιρία αλίμονο αν την αντιμετωπίσουμε φοβικά και με σύνδρομο κατωτερότητας. Αντιθέτως, είμαστε μια χώρα που μπορεί πλέον να διεκδικεί τη συνέχεια της ιστορικής της πορείας, απαλλαγμένη από προστάτες και περιορισμούς σε βασικά δικαιώματα. Δεν τρέφουμε αυταπάτες ότι αυτή η διαπραγμάτευση θα ήταν ή θα είναι εύκολη. Η Τουρκία που έχουμε να αντιμετωπίσουμε δεν πρόκειται να μας δώσει τίποτα, χωρίς να το παλέψουμε, διότι πλέον έχουμε επιτέλους φτάσει στο σημείο όπου η Τουρκία οφείλει να τοποθετηθεί και να αποδείξει έμπρακτα και εποικοδομητικά τη στήριξη στις διαπραγματεύσεις με πράξεις και όχι με λόγια. Δεν μπορεί πλέον η Τουρκία να κρύβεται πίσω από τους Τουρκοκυπρίους και οι θέσεις και οι προθέσεις της πλέον θα αποκαλυφθούν. Αυτό είναι που ζητούσαμε για τόσες δεκαετίες και θα ήταν το μεγαλύτερο δώρο προς την Τουρκία και στον Ερντογάν να υπήρχε ένα οριστικό αδιέξοδο, χωρίς να κριθεί αν πραγματικά εννοεί επίλυση του κυπριακού προβλήματος.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Δε θα μπω στην ανάλυση του κυπριακού προβλήματος ούτε και θα επαναλάβω τα όσα είπαμε στη συζήτηση εδώ στη Βουλή πριν από λίγες μέρες. Θα σημειώσω μόνο τα τέσσερα βασικά ποιοτικά χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν αυτή τη διαπραγμάτευση από τις προηγούμενες και δε θεωρώ ότι υπάρχει αντικειμενικός κριτής που θα διαφωνήσει.

Πρώτον, η ίδια η κυπριακή ιδιοκτησίας διαδικασία. Είναι η πρώτη φορά που συζητείται από εμάς τους Κυπρίους η λύση του κυπριακού, που δε διαπραγματευόμαστε μια λύση δοτή από τους ξένους.

Δεύτερον, η ανάγκη να συμφωνήσουν οι δύο ηγέτες πρώτα, για να μπορέσουν να παρουσιάσουν σχέδιο λύσης στο λαό. Μία προϋπόθεση που δεν επιτρέπει επιδιαιτησία, αλλά προϋποθέτει την ελεύθερη βούληση των ηγετών των δύο κοινοτήτων. Και κρατώ την αποφασιστικότητα του Προέδρου Αναστασιάδη να μη φέρει στο λαό λύση που δε θα ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του.

Τρίτον, το ότι η λύση που συζητάμε σήμερα είναι λύση ευρωπαϊκών προδιαγραφών με πλήρη σεβασμό του κεκτημένου και των βασικών ελευθεριών που την καθιστά σε αρκετά σημεία καλύτερη και από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Τέταρτον, ο κλυδωνισμός του συστήματος των εγγυήσεων που έχουμε από το 1960, μια κορυφαία διαφοροποίηση σε σχέση με το παρελθόν. Ποτέ, μα ποτέ στο παρελθόν δεν μπήκε προς συζήτηση το θέμα της κατάργησης ή διαφοροποίησης της Συνθήκης Εγγυήσεως. Είναι η πρώτη φορά στην ιστορία που οι εγγυήσεις βρίσκονται πραγματικά στο τραπέζι του διαλόγου και αυτό είναι μια μεγάλη επιτυχία του Προέδρου Αναστασιάδη, της συνεργασίας Κύπρου και Ελλάδας, αλλά και της τεράστιας εκστρατείας που εδώ και δύο χρόνια όλοι μαζί πραγματοποιούμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαπραγματεύεται την ανάκτηση κατεχόμενων εδαφών, τα οποία με τη λύση θα περάσουν στην ελληνοκυπριακή περιφέρεια. Μέσα από τις δυσκολίες είναι για μας θετικό μετά από

σαράντα δύο χρόνια να είμαστε σε θέση να εξετάζουμε το ενδεχόμενο όλη η Κύπρος ως ενιαίος και ασφαλής χώρος να λειτουργήσει ξανά ως πατρίδα μας, αλλά και ειδικότερα σημαντικά εδάφη που χάθηκαν τότε με τον πόλεμο να μας επιστραφούν. Και με τα συνθήματα δεν επιστρέφονται εδάφη και με τα συνθήματα και χωρίς λύση δε φεύγουν Τούρκοι στρατιώτες και με τα συνθήματα δε φεύγουν έποικοι και με τα συνθήματα και χωρίς λύση τσιμεντώνουμε την κατοχή!

Ο στόχος μας είναι μόνο ένας, η ενωμένη Κύπρος, μια πατρίδα χωρίς ανθρώπους που φοβούνται να κινηθούν ελεύθερα, με περιορισμούς, με οδοφράγματα και σκοπιές. Μια πατρίδα χωρίς τους δεκάδες χιλιάδες στρατιώτες, που να στερεί δυνατότητες από τα παιδιά μας. Αυτό επιβάλλει ο πατριωτισμός· να είμαστε οραματιστές και να στοχεύουμε το μέλλον. Να μην παίζουμε με τις φοβίες και τις ανησυχίες αγκυλωμένοι στο παρελθόν. Να έχουμε την τόλμη και το θάρρος να αναλαμβάνουμε την ευθύνη στα κρίσιμα. Να σηκώνουν οι ώμοι μας την ευθύνη της κοινωνίας που εκπροσωπούμε. Και εμείς γνωρίζουμε από δύσκολους αγώνες και στα δύσκολα είναι πάντα που βγαίνουμε μπροστά. Μια ενωμένη Κύπρος θα είναι καταλύτης για την περιφερειακή συνεργασία και θα ενδυναμώσει την προοπτική για επενδύσεις και ανάπτυξη στην περιοχή.

Με την ευκαιρία της συζήτησης για τους προϋπολογισμούς θέλω να σταθώ στην οικονομική προοπτική της λύσης. Ακόμη ένα θέμα που για πρώτη φορά εξετάζεται ενδελεχώς, στο πλαίσιο του διαλόγου, με τη συνδρομή μάλιστα της Παγκόσμιας Τράπεζας, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και των ευρωπαϊκών θεσμών. Ακούω να μιλούν κάποιοι καθημερινά για το κόστος της λύσης. Για μας η επιστροφή εδαφών, η αναικοδόμηση και η κατασκευή υποδομών δεν αποτελεί κόστος αλλά μια μεγάλη εθνική επένδυση και προοπτική. Ακούω πολλούς να μιλούν για το τεράστιο κόστος του κράτους που θα προκύψει, την ώρα που, μόνο τις εξοικονομήσεις από τις αμυντικές δαπάνες στις ελεύθερες και κατεχόμενες περιοχές αν υπολογίσουμε, αυτό το κόστος όχι μόνο υπερκαλύπτεται, αλλά θα δημιουργήσουμε και σημαντικά πλεονάσματα εκατοντάδων εκατομμυρίων το χρόνο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Μόνο η οικονομική μυωπία θα αποτύχει να προβλέψει τις τεράστιες οικονομικές προοπτικές από μια σωστή λύση του Κυπριακού. Την αλματώδη ανάπτυξη, την οικονομική θέρμανση, τις τεράστιες ευκαιρίες και τον περιφερειακό ρόλο που μπορούμε να διαδραματίσουμε. Την προοπτική του κάθε Κύπριου, Ελληνοκύπριου, Τουρκοκύπριου, Αρμένιου, Μαρωνίτη και Λατίνου να ζει και να ευημερεί σε μία κανονική ευρωπαϊκή χώρα. Ασφαλώς και δεν είναι οικονομικοί οι κατεξοχήν λόγοι για τους οποίους επιδιώκουμε τη λύση του Κυπριακού, οι λόγοι είναι πρωτίστως εθνικοί και έχουν να κάνουν με την επιβίωση του κυπριακού ελληνισμού στη γη των πατέρων του, χωρίς την απειλή και το φόβο να επικρέμαται.

Η σημερινή κατάσταση πραγμάτων δεν είναι μόνιμη, αγαπητοί συνάδελφοι, είναι πολύ προσωρινή. Αυτό όλοι πρέπει να το έχουμε υπόψη μας, όταν τοποθετούμαστε στο Κυπριακό. Το “εκείνοι απ’ εκεί και εμείς απ’ εδώ”, ως μη θεωρηθεί ασφαλής λύση, είναι -να μου επιτρέψετε- η πιο ιστορικά αφελής, αλλά και επικίνδυνη προσέγγιση, πέραν του ότι είναι εθνικά επιβλαβές να παραχωρείς εδάφη, ακόμη και διά της ανοχής σου, θεωρώντας ότι με αυτό τον τρόπο έχεις το κεφάλι σου ήσυχο. Είναι όμως και η βελτίωση που θα έχει η ζωή του κάθε Κύπριου σημαντική, διότι στόχος μας δεν είναι μια λύση να βελτιώσει τη ζωή του 1960. Αντιθέτως, στόχος μας είναι να βελτιώσουμε τη ζωή του πολίτη στην καθημερινότητά του, μα ακόμη περισσότερο τη ζωή των παιδιών και των εγγονιών μας.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Ο Πρόεδρος πέτυχε το σπάσιμο της κρίσης στις συνομιλίες και μια διαδικασία που φέρει την Τουρκία κατάματα στο Κυπριακό. Είναι υποχρεωμένη να καταθέσει για πρώτη φορά στην ιστορία του κυπριακού χάρτη -ποτέ στο παρελθόν δεν έχει συμβεί- αλλά και να συζητήσει όλα ανεξαιρέτα τα κεφάλαια, ακόμη και αυτό της ασφάλειας. Ασφαλώς και υπάρχουν κίνδυνοι. Αυτοί όμως που διστάζουν μπροστά στους κινδύνους είναι αυτοί που δεν πετυχαίνουν τίποτα ποτέ τους. Είναι αυτοί που άθελά τους βολεύονται στη στασιμότητα και αδυνατούν να δουν τους κινδύνους που η ίδια η ακινησία φέρνει. Διότι δεν ακούω και από πολλούς ή ενδεχομένως να μην τους απασχολεί ή να μην ανησυχούν για το τι θα γίνει, εάν τελματωθεί το Κυπριακό. Ίσως να μη φοβούνται καθόλου αυτό το ενδεχόμενο; Εμείς όμως δε διστάζουμε, δεν αφήνουμε το φόβο να μας λυγίσει, διότι εμείς, ο λαός μας, δικαιούμαστε μια ολόκληρη Κύπρο κυρίαρχη και ανεξάρτητη. Δε μας αρκεί μια μισή και κυρίαρχη Κύπρος. Θέλουμε μία ενωμένη και κυρίαρχη Κύπρο.

Κύριε Πρόεδρε,

Η πολιτική σήμερα είναι οι πράξεις. Έτσι κρινόμαστε, έτσι διεκδικούμε την εμπιστοσύνη, έτσι υπηρετούμε την πατρίδα μας. Η πολιτική σήμερα είναι οι αποφάσεις που παράγουν πραγματικά αποτελέσματα και διαμορφώνουν την πραγματική ζωή χιλιάδων συμπολιτών μας. Είμαστε εδώ, όχι για να κοιτάζουμε στο παρελθόν και να παίζουμε με τις φοβίες. Είμαστε εδώ, για να πάρουμε τη χώρα μας μπροστά. Στόχος μας είναι να φτιάξουμε μια καλύτερη πατρίδα και για μας η καλύτερη πατρίδα δεν μπορεί παρά να είναι μια ολόκληρη και επανενωμένη και όχι μοιρασμένη πατρίδα.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Με αυτές τις σκέψεις καλώ να ψηφίσουμε το φετινό προϋπολογισμό του κράτους και ξανά, ακόμη μία φορά, κρίνουμε θετικά και χαιρετίζουμε την υπερψήφιση των προϋπολογισμών και από το Δημοκρατικό Κόμμα και το κόμμα της Αλληλεγγύης, έναν προϋπολογισμό που συνδράμει στην πορεία αναγέννησης της κυπριακής οικονομίας.

Σας ευχαριστώ και καλές γιορτές, χρόνια πολλά!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ όλους που τήρησαν το χρόνο τους. Τα δύο λεπτά περισσότερα για τον κ. Νεοφύτου τα εδικαιούτουν, γιατί του εκάμαμε διακοπές. Ευχαριστώ επίσης για την τάξη και την ευπρέπεια που τηρήθηκε. Θέλω να ελπίζω ότι θα την τηρήσουμε όλη την εβδομάδα, γιατί, όπως αντιλαμβάνεστε με το πρόγραμμα, θα είμαστε κάθε μέρα εδώ μέχρι και την Παρασκευή.

Αύριο ξεκινούμε στις εννιά το πρωί μετά από αυτό το διάλειμμα που κάμνουμε και δε χρειάζεται το ένα τρίτο των βουλευτών, δηλαδή δεκαεννέα βουλευτές για απαρτία, με μόνο τον ομιλητή ή όποιο ομιλητή και μόνον του ξεκινούμε. Γι' αυτό να σας παρακαλέσω η ώρα εννιά να είσαστε όλοι εδώ. Ευχαριστώ. Η ημερήσια διάταξη της επόμενης συνεδρίας της Βουλής είναι η ακόλουθη:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:

Νομοθετική εργασία

Ο περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμος του 2016.
(Αρ. Φακ. 23.01.057.141-2016).
(Συνέχιση της συζήτησης).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:

Κατάθεση νομοσχεδίων και εγγράφων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:

Κηρύσσω τη λήξη της σημερινής συνεδρίας της Βουλής.

(Ωρα λήξης: 1.50 μ.μ.)

Παρόντες βουλευτές

Αδάμου Αδάμος	Λιλλήκας Γιώργος
Αριστείδου Μαριέλλα	Λουκαΐδης Γιώργος
Βότσης Άγγελος	Μαυρίδης Μάριος
Γεωργίου Γεώργιος	Μαύρου Ελένη
Γεωργίου Κ. Γιώργος	Μουσιούττας Μαρίνος
Γεωργίου Τ. Γιώργος	Μυλωνάς Παύλος
Γιωργάλλας Μιχάλης	Μυριάνθους Ηλίας
Δαμιανού Άριστος	Νεοφύτου Αβέρωφ
Δημητρίου Αννίτα	Νουρής Νίκος
Δημητρίου Δημήτρης	Ορφανίδης Χρίστος
Δίπλαρος Ευθύμιος	Παπαγιάννης Λίνος
Ερωτοκρίτου Χριστιάνα	Παπαδόπουλος Γεώργιος
Ευσταθίου Κωστής	Παπαδόπουλος Νικόλας
Ζαχαρίου Ζαχαρίας	Περδίκης Γιώργος
Θεολόγου Άννα	Πιπτοκοπίτης Χαράλαμπος
Θεοπέμπτου Χαράλαμπος	Προκοπίου Γεώργιος
Κάρουλλας Γιώργος	Σάββα Ευανθία
Καυκαλιάς Αντρέας	Σιζόπουλος Μαρίνος
Κέττηρος Νίκος	Σταύρου Ελένη
Κουκουμά Κούτρα Σκεύη	Στεφάνου Στέφανος

Κουλίας Ζαχαρίας	Τζιοβάνης Χριστάκης
Κουλλά Ονούφριος	Τορναρίτης Νίκος
Κυπριανού Ανδρέας	Φακοντής Αντρέας
Κυπριανού Άντρος	Χαραλαμπίδου Ειρήνη
Κυριακίδου Στέλλα	Χατζηγιάννης Κυριάκος
Κώστα Κώστας	Χρίστου Χρίστος
Λεωνίδου Πανίκος	

Παρόντες αντιπρόσωποι θρησκευτικών ομάδων

Μούσας Γιαννάκης

Μαχτεσιάν Βαρτκές

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Έκθεση για το νομοσχέδιο «Ο περί Προϋπολογισμού του 2017 Νόμος του 2016» και αγορεύσεις (Χρ. Χρίστου, Γ. Περδίκη, Μ. Γιωργάλλας, Γ. Λιλλήκας, Μ. Σιζόπουλος, Ν. Παπαδόπουλος, Άντρος Κυπριανού, Α. Νεοφύτου).
2. Χαιρετισμός από τον Πρόεδρο του σώματος της παρουσίας στην αίθουσα της ολομέλειας του προέδρου της Επιτροπής Διεθνών Υποθέσεων του Συμβουλίου της Ομοσπονδίας Άνω Βουλής του Ομοσπονδιακού Κοινοβουλίου της Ρωσικής Ομοσπονδίας κ. Konstantin Kosachev.

Τιμή: €3,50